

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

Megjelenik kéthavonta

6. (116.) évfolyam, 2. szám

Megjelent: 2011. április

Felelős kiadó:
dr. Bendzsel Miklós

Felelős szerkesztő:
Bana Zsuzsanna

Tervezőszerkesztő:
Plette Péter

Szerkesztőség:
Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala
1054 Budapest, Garibaldi u. 2., Telefon: 474 5554
Levélcím: Pf. 552, 1374, e-mail: iszjsz@hipo.gov.hu
www.sztnh.gov.hu

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága,
1008 Budapest, Orczy tér 1.

Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél,
e-mailen (hirlapelofizetes@posta.hu), faxon: 303 3440.
További információ: 06 (80) 444 444

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk a 06 (80) 444 444 zöldszámon.

Egyes szám ára: 1775 Ft
Egy évre: 10 650 Ft

SZTNH – Nyomda – 2011.002/2

Felelős vezető:
Dürr János

HU ISSN
1587–5563

Szerkesztőbizottság:

dr. Bendzsel Miklós elnök

*Bana Zsuzsanna, Dürr János, dr. Ficsor Mihály, dr. Gonda Imre,
Hajdú Judit, dr. Kiss Zoltán, Kürtös József, dr. Tószegi Zsuzsanna,
Ujvári János*

6. (116.) ÉVFOLYAM 2. SZÁM

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

6. (116.) ÉVFOLYAM 2. SZÁM

2011. április

Babilai Ildikó

**Az ISO 9001:2008 minőségirányítási és az ISO/IEC
27001:2005 információbiztonság-irányítási rendszer
integrált bevezetése a Szellemi Tulajdon Nemzeti
Hivatalában**

Fazekas Barna – Lendvai Zsófia

**A tranzitárak dilemmája a védjegyek vámjogi
védelmének rendszerében**

Dr. Vida Sándor

Védjegytrélési kérelem – érdekeltiség hiányában. Az Európai Bíróság ítélete

Végh László

**Molekulák és kupolák, avagy építészet a laboratóriumban –
Kutatás egy térbeli forma után szabadalmi adatbázisok segítségével**

SZELLEMI TULAJDON NEMZETI HIVATALA

TARTALOM

<i>Babilai Ildikó</i>	Az ISO 9001:2008 minőségirányítási és az ISO/IEC 27001:2005 információbiztonság-irányítási rendszer integrált bevezetése a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalában	5
<i>Fazekas Barna – Lendvai Zsófia</i>	A tranzitáruk dilemmája a védjegyek vámjogi védelmének rendszerében	31
<i>Dr. Vida Sándor</i>	Védjegytrólsési kérelem – érdekeltség hiányában. Az Európai Bíróság ítélete	47
<i>Végh László</i>	Molekulák és kupolák, avagy építészet a laboratóriumban – Kutatás egy térbeli forma után szabadalmi adatbázisok segítségével	64
<i>Dr. Palágyi Tivadar</i>	Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről	79
Válogatás a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményeiből		115
Könyv- és folyóiratszemle		127
Summaries		143

A folyóiratban megjelenő tanulmányok a szerzők véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőbizottság álláspontjával.

CONTENTS

<i>Ildikó Babilai</i>	Integrated implementation of ISO 9001:2008 quality management and ISO/IEC 27001:2005 information security management systems at the Hungarian Intellectual Property Office	5
<i>Barna Fazekas – Zsófia Lendvai</i>	The dilemma of transit goods in the system of protection of trade marks in customs law	31
<i>Dr Sándor Vida</i>	Request for cancellation of a trademark – in lack of interest. Judgement of the European Court of Justice	47
<i>László Végh</i>	Molecules and domes, or architecture in laboratories – Search for a spatial form by patent databases	64
<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	News in the field of industrial property protection abroad	79
Selection of advisory opinions of the Body of Experts on Copyright		115
Review of books and periodicals		127
Summaries		143

**AZ ISO 9001:2008 MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI ÉS AZ
ISO/IEC 27001:2005 INFORMÁCIÓBIZTONSÁG-IRÁNYÍTÁSI RENDSZER
INTEGRÁLT BEVEZETÉSE
A SZELLEMI TULAJDON NEMZETI HIVATALÁBAN**

Magyarországon az 1980-as évek közepén, elsősorban a termelési szférában fogalmazódott meg a minőségsvábnányosítás igénye. Az akkori ISO szabványok követelményeit sorban adaptálták az iparvállalatok termelési folyamataira, a folyamatok szabályozásával, a gyártás-közi ellenőrzések tapasztalatainak visszacsatolásával biztosították a selejt csökkenését és a végtermék minőségét. Az extra minőségű vagy első osztályú termékek gyártásával a fogyasztás minél magasabb szintű kielégítése volt a cél. A '90-es években lezajló globalizációs események a termelői szektor teljes átalakulását hozták, aminek következtében a szolgáltatási szféra olyan mértékű növekedését tapasztalhattuk, amely megkövetelte az ISO szabványok követelményrendszerének a szolgáltatásokra való kiterjesztését. Minőségirányítási szempontból a szolgáltatások különböző típusait különböztethetjük meg: viszonylag egyszerűen lehet az ISO 9001-es szabvány követelményeit adaptálni a piaci szolgáltatásokra, ahol az ár-érték arány dominál, és egyértelmű a vevő kiléte is. Sokkal bonyolultabb az igazgatásra mint szolgáltatásra alkalmazni a szabvány követelményeit, hiszen ahol az állam szolgáltat az állampolgárok felé, ott az érdekeltek köre sokkal bővebb, mint egy egyszerű piaci szolgáltatás érdekelti köre. Az is bonyolítja a helyzetet, hogy az igazgatási feladatok gyakrabban változnak, a tevékenység nem fogható fel állandó lépésekből álló folyamatként, és a „vevő”, a szolgáltatást igénybevevő személye sem könnyen azonosítható. A fentiek alapján a szabvány igazgatásra való adaptálhatóságának három alapfeltételét rögzíthetjük: a tevékenység állandósíthatósága, a tevékenység szabályozható folyamattá szervezhetősége és az érdekeltek, valamint az ő igényüknek az azonosíthatósága.

Amennyiben e három feltétel alapján csoportosítjuk az igazgatás szereplőit, akkor azt mondhatjuk, hogy az igazgatás csúcán lévő minisztériumok körében nehezen elképzelhető az ISO 9001-es minőségirányítási szabvány követelményeinek bevezetése, hiszen tevékenységük nem állandó folyamatként szabályozható, és az érdekeltek igénye is változó. Ezzel szemben például a kormányzathoz tartozó, vagy azon kívül eső, szakmai feladatokat ellátó szakhivatalokban mindhárom feltétel teljesül, így ezekben a hivatalokban nincs elvi akadály az ISO 9001-es minőségirányítási szabvány követelményei adaptálásának. Itt említjük meg a magyar közigazgatást, az önkormányzatokat, amelyek közül sokan már tanúsított minőségirányítási rendszerben működnek.

* Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, minőségirányítási szakmérnök, a témáról írta szakdolgozatát a Pannon Egyetemen (a Magyar Szabadalmi Hivatal minőségirányításának fejlesztése).

A fenti szempontok alapján, átgondolva a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala tevékenységét, megállapítható, hogy rendelkezik mindazon feltételekkel, amelyek alkalmassá tesznek egy – az igazgatási területén működő – szervezetet az ISO 9001-es minőségirányítási rendszer bevezetésére.

A hivatal a Magyar Köztársaság Kormánya irányítása alatt álló kormányhivatal, felügyeletét a közigazgatási és igazságügyi miniszter látja el, Szervezeti és Működési Szabályzatát a felügyeletét ellátó miniszter normatív utasításban adja ki.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a szellemi tulajdon védelméért felelős, közfeladatait a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény 115/G. §-a sorolja fel az alábbiak szerint:

- a) az iparjogvédelmi hatósági vizsgálatok és eljárások lefolytatása;
- b) a szerzői és a szerzői joghoz kapcsolódó jogokkal összefüggő egyes feladatok ellátása;
- c) az állami dokumentációs és információs tevékenység a szellemi tulajdon területén;
- d) a szellemi tulajdon védelmét szabályozó jogszabályok előkészítésében való részvétel;
- e) a szellemi tulajdon védelmére irányuló kormányzati stratégia kidolgozása és érvényesítése, az ehhez szükséges állami intézkedések kezdeményezése, illetve végrehajtása;
- f) a szellemi tulajdon területén folyó nemzetközi, illetve európai együttműködés szakmai feladatainak ellátása.¹

A 2010-es év több szempontból fordulóponthoz vezetett a hivatal számára, 115 éves fennállását ünnepelhette, 20 év telt el – a tevékenységében és nevében is átalakulást hozó – rendszerváltozást követően, és elérkezett egy stratégiai ciklus végére. Ilyenkor illik számba venni, hogyan is alakultak a stratégiai célkitűzések, illetve a célkitűzések által generált feladatokat milyen mértékben sikerült teljesíteni.

A hivatal 2007–2010 közötti időszakra vonatkozó stratégiáját négy pillérre alapozta, e pillérek mindegyikében megjelenik a minőség követelménye.

- Hatósági tevékenységét úgy újította meg, hogy az a magyar nemzetgazdaság versenyképességének, az európai és nemzetközi együttműködés követelményeinek és az ügyfelek differenciált igényeinek szolgálatában álljon.
- Ügyfélbarát szabályozást célzó jogszabály-előkészítést végzett, valamint az európai és globális feltételrendszert a nemzeti érdekekkel összhangban alakító – a proaktív gazdasági diplomáciához illeszkedő – sikeres szakdiplomáciát folytatott.
- A hazai innováció támogatása és a versenyt élénkítő eszköztár gyarapítása érdekében erősítette a hivatal „minőségi szolgáltató hivatali” jellegét.
- A működés fejlesztése során feladatvezérelt, hatékony hivatali működést alakított ki, biztosítva az ehhez szükséges intézményi tudástőke hasznosítását, továbbá az informatikai és kommunikációs eszközvagyon ennek érdekében történő célkövető és összehangolt fejlesztését és felhasználását.

¹ A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala alapító okirata.

A stratégiai célkitűzésekben megfogalmazott minőségi elvárásokat elsősorban a hivatal önmagával szemben fogalmazta meg, azonban természetes, hogy ezeket az elvárásokat az ügyfelek, a partnerek igényeinek minél magasabb minőségi színvonalon való kielégítésének igénye motiválta.

A MINŐSÉGÜGY ELMÉLETI ALAPJAINAK ADAPTÁLÁSA A HIVATAL TEVÉKENYSÉGÉRE

A szolgáltatások minőségének biztosítása

A szolgáltatási folyamat és annak jellemzői

A minőségügy – szolgáltatásokra vonatkozó – elméleti alapjainak értelmezésében dr. Veress Gábor² e tárgyban írt tanulmányát vesszük alapul, illetve a tanulmány egyes részeit szó szerint átvesszük.

A minőség fogalmából kiindulva ismerhetjük meg azokat a kifejezéseket, amelyek segítségünkre lehetnek a szolgáltatás minőségirányítási szempontú értelmezéséhez. Természetesen külön fogalomrendszere van a termelés, és külön a szolgáltatás minőségének, azonban minőségügyi értelemben a használt kifejezések tartalma azonosnak tekinthető.

A szabvány³ 3. pontja így fogalmaz: „Mindenhol, ahol a 'termék' kifejezés előfordul ennek a nemzetközi szabványnak a szövegében, ez egyben 'szolgáltatás'-t is jelenthet”.

Ahhoz, hogy a szolgáltatás minőségét értelmezni tudjuk, először a termelés minőségét kell megértenünk.

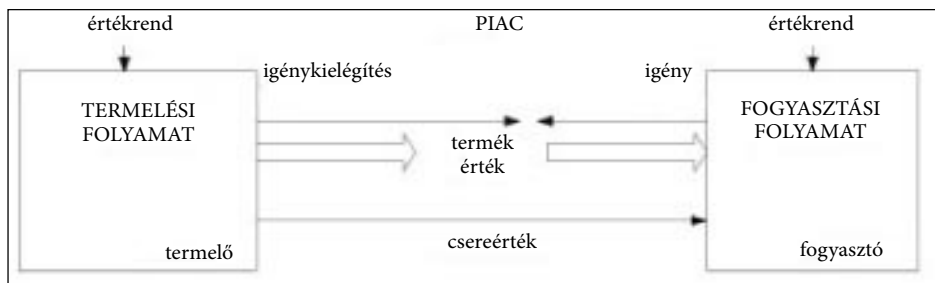
A termelés minősége

A korszerű minőségügy értelmezése szerint a termelési és fogyasztási folyamatokból álló piaciigény-kielégítési folyamat minősége elsősorban a fogyasztóknak, a termelőknek, a beszállítóknak a társadalom értékrendjén alapuló értékítélete arra vonatkozóan, hogy a termelési és a fogyasztási folyamatok mennyire elégítik ki az érdekelték igényeit, az érdekelték – az igényeik kielégítése által – mennyire elégedettek, azaz mennyi értéket kapnak.⁴ A termelés igénykielégítési folyamatát a 1. ábra mutatja.

² Dr. Veress Gábor: A szolgáltatások értelmezése, minőségének biztosítása. Minőség és Megbízhatóság, 2008. 2. sz.

³ ISO 9001:2008 Minőségirányítási rendszerek. Követelmények.

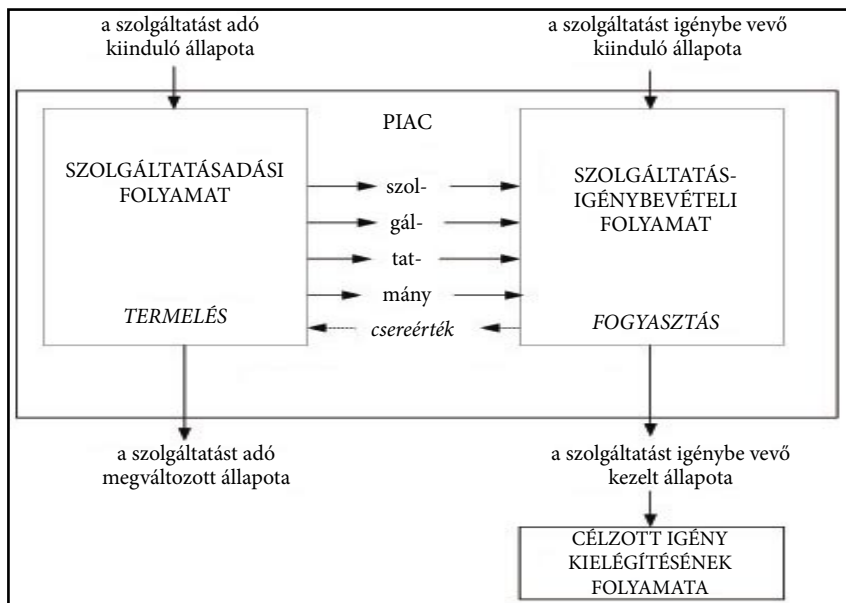
⁴ Dr. Veress Gábor, Birher Nándor, Nyilas Mihály: A minőségbiztosítás filozófiája. JEL Kiadó, Budapest, 2005.

1. ábra: A termelés igénykielégítési folyamata⁵

A szolgáltatás minősége

A termelés minőségéből levezetve a szolgáltatási folyamat minősége a szolgáltatási folyamatban érdekeltek, azaz elsősorban a szolgáltatást igénybe vevő és a szolgáltatást adó, továbbá a szolgáltatási folyamatot követő, a kezelt állapotú szolgáltatást igénybe vevő részvételével lezajló, a célzott igény kielégítésének folyamatában érdekeltek, továbbá a társadalom igényeinek a kielégítése által átadott érték.⁶ A szolgáltatások igénykielégítési folyamatát a 2. ábra mutatja.

2. ábra: A szolgáltatás igénykielégítési folyamata⁷

⁵ Veress: i. m. (2).

⁶ Veress: i. m. (2).

⁷ Veress: i. m. (2).

A minőségüggyel foglalkozó szabványokban és egyéb szakirodalomban már kialakult és elkülönült egymástól a termelés és a szolgáltatás szereplőinek megnevezése, ennek kapcsán a szolgáltatást nyújtó szervezetet szolgáltatónak (gyártónak), aki ezt igénybe veszi, azt szolgáltatást igénybe vevőnek (vevőnek) nevezik, és a szolgáltatás tárgya pedig a szolgáltatmány (termék). Az igénykielégítés és ennek folyamata, az érdekeltek, az érték ugyanolyan tartalommal bír, mint a termelés megfogalmazásában.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala számára a szolgáltatások igénykielégítési folyamata lényeges, hiszen tevékenységi köre nem a termelői, hanem a szolgáltatói ághoz, annak is egy speciális válfajához, az igazgathoz tartozik.

A szolgáltatás folyamatszabályozása

A minőségi szolgáltatás olyan interaktív folyamat, amelyben a szolgáltatást adó és az igénybe vevő folyamat együttes szabályozása révén valósul meg az érdekeltek igényének kielégítése.

A szolgáltatások minőségszabályozásának rendszere is, éppúgy, mint egy termelési rendszer, alapvetően háromszintű szabályozási rendszernek tekinthető, amelynek alsó szintjén történik a szolgáltatás folyamatszabályozása, középső szintjén a szolgáltatási folyamat megfelelőségének szabályozása, és a felső szintjén történik az érdekeltek elégedettségének becslése alapján a szolgáltatási folyamat minőségszabályozása.

A fentieket értelmezve egy adott hivatali hatósági eljárásra az alsó szinten meg kell határozni az eljárás lépéseit, ésszerűen kell szakaszolni az eljárási lépéseket, és az egyes eljárási lépésekből álló folyamatot kell szabályozni.

A folyamatszabályozás célja, hogy az egyes lépések olyan szervezett rendben kövessék egymást, amely a rendelkezésre álló erőforrások leoptimalisabb kihasználása mellett biztosítja a folyamat végrehajthatóságát. Ennek érdekében a folyamatban egyértelműen meg kell határozni, hogy mely esetekben, kinek van hatásköre az adott intézkedés meghozatalára.

A második szinten a folyamat megfelelőségét kell megállapítani, illetve szabályozni. A megfelelőség megállapíthatósága érdekében meg kell határozni a vonatkozó előírásokat, az ügyvitel menetét, és be kell állítani a referenciaértékeket.

A harmadik szinten, az összes érdekelt elégedettségének becslése alapján a teljes folyamat minőségét szabályozzuk.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala hatósági tevékenységére vonatkozó igénykielégítési lánc meghatározása

A minőségügy elméleti alapjainál kialakított fogalomrendszernek megfelelően a hivatal a szolgáltatást adó, és az ügyfél (bejelentő, kérelmező) a szolgáltatást igénybe vevő. Közöttük ügyfélkapcsolat áll fenn a különböző eljárásokban. Ha a hatósági eljárásokat egyenként egy-egy minőségszabályozási, szolgáltatási folyamatként értelmezzük, akkor lényegé-

ben ezen eljárások lefolytatása révén keletkezett döntések képezik a szolgáltatás tárgyát, a szolgáltatmányt. A szolgáltatmány formálisan, tárgyszerűen az eljárások lefolytatásában, illetve az eljárás eredményeként meghozott jogerős döntésben testesül meg.

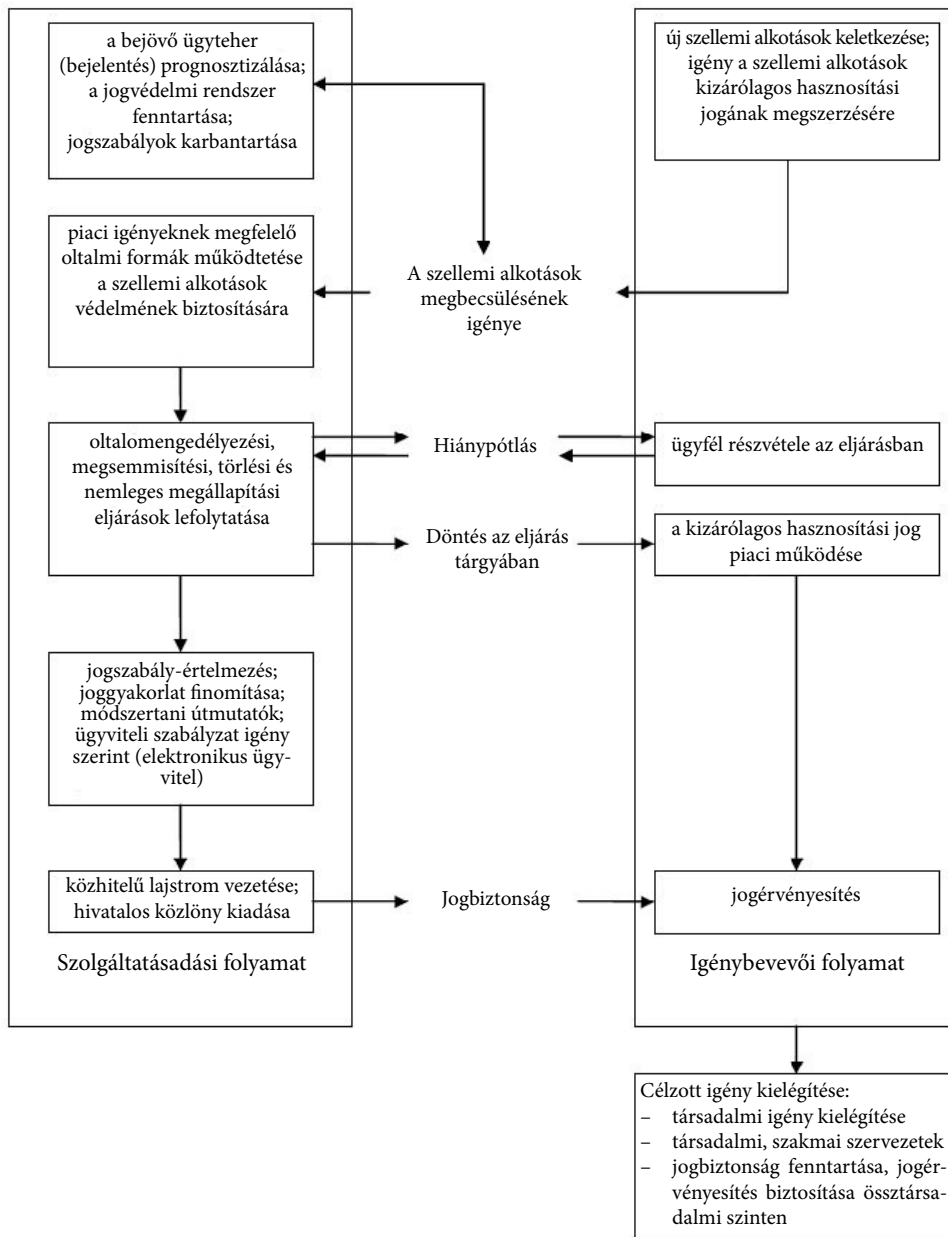
A fentiekben bevezetett új fogalmak közül – minőségügyi szempontból – lényeges elemezni az igénykielégítés folyamatát, és célszerű feltárni az érdekeltek körét, valamint minőséggel összefüggő igényeiket.

Minőségügyi oldalról szemlélve az igazgatást mint szolgáltatást, számos érdekes kérdés vetődik fel. Ilyen például a „piac” kérdése, a szolgáltatmány (az eljárásban hozott döntés) ugyanis egy speciális közpiacon keresztül, közvetlenül a döntés kibocsátásával jut el az igénybevevőhöz, a szolgáltatónál lezajló szolgáltatási folyamat eredményeként. A folyamat interaktív, mert egyes lépések függenek az ügyfélnél zajló folyamattól, az ügyfél cselekményeitől. Minőségügyi szempontból a szolgáltatási folyamatnak van bemenete, ez azonos lehet az igénybevevő kiinduló állapotával, és van kimenete, amely azonos lehet a szolgáltatást igénybe vevő kezelt állapotával. A bemenet (kérelem) minősége akár döntő is lehet arra nézve, hogy egyáltalán elindul-e az eljárás a hatóságnál. A szolgáltatási folyamatban a szolgáltató által történik az értékhozzáadás, és ugyanennek a folyamatnak a kimenetelét befolyásolhatja a szolgáltatást igénybe vevő kiinduló állapota. Ha egy igazgatásban benyújtott kérelem (okmánykérelem, jogosultság, státuszmegváltoztatási kérelem stb.) nem szabályszerű, akkor nem válik jogosulttá a kérelmező, nem eredményez igazán állapotváltozást a szolgáltatási folyamat, mert a bemenet nem volt megfelelő, a kimenet pedig nem tekinthető állapotváltozást eredményező kimenetnek. Mindkét oldalon – a szolgáltatónál és a szolgáltatást igénybe vevőnél is – valamilyen állapotváltozás következik be. A szolgáltatási folyamatban a szolgáltatást nyújtó is egy állapotváltozáson megy keresztül, mialatt biztosítja a törvényes eljárás lefolytathatóságának minden feltételét. Ez az állapotváltozás garantálja az ügyfeleknek, hogy a mindenkori szabályozásnak megfelelő döntést kap kézhez.

Hogy miként hasznosítja, „fogyasztja” az elnyert szolgáltatást (tudást, jogosultságot stb.) az igénybe vevő, az nem hozható közvetlen összefüggésbe a szolgáltatásadási folyamattal. Talán ez felel meg a „cél igénykielégítési folyamatnak”.

Az igénykielégítési folyamat minőségének értelmezéséhez szükséges a folyamatban érdekeltek meghatározása. Az igénykielégítési folyamat érdekeltjeinek a meghatározásához feltétlenül szükséges az adott folyamathoz kapcsolódó teljes igénykielégítési lánc meghatározása.

A hivatali szolgáltatás teljes igénykielégítési folyamatát a 3. ábra mutatja.

3. ábra: A hatósági eljárás teljes igénykielégítési folyamata

A szolgáltatásadási folyamat

A 3. ábra bal oldalán látható szolgáltatásadási folyamat a gyakorlatban a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalában lejátszódó folyamat menetét mutatja. A hivatal – az új szellemi alkotások társadalmi szükségességétől motiváltan – az ügyfél, a bejelentő kérelem szerinti igényének kielégítése érdekében a kérelemmel összefüggő eljárást – a törvényes kereteknek megfelelően – lefolytatja, majd a kérelem tárgyában döntést hoz, amelyet a kérelmező ügyféllel írásbeli formában hivatalosan közöl.

A hivatal időről időre felméri, hogy melyik oltalmi formában, milyen mennyiségű bejelentésre számíthat. A bejelentések számára és oltalmi formánként várható megoszlására egyrészt az előző évi bejelentésekből, illetve az európai nemzetközi tendenciákból, a különböző iparjogvédelmi rendszerekhez, az Európai Unióhoz való csatlakozás hatásaiból, másrészt a nemzetközi, illetve hazai gazdasági körülményekből lehet következtetni.

Az erőforrások biztosítása érdekében meg kell tervezni – az egyes igényelt oltalmi formák, egyéb kérelmek mennyiségének függvényében – a szükséges létszám- és egyéb feltételeket.

A kérelmekkel kapcsolatos eljárásokat a lehető legrövidebb idő alatt le kell folytatni, mégpedig a bejelentés elismert bejelentési napján érvényes jogszabályok alapján. Az engedélyezési eljárás például háromféle döntéssel végződhet, optimális esetben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala engedélyezi az oltalmat, ha a bejelentés nem felel meg a törvényes követelményeknek, elutasítja, illetve visszavontnak tekinti a kérelmet. Az engedélyezett oltalmak lajstromszámot kapnak, meghirdetésre kerülnek a hivatalos közlönyben. A lajstromozott oltalmakról a hivatal közhitelű lajstromot vezet.

A szolgáltatásnyújtás egész folyamata alatt a hivatalnak biztosítania kell, hogy az eljárásokat a hatályos jogszabályok, egyéb utasítások, kötelezően alkalmazandó rendszerek alapján folytassák le az eljárásban részt vevő ügyintézők. A hivatal a folyamatban felmerülő kérdésekben állást foglal, joggyakorlatát finomítja, módszertani útmutatót készít a vizsgálat módszerére, ügyviteli előírásban rögzíti az egyes szervezeti egységek közötti konkrét tennivalókat, illetve leírja, hogy kinek hogyan kell eljárni, mit kell tenni egy-egy eljárástípus lefolytatása alatt.

A közhitelű lajstrom vezetésével és a változások hivatalos közlönyben való publikálásával a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala gyakorlatilag az oltalmak működését, „fogyasztását” segíti elő. Jobbiztonságot tart fenn azzal, hogy kontradiktórius eljárások (megsemmisítési, törlési, nemleges megállapítási eljárások) keretében lehetőséget ad a piacnak a bitorlás megelőzésére, illetve – ha az engedélyezett oltalomról kiderül, hogy az elsőbbség időpontjában nem felelt meg a jogszabályi feltételeknek – az oltalom megsemmisítésére.

A folyamat során a szolgáltatást adó hivatal oldalán végbemegy egy átalakulás, állapotváltozás azáltal, hogy mi mindent (anyagi, humán erőforrás, infrastruktúra, jogszabályok, utasítások, egyéb kapcsolódó rendszerek stb.) használt fel a folyamat közben annak érdekében, hogy kielégítse a kérelmező igényét.

A szolgáltatás igénybevételi (fogyasztási) folyamata

A 3. ábra jobb oldalán gyakorlatilag az ügyfeleinknél lezajló folyamatot ábrázoltuk, ahol a kérelmek elbírálásával elégitjük ki a bejelentő/kérelmező igényét. A bejelentő azért igényel oltalmat, mert valami új szellemi terméket hozott létre, és szeretné, ha az a szellemi energia, amit az alkotásba fektetett, megtérülne neki. Akkor van esélye a megtérülésnek, ha az oltalom tárgyát képes hasznosítani, vagy licenciat adni másnak a hasznosításra.

Az ügyfélnél is lezajlik egy folyamat, és ennek végén hozzájut a hivatal döntéséhez, amely megváltoztatja az ő kiinduló állapotát. Ha kérelmének megfelelően intéződik el az ügye, akkor belőle egy kizárólagos hasznosítási jog jogosultja lesz, amely monopoljogot biztosít számára a piac többi szereplőjéhez képest. Ha a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala elutasítja a kérelmét, akkor egy csomó energiája (szellemi és anyagi is) kárba vesztettnek tekinthető. Itt azért meg kell jegyezni, hogy az oltalmi igény elutasítása nem jelenti azt, hogy nem hasznosíthatja, gyárthatja, forgalmazhatja a piacon saját szellemi termékét, csupán nem élvezhet a piacon kizárólagos jogot a hasznosításra.

Az a kérelmező, aki nem ért egyet a hivatal döntésével, megváltoztatási kérelemben kérheti a Fővárosi Bíróságtól a döntés megváltoztatását.

A célzott igény kielégítésének folyamata

Az ügyfeleknél bekövetkező állapotváltozás célja látható a 3. ábrán. Az engedélyezett oltalmak piaci működtetése már nem köthető sem a szolgáltatást adó, sem pedig a szolgáltatást igénylő oldalán lezajló igénykielégítési folyamathoz. Itt az érdekeltek köre is megváltozik, végső soron egy olyan, más piaci szereplőket, piaci versenyt korlátozó jog piacra kerüléséről van szó, amelynél nagy áttétellel lehet azt mondani, hogy az új szellemi alkotások gazdaságba való bekerülése a kizárólagos jog jogosultjának személyes érdekein túl társadalmi érdek is. Az oltalomból eredő kizárólagos hasznosítási jog piacon való érvényesítésével az oltalom jogosultja (bejelentő) haszonra tehet szert az oltalom fennállásának időtartama alatt. A bejelentő az engedélyezést követően fenntartási, illetve megújítási díjat fizethet. Az oltalom megszűnik, ha az oltalmi idő lejár, ha az oltalmi idő megújítás nélkül lejár, ha a jogosult nem fizet fenntartási díjat, ha a jogosult lemond az oltalomról, vagy ha az oltalmat a hivatal megsemmisíti. Az oltalom megszűnését követően az oltalom tárgya közkinccsé válik, ami azt jelenti, hogy bárki szabadon hasznosíthatja azt.

A kizárólagos jog hasznosítása a piacon zajlik, ez a piac azonban nem tisztán szabad- vagy közpiac, hanem speciális piac. Szabadpiac olyan szempontból, hogy ha az oltalom tárgyára kereslet mutatkozik, akkor hasznot hajthat vele a jogosult, közpiac viszont azért, mert a kizárólagos hasznosítási jog egyben eltiltja a versenytársakat az oltalom tárgyának hasznosításától. Tehát nem kifejezetten a kereslet-kínálat viszonya szabályozza ezt a piacot, mert az oltalom egy ideig monopolhelyzetet biztosít a jogosult részére. A közbeszerzési eljárásokban is speciálisan működnek ezek a kizárólagos jogok, a versenytörvény szabályai sem érvényesek egy kizárólagos hasznosítási joggal szemben.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által nyújtott szolgáltatás érdekeltjeinek és igényeiknek azonosítása

A minőségügy, a minőség szabályozás lényeges kérdése, hogy az adott igénykielégítési folyamatban kik az érdekeltek, és a folyamat szabályozása során a termelő (gyártó, szolgáltatást adó) kinek az igényeit, milyen mértékben kívánja vagy tudja kielégíteni. Egy adott szolgáltatás minőségének értelmezésénél is alapvető kérdés a főbb érdekeltek meghatározása. Szolgáltatás esetében alapvető érdekelt a szolgáltatást igénybe vevő (közvetlen fogyasztó) és a szolgáltatást adó (szolgáltató), továbbá a szolgáltatási folyamatot követő célzott igény kielégítése folyamatának érdekeltje, a társadalom.⁸

A hivatali hatósági tevékenység képezte igénykielégítési folyamatok érdekeltjei a szolgáltatási folyamatban részt vevő hivatal, a vezetők, az elbírálók, valamint a szolgáltatást igénybe vevő bejelentők, jogosultak, illetve a teljes igénykielégítési folyamatban érdekelt társadalom. Az érdekeltek igényei eltérőek, és saját értékrendjüktől függenek. Az érdekeltek közös célja a jogszabályoknak megfelelő eljárások lefolytatása, a piacon működőképes oltalmak engedélyezése, nyilvántartása, közhitelű, naprakész lajstrom vezetése, és az érdekeltek ekkor lesznek elégedettek, ha ezek az igények kielégítésre kerülnek.

Az érdekeltek és igényeik

A hivatal mint az egyik érdekelt igénye: állami feladatainak maximálisan eleget tudjon tenni; a törvényes keretek között hatékonyan folytassa le a különböző eljárásokat; azonos elbánást biztosítson minden ügyfelének.

A kérelmezők/ügyfelek mint a másik érdekelt igénye: a jogszabályi feltételeknek megfelelő eljáráson keresztül meghozott döntések; a jogorvoslati lehetőség biztosított legyen; megfelelő tájékoztatásban részesüljenek; az ügyintézés átfutási ideje a törvényes minimum legyen.

A társadalom mint érdekelt igénye: mindenki által hozzáférhető, közhitelű lajstrom álljon rendelkezésre; a jogbiztonság fenntartása; az új megoldások bekerülése a gazdaságba; a lejárt oltalmak közkinccsé válása.

Részletesen kifejtve a fenti három érdekcsoport igényét, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala mint szolgáltató érdekei nem kívánnak bővebb magyarázatot, az ügyfelek és a társadalom érdekeihez azonban érdemes néhány gondolatot hozzáfűzni.

Gyakran előfordul, hogy az ügyfél igénye a hatósággal szemben nem reális. Természetesen minden kérelmező szeretne oltalmat kapni, a minőségbiztosításban azonban szigorúan a reális igényeket szabad csak kielégíteni, nem hagyva figyelmen kívül azt, hogy az ügyfél magatartásán, cselekményein is múlik a szolgáltatás eredményessége. Az oltalmak engedélyezése kapcsán nem tekinthető reális igénynek, hogy bármire oltalmat engedélyezzen a

⁸ Veress: i. m. (2).

hivatal. Reális igény viszont az, hogy az eljárást a jogszabályi keretek között folytassa le, és ha a kérelem tárgya megfelel a törvényes követelményeknek, akkor a lehető legrövidebb idő alatt engedélyezze az oltalmat. A „lehető legrövidebb idő” az, amivel a minőségsszabályozásban leginkább szolgálhatjuk az ügyfelek érdekeit. Az ügyfelet nem szabad indokolatlanul hosszú ideig váratni, az ügyfélnek az az érdeke, hogy a lehető legkorábban tudja meg, hogy engedélyezték vagy elutasították kérelmét. Az ügyfelek a piacon mozognak, így minden nap fontos lehet számukra egy-egy üzleti döntés meghozatalában. Ha viszont hosszú idő telik el az oltalom engedélyezéséig, komoly piaci hátrányba kerülhetnek, hiszen addig, amíg legalább ideiglenes oltalom nem keletkezik, az oltalomból eredő jogaikra nem hivatkozhatnak.

A *társadalmi* érdek közvetlenül a két fél (a szolgáltató és a szolgáltatást igénybe vevő) között nem jelenik meg, igényeivel nem befolyásolja a folyamatokat, azonban végső soron mindenképpen a társadalom kell, hogy haszonélvezője legyen az egész iparjogvédelmi jogintézménynek. A hivatalt végül is az „állam” hozta létre azért, hogy a társadalom ez irányú szükségleteit kielégítse, kezelje. Úgy is mondhatjuk, hogy közérdek fűződik egyrészt a hivatal működéséhez, másrészt a kizárólagos jogok piaci érvényesítéséhez.

AZ INTEGRÁLT RENDSZER KIALAKÍTÁSÁNAK FÁZISAI A SZELLEMI TULAJDON NEMZETI HIVATALÁBAN

Munkacsoport felállítása

A hivatalban 2009 júniusának elején munkacsoport felállítására került sor a hivatali tevékenységek ISO 9001:2009 minőségirányítási szabványnak megfelelő tanúsításának előkészítésével kapcsolatos feladatok elvégzésére. A munkacsoport házon belüli szakemberekből, többnyire vezetőkből, és egy fő minőségügyi szakmérnökből állt.

A munkacsoport feladatai az alábbiak voltak:

- a hivatali tevékenységek áttekintése, a rájuk vonatkozó jogszabályi és belső szabályozati, ügyviteli szabályokkal együtt;
- döntés-előkészítő anyag összeállítása arról, hogy a hivatal tevékenységeinek egészére vagy valamely részeire, egyszerre vagy több lépésben, milyen ütemezéssel, milyen költségkalkuláció mellett történhet meg a rendszer bevezetése;
- belföldi és külföldi intézmények minőségtanúsítási gyakorlati tapasztalatainak áttekintése (legalább 3-4 belföldi és 3-4 külföldi példa alapján);
- külső partner kiválasztásához szükséges feltételek összeállítása, javaslat a közreműködő külsős partner kiválasztására, ha szükséges, ehhez közbeszerzési eljárás lefolytatása.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala tevékenységének csoportosítása, a rendszer kiterjedését meghatározó folyamatmodell felállítása

A hivatal tevékenységének meghatározásakor az alapító okirat és az abban foglalt alapfeladatok részletes lebontását tartalmazó szervezeti és működési szabályzat volt irányadó. A munkacsoport az ISO 9001-es szabvány elvárásának megfelelően a hivatali tevékenységeket az alábbi három fő csoportra osztotta:

- irányítási, menedzsmenttevékenységek,
- alaptevékenység és alaptevékenység körében nyújtott térítéses szolgáltatások,
- az alaptevékenység ellátását támogató tevékenységek.

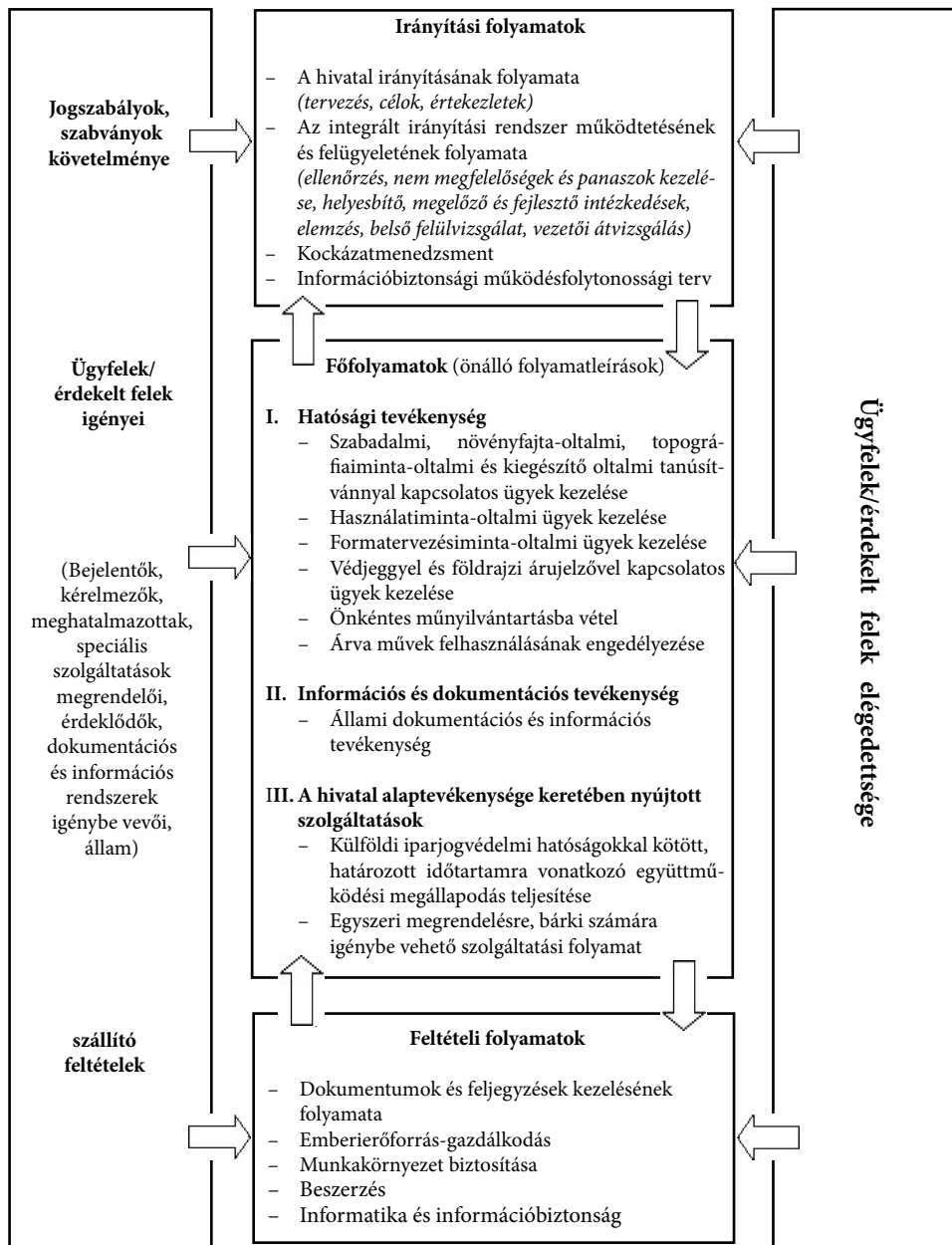
Az ISO 9001:2008 minőségirányítási szabvány folyamatszemplétét figyelembe vevő fenti tevékenységcsoportosítás és a szolgáltatásokra vonatkozó teljes igénykielégítési folyamat alapján megterveztük a hivatali minőségirányítási rendszer folyamatmodelljét. Ez a folyamatmodell képezi az egész rendszer kiindulási alapját.

A 4. ábrán látható folyamatmodell, azon túl, hogy pontosan meghatározza a rendszer terjedelmét, méretét, azt is megmutatja, hogy a rendszerben az egyes feladatok jellegüknél fogva mely tevékenységi – irányítási, fő- vagy támogató – folyamatok körébe tartoznak.

Az alábbiakban részletezzük, hogy mely feladatok tartoznak konkrétan az egyes tevékenységcsoportokhoz.

Irányítási, menedzsmenttevékenység

Idetartoznak a hivatal menedzsment- és azt segítő tevékenységei, valamint az egyéb, az irányítással, a testületekkel, a tanácsokkal, az Elnökségi Kabinet munkájával összefüggő feladatok.

4. ábra: Az IIR (integrált irányítási rendszer) folyamatmodellje

Alaptevékenység és alaptevékenység körében nyújtott térítéses szolgáltatások

A hivatal hatósági tevékenysége terén ellátott feladatok:

- Iparjogvédelmi hatósági vizsgálatok és eljárások lefolytatása. Ezen belül a szabadalmi, növényfajta-oltalmi, topográfiai, kiegészítő oltalmi tanúsítványra vonatkozó, használatiminta-oltalmi, formatervezésiminta-oltalmi, védjegy- és földrajziárjelző-oltalmi bejelentések vizsgálata, a bejelentések alapján az oltalom megadására, nyilvántartására, valamint a megadott jogokkal összefüggő eljárások lefolytatására irányuló tevékenységek.
- Szerzői és a szerzői joghoz kapcsolódó jogokkal összefüggő egyes feladatok ellátása. Ezen belül az önkéntes műnyilvántartás, az árva művek felhasználásának engedélyezése, a jogdíjközlemények véleményezése, és a Szerzői Jogi Szakértői Testület működtetésére vonatkozó tevékenységek.

Az állami dokumentációs, tájékoztatási és oktatási tevékenység terén ellátott feladatok:

- a dokumentációs, tájékoztatási tevékenységgel összefüggésben a nyilvános szabadalmi tár és könyvtár működtetése,
- az ügyfélszolgálat működtetése,
- iparjogvédelmi képzés, oktatás,
- a közlöny kiadásával, egyéb publikációkkal és promócióval összefüggő tevékenységek.

Az alaptevékenység keretében nyújtott térítéses szolgáltatások:

- együttműködési megállapodás keretében, külföldi társhivataloknak, nemzetközi szervezeteknek nyújtott szolgáltatás,
- egyszerű megrendelés keretében, bárki számára igénybe vehető szolgáltatások.

Az alaptevékenység ellátását támogató tevékenységek

A támogató tevékenységek közé tartozik:

- a hivatal informatikai tevékenysége, az üzemeltetési, a fejlesztési és a „help-desk” szolgáltatási feladat,
- a hivatal gazdálkodásával összefüggő feladatok, az épületüzemeltetési, a karbantartási, a védelmi, a beszerzési, az eszközkezelési, a költségvetési, a pénzgazdálkodási, a beszámolási, az egyeztetési, az adózási és az ellenőrzési feladatok,
- a humán erőforrás-gazdálkodással, a munkaüggyel és bérkifizetéssel kapcsolatos feladatok.

Mivel az ISO 9001 szabvány irányítási rendszerszabvány, egy szervezetnél elegendő az alaptevékenységet szabályozni, mivel az egyéb, az irányítási és támogató tevékenységek szükségszerűen tartoznak a rendszer hatálya alá. Így tehát rendszerünk kialakítása kapcsán az volt a fő feladat, hogy a folyamatmodell középső blokkjában feltüntetett tevékenységünket – egy-egy szolgáltatási egységnek tekintve – folyamattá szervezzük, szabályozzuk, figyelembe véve természetesen irányító és támogató tevékenységünk hatását főfolyamatainkra.

A folyamatszervezés koncepciójának kialakítása során alkalmaztuk az ISO 9001-es szabvány folyamatszemplétű megközelítését, meghatároztuk a különböző eljárástípusokat, amelyek önmagukban egy-egy folyamatot képeztek, majd az egyes folyamatokat tevékenységi lépésekre bontottuk. Az eljárástípusokhoz, illetve az ezeken belüli tevékenységi lépésekhez hozzárendeltük az adott tevékenységet szabályozó fontosabb jogszabályok és/vagy belső szabályozások hivatkozásait is.

A szabvány, az alaptevékenység folyamatainak részletes PDCA-szabályozásán (Plan, Do, Check, Act) túl, egyértelműen rögzíti, hogy milyen követelmények vonatkoznak az irányító és a támogató folyamatokra, így ezek természetesen a rendszer hatálya alá tartoznak anélkül, hogy külön folyamatként szabályoznánk őket.

A bel- és külföldi tapasztalatok felmérése során világossá vált, hogy a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala számára nagyon fontos az információbiztonság kérdése, ezért úgy döntött a vezetés, hogy a minőségirányítással együtt az információbiztonsági ISO/IEC 27001:2005 szabvány követelményeire vonatkozóan is kiépíti az irányítási rendszert. Mivel az információbiztonság nem korlátozódik a hivatal egyes tevékenységeire, hanem minden területen fontos, ezt a teljes hivatali működésre vonatkozóan tervezte kiépíteni.

Döntés született arról is, hogy a két szabvány követelményeit kielégítő rendszert – hatékony erőforrás-felhasználási okokból – egyszerre, integráltan fogja kiépíteni a hivatal, és célul tűztük ki a két szabvány követelményeinek való megfelelés tanúsíttatását 2010. év.

Projekt létrehozása a rendszer kialakítására

A rendszer kereteinek meghatározását követően 2010 januárjában kezdődött az érdemi rendszerépítési munka. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala – a rendelkezésre álló szűkös kapacitás miatt és a gyakorlott szakértelem biztosítása érdekében – külső tanácsadót, a Szenzor Gazdaságmérnöki Kft.-t kérte fel a munka külső szakértői támogatására. A hivatal vezetője a feladatok koordinálására, projektvezetőként, függetlenített munkakörben jelölt ki egy belső munkatársat.

Az elnöki értekezlet döntése alapján társított munkakörben kijelölésre kerültek azok a munkatársak, vezetők, akik a projektvezető irányításával végezték a rendszer bevezetésével járó tevékenységeket. Ebben a körben a területi felelősök szerepét általában a főosztályvezetők vagy helyetteseik, a folyamatgazdák szerepét pedig az osztályvezetők látták el. A leendő belső auditorok kiválasztásával kapcsolatban fontos szempont volt, hogy a munkájukban és a kollégák között elismert, megbecsült szakemberek, általában osztályvezető-helyettesek legyenek.

A rendszer bevezetésével járó konkrét feladatok

Első lépésként a tanácsadó

- áttekintette a hivatalt – az ISO-szabvány folyamatszemplélete mentén előzetesen felmért – tevékenységeit, folyamatait (az outsource folyamatokat is), információs és informatikai rendszereit és ezek működését megfelelőség és információbiztonság szempontjából,
- azonosította a szervezettel kapcsolatos működési és információbiztonsági követelményeket, a fő információs értékeket és fenyegetéseket, sérülékenységeket;
- áttekintette a szervezet működésével, az információbiztonsággal kapcsolatban már működő intézkedéseket, szabályozásokat, összhangjukat;
- meghatározta azokat a tevékenységeket, amelyeket ahhoz kell elvégezni, hogy eleget tegyünk az ISO 9001:2008 és az ISO/IEC 27001:2005 szabvány követelményeinek.

Az információbiztonsági rendszer kialakítása

Az információbiztonsági rendszer kiépítésének alapját képező kockázatelemzés elkészítéséhez kialakítottuk a kockázatértékelés módszertanát. A módszertan kidolgozása és jóváhagyása alapját képezi az információbiztonsági irányítási rendszer vagyonleltára összeállításának és a kockázatok felmérésének. A kijelölt munkatársak részére képzést szerveztünk az információvédelemmel kapcsolatos követelményekről, a kockázatelemzési módszerekről. A kijelölt területi felelősöket felkértük, hogy szervezeti egységenként mérjék fel az információs vagyonelemeket, készítsék el a vagyonelemleltárt. A fenyegetések, sérülékenységek felmérése, a kockázatok (a károk és következmények súlyossága, az előfordulás valószínűsége) kiértékelése, az elfogadható kockázati szint meghatározása a tanácsadó feladata volt, amit helyi interjúk során bonyolított le. Meghatározásra került az a kockázati érték, amely még elfogadható, és meghatároztuk azt is, amely a szervezet számára már nem fogadható el, tehát beavatkozást igényel. Az információbiztonsággal kapcsolatos céljainkat a nem elfogadható szintű kockázatok javítására összeállított kockázatjavítási tervben rögzítettük.

A minőségirányítási rendszer kialakítása

A kockázatelemzéssel párhuzamosan megkezdjük a minőségirányításhoz kapcsolódó folyamatok szervezését. Első lépésként a folyamatgazdák képzése során ismertetésre került a folyamatszervezés lényege és a hivatali folyamatszabályozásra előzetesen kialakított alapkoncepció. Az egységes folyamatszervezési koncepció alapján a kiképzett folyamatgazdák közreműködésével a korábban meghatározott folyamatokat ábrázoltuk, a hozzájuk tartozó folyamatleírásokat elkészítettük, az alkalmazott szabályozókat a tevékenységi lépéshez rendeltük, és azonosítottuk az eljárás során használt dokumentumtípusokat is. A megfelelőség szabályozása érdekében ezt követően meghatároztuk azokat a mérőindikátorokat, amelyek alapján a folyamatok teljesítményének mérését terveztük, majd meghatároztuk a mérőpon-

tok helyét az egyes folyamatokban. A folyamatok minőségének és mennyiségének, illetve átfutási idejének mérésére szolgáló pontokhoz referenciaértékeket rendeltünk, kidolgoztuk a tartalmi követelményrendszert, és megterveztük a mérések dokumentálhatóságát.

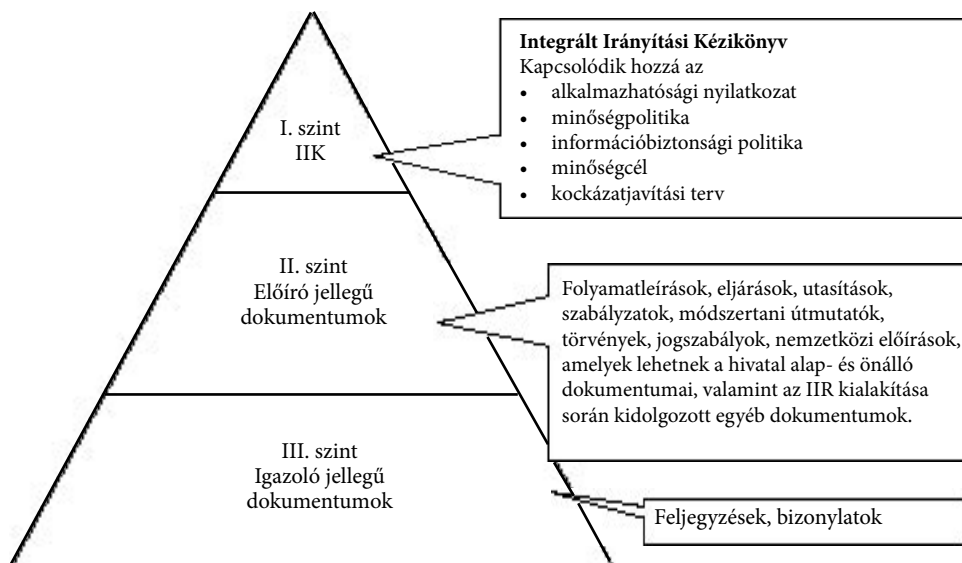
A minőségirányítási és az információbiztonsági rendszer integrálása

A rendszer integrált volta nem csupán azt jelenti, hogy egyszerre építettük ki azt, hanem azt is, hogy valójában egy rendszert működtet a hivatal, amely egyidejűleg elégíti ki mindkét szabvány követelményeit. Ez az egyidejűség a rendszer alapidokumentációjában követhető nyomon leginkább.

Az 5. ábrán látható dokumentációs piramisból megismerhetjük a hivatali integrált irányítási rendszer összes dokumentumát. A piramis csúcsán lévő Integrált Irányítási Kézikönyv és annak mellékletei valójában a két szabvány követelményrendszerének a hivatali tevékenységre való leképezését tartalmazzák. A két szabvány szerkezetét összehasonlítva megállapítható, hogy a negyedik fejezettől azonos a fejezetekre tagoltsága, és ezen az alapon lehetőséget teremtett arra, hogy egyes fejezeteiben azonos fejezetcím alatt, egy helyen fejtjük ki mindkét szabvány vonatkozó követelményeit.

A piramis részeihez csupán példaként soroltunk fel néhány odatartozó dokumentumot, természetesen ennél jóval nagyobb a rendszerdokumentáció. Az integrált rendszer dokumentumpiramisa tehát az alábbiak szerint alakult.

- A *felső* szintű szabályozó dokumentumok között van a kézikönyv és mellékletei, az Alkalmazhatósági Nyilatkozat, a politikák, a célok, a kockázatkezelés dokumentumai. Ezek a dokumentumok határozzák meg az integrált irányítási rendszer kereteit, a két szabvány követelményeit a hivatal tevékenységére adaptálva.
- A *középső* szinten, az előíró jellegű dokumentumok között helyezkednek el a jogszabályok, a nemzetközi előírások, ajánlások, az egyéb belső szabályozó dokumentumok, a folyamatábrák, folyamat-előírások, mintalevelek, módszertani útmutatók stb., tehát mindazon dokumentumfajták, amelyek előírják, hogy mikor, mit kell csinálni.
- Az *alsó* szinthez, az igazoló jellegű dokumentumok körébe tartoznak azok a szakterületi szinten használt dokumentumok, amelyek a végrehajtás során keletkeznek, végzések, határozatok, feljegyzések, bizonylatok stb.

5. ábra: Dokumentációs piramis

Az Integrált Irányítási Rendszer hatálybaléptetése

A rendszer alapidokumentumát az Integrált Irányítási Kézikönyv és a hozzá tartozó mellékletek adják, ezért amikor 2010. augusztus 1-jén hatályba léptettük a rendszert, elegendő volt a kézikönyvet hatályosítani egy elnöki utasítás formájában. Az elnöki utasításban kitértünk a folyamatban lévő ügyek kezelésére is, értjük ezalatt azt, hogy a szabadalmi területen csak bizonyos évjáratú bejelentések vonatkozásában kell az ISO-utasítás szerint végezni az ügyek kezelését. A szabadalmi területen ugyanis a szakaszolt eljárás miatt nagy mennyiségű a jelenleg elbírálás alatt álló ügyek száma.

2010. júliusban fejeztük be a rendszerépítést, ekkor állt készen az integrált rendszerdokumentáció, amelyet a hatálybalépés időpontjában minden munkatárs számára elérhetővé tettünk intranet hálózatunkon. Kötelező munkatársi képzés keretében biztosítottuk, hogy minden munkatárs megismerhesse azon elvárásokat, amelyek a rendszer hatálybalépésével járnak. Ezen kötelezettségeket a munkatársak munkaköri leírásában is rögzítettük. Véglegesítettük az irányítási rendszer szervezeti struktúráját, a szerepköröket és az ezekkel járó feladat- és hatásköröket. Ezeket szintén a munkaköri leírásokban rögzítettük. Az irányítási rendszer felügyeletét a hivatal elnöke gyakorolja.

A belső felülvizsgálatok lebonyolíthatósága érdekében 20 belső auditort képeztünk ki az ISO 9001-es szabvány követelményeire, és ebből a 20-ból 8 fő önálló auditori képzésben részesült az ISO 27001-es szabvány szerint.

A hivatal minőségi célkitűzésként fogalmazta meg, hogy 2010 végére tanúsíttatja a rendszert. A rendszertanúsítás előfeltétele, hogy a rendszer legalább három hónapig működjön, és minden előírást ez idő alatt teljesítsen. A működés során a szervezetnek bizonyítani kell, hogy kielégít minden olyan követelményt, amelyet a szabványkövetelmények adaptálásakor a kézikönyvben vállalt.

A rendszer működtetése

Annak érdekében, hogy a három hónapos „próbaüzem” biztonsággal teljesüljön, már a nyári szabadságok idején, augusztus elsején megkezdtuk a rendszer működtetését. A gyakorlatban tehát négy hónapunk volt arra, hogy az éves viszonylatban kötelezően előírt feladatokat végrehajtsuk. A rendszer működésével ciklikusan jelentkező feladatok az alábbiak:

- a minőségi célkitűzés megfogalmazása;
- kockázatjavítási terv készítése;
- az előző időszakban feltárt eltérések vagy felmerülő változások kezelése, helyesbítő intézkedések megtétele;
- a belső felülvizsgálat lefolytatása;
- a beszállítók értékelése;
- az ügyfél-elégedettség értékelése;
- a vezetőségi átvizsgálás lefolytatása;
- szükség esetén a dokumentációverzió váltása.

A fent felsorolt feladatokat tehát igyekeztünk szeptember, október és november hónapban lebonyolítani, dokumentálni. Már augusztusban összeállítottuk a belső audit tervét, amely alapján szeptemberben le is folytattuk az auditálást. Az eltéréseket jelentésben rögzítettük, a javítható eltéréseket azonnal kezeltük.

Közben – a beszállítók értékelése és az ügyfél-elégedettség mérése kapcsán – bekértük a szervezeti egységeknél megbízással foglalkoztatott személyek értékelését, és a honlapon lévő ügyfélelégedettség-mérő kérdőívek értékelése mellett három képviselői irodától külön kértünk véleményt a megadott szempontok szerint. Az információkat összesítettük és előkészítettük a vezetőségi átvizsgálásra.

A rendszerépítés évében abban a szerencsés helyzetben voltunk, hogy a tanácsadóként közreműködő kft. – önmaga ellenőrzésére is – előauditot tartott a hivatalban, amit egyben próbatanúsításnak is tekinthettünk. Az előauditot a tanácsadó azon munkatársai végezték, akik nem vettek részt a rendszerépítésben. Az előaudit célja egyrészt az volt, hogy tanácsadónk önmagát is minősítse, másrészt pedig hogy feltárja azokat a hiányosságokat, amelyek a rendszer gyenge pontjai lehetnek az éles tanúsító auditon.

Novemberben vezetőségi átvizsgáló értekezletet tartottunk, ahol megtárgyaltuk a működés tapasztalatait, a kockázatjavítási terv és a minőségcélok teljesítését, az auditokon

feltárt eltéréseket, a beszállítók értékelését és az ügyfélelégedettség-mérés eredményét. A vezetőség határozatban rögzítette azokat a feladatokat, amelyek a feltárt eltérések kezelését, a hiányosságok kiküszöbölését célozták, és egyben meghatározta a felelősöket és a teljesítési határidőket.

Tanúsítás

Az ISO integrált irányítási rendszer bevezetése kapcsán fontos azt megjegyeznünk, hogy egy szervezet saját döntése alapján bármikor tervezhet, bevezethet és működtethet ISO-rendszert anélkül, hogy arra tanúsítványt szerezne. A tanúsítvány megszerzése azonban – általában – komoly piaci előnyökkel járhat, egyrészt a versenytársak, másrészt a vevők körében. A hivatal esetében a tanúsítvány megszerzésére való törekvést nem elsősorban a hagyományos értelemben vett versenytársak közötti megkülönböztetés motiválta, hanem a közigazgatás fejlesztésének gyakorlati megvalósítása, költségvetési pozíciónk kedvezőbb alakítása, illetve a nemzetközi szellemi tulajdon terén működő szervezetek és hivatalok között kivívott elismertségünk fenntartása, fokozása. Ügyfeleink minél magasabb szintű kiszolgálásának igénye természetes motiváló erő volt számunkra, hiszen az „ügylébarát” és a „minőségi szolgáltató” hivatal már a korábbi évek stratégiai céljai között is szerepelt.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala vezetőinek a rendszer bevezetése melletti elkötelezettségét mi sem bizonyította jobban, mint már a rendszerépítés kezdetén meghirdetett cél: 2010 végére olyan rendszert kell kialakítani és működtetni, amely minden elemében teljesíti az ISO szerinti tanúsíthatóság feltételeit.

Az előaudit során már érzékelhető volt, hogy rendszerünk felkészült a nagy megmértetésre, ezért felkértük a nemzetközi akkreditációval is rendelkező SGS Hungária Kft.-t, hogy folytassa le a hivatal integrált irányítási rendszerének tanúsítását.

A tanúsító szervezet első körben átvizsgálta a rendszerdokumentációt, és megállapította, hogy a rendszer jól kiépített elvi alapokon nyugszik, tehát potenciálisan kielégíti a szabványok követelményeit. Ezt követően helyszíni audit során győződött meg arról, hogy a rendszer a gyakorlatban mennyire teljesíti a szabványkövetelményeket.

A tanúsító audit sikeres volt, erősségként kiemelte, hogy a minőségirányítási rendszerben alkalmazott folyamatszemlélet példaértékű, az információbiztonsági rendszer pedig összességében túlhaladta az ISO 27001-es szabvány követelményét, kevés fejlesztéssel magasabb fokozatú elvárásoknak is képes megfelelni. A tanúsítás során öt ponton tártak fel olyan kis jelentőségű nem megfeleléseket, amelyet három hónapon belüli korrigáltunk, de ez nem akadályozta a tanúsítvány kiállítását. A nem megfelelések kezelésére intézkedési tervet állítottunk össze, amelyben meghatároztuk a feladatokat, a felelősöket és a végrehajtás menetét.

A tanúsítvány értelmében a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala 2011. januártól tanúsított integrált irányítási rendszerben végzi tevékenységét, amelynek során megfelel az ISO

9001:2008 minőségirányítási és az ISO/IEC 27001:2005 információbiztonság-irányítási szabvány követelményeinek.

Az integrált irányítási rendszer hatálya

- az ISO 9001:2008 minőségirányítási szabvány szerint kiterjed a hivatal hatáskörébe tartozó iparjogvédelmi és szerzői jogi hatósági vizsgálatokra és eljárásokra, az állami dokumentációs és információs tevékenységre, valamint az alaptevékenység keretében nyújtott szolgáltatásokra;
- az ISO/IEC 27001:2005 információbiztonság-irányítási szabvány szerint kiterjed a hivatal hatáskörébe tartozó iparjogvédelmi és szerzői jogi hatósági vizsgálatokra és eljárásokra, az állami dokumentációs és információs tevékenységre, az alaptevékenység keretében nyújtott szolgáltatásokra, valamint az alapító okiratban felsorolt további feladatok során használt információs rendszerek biztonságára.

A tanúsítványt a világon a legelismertebb és legelfogadottabb UKAS akkreditációs rendszerben lefolytatott, sikeres audit alapján az SGS System & Services Certification akkreditált tanúsító részlege állította ki.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2011. januártól jogosult – az SGS rendszertanúsítási jelképek használatára vonatkozó szabályzata szerint – az alábbi rendszertanúsítványi logók használatára.

KÖVETKEZTETÉSEK, FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK

A munkatársak szerepe a rendszer bevezetésében

A rendszerépítés során szerzett tapasztalataink alapján mondhatjuk, hogy a munkatársak bevonása nélkül nem lehet megoldani egy ekkora feladatot. Éppen ezért a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala 2010-ben tartott éves nyitóértekezletén a vezetők tájékoztattak minden munkatársat arról, hogy alapos előkészületek után 2010-ben kiépítésre és bevezetésre kerül a minőségirányítási és információbiztonság-irányítási rendszer. A munkatársak, főként a vezetők bevonásától azt reméltük, (és ezt igazolta a gyakorlat), hogy ha az elejétől részt

vesznek a munkákban, meghallgatjuk véleményüket, támaszkodunk szakmai tudásukra, magukénak érzik majd a rendszert és megértik azt, hogy milyen előnyöket jelent számukra, illetve a hivatal számára annak bevezetése.

Célkitűzésként megfogalmaztuk, hogy év végére – a középtávú hivatali stratégiával összhangban – tevékenységünk hazai, nemzetközi és európai elismertetése érdekében megszerezzük az ISO-tanúsítványokat. A vezetés kért minden munkatársat, hogy kormánytisztviselői elhivatottsággal, legjobb szakmai tudásával vegyen részt a munkálatokban.

A hivatal szervezeti felépítéséhez igazodóan létrehoztuk az ISO szervezeti struktúráját, amelyben a projektvezetőt közvetlenül a hivatal elnöke irányította. A struktúra ilyen módú felállítása már a működési struktúrát is előrevetítette. A projektvezető koordinálásával a főosztályvezetők vagy helyetteseik személyében társított munkakörben kerültek kijelölésre a területi felelősök. Az osztályvezetőkre, akik egyébként is felelnek egy osztály operatív munkájáért, ruháztuk a folyamatgazda szerepkörét, hiszen ők a legautentikusabb személyek a folyamatokat illetően. A belső auditorokat a főosztályvezetők javaslatára választottuk ki, szempont volt, hogy elismert szaktudással rendelkezzenek, illetve a hivatali kollégák között megbecsülésnek örvendjenek.

A közép- és felsővezetőktől, illetve a kijelölt szerepkört betöltő kollégáktól alapvető elvárásaként fogalmazódott meg az ISO bevezetése melletti elkötelezettség, annak felismerése, megértése, hogy a rendszer a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala számára miért fontos, és hogy képes legyen ezt a munkatársaival is megértetni. A rendszer működése során ugyan ezen szerepkörök maradtak meg, és a kézikönyv 5. fejezetében egyértelműen rögzítettük a szerepkörökhöz tartozó feladat- és hatásköröket. A munkaköri leírásokat ennek megfelelően módosítottuk.

A rendszer hatálybalépését követően kiscsoportokban képeztünk ki minden munkatársat annak érdekében, hogy biztosak legyünk abban, hogy megértették és elsajátították a rendszer lényegét, ismerik a szabványkövetelményeket, illetve a konkrétan rájuk, illetve munkájukra vonatkozó előírásokat.

Az oktatásokon azt kellett hangsúlyoznunk, hogy az ISO-rendszer nem egy külön munkaterület, nem jelent pluszmunkát a dolgozók számára, sőt, megkönnyíti a mindennapi munkavégzést azzal, hogy biztosítja a folyamatba szervezett, egyértelműen előírt keretek között való munkavégzést; arról nem kell külön beszélni, hanem abban kell dolgozni. Ha fenntartást észleltünk esetlegesen a kollégák részéről, akkor azt megvizsgáltuk és orvosoltuk.

A munkaköri leírásokat a hivatal minden munkatársánál módosítottuk, belevettük, hogy az adott munkatárs tudomásul veszi, hogy a hivatal ISO irányítási rendszerben végzi tevékenységét, kötelezően megismeri, és munkája során alkalmazza a rá vonatkozó ezirányú előírásokat.

A munkatársak együttműködése, mély rendszerismerete már a belső felülvizsgálaton tapasztalható volt, az elő- és a tanúsító auditon pedig a külső tanúsító szervezetek egyenesen példásnak ítélték a munkatársak felkészültségét, rendszerismeretét.

A rendszer fenntarthatóságának alapfeltétele, hogy a rendszerben dolgozó munkatársak ismerjék és értsék a hivatal politikáját, a rendszer alapidokumentumát (Integrált Irányítási Kézikönyv), a célkitűzéseket, a szabványkövetelményeket, és legyenek tisztában azzal, hogy ezeket az ismereteket napi tevékenységükben hol, hogyan kell alkalmazniuk.

Az ismeretek elsajátítása érdekében az új belépő kollégáknak kötelezően részt kell venni ISO-képzésen, és ezt dokumentálni is kell. A képzésen, az ISO-rendszeren keresztül ismerkedhetnek meg a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala tevékenységével, céljaival, beazonosíthatóvá válik számukra az a terület, amelyen várhatóan dolgozni fognak, megtudhatják, hogy konkrétan milyen előírások vonatkoznak az adott területre, és ezeket az előírásokat hol érhetik el. A kialakított rendszer nagyban megkönnyíti az új belépők szakmai betanítását is.

Az auditorok továbbképzésére olyan tematikát állítottunk össze, amely tartalmazza a minőségirányítás, az auditálás alapelveit, a folyamatszemplétű kérdéslisták összeállítását, az információgyűjtés módját, a megállapítások megfogalmazását és még sok más, akár az auditor személyes tulajdonságaival kapcsolatos elvárást, kommunikációs tréninget.

A rendszer továbbfejlesztési lehetőségei

A rendszer hatályának kiterjesztése

A hivatal tevékenységének felosztásból, illetve a rendszer hatálya alá vont tevékenységekből kiindulva megállapítható, hogy a hivatal alapító okiratában rögzített alábbi három feladatra, amelyek

- a szellemi tulajdon védelmét szabályozó jogszabályok előkészítésében való részvétel,
- a szellemi tulajdon védelmére irányuló kormányzati stratégia kidolgozása és érvényesítése, az ehhez szükséges állami intézkedések kezdeményezése, illetve végrehajtása,
- a szellemi tulajdon területén folyó nemzetközi, illetve európai együttműködés szakmai feladatainak ellátása,

a rendszer hatályát első körben nem terjesztettük ki.

A rendszer továbbfejlesztése során először azt célszerű megfontolni, hogy ezekre, az alaptevékenység körébe tartozó, ámde nem állandó és nem is mindig önálló feladattípusokra érdemes-e kiterjeszteni a rendszert.

Egy ISO-rendszer megtervezésénél fő szempont a tevékenység termékként való értelmezése, jelen esetben a szolgáltatás tárgyának a meghatározása, továbbá kérdés, hogy meghatározható-e egyértelműen az a folyamat, amelynek során a szolgáltatás tárgyát előállítják. A szabvány folyamatszemplétű filozófiáját és az igazgatási tevékenységre való adaptálhatóság

három alapfeltételét (a tevékenység állandósíthatósága, a tevékenység szabályozható folyamatá szervezhetősége és az érdekelték, valamint az ő igényüknek azonosíthatósága) már a bevezetésben kifejtettük. Amennyiben az előbbi három alapfeltétel szerint vizsgáljuk azokat a feladatokat, amelyeket az első körben nem vontunk az ISO-rendszer hatálya alá, akkor azt mondhatjuk, hogy mivel

- ezek a feladatok nem tartoznak olyan mértékben a napi, rendszeresen végzett feladataink közé, továbbá
- nem alkotnak olyan szabályozható folyamatot, amelyben a tevékenységi lépések rendre ismétlődnek, valamint
- a folyamat bemenete, kimenete, és az
- ügyfél fogalma és igénye sem olyan egyértelmű, mint a hatósági folyamatainkban, egyelőre nem célszerű ezeket a tevékenységeket tételesen az ISO-rendszer hatálya alá vonni.

Az előttünk álló három év, ami egy tanúsítási ciklus, igen nagy feladatot ró a hivatalra, hiszen biztosítanunk kell, hogy a rendszer hatálya alá vont fő folyamatok, az irányító és feltételi folyamatok, a kézikönyvben vállalt követelmények szerint működjenek. Amennyiben viszont a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala feladatai az alapító okirat szerint az ISO-szabvány folyamatszámításába illeszthető tevékenységgel bővülnek, akkor az új tevékenység menetét, folyamatát célszerű jól kidolgozni, és ha stabilizáltuk, állandósítottuk az eljárás menetét, akkor célszerű arra gondolni, hogy bevonjuk ezt is az ISO hatálya alá. Ha új tevékenységre terjesztjük ki az ISO-t, akkor a dokumentációt át kell dolgozni, és az új tevékenység tanúsítására külön fel kell kérni a független tanúsító szervezetet. Jó megoldás lehet, ha tanúsítási ciklus végére készítjük fel az új tevékenységet a tanúsításra.

A rendszer hatálya alá tartozó folyamatok fejlesztése, tökéletesítése

Az ISO szabvány előnye, hogy megteremti azokat a kereteket, amelyekben egy szervezet folyamatosan tökéletesítheti tevékenységét az érdekelték igényeinek minél magasabb szintű kielégítése érdekében. A hivatal a rendszer bevezetése során megtervezte azon alaptevékenységeinek folyamatait, amelyekre kiterjesztette a szabvány követelményeit. A szabályozhatóság érdekében megterveztük azt is, hogy mit, hol szeretnénk mérni egy folyamaton belül. A folyamatba épített minőségellenőrző pontok helyét ugyan egyértelműen meghatároztuk, azonban magát az ellenőrzés módszerét a rendszer kialakítása során nem dolgoztuk ki. Ezt minden szakterületnek – folyamatfejlesztésként – önállóan kell kimunkálnia, hiszen ez területenként eltérő megoldást, kapacitást kíván.

Nagyon fontos folyamatfejlesztési kérdés a folyamatok racionalizálása. A működés során meg kell állapítani, hol van a folyamatban redundancia, pl. felesleges lépés, dupla szabályozás, feleslegesen elhelyezett mérőpont. Ezzel szemben azt is meg kell állapítani, hogy hol van valamiféle hiány a folyamatban, rendelkezünk-e a folyamat teljesítményének mérésére szolgáló feltételekkel (pl. az elektronikus nyilvántartási rendszer alkalmas-e a statisztikai és az

átfutási idő mutatóinak kinyerésére), vagy milyen irányú ügyviteli fejlesztésre van szükség.

A folyamatfejlesztés kapcsán célszerű megemlíteni, hogy a folyamatba épített mutatók, azon túl, hogy a folyamat teljesítményének mérésére szolgálnak, alapját képezhetik az ügyintéző egyéni teljesítményértékelésének is. Mivel minden ügyet egy adott folyamatleírás szerint kell lefuttatni, és a folyamatokat úgy alakítottuk ki, hogy a mennyiségi, minőségi mutatók és az átfutási idő paraméterei mérhetőek legyenek, ezzel egyben megteremtettük az ügyintéző teljesítményének ugyanilyen paraméterek alapján való értékelési lehetőségét is. Szakterületi fejlesztési kérdés, hogy hogyan dokumentáljuk, honnan, hogyan mutatjuk ki, milyen struktúrában összesítjük ezeket a paramétereket, és hogyan vezetjük vissza az ügyintézőre.

Szintén folyamatfejlesztési kérdés a folyamatok végrehajtása során felhasznált előíró jellegű dokumentumok (mintalevelek) folyamatos aktualizálása. A jogszabályváltozás időbeni átvezetése egyrészt a folyamatleírásokban, másrészt az ügyfélhez kimenő döntésekben elengedhetetlen követelmény.

ÖSSZEFOGLALÁS

A hivatal 2007–2010 közötti időszakra vonatkozó stratégiájának fő elemét képezte az ügyfelek differenciált igényeinek magas szintű kielégítése, az ügyfélbarát szabályozás, a minőségi szolgáltatást nyújtó, hatékony hivatal működtetése. Ennek érdekében vezette be és tanúsította 2010-ben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala az ISO 9001-es minőségirányítási és az ISO 27001-es információbiztonság-irányítási integrált rendszert. A rendszer bevezetését komoly szakmai előkészítő munka előzte meg, áttekintettük a hivatal teljes tevékenységét, megvizsgáltuk a minőségirányítási szabvány tevékenységünkre való adaptálhatóságának lehetőségét, koncepciót dolgoztunk ki a rendszer kialakítási módjára. Az előkészítés során szerzett hazai és nemzetközi tapasztalatok alapján a hivatal vezetése úgy döntött, hogy nem csupán az ISO 9001 minőségirányítási, hanem ezzel párhuzamosan az ISO/IEC 27001 információbiztonság-irányítási rendszert is kiépíti, tehát a két szabvány követelményeit összesítő integrált rendszert épít ki és vezet be.

A rendszerépítésre egy fő függetlenített vezetővel és társított munkakörben közreműködő hivatali munkatársakkal projekt jött létre. A projekt munkáját külső tanácsadó segítette. A projekt feladata olyan szintű integrált irányítási rendszer kialakítása, bevezetése és működtetése volt, amely alkalmas a tanúsíttatásra és a tanúsított rendszerben való működésre.

A kiépített rendszert 2010. augusztus elsején léptettük hatályba, és ezzel kezdetét vette a tanúsítást megelőző „próbaműködés”. A tesztidőszakban belső felülvizsgálatot hajtottunk végre, ahol már feltérképeztük az esetleges gyenge pontjainkat, majd a vezetőségi átvizsgálás keretében meghatároztuk azokat a feladatokat, amelyekkel a feltárt eltérések kiküszöbölhetőek voltak. A tanácsadó az előaudit alkalmával megállapította, hogy a hivatal

integrált irányítási rendszere készen áll a tanúsításra, álláspontja szerint megfelel minden vállalt szabványkövetelménynek.

Ezt követően a nemzetközi akkreditációval rendelkező, svájci székhelyű, az igazgatásban nagy tapasztalattal rendelkező SGS Hungária Kft. végezte el a tanúsító auditot.

A tanúsítvány értelmében a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala 2011. januártól tanúsított integrált irányítási rendszerben végzi tevékenységét, amelynek során megfelel az ISO 9001:2008 minőségirányítási és az ISO/IEC 27001:2005 információbiztonság-irányítási szabvány követelményeinek. A hivatal a tanúsítvány birtokában elkötelezte magát a szisztematikus fejlesztés, a folyamatos tökéletesítés mellett.

A tanúsítással tehát nem befejeződött, hanem elkezdődött egy olyan folyamat a hivatal életében, amelyben a rendszer fenntartása, működtetése, fejlesztése talán még több erőfeszítést kíván, mint a rendszer bevezetése. Az irányítási rendszer fenntartásának alapfeltétele ugyanis a rendszer állapotának szinten tartása, illetve folyamatos tökéletesítése, amit a tanúsító szervezet évente felül fog vizsgálni. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala az ISO-tanúsítvány megszerzésével vállalta, hogy a vonatkozó szabványkövetelményeknek megfelelően tartja fenn, működteti az ISO integrált irányítási rendszert.

A TRANZITÁRUK DILEMMÁJA A VÉDJEGYEK VÁMJOGI VÉDELME- NÉK RENDSZERÉBEN

1. A vámjogi védelem és a tranzitárúk problémája általában

A szellemi alkotásokat komplex, több jogterületen és jogágon átnyúló védelmi háló oltalmazza. A védelmi rendszer alapját mindenkor az adott szellemi alkotás fogalmát és az ahhoz kapcsolódó kizárólagos jogosultságokat meghatározó polgári jogi szabályok alkotják. A polgári jog rendelkezései között találjuk meg a szellemi alkotás keletkezésének, oltalmazhatóságának és az oltalom megszűnésének feltételeit is. Az alapvetően polgári jogi védelem jellegéből következik azonban, hogy annak keretében sokszor rendkívül lassú és költséges a jogérvényesítés a jogosultak számára.

A szellemi alkotások védelméhez azonban az egyéni jogosultakénál szélesebb körű társadalmi, így többek között fogyasztóvédelmi, egészségügyi és a tisztességes verseny fenntartásához kapcsolódó érdekek is fűződnek. Ezért a jogalkotó a polgári jogon túlmenően egyéb jogterületeken is biztosít oltalmat a szellemi tulajdon számára. A legsúlyosabb, a jogalkotó által a társadalomra is veszélyesnek minősített jogsértések ellen nyújt védelmet a Büntető Törvénykönyv néhány tényállása, és a kalózárúk és hamisítványok nemzetközi kereskedelmének visszaszorításának talán legfontosabb eszközeit a vámjog egy-egy jogintézménye jelenti.

Az Európai Bizottság a kalózárúk és hamisítványok kereskedelmét az európai gazdaságot fenyegető jelentős problémának tekinti.¹ A problémával foglalkozó, 2005-ben megjelent közleményében² a Bizottság kiemelte, hogy „Az Európai Unió állampolgárainak egészsége és biztonsága, munkahelyeik, a Közösség versenyképessége, a kereskedelem, valamint a kutatási és innovációs befektetések egyre növekvő veszélyben vannak a hamis áruk ipari mértékű termelése miatt.”³ Ezért a Bizottság azt fogalmazta meg célként, hogy az Európai Unióban minél erősebb vámjogi védelmet kell biztosítani a szellemi alkotásoknak. Az Európai Unió

¹ Az Európai Bizottság hamisítás elleni politikájáról bővebb tájékoztatást ad a Bizottság honlapja: http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/combating/index_en.htm.

² Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee on a customs response to the latest trends in counterfeiting and piracy; http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/comm_native_com_2005_0479_3_en_acte.pdf.

³ I. m. (2), p. 3.

vámjogi védelmi rendszere azóta is a világ egyik legerősebbjének számít a törekvéssel, hogy minél hatékonyabban szűrje ki a határain áthaladó forgalom ellenőrzése során talált hamisítványokat és kalóztermékeket.

Éppen a védelmi rendszer ezen erősségének egyik sarokköve, az Európai Unió területén keresztül tranzitban lévő áruk elleni vámhatósági intézkedések körül figyelhető meg bizonytalanság az utóbbi időben a jogosultak és a kérdéssel foglalkozó jogászok körében egyaránt. A probléma körüli vita az elmúlt időszakban egyre több tudományos publikációban és konferencián is figyelmet kapott.⁴

A tranzitárukkal kapcsolatos dilemma akkor került valóban reflektorfénybe, amikor 2008-ban a holland vámhatóságok Hollandiában fennálló szabadalmi jogokra hivatkozva foglaltak le Indiából származó és Brazíliába tartó generikus gyógyszereket, amelyek útjuk során érintették a rotterdami kikötőt. Az Európai Unió vámterületén keresztül tranzitban lévő termékekkel szemben a holland vámhatóság arra hivatkozással intézkedett, hogy azok sértik az originális gyógyszerek gyártóinak Hollandiában fennálló szabadalmi jogait.

A tranzitban lévő generikus gyógyszerek körüli viták mellett azonban felmerült az alábbi két ügy is, amelyeknek védjegyjogi alapjuk van. A védjegyek vámjogi védelmének kérdése jogi szempontból azért különösen érdekes, mert az említett két ügyben hamarosan állást kell foglalnia az Európai Unió Bíróságának (Bíróság) is, és ezért a közeljövőben érdekes fejlemények várhatók ezen a területen.

Az említett ügyek az Egyesült Királyságban és Belgiumban is bíróság elé került egy-egy olyan esettel kapcsolatosak, amelyben a vita tárgya, hogy a vámhatóságok jogosultak-e a tranzitban lévő, védjegyeket feltehetően sértő áruk elleni intézkedésre.

Az Egyesült Királyságban a Királyi Adó- és Vámhatóság (Her Majesty's Revenue and Customs – HMRC) munkatársai egy Hongkongból Kolumbiába tartó szállítmány átvizsgálása során találtak hamis NOKIA mobiltelefonokat. A szállítmány tranzitban volt az Európai Unió területén keresztül. Tekintettel arra, hogy a HMRC az elmúlt időszakban azt a gyakorlatot követi, hogy nem intézkedik olyan árukkal szemben, amelyek csupán tranzitban vannak az Egyesült Királyság területén keresztül, arról határozott, hogy feloldja az áruk lefoglalását, és szabad utat enged azok kivitelének. Tekintettel arra, hogy az áruk vitathatatlanul rossz minőségű hamisítványok voltak, a Nokia a HMRC határozatának felülvizsgálatát kérte az illetékes angol bíróság előtt. Az első fokon eljáró bíróság fenntartotta a HMRC határozatát a vonatkozó európai uniós rendelkezésekre hivatkozva. A Nokia fellebbezett az

⁴ L. pl.: O. Vrins et al: Trade mark use in transit: EU-phony or cacophony? *Journal of Intellectual Property Law and Practice*, 1. évf. 1. sz., 2005, p. 43–45.; M. Schneider: Fakes in transit would not be counterfeits. *Journal of Intellectual Property Law and Practice*, 5. évf. 1. sz., 2010, p. 19–22.; O. Vrins: The real story of a fiction: transit after Montex under Regulation (EC) 1383/2003. *Journal of Intellectual Property Law and Practice*, 5. évf. 5. sz., 2010, p. 358–371.

ítélet ellen Anglia és Wales Fellebbviteli Bírósága előtt. A Fellebbviteli Bíróság úgy döntött, hogy felfüggeszti az eljárást és előzetes döntéshozatalért fordul a Bírósághoz.⁵

Az Egyesült Királyságban felmerült ügygel majdnem egyidejűleg a belga vámhatóság is lefoglalt egy hamis PHILIPS termékekből álló szállítmányt, amelyek az antwerpeni kikötőt érintve voltak tranzitban az Európai Unió vámterületén keresztül. A vámhatóság ebben az esetben is úgy döntött, hogy megszünteti a termékek lefoglalását, azonban a Philips megtámadta a határozatot az antwerpeni kerületi bíróság előtt, amely szintén úgy döntött, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatalért fordul a Bírósághoz.⁶

A fenti ügyek azt jelzik, hogy jelenleg nem egyértelmű, hogy az európai jog vonatkozó szabályai szerint jogában áll-e a vámhatóságoknak, hogy intézkedéseket tegyenek a tranzitban lévő, védjegyjogot sértő árukkal szemben. A kérdést végleg a Bíróság fogja eldönteni, a felmerült probléma megértéséhez azonban hasznos lehet a vonatkozó jogszabályok és a Bíróság eddigi ítélezési gyakorlatának, valamint a különböző tagállamokban felhozott érveknek az áttekintése. A jelen tanulmány célja tehát annak az európai jogi környezetnek a felvázolása, amelyben a Bíróságnak meg kell hoznia a várva várt döntéseit.

2. A védjegyek vámjogi védelmének jogszabályi háttere

2.1. A vonatkozó jogszabályok

A Bíróság előtti két kulcsfontosságú ügy középpontjában a szellemi tulajdon vámjogi védelmét biztosító jogszabályok egyes rendelkezései állnak. Ezek a jogszabályok egyrészt az egyes szellemi tulajdon-jogokat feltehetően sértő áruk elleni vámhatósági intézkedésekről és az ilyen jogokat ténylegesen sértő áruk ellen hozandó intézkedésekről szóló 1383/2003/EK rendelet (új rendelet), másrészt az új rendelet elődje, a hamisított és kalózáruk szabad forgalomba bocsátását, kivitelét, újrakivitelét vagy felfüggesztő eljárás alá vonását tiltó intézkedések megállapításáról szóló 3295/94/EK rendelet (korábbi rendelet). A korábbi rendelet azért bír különös jelentőséggel problémánk szempontjából, mert egyrészt a Bíróság

⁵ C-495/09; az angol bíróság által feltett kérdés a következő volt: „A közösségi védjeggyel ellátott nem közösségi áruk, amelyeket egy harmadik országból egy másik harmadik országba való szállításuk közben az Európai Unió területén keresztüli tranzitjuk során a vámhatóság megvizsgál, a 1383/2003/EK rendelet 2. cikk, (1) bekezdés (a) pontja értelmében minősülhetnek 'hamis áruknak' akkor is, ha semmi sem utal arra, hogy ezek az áruk akár a vámjárással összhangban, akár jogellenes módon az Európai Unió piacára kerülnek?”

⁶ C-446/09; a belga bíróság által feltett kérdés a következő volt: „A 3295/94 EK rendelet 6. cikk (2) bekezdésének (b) pontja a közösségi jog olyan egységes szabálya, amelyet a Tagállamok azon bíróságai, amelyek a szellemi alkotások jogosultjai a rendelet 7. cikke értelmében megkeresnek, kötelesek figyelembe venni, és ez a szabály azt mondja ki, hogy a bíróság döntésének meghozatalakor nem veheti figyelembe az áruk tranzit státuszát, hanem alkalmaznia kell azt a fikciót, hogy az árukat az adott Tagállamban gyártották, és ezt követően kell eldöntenie az adott Tagállam jogszabályait alkalmazva, hogy ezek az áruk sértik-e a szóban forgó szellemi tulajdon-jogot?”

a tranzitáruk elleni vámhatósági intézkedésekkel összefüggő valamennyi eddigi ítéletét e rendelet alapján hozta meg. Másrészről a fentebb említett belga vonatkozású ügyben is e rendeletet kell értelmeznie a Bíróságnak. Továbbá jelentős különbségek vannak az új rendelet és a korábbi rendelet között, amelyeknek az ismerete segíthet a vonatkozó rendelkezések értelmezésében.

2.2. A védelem rendszere a vonatkozó jogszabályok alapján

A szellemi alkotások vámjogi védelmét biztosító új és korábbi rendelet szerkezete ugyanazon az alapvető jogalkotói logikán alapul. Ez a logika a következő három elemből áll.

(i) Mindkét jogszabály meghatározza azokat a *helyzeteket*, amelyekben a vámhatóságoknak a szellemi tulajdont feltehetően sértő, illetve vélhetően hamis vagy kalózárukat meg kell találniuk ahhoz, hogy intézkedéseket telessenek.

(ii) Mindkét jogszabály tartalmazza a vámhatóság által tehető *intézkedések* körét és azok megtételének eljárási rendjét.

(iii) Végül mindkét jogszabály meghatározza azt, hogy *mi alapján* kell elbírálni, hogy egy áru hamis vagy kalózárunak minősül.

A két rendelet majdnem azonos szövegezésű 1. cikke szerint a vámhatóság intézkedhet a valamely szellemitulajdon-jogot feltehetően sértő⁷ áruval szemben, amennyiben azt a vámhatóságnál a szabad forgalomba bocsátás, kivitel vagy újrakivitel céljából bejelentik,⁸ továbbá a Közösség vámterületére belépő vagy onnan kilépő, a felfüggesztő eljárás alá vont, az értesítés melletti újrakivitel alatt álló, vagy a vámszabad területre beléptetett vagy vámszabad raktárban „betárolt” ilyen áruval szemben.⁹

Ebből az következik, hogy a vámhatóság gyakorlatilag bármely vámjogi helyzetben ellenőrizheti az árukat, és a korábbi, illetve az új rendeletben foglalt feltételek fennállása esetén azokkal szemben megteheti az ott meghatározott intézkedéseket.

Az új rendelet 9. cikke értelmében, amennyiben a vámhatóság meggyőződik arról, hogy az áruk feltehetően sértik az érintett szellemitulajdon-jogot, felfüggeszti az áruk kiadását, vagy lefoglalja azokat. Ilyenkor a vámhatóság tájékoztatja a jogosultat és az áruk bejelentőjét, illetve birtokosát. Az árukkal szemben ezt követően kétféle eljárás követhető. Azok egyrészről megsemmisíthetők egyszerűsített eljárás keretében, amennyiben a szellemitulajdon-jog jogosultja a lefoglalásról szóló értesítés kézhezvételétől számított 10 munkanapon belül tájékoztatja a vámhatóságot arról, hogy az áruk valóban sértik szellemitulajdon-jogát, és átadja a vámhatóságnak az áruk bejelentőjének, birtokosának vagy tulajdonosának írásbeli hozzájárulását az áruk megsemmisítés céljából történő átadásához.¹⁰

⁷ A korábbi rendelet szövege szerint hamisított vagy kalózárunak gyanított áru.

⁸ 2913/92/EGK tanácsi rendelet a Közösségi Vámkódex létrehozásáról (Közösségi Vámkódex), 61. cikk.

⁹ Közösségi Vámkódex, 84. cikk (1) bekezdés.

¹⁰ Új rendelet, 11. cikk (1) bekezdés.

Másrésről amennyiben nem kerül sor az áruk egyszerűsített eljárás keretében történő megsemmisítésére, és nem indult eljárás annak megállapítására, hogy a nemzeti jog szerint megvalósult-e a kérdéses szellemi tulajdon-jog megsértése, a vámhatóság megszünteti az áruk lefoglalását.¹¹ Amennyiben a jogosult nem ért egyet a vámhatóság ezen döntésével, a határozat ellen jogorvoslattal élhet, és kérheti annak bírósági felülvizsgálatát. Ebben az esetben az árukkal szembeni intézkedésről szóló döntést a felettes szervnek és végső soron a bíróságnak kell meghoznia.

A korábbi rendelet hasonlóan rendelkezik a szellemi tulajdon-jogot sértő árukkal szemben alkalmazandó intézkedésekről, bár nem ad lehetőséget azoknak egyszerűsített eljárás keretében történő megsemmisítésére.

Azt, hogy mely áruk minősülnek az új rendelet értelmében „szellemi tulajdon-jogot sértő áruknak”, vagy a korábbi rendelet szerint „hamisított áruknak” vagy „kalózáruknak”, az új rendelet 2. cikkének (1) bekezdése, illetve a korábbi rendelet 1. cikkének (2) bekezdése határozza meg. Az új rendelet szerint „szellemi tulajdon-jogot sértő áruknak” minősülnek a „hamisított áruk” és a „kalózáruk”. Az új rendelet a „szellemi tulajdon-jogot sértő áruk” fogalmával bevezetett egy olyan fogalmat, amely nem tölt be különösebb funkciót a szabályozás logikájában, azonban hozzájárul az új rendelet értelmezési nehézségeihez.

A védjegyek vámjogi védelme szempontjából a hamisított áruk fogalmának van jelentősége, hiszen azok az áruk minősülnek hamisított áruknak, amelyeket engedély nélkül olyan védjeggyel vagy megjelöléssel láttak el, amely megegyezik az ugyanolyan típusú árukra érvényesen bejegyzett védjeggyel, vagy amely lényeges jellemzőit tekintve nem különböztethető meg az ilyen védjegytől, és amely ezáltal sérti a védjegy jogosultjainak jogait.

Az egyetlen fennmaradó kérdés, amelynek megválaszolása szükséges annak eldöntéséhez, hogy a vámhatóság intézkedhet-e az árukkal szemben az, hogy milyen szabályok alapján kell eldönteni, hogy a védjegy jogosultjainak jogai sérelmet szenvedtek-e. Ezek a szabályok határozzák meg ugyanis azt, hogy a védjegy jogosultjainak jogai milyen megjelölésekkel kapcsolatos milyen magatartások esetében szenvedhetnek egyáltalán sérelmet. Tehát ezeknek a szabályoknak az ismeretében eldönthető, hogy az árukkal kapcsolatos szóban forgó magatartás (mint pl. behozatal, forgalomba hozatal) valóban sérti-e a védjegyjogosult jogait.

A korábbi rendelet 6. cikkének (2) bekezdése ad iránymutatást arra, hogy a hatóságnak milyen szabályok alapján kell eldöntenie a szellemi tulajdon-jog megsértésének kérdését. E rendelkezés szerint:

„Az alábbiak tekintetében annak a tagállamnak az érvényes jogszabályait kell alkalmazni, amelynek területén az árukkal kapcsolatban az 1. cikk (1) bekezdésének a) pontjában említett esetek alapján eljárás indult [ez a rendelkezés a fent leírt helyzetekre utal, amelyekben a vámhatóság az árukat ellenőrizheti – a szerzők]:

¹¹ Új rendelet, 13. cikk (1) bekezdés.

...

b) a hatóság által hozandó határozatra. Erre vonatkozó közösségi szabályok hiánya esetén a határozat meghozatalára alkalmazandó kritériumoknak ugyanazoknak kell lenniük, mint amelyeket annak meghatározására alkalmaznak, hogy az érintett tagállamban gyártott áruk sértik-e a jogosult jogait. ...” (Kiemelés a szerzőktől)

Ebből a megfogalmazásból arra lehet következtetni, hogy a jogsértés, tehát az intézkedésre alapot szolgáltató állapot megítélésekor elsődlegesen annak a tagállamnak a jogszabályait kell alkalmazni, amelyben a vámhatóság az árukat lefoglalta. Amennyiben pedig a közösségi szabályok nem rendelkeznek a jogszabálysértés megtörténtének kritériumairól „a határozat meghozatalára alkalmazandó kritériumoknak ugyanazoknak kell lenniük, mint amelyeket annak meghatározására alkalmaznak, hogy az érintett tagállamban gyártott áruk sértik-e a jogosult jogait”. Ez utóbbi fordulat körüli jogalkalmazói bizonytalanság fontosságával lentebb foglalkozunk.¹²

Az új rendelet 10. cikke ehhez képest a következőképpen rendelkezik a jogsértés eldöntéséhez alkalmazandó szabály megállapításáról:

„Annak megállapításánál, hogy egy szellemi tulajdon-jogot a nemzeti jog szerint megsértettek-e, azoknak a tagállamoknak a hatályos jogát kell alkalmazni, amelyek területén az áruk az 1. cikk (1) bekezdésében említett helyzetek valamelyikébe kerültek.”

Ez a rendelkezés már nem tartalmaz egy, a korábbi rendelet 6. cikk (2) bekezdésének b) pontjában foglalt szabályhoz hasonló bizonytalan utalást. Első ránézésre úgy tűnik, mintha a jogalkotó tudatosan mellőzte volna azt. Második ránézésre azonban felmerül a kérdés, hogy mi volt a közösségi jogalkotó célja ennek az utalásnak az elhagyásával, hiszen az új rendelet preambuluma (8) bekezdése szerint „az annak megállapítása iránt indított eljárásban, hogy a nemzeti jog alapján sor került-e szellemi tulajdonjog megsértésére, azok a feltételek irányadók, amelyeket annak megállapítására alkalmaznak, hogy a kérdéses tagállamban előállított áruk sértenek-e szellemi tulajdon-jogokat.”

A fenti, a jogalkotó célja körüli bizonytalanság kétségekbe sodorhatja a jogalkalmazót, amikor az új rendelet alapján kell megítélnie, hogy egy vámhatóság által lefoglalt termék valóban sért-e szellemi tulajdon-jogot.

Látható tehát, hogy mind a hatályos rendelet, mind pedig elődje meglehetősen homályosan szabályozza azt a kérdést, hogy mi alapján kell elbírálni, hogy valamely áru hamis árunak minősül-e, és éppen e homályos szabályozás okozza a tranzitban lévő hamisítványok körüli jogi dilemmát.

¹² L. 3.1 pont.

3. A tranzitban lévő hamisítványok jogi megítélése

A tranzitárukról szóló viták alapját az a kérdés adja, hogy az új és a korábbi rendelet alapján a vámhatóság alkalmazhatja-e az adott rendeletben meghatározott intézkedéseket az illetékességi területén csupán tranzitban lévő, feltehetően védjegyjogot sértő árukkal szemben. Annak tisztázásához, hogy az intézkedések megtételéhez szükséges jogalap fennáll-e, végig kell követni az előző pontban leírt logikai gondolatmenetet, azaz meg kell vizsgálni, hogy a kérdéses áruk olyan helyzetben vannak-e, hogy azokkal kapcsolatban a vámhatóság intézkedhet, és azt is, hogy a kérdéses áruk hamisított áruknak minősülnek-e a rendelet értelmében.

A fentiekből látszik, hogy a vámhatóság gyakorlatilag bármely vámjogi helyzetben lévő árukat megvizsgálhat annak tisztázása végett, hogy azok hamis áruknak minősülnek-e.

Az Európai Unió területén áthaladó külső tranzitban lévő áruk a Közösségi Vámkodex 84. cikke értelmében felfüggesztési eljárásban vannak. A felfüggesztési eljárás alatt álló áruk mind az új, mind pedig a korábbi rendelet értelmében olyan áruk, amelyekkel szemben a vámhatóságok az azokban szabályozott intézkedéseket megtehetik, amennyiben teljesülnek a további feltételek, így amennyiben azok hamis áruknak minősülnek.

Azt, hogy a vonatkozó rendeletek értelmében mely áruk minősülnek hamis áruknak, az előző pont végén kifejeztük, és arra a következtetésre jutottunk, hogy sem a korábbi, sem pedig az új rendelet nem szabályozza teljesen egyértelműen ezt a kérdést.

3.1. A tranzitban lévő hamisítványok jogi megítélése a korábbi rendelet alapján

A korábbi rendelet fentebb idézett 6. cikkének (2) bekezdése értelmében a hatóság által hozandó határozatra annak a tagállamnak az érvényes jogszabályait kell alkalmazni, amelynek területén az árukkal kapcsolatban eljárás indult, azaz a hatóságnak alkalmaznia kell magát a rendeletet, és további tagállami jogszabályokat, amennyiben azok alkalmazása szükséges annak megítéléséhez, hogy valamely áru hamisítványnak minősül-e. E rendelkezés szerint továbbá a határozat meghozatalához szükséges közösségi szabályok hiánya esetén a határozat meghozatalára alkalmazandó kritériumoknak ugyanazoknak kell lenniük, mint amelyeket annak meghatározására alkalmaznak, hogy az érintett tagállamban gyártott áruk sértik-e a jogosult jogait.

E rendelkezésnek különböző értelmezései alakultak ki a különböző tagállamok joggyakorlatában és a jogirodalomban.

Egyes vélemények szerint e szabály azt jelenti, hogy a rendelet alapján indult eljárásokban a jogsértés megtörténtehez azt a *jogszabályt* kell alkalmazni, amelyet akkor alkalmaznának, ha az árut abban az országban gyártották volna, amelyben azt a vámhatóság eljárás alá vonta, amennyiben a közösségi jog ettől eltérően nem rendelkezik. Ezen utaló szabály alapján alkalmazandó jogszabály határozza meg, hogy az áruk valóban sértik-e a jogosult

jogait. Védjegyjogi szempontból e jogszabály annak az országnak a védjegyekre irányadó jogszabálya, amelyben a vámhatóságok az árukat megállították (Magyarország esetében a védjegy törvény¹³). Ezt az értelmezést követte Kitchin bíró a Nokia-ügyben hozott elsőfokú ítéletben, amely ellen a Nokia fellebbezéssel élt a Fellebbviteli Bíróság előtt.¹⁴

Mások szerint azonban e szabályt úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a közösségi jog nem tartalmaz konkrét rendelkezést arra vonatkozóan, hogy valamely áru hamisítványnak minősül-e vagy sem, e kérdést úgy kell megítélni, mintha a kérdéses árut abban az országban gyártották volna, amelyben azzal kapcsolatban a vámhatósági eljárás megindult. Azaz a 6. cikk (2) bekezdése *konkrét anyagi jogi szabályra* utal, nem pedig arra a jogszabályra, amely tartalmazza azt a konkrét rendelkezést, amely alapján meg lehet ítélni, hogy az áruk hamisnak minősülnek-e. Ezt az utóbbi értelmezést az újabb jogirodalom *gyártási fikciónak* nevezi. A gyártási fikcióra az Európai Unió több tagállamában, így például Hollandiában, Belgiumban és Olaszországban is hivatkoztak a bíróságok a tranzitban lévő áruk elleni vámhatósági intézkedések megengedhetőségének alátámasztására.¹⁵

Ezekben az országokban a bíróságok álláspontjuk alátámasztására gyakran hivatkoztak az Európai Bíróságnak a *Polo/Lauren*-¹⁶ és a *Rolex*-ügyben¹⁷ hozott ítéletére is.

A *Polo/Lauren*-ügyben az Európai Bíróságnak a korábbi rendelet értelmezése kapcsán kellett foglalkoznia azzal a kérdéssel, hogy a rendelet alkalmazandó-e az Európai Unió vámterületén csupán tranzitban lévő árukra is. Az alapeljárás Indonéziából Ausztrián keresztül Lengyelországba tartó, hamis *Polo/Lauren* ruházati termékekkel kapcsolatban indult. Az osztrák vámhatóság lefoglalta az árukat, és nem engedélyezte azok továbbszállítását Lengyelországba, az áruk birtokosa azonban jogorvoslással élt a vámhatóság döntése ellen az osztrák bíróságok előtt. Az ügy eljutott az osztrák Legfelsőbb Bíróság (Oberster Gerichtshof – OGH) elé, amely többek között a következő kérdéssel fordult az Európai Bírósághoz előzetes döntéshozatalért:

„A ... 3295/94/EK Rendelet 1. cikkének megfelelő értelmezése esetén a Rendelet alkalmazandó akkor is, ha a Rendeletben meghatározott olyan termékeket foglalnak le átmenetileg a vámhatóságok, amelyek tranzitban vannak két, nem az Európai Unióhoz tartozó állam között, és amelyek lefoglalását valamely szellemi tulajdon-jog jogosultja kérte arra hivatkozással, hogy szellemi tulajdon-jogai sérültek?”¹⁸

¹³ 1997. évi XI. törvény a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról.

¹⁴ L.: Nokia Corporation and Her Majesty's Commissioners of Revenue & Customs; [2009] EWHC 1903 (Ch); <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2009/1903.html>.

¹⁵ L.: O. Vriens: The real story of a fiction: ..., i. m. (4); G. Theuvs: ECJ to decide on „manufacturing fiction” under counterfeit goods regulation, http://www.eplawpatentblog.com/PDF_December09/Fiction%20Geert%20Theuvs.pdf.

¹⁶ C-383/98; The Polo/Lauren Company, L.P. and PT. Dwidua Langgeng Pratama International Freight Forwarders.

¹⁷ C-60/02; X.

¹⁸ C-383/98; Polo/Lauren; 22. pont.

A Bíróság ítéletében arra a következtetésre jutott, hogy a korábbi rendelet alkalmazandó azokra az esetekre is, amikor az áruk csupán tranzitban vannak az Európai Unió vámterületén keresztül. Döntését azzal indokolta, hogy a nem közösségi áruk külső tranzitjának is lehet hatása a belső piacra, mivel fennáll annak a kockázata, hogy a külső tranzitban lévő hamisítványok illegális csatornákon keresztül a Közösség piacára kerülnek.¹⁹

A szintén osztrák vonatkozású *Rolex*-ügyben az eisenstadti tartományi bíróság (Landesgericht Eisenstadt) olyan hamis Rolex órákkal kapcsolatban járt el, amelyeket Olaszországból kiindulva Ausztrián keresztül Lengyelországba szállítottak. Az osztrák bíróság előtt folyamatban lévő alapügy olyan büntetőügy volt, amely az osztrák védjegy törvény rendelkezéseinek megsértése (Markenschutzgesetz – MSchG) alapján indult a hamisítványok birtokosával szemben. Az osztrák bíróság úgy ítélte meg, hogy azért nem tud fellépni a terhelttel szemben, mivel az általa megvalósított magatartás, nevezetesen a tranzit, az MSchG alapján nem minősül jogsértésnek, mivel az nem jár a hamisítványok kereskedelmi forgalomban történő felhasználásával.

Az osztrák bíróság a következő kérdéssel fordult az Európai Bírósághoz előzetes döntéshozatalért:

„Ellentétes a ... 3295/94/EK Rendelet 2. cikkével a nemzeti jog azon rendelkezése, ..., amely szerint az olyan áruknak az egyszerű tranzitja, amelyeket a védjegyekre irányadó jogszabályokba ütköző módon állítottak elő / forgalmaztak, nem büntetendő a vonatkozó büntetőjogi szabályok szerint?”

A feltett kérdés értelmezéséhez szükséges a korábbi rendelet 2. cikkének ismerete. E rendelkezés úgy szól, hogy „a 6. cikkben előírt eljárás [a hamisnak vélt áruk vámhatóság általi megtalálása után követendő eljárás – a szerzők] lefolytatása során hamisítottnak vagy kalóznak minősülő áruk szabad forgalomba hozatala, kivitele, újrakivitele vagy felfüggesztő eljárás alá vonása tilos.”

Az Európai Bíróság a feltett kérdésre egy többféleképpen értelmezhető választ adott, amikor döntésében kimondta, hogy „a ... 3295/94/EK Rendelet 2. cikke és 11. cikke (amely a 2. cikk megsértése esetén alkalmazandó jogkövetkezményekről rendelkezik – a szerzők) alkalmazandók azokra a helyzetekre is, amelyekben a vámhatóságok átmenetileg lefoglalnak két, nem az Európai Unióhoz tartozó állam közötti szállításuk során az Európai Unión keresztül tranzitban lévő árukat”.

Az ítélet e rendelkezése teljes mértékben összhangban van a *Polo/Lauren*-ügyben hozott ítélettel. Az Európai Bíróság azonban azt is kimondja, hogy „az a kötelezettség, miszerint a nemzeti jogot a Közösségi joggal összhangban kell értelmezni annak szövegének és rendeltetésének megfelelően a Közösségi jog céljának megvalósítása érdekében, nem járhat azzal, hogy az adott tagállamban érvényes jogszabályoktól függetlenül fennálljon vagy súlyosbodjon

¹⁹ C-383/98; *Polo/Lauren*; 34. pont.

annak a jogalanynak a büntetőjogi felelőssége, aki megsérti a 3295/94/EK Rendelet előírásait.” Ez utóbbi rendelkezés lényegében azt jelenti, hogy a korábbi rendelet önmagában véve nem minősíthet valamely magatartást jogellenesnek, büntetőjogilag üldözendőnek, vagyis nem tághatja ki a szellemi tulajdonnak biztosított büntetőjogi védelem körét. Az ítélet e rendelkezése azonban nem mondja ki azt, hogy a rendelet nem tághatja ki a szellemi tulajdon vámjogi védelmének körét azzal, hogy a tranzitot kizárólag vámjogi szempontból a jogsértő magatartások körébe emeli.

Azok a nemzeti bíróságok, amelyek a tranzitárúkkal szembeni vámhatósági intézkedések megengedhetőségét a gyártási fikcióra alapozzák, érveléseikben elsősorban azért támaszkodnak e két ítéletre, mert azok kétségtelenül megállapítják, hogy a rendeletet a felfüggesztési eljárásban – így a külső tranzitban – lévő árukra is alkalmazni kell. Nem egyértelmű azonban, hogy ez azt jelenti, hogy a korábbi rendelet jogalapot teremt a vámhatóságoknak arra, hogy a tranzitban lévő árukkal kapcsolatban is alkalmazzák az intézkedéseket, vagy csupán azt jelenti, hogy a vámhatóságok vizsgálhatják és átmenetileg lefoglalhatják a tranzitban lévő árukat annak megállapításáig, hogy azok sértik-e a jogosult védjegyjogait vagy sem.

Egyértelmű azonban, hogy egyik ítélet sem foglalkozik magának a gyártási fikciónak a jogi megítélésével. Ezek alapján tehát nem lehet eldönteni, hogy a gyártási fikció alkalmazása, és ez alapján a tranzitban lévő áruk elleni vámhatósági intézkedések megfelelnek-e a közösségi jog előírásainak, vagy sem.

A tranzitárúkkal szembeni intézkedések megengedhetősége ellen érvelők többsége a Bíróság *Montex*-ügyben²⁰ hozott ítéletére hivatkozik.²¹ Az alapügyben eljáró német Legfelsőbb Bíróság (Bundesgerichtshof – BGH) egy Lengyelországból Németországon keresztül Írországba tartó, DIESEL megjelöléssel ellátott, és Németországban lefoglalt farmernadrágokból álló szállítmánnyal foglalkozott. A fent említett két ítélethez képest a *Montex*-ügy elsősorban a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 89/104/EGK első tanácsi irányelv értelmezéséről szólt.

A BGH által feltett kérdések többek között annak megválaszolására irányultak, hogy „az irányelv 5. cikkének (1) és (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az a védjegyjogosultnak biztosítja azt a jogot, hogy megtiltsa azon harmadik államban gyártott áruk továbbítását, amelyeken azzal azonos megjelölés szerepel, annak a tagállamnak a területén keresztül, amelyben a védjegy oltalom alatt áll, amikor az áruk végállomása egy olyan tagállam, ahol az áruk szabadon forgalmazhatók annál fogva, hogy ott az említett védjegy nem áll oltalom alatt.”

A BGH kérdéseivel arra kereste a választ, hogy az irányelv értelmében lehetséges-e, hogy a tranzitban lévő áruk is sérthetik a jogosult védjegyjogait. A Bíróságnak az ítéletéből kiolvasható gondolatmenete szerint egy ilyen anyagi jogi szabály vagy az irányelv alapján harmonizált nemzeti védjegyjogban, vagy pedig magában a rendeletben keresendő.

²⁰ C-281/05; Montex Holdings Ltd. és Diesel SpA.

²¹ L. pl.: O. Vrin: The real story of a fiction: ..., i. m. (4).

Az irányelv értelmezésével kapcsolatban a Bíróság leszögezte, hogy „az árutovábbítás [így a tranzit – a szerzők], amely abból áll, hogy a valamely tagállamban jogszerűen gyártott árukat egy harmadik államba szállítják valamely tagállam vagy tagállamok területén áthaladva, nem vonja maga után az érintett áruk forgalmazását, és ezért nem jelent veszélyt a védjegyoltalom tárgyára”. A Bíróság azt is leszögezi, hogy a nem közösségi áruk felfüggesztő eljárás alá vonása önmagában nem jelenti a védjegyjogosult arra vonatkozó jogának megsértését, hogy az ellenőrizze az áruk Közösségen belüli első forgalomba hozatalát, azaz nem sérti a védjegy lényeges tartalmát, ami feltétele a jogsértés megállapításának. Az Európai Bíróság e megállapításai összhangban állnak a *Rioglass és Transremar*²² és a *Class International*²³ -ügyben hozott ítélettel.

Ezzel összhangban az Európai Bíróság kimondta, hogy az Irányelv alapján a védjegyjogosult nem akadályozhatja meg az áruk továbbítását, „hacsak e termékek olyan cselekmény tárgyát nem képezik, amelyet harmadik fél végez, és amelynek során azokat olyan külső árutovábbítás alá vonják, ami szükségszerűen maga után vonja azok forgalomba helyezését az említett árutovábbítási tagállamban”. Egyes szerzők szerint a Bíróság ezzel revideálta a *Polo/Lauren*-ügyben elfogadott korábbi álláspontját, miszerint annak a kockázata, hogy az áruk illegális úton a Közösség piacára kerülnek, önmagában indokolja a vámhatóságok intézkedését a tranzitban lévő árukkal kapcsolatban.²⁴

Ezzel összefüggésben azonban egyrészt felhívjuk a figyelmet arra, hogy a *Montex*-ügyben hozott ítélet e kiemelt részei elsősorban az irányelv, nem pedig a korábbi rendelet értelmezésével foglalkoznak. Másrészt – ahogyan azt fentebb kifejtettük – a Bíróság *Polo/Lauren*-ügyben elfogadott álláspontja úgy is értelmezhető, hogy a korábbi rendelet lehetővé teszi a vámhatóság számára, hogy az időlegesen (vagyis a jogsértés megtörténtének tényleges megállapításáig) lefoglaljon tranzitban lévő árukat is. Ez utóbbi esetben nem állna fenn ellentét a *Polo/Lauren*- és a *Montex*-ügyben hozott ítéletek között. Mindezek ellenére azonban a *Montex*-ügyre sokan, értelemszerűen elsősorban a tranzitárúk elleni intézkedések ellen érvelők, az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatának fordulataként tekintenek.²⁵

A tranzitban lévő áruk dilemmája szempontjából véleményünk szerint valóban kiemelkedő jelentősége a *Montex*-ügyben hozott ítélet azon pontjának lehet, amely szerint „a 3295/94/EK Rendelet [tehát a korábbi rendelet – a szerzők] semelyik rendelkezése nem alapít meg új feltételt az arról való meggyőződéshez, hogy fennáll-e a védjegyjog sérelme, vagy annak megállapításához, hogy olyan védjegyhasználatról van-e szó, amely megtiltható annak folytán, hogy az veszélyezteti e jogot” (vagyis az áru első forgalomba hozatalának ellenőrzéséhez fűződő jogot – a szerzők). Ez a megállapítás lényegében arra a következtetésre vezethet, hogy sem az anyagi védjegyjog, sem a korábbi rendelet szabályai között nem található

²² C-115/02; Administration des douanes et droit indirects és Rioglass SA, Transremar SL.

²³ C-405/03; Class International BV és Colgate-Palmolive Company és mások.

²⁴ Vö.: O. Vriens: The real story of a fiction: ..., i. m. (4).

²⁵ L. uo.

olyan, amely a tranzitot jogellenes cselekménynek minősítené. Ez pedig önmagában úgy is értelmezhető, hogy nem teljesül egy lényeges feltétel, amely a tranzitárúkkal szembeni vámhatósági intézkedéshez szükséges lenne, vagyis az áruk nem minősülnek szellemi tulajdonjogot sértőnek (vagy hamisnak), amennyiben csupán tranzitban vannak annak az országnak a területén keresztül, amelyben azokat a vámhatóság lefoglalta.

Egyes vélemények szerint a korábbi rendelet effajta értelmezése ellentétben áll egyrészt a gyártási fikció koncepciójával, amely a rendeletből levezethető, és amelyet számos európai ország ez alapján követ, másrészt pedig a rendelet fentebb idézett második cikkével, amely a hamisítványok felfüggesztő eljárás alá vonásának tilalmáról rendelkezik.²⁶ Tény, hogy a Bíróság a fentebb említett egyik ügyben sem foglalkozott a gyártási fikció kérdésével, és nem mondta ki világosan, hogy ennek alapján a vámhatóságok a korábbi rendelet alapján nem intézkedhetnek az illetékességi területükön tranzitban lévő árukkal szemben.

Összességében tehát megállapítható, hogy a korábbi rendelet és az értelmezéséről szóló viszonylag szűkszavú európai joggyakorlat nem szolgáltat egyértelmű megoldást a Bíróság előtt folyamatban lévő *Philips*-ügyre, amelyet a Bíróságnak még a korábbi rendelet alapján kell elbírálnia.

3.2. A tranzitban lévő hamisítványok jogi megítélése az új rendelet alapján

Az Európai Bíróságnak a *Nokia*-ügyben – a *Philips* ügygel-ellentétben – már az új rendelet alapján kell ítéletet hoznia. Valószínűleg erre vezethető vissza, hogy a Bíróság a két ügyet annak ellenére nem egyesítette, hogy azok párhuzamosan folynak, és az alapügyek ugyanazon probléma megoldására irányulnak.

A tranzitárúkkal kapcsolatos kérdésre adott válasz ugyanis eltérő lehet attól függően, hogy az új vagy a korábbi rendelet alapján bírálják el, mivel az új rendelet a megoldandó probléma szempontjából több lényeges eltérést tartalmaz a korábbi rendelethez képest.

Míg a korábbi rendelet fentebb idézett 6. cikke²⁷ tartalmazott egy olyan fordulatot, amelyből a gyártási fikció levezethetőnek látszik, addig az új rendeletnek a jogsértés megtörténté-

²⁶ Vö.: G. Theuvs: i. m. (15).

²⁷ „Az alábbiak tekintetében annak a tagállamnak az érvényes jogszabályait kell alkalmazni, amelynek területén az árukkal kapcsolatban az 1. cikk (1) bekezdésének a) pontjában említett esetek alapján eljárás indult (ez a rendelkezés a fent leírt helyzetekre utal, amelyekben a vámhatóság az árukat ellenőrizheti – a szerzők):

...

b) a hatóság által hozandó határozatra. Erre vonatkozó közösségi szabályok hiánya esetén a határozat meghozatalára alkalmazandó kritériumoknak ugyanazoknak kell lenniük, mint amelyeket annak meghatározására alkalmaznak, hogy az érintett tagállamban gyártott áruk sértik-e a jogosult jogait. ...” (Kiemelés a szerzőktől.)

nek megítélésére alkalmazható rendelkezése önmagában már nem tartalmaz ilyen szabályt, hanem csupán arról rendelkezik, hogy a jogsértés megtörténtét azoknak a tagállamoknak a hatályos joga alapján kell elbírálni, amelyek területén a vámhatóság az árukat a rendeletben meghatározott helyzetek valamelyikében megtalálta.²⁸

Az új rendeletben továbbá nem található a korábbi rendelet 2. cikkéhez hasonló, a hamisítványok felfüggesztő eljárását tiltó rendelkezés, amely a korábbi rendelet alkalmazása során a nemzeti bíróságok előtt gyakran szolgált hivatkozási alapként a tranzitáruk elleni intézkedések alátámasztásához.

Ezzel első ránézésre úgy tűnik, mintha az új rendelet egyetlen olyan rendelkezést sem tartalmazna, amely alapján a tranzitárúkkal szembeni intézkedés megengedhetőségét indokolni lehetne. Annál zavarba ejtőbb a rendelet preambuluma (3) és (8) bekezdése.

A (3) bekezdés ugyanis gyakorlatilag megfogalmazza a korábbi rendelet 2. cikkében szereplő tilalmat, amikor kimondja, hogy *„azokban az esetekben, amikor a hamisított áruk, kalózárúk és általában a szellemi tulajdonjogot sértő áruk harmadik országból származnak vagy azokból érkeznek, ... felfüggesztő eljárás alá vonásukat ... is meg kell tiltani, és olyan eljárást kell bevezetni, amely lehetővé teszi a vámhatóságok számára, hogy ezt a tilalmat a lehető leghatékonyabban érvényesíthessék.”* Egyes szerzők szerint a preambulum e bekezdéséből levezethető a közösségi jogalkotó azon szándéka, hogy a felfüggesztő eljárás alá vont (így a külső tranzitban lévő) árukkal szemben is lehetővé tegye a vámhatóságok intézkedését.²⁹

A (8) bekezdés pedig kimondja, hogy *„az annak megállapítása iránt indított eljárásban, hogy a nemzeti jog alapján sor került-e szellemi tulajdonjog megsértésére, azok a feltételek irányadók, amelyeket annak megállapítására alkalmaznak, hogy a kérdéses tagállamban előállított áruk sértenek-e szellemi tulajdonjogokat.”* Ezt bizonyos szerzők a gyártási fikció alátámasztására alkalmas rendelkezésnek tekintik.

Egy jogszabály preambuluma a jogalkotó megfontolásainak kifejezésével hivatott szolgálni a jogszabály konkrét rendelkezéseinek értelmezését. A preambulum hagyományosan azokat a konkrét szabályok alapjául szolgáló elveket tartalmazza, amelyek a jogalkotót vezérelték. Ezáltal segíti a jogalkalmazót a konkrét rendelkezések értelmezésében. Tehát önmagában véve semmi sem zárja ki azt, hogy a fent említett két preambulumbekkezdés olyan értelmet adjon az új rendeletnek, hogy azok alapján megalapozható legyen a tranzitáruk elleni intézkedések megengedhetősége.

Az új rendelet rendelkezéseit a rendelet logikája mentén vizsgálva azonban nehezen található olyan konkrét szabály, amely akár e két preambulumbekkezdés fényében értelmezve alátámasztaná azt a következtetést, hogy a vámhatóságok intézkedhetnek a vámterületen csupán tranzitban lévő árukkal szemben. Ez a következtetés azonban több okból sem tűnik kielégítőnek. Érthetetlen egyrésről annak fényében, hogy a közösségi jogalkotónak

²⁸ L.: új rendelet, 10. cikk.

²⁹ L.: G. Theuvs: i. m. (15).

kifejezett célja volt egy rendkívül erős, a tranzitban lévő hamisítványokat is kiszűrő védelmi rendszer felépítése. Másrésről ennek a törekvésének magának az új rendeletnek a preambulumban is hangot adott.

Felmerül tehát a kérdés, hogy a közösségi jogalkotó a tranzitárúk elleni intézkedések megengedhetőségének alapjául szolgáló jogszabályhelyeket a korábbi rendeletben található pozíciójukból miért mozdította el, és miért helyezte el azokat a preambulumban, míg az új rendelet konkrét rendelkezései között aligha hagyott olyat, amely a preambulumban kifejezett törekvéseket konkrétan kifejezésre juttatná. Az újabb jogirodalomban mindenesetre nem található olyan írás, amely erre a kérdésre választ adna, és megadná annak koherens logikai levezetését, hogy a tranzitban lévő áruk ellen a vámhatóságok miért vagy miért nem intézkedhetnek.

4. Összegzés és javaslatok

A fentiek alapján csupán az a következtetés vonható le, hogy a meglévő jogszabályok és joggyakorlat alapján lehetetlennek tűnik eldönteni a tranzitárúk dilemmáját. Mind a korábbi, mind az új rendelet értelmezése során felmerülnek ugyanis érvek a tranzitárúk elleni intézkedések megengedhetősége mellett és az ellen is.

A korábbi rendeletből levezethetőnek tűnik a gyártási fikció. A gyártási fikció a vámhatósági intézkedések mellett érvelők koncepciója, amelyet számos nemzeti bíróság is követ a joggyakorlatában, és – bár a Bíróság kifejezetten a gyártási fikció tárgyában nem hozott ítéletet – találhatók olyan európai bírósági döntések, amelyek legitimálni látszanak a tranzitban lévő áruk elleni intézkedéseket. Ugyanakkor, amint azt a fentiekben kifejtettük, olyan értelmezés is adható ezeknek az ítéleteknek, amely szerint nem a tranzitban lévő áruk elleni intézkedések megengedettek a rendelet alapján, hanem csupán az áruk ideiglenes lefoglalása annak eldöntéséig, hogy azok valóban sértik-e a jogosult védjegyjogait.

Az új rendelet körében ezenfelül az nehezíti a Bíróság helyzetét, hogy nehezen található magyarázat arra, hogy a korábbi rendeletben szereplő, a tranzitban lévő árukkal szembeni intézkedések megengedhetőségét alátámasztó konkrét rendelkezések miért csupán az új rendelet preambulumban szerepelnek.

Végül, de nem utolsósorban felmerül egy másik fontos kérdés, amely a Bíróság *Montex*- és *Rolux*-ügyben hozott ítéletében is megjelent, nevezetesen a rendeletek összeegyeztethetősége a védjegy jog rendszerének egészével. Hiszen mind a korábbi, mind az új rendelet akkor teszi lehetővé a vámhatóság intézkedését az árukkal szemben, ha azok védjegyjogot sértenek. Az anyagi védjegy jog az Európai Unióban harmonizált, és az Európai Bíróság az irányelv és a közösségi védjegyrendelet értelmezése során többször egyértelművé tette, hogy az áruk pusztán tranzitja azon a területen keresztül, ahol a védjegy oltalmat élvez, azok alapján önmagában véve nem minősül a kereskedelmi forgalomban való használatnak (és ezzel jogellenes cselekménynek). A közösségi jogalkotó a tanulmányunk bevezetőjében említett

fogyasztóvédelmi, közegészségügyi és tisztességes versenyhez fűződő érdekekre figyelemmel természetesen bevezethet olyan szabályokat, amelyek a korábbi, illetve az új rendelet alkalmazása során potenciálisan jogsértő cselekménynek minősítik az áruk tranzitját.

Ebben az esetben azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy egy effajta megoldás nem illeszkedik a védjegy jog dogmatikai rendszerébe. A védjegy alapvető funkciója ugyanis az, hogy lehetővé tegye a védjegy jogosult számára, hogy ellenőrizhesse a védjegyével ellátott termékének első forgalomba hozatalát azon a területen, amelyen védjegye oltalmat élvez.³⁰ Az oltalom tehát egyrészt csak a kereskedelmi forgalomban való használatra terjed ki, másrészt pedig területileg korlátozott. Ezért a tranzitáruk elleni intézkedések megengedése ezt a két elvet áttörné, ugyanis egyrészt oltalmat biztosítana egy olyan cselekmény ellen, amely a védjegy jog értelmében nem minősül kereskedelmi forgalomban való felhasználásnak, másrészt pedig egy valamely területen fennálló oltalmat kiterjesztene, és ezáltal globális oltalmat biztosítana a hamisítványok ellen.

Mindez nem jelenti azt, hogy a hamisítás elleni küzdelem mint fontos közérdek keretében a jogalkotó nem határozhatja meg olyan rendelkezéseket, amelyek a jog dogmatikai elveit áttörik. Erre számos más jogterületen, így például a társasági jog területén is van példa.³¹ Bár a területi elv és a védjegy lényeges tartalmának elve fontos elemei a védjegy jognak, nem kezelhetők abszolút érvényűnek, és önmagukban véve nem képezhetik a jogalkotási szabadság gátját. Fontos lenne azonban, hogy a jogalkotó tudatos legyen afelől, hogy a vámjog által biztosított védelem effajta kiterjesztése a hagyományos polgári jogi védelem területén túl szükségessé teszi a védelem határainak pontos kijelölését a vonatkozó jogszabályokban.

Elképzelhető tehát, hogy a közösségi jogalkotó a szellemi alkotások vámjogi védelmi rendszerének kidolgozásakor a hagyományos védjegy jognál tágabban vonta meg a védjegy által biztosított oltalom határát, és a vámjog – de szigorúan a vámjog – keretében kiterjesztette az oltalmat a tranzitra mint potenciális jogsértést megvalósító cselekményre is. Azonban biztos, hogy a vonatkozó jogszabályokban nem vonta meg világosan az oltalom határait, és ezáltal idézte elő a jelentős jogalkalmazói bizonytalanságot.

Összességében tehát nem található egyértelmű érv a tranzitáruk elleni intézkedések megengedhetősége ellen. Az explicit jogalkotói rendelkezés hiányában azonban érthető a nemzeti bíróságok bizonytalansága is. A probléma egyértelmű megoldását ezért egy egyértelmű jogszabályi szintű szabályozás kidolgozása jelentené, amire a szellemi tulajdon vámjogi védelmét biztosító rendeletek napirenden szereplő módosítása alkalmával lehetőség adódik a közösségi jogalkotó számára. Alkalom nyílik arra, hogy a hamisítványok elleni nemzetközi

³⁰ Az Európai Bíróság joggyakorlata ezt a tételt a védjegy lényeges tartalma elvének nevezi. Az elv jelenéséhez l.: C-115/02 Rioglass-Transremar; C-349/95 Loendersloot; 102/77 Hoffmann-La Roche; 16/74 Centrafarm.

³¹ A társasági jog alapvető elve a gazdasági társaságok elkülönült jogalanyiságának elve, amelyet azonban a szabályozás több helyen áttör a hitelezővédelem érdekében.

küzdelem érdekében valamennyi érintett fél számára kielégítő módon szabályozza a tranzitárúkkal szembeni intézkedések megengedhetőségét.

De lege ferenda megoldás lehet, hogy az irányadó rendelet úgy határozza meg a hamis termék fogalmát, hogy kevésbé támaszkodik a védjegy jog általános szabályaira, és önállóan tágabban húzza meg a vámhatóság által biztosítható oltalom körét. Kielégítő megoldásnak tűnik, hogy a rendelet a hamis áruk körébe bevonja azokat az árukat, amelyeket származási helyükön védjegy jogot sértő módon állítottak elő, vagy amelyek felhasználása rendeltetési helyükön védjegy jogot sértene. Bár egy effajta rendelkezés áttörné a védjegy jog területi elvét, lehetőséget biztosítana arra, hogy akkor is ki lehessen vonni a forgalomból a származási helyén vagy célállomásán bizonyítottan jogsértő terméket az Európai Unió területén, ha az ott csupán tranzitban van.

Egyértelmű, hogy a hamisítványok nemzetközi kereskedelme világszerte több milliárd euró értékű kárt okoz, és az a gazdasági károk mellett súlyos egészségügyi, biztonsági következményekkel is jár. A statisztikák³² azt is igazolják, hogy a vámhatóságok az általuk kiszűrt hamisítványok jelentős hányadát tranzitban lévő szállítmányok között találják, így mindeképpen erős közösségi érdekek fűződnek ahhoz, hogy a vámhatóság a hamisítás elleni hatékony küzdelem részeként fellépessen a tranzitban lévő hamisítványok ellen is. A vámjogi védelem rendszerének zavartalan működéséhez szükséges egységes joggyakorlat kialakulása érdekében azonban egyértelmű jogalkotói válasza van szükség a fent kifejtett kérdésekre.

Mindenekelőtt azonban az Európai Unió Bíróságának kell ítéletet hoznia a meglévő, rendkívül homályos szabályozás és joggyakorlat alapján. Az érintettek tág körének pedig nem marad más hátra, mint kívárni, hogy a Bíróság miképp súlyozza a tranzitárúk elleni intézkedések mellett és ellen szóló érveket, és ez alapján hogyan birkózik meg a tranzitárúk megítélésének jelenleg fennálló dilemmájával.

³² L.: Report on EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights – Results at the Border – 2009; http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/statistics_2009.pdf; HENT-füzetek 2: Tények és adatok a hamisításról Magyarországon; http://www.hamisitasellen.hu/hu/system/files/HENT_2fuzet_Tenyek_adatok_a_hamisitasrol_ONLINE_20101207.pdf.

Dr. Vida Sándor*

VÉDJEGETÖRLÉSI KÉRELEM – ÉRDEKELTSÉG HIÁNYÁBAN AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ÍTÉLETE

Az érdekeltség hiányában („nem is érdekelt”), abszolút lajstromozásgátló ok alapján indított törlési eljárás problémája a magyar joggyakorlatban már több mint száz esztendővel ezelőtt felmerült.¹ Hasonlóképpen a korabeli német jogban is.²

Az érdekeltség hiánya persze csak látszólagos, jogi kifejezéssel élve formai. Hiszen normális embernek, vállalatnak aligha jut eszébe pénzt, időt, fáradságot fordítani olyan védjegy-törlési eljárásra, amely védjegy fennállása őt nem zavarja, ami nem sérti érdekeit.

Ha az érdekelt inkognitóját meg akarja őrizni, akkor a gyakorlatban strómant fogad, vagyis olyan személyt, aki az érdekeltség látszatával tudja a törlési eljárást megindítani. Stróman bekapcsolására a gazdasági élet más területein is számos példa volt és van.

Ugyanakkor mind a hazai, mind az európai joggyakorlatban ritka az az eljárás, amikor a törlés kérelmezője „nyílt sisakkal”, mondhatni provokatívan vállalja, illetve közli, hogy a védjegy törléséhez nem fűződik gazdasági érdeke.

Tényállás

A közismert francia Lancôme cég a COLOR EDITION szóösszetételt közösségi védjegyként jegyeztette be a 3. áruosztályba tartozó kozmetikumokra és sminktermékekre.

Néhány hónappal a védjegy bejegyzését követően a jó nevű német ügyvédi iroda, a Norton-Rose-Vieregge saját nevében törlés iránti kérelmet nyújtott be, amelyet az EK Védjegy-hivatala, a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (BPHH) elutasított. A fellebbezést jogutódként a nem kevésbé ismert német ügyvédi iroda, a CMS Hasche-Sigle nyújtotta be, amely eredményre vezetett.³ A fellebbezési tanács a perbeli cselekvőképesség (aktorátus) vonatkozásában azt mondta, hogy a CMS Hasche-Sigle által a KVR 55. cikk (1) bekezdésé-

* jogtanácsos, Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda

¹ Dr. Szász János: Védjegy jogi döntvénytár. Budapest, 1911, 401. eset; dr. Nagy Sándor–dr. Szarka István: A magyar védjegy törvénynek magyarázata. Budapest, 1910, p. 95.

² Dr. Beck Salamon: Magyar védjegy jog. Budapest, 1934, p. 231.

³ A COLOR EDITION védjegyet a fellebbezési tanács leírónak tekintette, mivel különféle árnyalatú és színű kozmetikai és sminktermékek skálájára utal. A jelen írásban az ügynek ezzel a részével nem foglalkozom – függetlenül attól, hogy a Lancôme cég az Európai Bíróságig bezárólag (sikertelenül) vitatta a védjegy leíró jellegét.

nek *a)* pontja⁴ alapján benyújtott kereset elfogadható, mivel a keresetösségi jog és az eljárás-hoz fűződő érdek közötti, a felperes által hivatkozott különbségtétel a KVR-ben egyáltalán nem jelenik meg, és a KVR 7. cikk (1) bekezdésének *b)* és *c)* pontja⁵ olyan közérdekű cél elérésére irányul, amely indokolja, hogy az *e* cikk alapján benyújtott törlési kérelmeket az eljárni jogosult személyek minél szélesebb köre benyújthassa.

A törlést elrendelő határozatot a Lancôme cég keresettel támadta az EK Törvényszékénél. (Ebben persze nemcsak az ügyvédi irodának azt a jogát támadta, hogy saját nevében törlési eljárást indítson, hanem a védjegy leíró jellegének megállapítását is.)

Az EK Törvényszékének ítélete⁶

Elutasító ítéletének vonatkozó részében az Elsőfokú Bíróság abból indult ki, hogy az ő feladata annak meghatározása, hogy a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a)* pontja a törlési kérelem elfogadhatóságát az eljáráshoz fűződő érdek bizonyításához köti-e. E vonatkozásban meg kell vizsgálni a KVR 55. cikk (1) bekezdésének szövegét, rendszerét, valamint rendelkezését (elsőfokú ítélet, 20. pont).

Mindenekelőtt a KVR 55. cikk (1) bekezdése *a)* pontjának szövegezéséből következik, hogy különösen a szóban forgó védjegy KVR 7. cikk (1) bekezdése *c)* pontja értelmében vett leíró jellege alapján, vagy a KVR 7. cikk (1) bekezdése *b)* pontja értelmében vett megkülönböztetőképességének hiánya alapján a védjegy törlésére irányuló kérelmet nyújthat be a BPHH-hoz „bármely természetes vagy jogi személy, vagy a gyártókat, előállítókat, szolgáltatást nyújtókat, forgalmazókat vagy fogyasztókat képviselő bármely csoport vagy szervezet, amely a reá irányadó jogszabályi rendelkezések szerint saját nevében perelhet és perelhető”. A KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a)* pontja tehát egyáltalán nem hivatkozik az eljáráshoz fűződő érdekre (elsőfokú ítélet, 21. pont).

⁴ A KVR (40/94 EK rendelet a közösségi védjegyről) 55. cikk (1) bekezdés szövege:

(1) A közösségi védjegyoltalom megszűnésének megállapítására vagy a védjegy törlésére irányuló kérelmet nyújthat be a Hivatalhoz:

(a) az 50. és 51. cikk alapján bármely természetes vagy jogi személy, vagy a gyártókat, előállítókat, szolgáltatást nyújtókat, forgalmazókat vagy fogyasztókat képviselő bármely csoport vagy szervezet, amely a reá irányadó jogszabályi rendelkezések szerint saját nevében perelhet és perelhető ...

⁵ A szöveg:

(1) A megjelölés nem részesülhet védjegyoltalomban, ha:

a) nem felel meg a 4. cikkben meghatározott követelményeknek;

b) nem alkalmas a megkülönböztetésre;

c) kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használnak ...

⁶ T-160/07 ügyszám – magyarul is.

Továbbá a KVR 55. cikk (1) bekezdésének rendszeréből következik, hogy az eljáráshoz fűződő érdek nem követelmény egy, a jelen ügghöz hasonló törlési kérelem keretén belül. Ez a cikk ugyanis eltérő módon kezeli a feltétlen (abszolút) törlési ok alapján és a viszonylagos (relatív) törlési ok alapján benyújtott törlési kérelmet (elsőfokú ítélet, 22. pont).

Így a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontja, amely többek között a feltétlen törlési ok alapján benyújtott törlési kérelmekre vonatkozik, nem tesz említést, amint az a fenti 21. pontban megállapítást nyert, arról, hogy a törlést kérelmezőnek bizonyítania kellene az eljáráshoz fűződő érdekét. Legfeljebb azt írja elő, hogy a törlési kérelmet olyan természetes vagy jogi személy, illetve csoport nyújtsa be, amely perelhet és perelhető (elsőfokú ítélet, 23. pont).

Ezzel szemben a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *b*) és *c*) pontja, amely a viszonylagos törlési ok alapján benyújtott törlési kérelmekre vonatkozik, akként rendelkezik, hogy ilyen kérelmet kizárólag a korábbi védjegyek vagy jogok jogosultja, valamint a védjegy használatára a védjegyjogosult által feljogosított, illetve a korábbi jogok gyakorlására jogosult személy nyújthat be. Más szóval csak olyan személyek nyújthatnak be a KVR 55. cikk (1) bekezdése *b*) és *c*) pontja által érintett törlési kérelmet, akiknek fennáll az eljáráshoz fűződő érdekük (elsőfokú ítélet, 24. pont).

A KVR 55. cikk (1) bekezdésének rendszeréből az következik tehát, hogy a jogalkotó lehetővé kívánta tenni minden olyan természetes és jogi személy vagy csoport számára, amely perelhet és perelhető, hogy feltétlen törlési ok alapján törlési kérelmet nyújthasson be, míg a viszonylagos kizáró okon alapuló törlési kérelmek esetében kifejezetten korlátozta a törlést kérelmezők körét (elsőfokú ítélet, 25. pont).

Ezt az elemzést erősíti végezetül az érintett rendelkezések teleologikus értelmezése. Ugyanis ellentétben a viszonylagos kizáró okokkal, amelyek csak bizonyos korábbi jogok jogosultjainak magánérdekeit védik, a KVR 7. cikk (1) bekezdésében felsorolt feltétlen kizáró okok különféle közérdekeken alapulnak (ebben az értelemben lásd az Európai Bíróság C-329/02. P. sz., SAT.1 kontra OHIM-ügyben hozott ítéletének 25. pontját).⁷ Márpedig ezen közérdekek minél kiterjedtebb védelme céljából a lajstromozást kizáró feltétlen okokra történő hivatkozás jogát az eljárni jogosult személyek lehető legszélesebb köre számára biztosítani kell. A KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontja ezért a törlés kérelmezője számára mindössze annyit ír elő, hogy jogi személy legyen, vagy perelhető legyen és perelhessen, ugyanakkor nem írja elő számára az eljáráshoz fűződő érdekének bizonyítását (elsőfokú ítélet, 26. pont).

Ezt az elemzést nem kérdőjelezi meg a felperes által előterjesztett érvek. Egyrészt azon érveléssel kapcsolatban, miszerint az eljáráshoz fűződő érdek követelménye a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontjából és 79. cikkéből következik, emlékeztetni kell arra, hogy ezen

⁷ Dr. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata. Miskolc, 2006, p. 85.

utóbbi rendelkezés nem ír elő mást, mint hogy ha e rendelet vagy a végrehajtási rendelet nem tartalmaz eljárási rendelkezéseket, a BPHH a tagállamokban általánosan elismert eljárásjogi elveket veszi figyelembe. Márpedig meg kell állapítani, hogy a KVR 51. cikkével érintett feltétlen törlési ok alapján benyújtott törlési kérelem tekintetében az alkalmazandó eljárási rendelkezés a KVR 79. cikkének értelmében a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja. Mivel ez az eljárási rendelkezés nem tartalmaz semmiféle kétértelműséget, jelen esetben a KVR 79. cikke nem alkalmazandó (elsőfokú ítélet, 27. pont).

Ráadásul még ha feltételezzük is, hogy e cikk jelen esetre alkalmazandó, meg kell állapítani, hogy a felperes egyáltalában nem bizonyította, hogy – amint állítja – a kereset indítására kivétel nélkül minden tagállamban azoknak van lehetőségük, akiknek jogos érdekük áll fenn valamely kérelem kedvező elbírálása vagy elutasítása tekintetében. A felperes ugyanis írásbeli beadványaiban mindössze a francia jogra, azon belül is a francia védjegyjogra hivatkozott (elsőfokú ítélet, 28. pont).

Ennélfogva a felperesnek a KVR 79. cikkére vonatkozó érvét el kell utasítani (elsőfokú ítélet, 29. pont).

Továbbá az EK 230. cikk, az EK 232. cikk és az EK 236. cikk által érintett keresetek bírósági keresetek, míg a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontjában foglalt törlési kérelmet a BPHH előtt, igazgatási eljárás keretében kell benyújtani. E tekintetben a Négyzetes hasáb alakú tabletta bevéselt mintával-ügyben hozott ítélet (T-129/0017) 12. pontjára történő hivatkozás nem bír relevanciával, mivel ez az ítélet a KVR 63. cikkének értelmében a BPHH fellebbezési tanácsainak határozatával szemben a közösségi bíróság előtt benyújtott bírósági keresetekre vonatkozik (elsőfokú ítélet, 32. pont).

A fentiek fényében, valamint tekintve, hogy nem vitatott, hogy a CMS Hasche-Sigle jogi személynek tekinthető, meg kell állapítani, hogy a fellebbezési tanács helyesen nyilvánította elfogadhatónak a CMS Hasche-Sigle által benyújtott törlési kérelmet.

Az EK Törvényszék ítélete ellen a Lancôme cég fellebbezést nyújtott be az Európai Bírósághoz.

Perösszefoglaló⁸

A jogvita idevonatkozó kérdését *D.R-J. Colomer* főtanácsnok perösszefoglalójában részletesen tárgyalja. Abból indul ki, hogy a közösségi védjegyek törlésére irányuló eljárás megindításához való joggal kapcsolatos fellebbezési jogalap két részre tagolódik: az első egy adott megjelölés törlésének kérelmezéséhez fűződő különleges érdekekkel, a második pedig egy ügyvédi iroda arra vonatkozó jogával kapcsolatos, hogy a védjegy törlését ügyféltől kapott kifejezett megbízás nélkül, saját maga kérelmezze (perösszefoglaló, 2. pont).

⁸ C-408/08 P. ügyszám – magyarul is.

A fellebbezést ennek megfelelően e két kérdés vonatkozásában elemzi.

A) Nem osztom azt az álláspontot – mondja – mely szerint az ügyvédi szakma összeegyeztethetetlen a közösségi védjegy törlésére irányuló eljárás kezdeményezésével (perösszefoglaló, 43. pont).

Először is a fellebbező által hivatkozott AM&S kontra EK Bizottság-ügyben hozott ítélet a jelen jogvitától teljesen eltérő összefüggésben született: annak tárgya azon független ügyvédek levelezésének bizalmas jellege volt, akik a közösségi versenyjog megsértése miatti eljárásokban adtak tanácsot a vállalkozásoknak (perösszefoglaló, 44. pont).

Másodsorban az ítélet, annak ellenére, hogy megemlíti ezen ügyvédek „igazságszolgáltatásban közreműködő” szerepét, sehol nem utal arra, hogy ez a jelző meghatározott módon történő viselkedésre kötelezné őket; sőt, még ha feltételezzük is, hogy az etikai kódexek ilyen jellegű megszorításokat írnak elő rájuk vonatkozóan, a Lancôme nem állította, hogy az ügyvédek bármilyen szakmai etikai szabályt sértettek volna (perösszefoglaló, 45. pont).

Harmadsorban az Európai Bíróság eljárási szabályzatának 19. cikke sem ebben az értelemben hivatkozik az ügyvédekre. Ezen előírás elsődleges szerepe valójában a bíróság előtti képviselet szabályozása, különösen a magánszemélyek tekintetében, előírva számukra e jogi szolgáltatás igénybevételét, amennyiben az azt nyújtó szakemberek az Európai Unió vagy az Európai Gazdasági Közösség valamely tagállamában rendelkeznek szakmai kamarai tagsággal, és ott jogosultak hivatásuk gyakorlására (perösszefoglaló, 46. pont).

Ezen előzmények ismeretében az „igazságszolgáltatásban közreműködő” ügyvédre történő hivatkozást úgy kell értelmezni, hogy az Európai Bíróság elé kizárólag olyan jogi vélemények és ténybeli előadások kerüljenek, amelyeket ügyvéd megvizsgált, és előterjesztésre érdemesnek ítélt. Kétségtelen tehát, hogy a jogvitán belüli nyugodtabb párbeszéd megvalósításáról van szó, amelyet a felek e jogi képviselet nélkül aligha tudnának biztosítani (perösszefoglaló, 47. pont).

Negyedrészt az eddig előadott indokokon felül úgy gondolom, hogy az Európai Bíróság eljárási szabályzata 19. cikkének harmadik és negyedik bekezdése nem szolgálhat mércével a közösségi védjegy törlése iránti eljárás kezdeményezésére való jogosultság értelmezése tekintetében. E cikk célja a magánszemélyek kötelező ügyvédi képviseletének előírásával tehát a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásának és az ügyfelek hatékony jogvédelemhez való jogának biztosítása; olyan közösségi eljárási rendelkezésként jelenik meg tehát, amely az Európai Bíróság előtti eljárásokban alkalmazandó (perösszefoglaló, 48. pont).

Ugyanakkor a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja illeszkedik a védjegyrajstrom „megtisztításának” feladatához, amelyet a jogalkotó nem a BPHH-ra, hanem „bármely természetes vagy jogi személyre” kívánt bízni azzal a céllal, hogy a lajstromból kikerüljenek azok a megjelölések, amelyeket nem használnak, illetve amelyeket a 7. cikk megsértése (feltétlen kizáró okok/feltétlen törlési okok) vagy rosszhiszeműség okán a lajstromból törölni kell (perösszefoglaló, 49. pont).

Jóllehet a közismert mondás szerint „minden hasonlat sántít”,⁹ a közösségi védjegy törlése iránti kérelmet érdemes például összehasonlítani az EK 81. cikk szerinti összehangolt magatartással kapcsolatban tett bejelentéssel, amelyre szintén bármely magánszemély vagy vállalkozás jogosult. Ha egy közösségi szervhez, jelen esetben a BPHH-hoz ilyen bejelentés érkezik, az köteles lesz a tényeket hivatalból kivizsgálni. A KVR 74. cikk (1) bekezdéséből ugyanis az következik, hogy a feltétlen törlési okokra vonatkozó eljárásokban az alicantei iroda köteles megállapítani a tényállást, míg a viszonylagos törlési okok esetében a kontradiktórius eljárás elve érvényesül. Mivel ily módon a piacot és annak összes szereplőjét védeni kell az olyan megjelölések lajstromozásával szemben, amelyek bejegyzésére a közérdek védelmében nem kerülhet sor, mint azt a támadott ítéletben az EK Törvényszéke is egyértelműen kinyilvánította, logikusnak tűnik azt gondolni, hogy a személyek igen széles köre számára nyílt meg a lehetőség e megjelölések törlésének kezdeményezésére (perösszefoglaló, 50. pont).

Mindenesetre a KVR 55. cikke mögött megbúvó logikának semmi köze nincs a közösségi bírósági eljárások során kötelező jogi képviselőhez, sem az ezen ügyekben eljáró ügyvédek magatartásához vagy szakmai szerepéhez, mivel ezeket az Európai Bíróság eljárási szabályzata 19. cikkének logikájától teljes mértékben külön kell kezelni, lévén hogy ez utóbbi előírás nem vonatkozik a KVR 55. cikk (1) bekezdése a) pontjának értelmezésére. Az utóbbi rendeletnek a jogi képviselőre vonatkozó előírásai a 88. és a 89. cikk, amelyekből a BPHH előtti eljárások során az ügyvédi képviselőt önkéntes jellege következik (perösszefoglaló, 51. pont).

Ennek következtében azt javaslom az Európai Bíróságnak, hogy a jelen fellebbezés jogalapjának második részét mint megalapozatlant utasítsa el (perösszefoglaló, 52. pont).

B) A továbbiakban a fellebbező felveti a kérdést, hogy a közösségi védjegy törlésének kezdeményezéséhez szükség van-e különleges, a kérelem benyújtására való jogosultságra, amely állítást az Elsőfokú Bíróság és a BPHH fellebbezési tanácsa nem fogadta el.

Előrebocsátom – mondja –, hogy teljes egészében osztom az ügyben korábban eljáró szervek álláspontját.

Egyrészt, mint azt a megtámadott ítélet kifejti, a KVR 55. cikk (1) bekezdésének nyelvtani értelmezése a közösségi jogalkotó azon szándékára utal, hogy széles körben határozza meg a rendelkezés által szabályozott törlési eljárás kezdeményezésére jogosult természetes és jogi személyek körét. Ezenfelül az alkalmazott teleologikus értelmezés, amely rámutatott a rendelkezés a), b) és c) pontja közötti különbségekre, helytállónak tűnik (perösszefoglaló, 62. pont).

⁹ E spanyol szólásmondás Cervantes *Don Quijote de la Mancha* című művében jelenik meg, a Montesinos barlangban játszódo epizód elmesélésekor, amikor Don Quijote ezt válaszolja: „mert jól tudja, hogy minden hasonlat sántít, s ezért nem is kell az embereket összehasonlítani egymással. Dulcinea del Toboso páratlan szépségű, Doña Belerma szintén, és azzal punktum.”

Tehát a KVR 7. cikkének feltétlen kizáró okain alapuló törlésnek – mivel annak célja a közérdek védelme – minden olyan magánszemély, polgári jogi vagy gazdasági társaság és vállalkozáscsoport számára nyitva kell állnia, amely teljesíti a joghatást kiváltó cselekmény megtételéhez elengedhetetlen, minimális feltételeket, vagyis perképességgel rendelkezik, amin a joghatályos eljárási cselekmények félként történő kifejtésének képességét kell érteni, mely képesség a polgári jogi cselekvőképességgel párhuzamos (perösszefoglaló, 63. pont).

Ellenben ha a törlési ok a KVR 8. cikkén vagy 52. cikkének (2) bekezdésén alapul, amelyek csak meghatározott egyéni jogok tekintetében nyújtanak védelmet, a logika azt követeli meg, hogy ezek a jogok kizárólag a címzettek tekintetében nyerjenek védelmet, ahogy az a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *b*) és *c*) pontjából is egyértelműen megállapítható (perösszefoglaló, 64. pont).

Így tehát a támadott ítélet ezen érvelésében semmilyen jogi hiba nem található (perösszefoglaló, 65. pont).

Nem tűnik megalapozottnak a fellebbező azon érve sem, miszerint a KVR – a Chiemsee-ügyben hozott ítélet 25. pontjával¹⁰ és a KVR 55. cikk (1) bekezdése *a*) pontjának a gyártók és előállítók szervezetére vonatkozó rendelkezésével összefüggésben értelmezett – 7. cikk (1) bekezdésének *c*) pontja a jogalkotó azon szándékára utalna, hogy a közösségi védjegyek törlése iránti kérelem esetében tényleges vagy lehetséges gazdasági érdek bizonyításától tegye függővé a kérelem benyújtásához való jogot (perösszefoglaló, 66. pont).

El kell tehát fogadni az ítélkezési gyakorlatra vonatkozó, az előző pontban szereplő megállapítást, amely szerint: „A védjegyjogi irányelv 3. cikk (1) bekezdésének *c*) pontja közérdekké célt szolgál, nevezetesen azt, hogy a lajstromozás iránti kérelemmel érintett áruk vagy szolgáltatások kategóriájának leírására szolgáló megjelöléseket vagy jelzéseket *bárki* szabadon használhassa akár együttes védjegyekként, akár valamely összetett vagy ábrás védjegy részeként. E rendelkezés megakadályozza tehát, hogy ezen megjelölések vagy jelzések egyetlen vállalkozás számára fenntarthatók legyenek csupán azért, mert védjegyként lajstromozták azokat” (perösszefoglaló, 67. pont).

Ezen idézet mentén néhány megjegyzést fűzhetünk a Lancôme álláspontjához, amely – mint azt látni fogjuk – nem meggyőző (perösszefoglaló, 68. pont).

Először is, a Chiemsee-ügyben hozott ítélet a „bárki” szót annak legtisztább értelmében, azaz a nagyon nagyszámú jogalany csoportján belüli meghatározatlanság jelentésével használja. Ha az Európai Bíróság az említettek körét korlátozni akarta volna, akkor pontosabban megjelölte volna, hogy kik a kiválasztottak, és a névmáshoz főnevet kapcsolt volna (például „bármely versenytárs”), így a névmást melléknévvé alakította volna át. A „bárki” névmás megtartásával azonban megerősítette, hogy a további pontosítás szándékosan maradt el, és hogy a termékek és szolgáltatások kategóriáinak megjelölésére szolgáló kifejezéseket nem lehet birtokolni vagy kisajátítani (perösszefoglaló, 69. pont).

¹⁰ Idézi dr. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata II. Miskolc, 2010, p. 18.

Másodszorban, amint azt a fellebbező előadja, a gyakorlat azt mutatja, hogy az esetek döntő többségében a versenytársak kérelmezik a lajstromozott védjegyek törlését. Ez a pusztán szociológiai tény azonban irreleváns a KVR 55. cikke értelmének vizsgálatakor, amely a jelen eljárás tárgyát képezi. Jóllehet a gazdasági versenytársak óvatosabbak például a fogyasztóknál, és náluk többet tesznek annak megakadályozása érdekében, hogy versenytársaik a rendelkezésre állás követelményének hatálya alá tartozó megjelöléseket sajátítsanak ki, van egy másik döntő elem is, amelyet nem szabad alulértékelni (perösszefoglaló, 70. pont).

Ugyanis bármely személynek a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja szerinti perképessége csupán az első követelményt jelenti. Aki egy lajstromozott közösségi védjegyet töröltetni kíván, annak a (2) bekezdésben meghatározott, további eljárási feltételeket is teljesítenie kell: a kérelmet indokolni kell, és annak díját meg kell fizetni. A szokásosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó és felhasználó számára ez az előírás azonban túlságosan nagy pénzbeli és időbeli ráfordítást igényel a védjegy törléséből eredő haszonhoz képest; elsősorban a 700 euró összegű díj¹¹ általában akkor is eltántorítja, ha hajlandó lenne az időt és erőfeszítést vállalni (perösszefoglaló, 71. pont).

Nem meglepő tehát, hogy a vállalkozások, valamint a gyártók, az előállítók és a fogyasztók szervezetei körültekintőek, és mindent megtesznek annak érdekében, hogy a lajstromot megtisztítsák a leíró jellegű vagy a KVR 7. cikke által védett általános érdekeket sértő védjegyekről. E szabályozási módszer értelme abban áll, hogy megakadályozza az olyan súlytalan, vagyis megalapozatlan törlési kérelmeket, amelyek alapján minden esetben – a megtámadott védjegy jogosultjának okozott összes hátránnyal együtt – új eljárást kellene indítani; azonban a törlési eljárás kezdeményezése vonatkozásában nem teszi lehetővé a KVR 55. cikk (1) bekezdése a) pontjának olyan *contra legem* értelmezését, amely szerint a kérelmezőnek konkrét tényleges vagy lehetséges gazdasági – és nem más jellegű – érdek fennállását kell bizonyítania (perösszefoglaló, 72. pont).

Harmadszorban a KVR 3. cikkével összefüggésben értelmezett 55. cikke szerint jogi személy a gazdasági társaság vagy jogszabályok hatálya alá tartozó egyéb szervezet, ha a reál irányadó jogszabályok alapján saját nevében jogokat szerezhetsz, kötelezettségeket vállalhat, szerződéseket vagy más jogügyleteket köthet, perelhet és perelhető. Állandónak tűnik tehát az a törekvés, hogy a védjegyekre vonatkozó közösségi szabályozás minden szempontból az érintettek minél szélesebb körére terjedjen ki (perösszefoglaló, 73. pont).

A tárgyaláson feltett azon kérdésekre válaszul, hogy a törlés iránti kérelem benyújtásához állítólagosan megkövetelt gazdasági érdek hogyan egyeztethető össze a közrend és a jó erkölcs – a KVR 7. cikk (1) bekezdésének f) pontja szerinti – védelmével, a Lancôme képviselője arra hivatkozott, hogy a közérdeket a feltétlen kizárási okok mindegyikénél „változó erősséggel” kell mérni (perösszefoglaló, 76. pont).

¹¹ Az ügyvédi, szabadalmi ügyvivői munkadíj költségét a főtanácsnok még nem is számította (a szerző).

Jóllehet a megjelölések kizárási/törlési okai mögött húzódó közérdek ilyen fokozatossá tétele jelentőséggel bír azon indokok meghatározása tekintetében, amelyek alapján valamely megjelölést nem lehet lajstromozni, vagy törölni kell a lajstromból, e fokozatosság nem alkalmazható a kérelem benyújtására való jogosultsághoz kapcsolódó eljárási követelmények vonatkozásában. Egyrészt ugyanis az e jogosultságra vonatkozó rendelkezések megfogalmazása nyilvánvalóvá teszi, hogy a törlés iránti kérelem benyújtására jogosult személyi kör meghatározása milyen tág; másrészt a BPHH-nak jelentős nehézséget okozna e kérelem elbírálása, ha e jogosultság a védett közérdek erősségétől válna függővé. Összességében az állítólagos erősség kérdése az ügy érdemére vonatkozik, miközben a kérelem benyújtására való jogosultság az eljárás formai követelményei közé tartozik, és a két terület között nem lehet átjárhatóságot felfedezni (perösszefoglaló, 77. pont).

E megállapításokból tehát az következik, hogy a közösségi védjegy törlése iránti kérelemre vonatkozó, a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontja szerinti formai előírások nem ilyen megfontolásokon alapulnak. Amint azt a támadott ítélet helyesen mondja, azok olyan közigazgatási jellegű eljárás megindításának a feltételei, amelynek tárgya nem általános jellegű intézkedés, hanem kötött hatáskörben elfogadott aktus, amely valamely vállalkozás számára olyan bejegyzett, kizárólagos jogot biztosít, amelyet a közérdek védelmében nem bíróság, hanem ugyanaz a hatóság vonhat vissza, amely a jogot megadta, még akkor is, ha a jogvita később a közösségi bíróságok elé kerülhet (perösszefoglaló, 78. pont).

Az előadottakra tekintettel a fellebbezési jogalap – mivel egyik része sem elfogadható – nem megalapozott, így azt javaslom, hogy az Európai Bíróság azt teljes egészében utasítsa el (perösszefoglaló, 79. pont).

Az Európai Bíróság ítélete¹²

Az Európai Bíróság az ügyben két tárgyalást tartott, majd 2010. február 25-én hozta meg ítéletét.

Ebben a Lancôme fellebbezését minden vonatkozásban elutasította [ehelyütt is csak a perbeli cselekvőképességre (aktorátusra) vonatkozó indoklást ismertetem].

A Lancôme azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság elismerte, hogy valamely ügyvédi iroda jogosult a közösségi védjegy törlése iránti kérelem saját nevében való benyújtására. E jogalap két részre tagolódik. A Lancôme elsőként lényegében azt adja elő, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontját, amikor megállapította, hogy a közösségi védjegy törlése iránti, feltétlen törlési okra alapozott kérelem benyújtásához nem szükséges az eljáráshoz fűződő érdek. Másodsorban kifejti, hogy a saját érdekében és nevében eljáró ügyvédi iroda ilyen kérelem benyújtására vonatkozó lehetősé-

¹² C-408/08 P. ügyszám – magyarul is.

ge összeegyeztethetetlen az ügyvédi szakma uniós szinten elfogadott szerepével (ítélet, 26. pont).

A KVR 55. cikk (1) bekezdés *a*) pontjának téves értelmezésén alapuló kifogás első részéről az eljáráshoz fűződő érdeket illetően:

– *A felek érvei*

A Lancôme előadta, hogy az *actio popularis* teljes egészében idegen az uniós jogtól. Bár az EK 230. cikk, amely a kereset benyújtásához megköveteli a felperes személyes és közvetlen érintettségét, a jelen ügyben közvetlenül nem alkalmazható, a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontja – a Lancôme szerint – az uniós jogban általában érvényesülő elvekre tekintettel értelmezendő. Ezenkívül minden jogrend különbséget tesz a jogképesség és perképesség között, ez utóbbi pedig feltételezi az eljáráshoz fűződő érdeket. Azon tényből, hogy a jogalkotó nem követel meg kifejezetten ilyen érdeket, nem vezethető le az, hogy az nem is szükséges (ítélet, 27. pont).

Az Elsőfokú Bíróság által a közigazgatási eljárás és a bírósági kereset között tett különbségtétel nem helytálló, mivel nem fogadható el, hogy a közigazgatási hatóság előtti fellépéshez való jog szélesebb, mint az e hatóság határozatai ellen irányuló kereset uniós bírósághoz való benyújtásához fűződő jog (ítélet, 28. pont).

Ugyanígy nem helytálló a feltétlen törlési okok és a viszonylagos törlési okok között az Elsőfokú Bíróság által alkalmazott különbségtétel, mivel e különbségtételből nem vezethető le, hogy a feltétlen törlési okon alapuló kérelem benyújtásához egyáltalán nem szükséges érdeket igazolni (ítélet, 29. pont).

Ami a leíró védjegy lajstromozásának a KVR 7. cikk (1) bekezdésének *c*) pontja értelmében vett megtagadását illeti, az e kizáró okot megalapozó közérdek a kérelmező vagy a védjegyjogosult mindazon versenytársának – az ítélkezési gyakorlatban elismert – érdeke, amelyeknek a saját áruik vagy szolgáltatásaik leíró megjelölésének használatához való jogát meg kell védeni a versenytárs által jogellenesen megszerzett lajstromozásokkal szemben. Következésképpen csak a kérelmező tényleges vagy lehetséges versenytársaiként ténylegesen vagy lehetségesen elszenvedett korlátozás teszi lehetővé e kizáró ok érvényesítését (ítélet, 30. pont).

Ezen értelmezést erősíti a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontjába foglalt egyértelmű szabály, amely a törlés iránti kérelem benyújtásához való jogot megnyitja a gyártókat, előállítókat, szolgáltatást nyújtókat, forgalmazókat vagy fogyasztókat képviselő bármely csoport, azaz azon személyek előtt, akiket a védjegy szabálytalansága miatti hibás lajstromozás érintet (ítélet, 31. pont).

A Lancôme ebből arra következtet, hogy a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontja úgy értelmezendő, hogy a rendelet a (perbeli) jogképességen kívül megköveteli, hogy a kérelmező ténylegesen vagy lehetségesen gazdaságilag érintett legyen, és így tényleges vagy lehetséges gazdasági érdek fűződjön a vitatott védjegy törléséhez. Márpedig nem ez a helyzet

a kozmetikai termékekre vonatkozó közösségi védjegy törlését kérő ügyvédi iroda esetében (ítélet, 32. pont).

A BPHH válaszában hangsúlyozza, hogy a hozzá benyújtott törlés iránti kérelmekre csak a KVR és annak végrehajtási rendelete vonatkozik, és hogy a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja egyértelműen felhatalmaz minden személyt a törlés iránti kérelem benyújtására (ítélet, 33. pont).

A BPHH szerint a Lancôme tévesen értelmezi a KVR 7. cikk (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott feltétlen kizáró okokat megalapozó közérdekre vonatkozó ítélkezési gyakorlatot. Ezen érdek ugyanis nemcsak a gazdasági szereplőknek a leíró megjelölések használatához fűződő érdeke, hanem minden személy – akár gazdasági szereplő, akár nem – ahhoz fűződő érdeke, hogy a leíró megjelölés jogosultja ne kizárólag egyetlen vállalkozás legyen. Ezt erősíti meg egyébiránt azon tény is, hogy a megjelölés leíróképességét arra tekintettel kell megítélni, hogy milyen képet alkot róla az érintett vásárlóközönség, amely nem korlátozódik az érintett ágazat gazdasági szereplőire, mivel mindenekelőtt magában foglal minden végső fogyasztót és felhasználót (ítélet, 35. pont).

A BPHH szerint a Lancôme a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontját is tévesen értelmezi. A „csoportokra” vonatkozó ottani hivatkozás csak kiegészíti azon személyek listáját, akiknek a törlés iránti kérelme elfogadható. Az említett cikk azon csoportokat hatalmazza fel ilyen kérelem benyújtására, amelyek perelhetnek és perelhetők, de a nemzeti jogszabályok szerint nem rendelkeznek jogi személyiséggel (ítélet, 35. pont).

– Az Európai Bíróság álláspontja

Valamely közösségi védjegy törlése iránti kérelemnek a BPHH-hoz történő benyújtására való jogosultságra nem vonatkoznak a bírósági keresetekre alkalmazandó és rájuk jellemző elfogadhatósági szabályok. E tekintetben az Elsőfokú Bíróság téves jogalkalmazás nélkül állapította meg a támadott ítélet 32. pontjában, hogy a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett, törlés iránti kérelem nem bírósági, hanem közigazgatási eljárás alá tartozik, és az említett ítélet 30. pontjában ezen indokból állapította meg többek között, hogy az EK 230. cikkre vonatkozó ítélkezési gyakorlat sem közvetlenül, sem analógia útján nem releváns a jelen ügyben (ítélet, 36. pont).

Ami az azon kérdésre adandó választ illeti, hogy a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja a törlés iránti kérelem elfogadhatóságát az eljáráshoz fűződő érdek bizonyításától teszi-e függővé, az Elsőfokú Bíróság pontosan értelmezte az említett cikket (ítélet, 37. pont).

Először is kétségtelen ugyanis, hogy – amint azt az Elsőfokú Bíróság a támadott ítélet 21. pontjában megállapította – a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja nem említ semmilyen, eljáráshoz fűződő érdeket (ítélet, 38. pont).

Ezenkívül – amint azt az Elsőfokú Bíróság a támadott ítélet 22–25. pontjában lényegében megállapította – a KVR 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy a feltétlen törlési okon alapuló törlés iránti kérelmet bármely természetes vagy jogi személy, vagy

a gyártókat, előállítókat, szolgáltatást nyújtókat, forgalmazókat vagy fogyasztókat képviselő bármely csoport vagy szervezet benyújthatja, amely a saját nevében perelhet és perelhető, ugyanakkor ezen 55. cikk (1) bekezdésének a viszonylagos törlési okon alapuló törlés iránti kérelmekre vonatkozó *b)* és *c)* pontja az ilyen kérelem benyújtásának jogát meghatározott, az eljáráshoz fűződő érdekekkel rendelkező személyek számára tartja fenn. Az Elsőfokú Bíróság ebből helyesen következtetett arra, hogy e cikk rendszeréből az következik, hogy a jogalkotó a törlés iránti kérelmet benyújtó személyek körét a második esetben korlátozni kívánta, az elsőben ugyanakkor nem (ítélet, 39. pont).

Végül az is helytálló, amint azt az Elsőfokú Bíróság a támadott ítélet 26. pontjában lényegében megállapította, hogy amíg a lajstromozás viszonylagos kizáró okai csak bizonyos korábbi jogok jogosultjainak érdekeit védik, a lajstromozás feltétlen kizáró okai az őket megalapozó közérdek védelmét szolgálják, ami megmagyarázza, hogy a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a)* pontja a kérelmező számára nem írja elő az eljáráshoz fűződő érdek bizonyítását (ítélet, 40. pont).

Egyébiránt alaptalan a Lancôme azon érve, amely szerint a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a)* pontja úgy értelmezendő, hogy a rendelet a vitatott védjegy törléséhez fűződő tényleges vagy lehetséges gazdasági érdeket ír elő ahhoz, hogy e védjegy törlése iránti kérelmet be lehessen nyújtani a BPHH-hoz (ítélet, 41. pont).

Egyrészt ugyanis, ellentétben azzal, amit a Lancôme állít, az ilyen értelmezést nem erősíti a szóban forgó 55. cikk (1) bekezdésének *a)* pontjában az azon gyártókra, előállítókra, szolgáltatást nyújtókra, forgalmazókra vagy fogyasztókat képviselő csoportokra vagy szervezetekre való hivatkozás, amelyek a rájuk irányadó jogszabályi rendelkezések szerint saját nevükben perelhetnek és perelhetők. E felsorolásnak – amely egyébiránt magában foglalja a fogyasztókat, akiknek gazdasági érdeket általánosan nem lehet tulajdonítani – célja mindössze az, hogy az ilyen jellegű csoportokat – amelyek bár a rájuk vonatkozó nemzeti jogszabályok szerint perelhetnek és perelhetők, de nincs jogi személyiségük – felvegye azon személyek közé, amelyek e rendelkezés értelmében törlés iránti kérelmet nyújthatnak be a BPHH-hoz (ítélet, 42. pont).

Másrészt a Lancôme által hivatkozott, C-108/97. és C-109/97. sz., a Windsurfing Chiemsee egyesített ügyben hozott ítéletből nem következik az ilyen értelmezés. Ezen ítéletnek a 25. pontjában¹³ az Elsőfokú Bíróság ugyanis azt állapította meg, hogy a közérdek megköveteli, hogy azon áruk és szolgáltatások leíró megjelöléseit vagy jelzéseit, amelyekkel kapcsolatban a lajstromozást kérik, mindenki szabadon használhassa. Ebből következően a valamely védjegy lajstromozása – leíró jellege miatt való – kizárásának okát megalapozó közérdek nem kizárólagosan a kérelmező vagy a védjegy jogosultja azon versenytársainak az érdeke, akik valamilyen korlátozást valószínűleg szenvednek, és akiknek ezért tényleges vagy lehetséges

¹³ Vö. 10. l. j.

gazdasági érdekük fűződik a vitatott védjegy törléséhez, hanem mindenki érdekéről van szó (ítélet, 43. pont).

Az előzőekből következik, hogy a Lancôme által e vonatkozásban előadott érvek nem megalapozottak, és ezért azokat el kell utasítani (ítélet, 44. pont).

A további (második) kifogás azon alapul, hogy az ügyvédi szakma szerepével összeegyeztethetetlen az ügyvédi iroda azon joga, hogy saját érdekében és nevében a BPHH-hoz védjegy törlése iránti kérelmet nyújtson be.

– A felek érvei

A Lancôme szerint a megtámadott ítéletet akkor is hatályon kívül kell helyezni, ha az Elsőfokú Bíróság a KVR 55. cikk (1) bekezdése a) pontjának az övétől eltérő értelmezését fogadná el, mivel az ügyvédi iroda azon joga, hogy saját érdekében és nevében közösségi védjegy törlése iránti kérelmet nyújtson be, összeegyeztethetetlen az ügyvédi szakma uniós szinten elfogadott szerepével (ítélet, 45. pont).

Az uniós jogban az ügyvédi szakmának mindig is szerepe volt az igazságszolgáltatásban való közreműködésben. Az Európai Bíróság eljárási szabályzatának 19. cikke az ügyvédi szakma e fogalmán alapszik, amely az ítélkezési gyakorlatból, többek között a 155/79. sz., AM S Europe kontra Bizottság-ügyben hozott ítélet 24. pontjából¹⁴ is következik (ítélet, 46. pont).

A BPHH az első jogalap e második részében az Európai Bíróság eljárási szabályzata 113. cikke (2) bekezdésének értelmében vett elfogadhatatlanságára hivatkozik, mivel a BPHH előtti kérelmezői minőség és az ügyvédi minőség összeegyeztethetőségének kérdése nem merült fel az Elsőfokú Bíróság előtt (ítélet, 47. pont).

– Az Európai Bíróság álláspontja

Bár a KVR 55. cikk (1) bekezdése a) pontjának megsértésére alapozott jogalap egyik részéről van szó, meg kell állapítani, hogy a jogalap e része nem e rendelkezésen, hanem ettől független, más jogszabályokon alapszik (ítélet, 48. pont).

Egyrészt ugyanis a jogalap e részének alátámasztására kifejtett érvelés megfogalmazásából magából kitűnik, hogy a Lancôme arra az esetre terjesztette elő e (második) kifogást, ha

¹⁴ A szöveg:

Az önálló ügyvéd pozícióját és státuszát illetően meg kell állapítani, hogy az megfelel a jogi tanácsadóé-nak, akinek írásos közlései oltalom alatt állnak, s aki jogászai szerepéből következően az igazságszolgáltatással és a bíróságokkal együttműködik, és akit azzal bíznak meg, hogy teljes függetlenségben, a szóban forgó ügyben jelentkező érdekeken felülemelkedve, olyan jogi segítséget nyújtson ügyfelének, amilyenre annak szüksége van. Ennek a jogi helyzetnek az ellentétpárját a szakmai etika és fegyelem jelenti, s az szolgálja azt a közérdeket, amelyet az erre a célra létrehozott szervezetek gyakorolnak. Ezt a koncepciót tükrözik a tagállamokban és a Közösségben kialakult jogi tradíciók, amit tanúsít az Európai Bíróság statútumainak 17. cikke is.

az Európai Bíróság nem fogadja el a Lancôme értelmezését a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontjával kapcsolatban, mivel a támadott ítéletet a Lancôme szerint „mindenesetre”, az állítólagos téves értelmezéstől eltérő indokok alapján hatályon kívül kell helyezni (ítélet, 49. pont).

Másrészt az előterjesztett, ügyvédi szakmára vonatkozó indokok nem kapcsolódnak a KVR 55. cikk (1) bekezdésének *a*) pontjához. Ez utóbbi egyébiránt nem tartalmaz az e szakma gyakorlására alkalmazandó szabályokat, amelyeket különleges uniós szabályok hiányában főszabály szerint minden egyes tagállam maga állapíthat meg (lásd ebben az értelemben a C-3/95. sz., a Reisebüro Broede-ügyben hozott ítélet 37. pontját,¹⁵ valamint a C-309/99. sz., a Wouters és társai ügyben hozott ítélet 99. pontját¹⁶ – jelen ítélet, 50. pont).

Következésképpen ez a kifogás valójában a KVR 55. cikk (1) bekezdése *a*) pontjának megsértésére alapított jogalaptól eltérő jogalap (ítélet, 51. pont).

Márpedig az Elsőfokú Bíróság előtt nem merült fel e jogalap, és mivel nem valamely bírósági kereset, hanem a BPHH-hoz benyújtott kérelem elfogadhatóságáról van szó, e jogalap nem minősül kötelező (imperatív) jogalapnak, amelyet az Elsőfokú Bíróságnak hivatalból kellene vizsgálnia (ítélet, 52. pont).

Az ilyen jogalap elfogadhatatlan, mivel a fellebbezés keretében az Európai Bíróság hatásköre az első fokon megtárgyalt jogalapokról hozott jogi döntés megítélésére korlátozódik (lásd ebben az értelemben többek között a C-266/05. P. sz., a Sison kontra Tanács-ügyben hozott ítélet 95. pontját¹⁷ és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot – jelen ítélet, 53. pont).

Ez alapján ezt a kifogást is el kell utasítani (ítélet, 54. pont).

¹⁵ A szöveg:

Tárgybeli közösségi szabályok hiányában minden tagállamnak szabadságában áll saját területére irányadóan megállapítani a jogi hivatás gyakorlásának szabályait (vö. C 107/83 ügy, *Ordre des Avocats au Barreau de Paris* kontra *Klopp*, 17. pont).

¹⁶ A szöveg:

Az ügyvédekkel illetően előzetesen meg kell említeni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a tárgyra vonatkozó különös közösségi szabályok hiányában főszabály szerint minden egyes tagállam szabadon szabályozhatja az ügyvédi tevékenységnek a területén történő gyakorlását (lásd a 108/83. sz., a *Klopp*-ügyben hozott ítélet 17. pontját és a *Reisebüro Broede*-ügyben hozott ítélet 37. pontját). Az e szakmára alkalmazandó szabályok ennél fogva tagállamonként lényegesen eltérhetnek.

¹⁷ A szöveg:

Ha ugyanis valamely félnek megengednénk, hogy először az Európai Bíróság előtt hozzon fel olyan jogalapot, amelyet az Elsőfokú Bíróságnál nem terjesztett elő, az azt jelentené, hogy az Elsőfokú Bíróság által eldöntött jogvitán túlterjedő jogvitával fordulhatna az Európai Bírósághoz, amelynek hatásköre az első fokon megtárgyalt jogalapokról hozott jogi döntés megítélésére korlátozódik (lásd többek között a C-136/92. P. sz., az *EK Bizottság* kontra *Brazzelli* *Luaidi*-ügyben hozott ítélet 59. pontját, a C-266/97. P. sz., a *VBA* kontra *VGB* és társai-ügyben hozott ítélet 79. pontját, a C-456/01. P. és C-457/01. P. sz., a *Henkel* kontra *BHPP*-ügyben hozott ítélet 50. pontját és a C-167/04. P. sz., a *JCB Service* kontra az *EK Bizottság* ügyben hozott ítélet 114. pontját).

Kommentárok

A témába vágó – nem az itt ismertetett jogesethez írott – figyelemre méltó értékelés a közösségi védjegy jog vezető kommentárjában¹⁸ olvasható. Ez már az itt ismertetett jogvitás ügyet megelőzően tárgyalta az abszolút lajstromozást gátló okra alapított törlési eljárásnak bárki által történő kezdeményezése lehetőségét [KVR 55. cikk (1) bekezdés a) pont].

Példaként hivatkozik a BPHH fellebbezési tanácsa által az Iranian Tobacco Co c/ Bulgartbac Holding elleni, R 708/2007-1 sz. ügyben (TIR 20 FILTER CIGARETTES ábrás védjegy) hozott határozatra. Ebben a perbeli cselekvőképesség (*locus standi*) vizsgálatának eredményeképpen a fellebbezési tanács arra az álláspontra helyezkedett, hogy közösségi védjegy abszolút lajstromozást gátló ok miatti törlése iránti eljárásban semmiféle érdekelt-ség (*any special interest*) bizonyítása nem szükséges. Ezt a határozatot az EK Törvényszéke T-245/08 sz. ítéletével helybenhagyta.

E precedens óta – mondja a kommentár – a perbeli cselekvőképességet (*locus standi*) nem vizsgálják. A továbbiakban a kommentár azt is mondja, hogy a jogi képviselő saját nevében is nyújthat be törlési kérelmet. Például a 710C-000802793 sz. ügyben a német Norton–Rose–Vierregge ügyvédi iroda a VISIBLE WHITE (magyarul: látható fehér) védjegy törlését sikerrel kezdeményezte a Colgate–Palmolive ellenében. A törlési határozat a fellebbezési tanács, valamint az EK Törvényszéke által történt felülvizsgálat eredményeként sem változott.

A joggyakorlat ilyen előzményeire tekintettel nem meglepő, hogy az Európai Bíróságnak az előzőekben ismertetett ítélete a szakirodalomban nem keltett különösebb visszhangot, bár számos referátum jelent meg róla. Ismereteim szerint egyedül *Stonlake*¹⁹ kezdi referátumát azzal, hogy a jogi irodák (cégek) általában tanácsadói minőségben, nem pedig aktív felekként járnak el ... a CMS Hasche-Sigle által kezdeményezett eljárásban ezzel szemben az volt a kérdés, hogy kinek van joga a védjegy törlését kérni ...

Más referátumok csupán blikkfangos címekkel hívják fel a figyelmet az itt ismertetett ügyre, mint „az Elsőfokú Bíróság ítélete: az ügyvédek jogosultak törlési eljárást indítani”,²⁰ vagy „A jogi iroda jogosultsága törlési eljárás kezdeményezésére”.²¹

¹⁸ The Community Trademark Handbook (szerk. R. Abnett–J. Clegg–I. Wiseman–G. Smith). London, Release 15 (May 2009) 18-052 szélj.

¹⁹ B. Stonlake: Spotlight on legal standing. Intellectual Property Magazine, 2010. május p. 65.

²⁰ Decision of the ECJ: right for solicitors to bring cancellation proceedings. CIPA, 2009, p. 817.

²¹ Right for a law firm to bring cancellation proceedings. CIPA, 2010, p. 186.

Megjegyzések

1. Nemcsak a réges-régi, de a jelenlegi hazai joggyakorlat is megfelel az Európai Bíróság itt ismertetett ítéletében kifejtett szempontoknak: a magyar Legfelsőbb Bíróság elvi élel mutatott rá néhány éve, hogy „a szabadság megsemmisítését – jogi érdek igazolása nélkül – bárki kérheti”.²²

Nehéz azt képzelni, hogy védjegy törlése iránti (abszolút lajstromozás gátló okra alapított) kérelem esetén a megítélés más volna, már csak a Vt. 72. § (1) bekezdésében szereplő „bárki” szóra tekintettel is.

Ilyen körülmények között a különböző közösségi fórumok által szinte túlzott részletességgel kifejtett szempontoknál többet mondani nemcsak nehéz, de alighanem felesleges is volna. Legfeljebb annyit érdemes megjegyezni, hogy ebben a kérdésben a francia jog alighanem más utat követ (elsőfokú ítélet, 28. pont).

Ez lehet a magyarázata az itt ismertetett eljárásnak, amit magyar szemmel nem is nagyon lehet megérteni.

2. Más a helyzet abban a kérdésben, amit a Lancôme csak a fellebbezési eljárásban vetett fel: etikai szempontból összeegyeztethető-e az ügyvédi szakmával, hivatással, ha az ügyvéd a saját nevében indít védjegytörlési eljárást? Durvábban fogalmazva: ha az ügyvéd átveszi a stróman szerepét?

Szerintem ez az igazán érdekes kérdés. Ezt az Európai Bíróság egyszerűen azzal intézte el, hogy ez a kérdés (jogalap) a korábban eljár fórumok előtt, beleértve az EK Törvényszékét is, nem szerepel (ítélet, 52. pont). Eljárásjogilag persze ez az állásfoglalás nem kifogásolható. Alighanem az EK tagállamai legfelsőbb bíróságainak döntő többsége is ilyesféle álláspontra helyezkedett volna.

Ugyanakkor a főtanácsnok egy lépéssel tovább ment: igaz, az érdemi állásfoglalást ő is megkerüli, amikor azt mondja, hogy a „Lancôme nem állította, hogy az ügyvédek bármilyen szakmai etikai szabályt megsértettek volna” (perösszefoglaló, 45. pont).

Ebben a kérdésben való érdemi állásfoglalásra tehát azért nem került sor, mert a Lancôme-nak ez a támadása

- egyrészt elkészt,
- másrészt nem volt megfelelően kidolgozva.

3. Érdemes lenne elgondolkodni azon, hogy a magyar jog szerint az ügyvédi, illetve szabadalmi ügyvivői etikára alapított ilyen támadás esetében mi történne?

Úgy gondolom, hogy tételes jogilag a helyzet világos: pusztán az a körülmény, hogy az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. tv., akárcsak a szabadalmi ügyvivőkről szóló 1995. évi

²² EBH 2002, 638.

XXXII. tv. mindkét szakma fő feladatát az ügyfelek képviseletében határozza meg, nem zárja ki, hogy az ügyvéd „közérdekűnek” minősíthető egyéb tevékenységet is folytasson.

Azt, hogy ez a „közérdekű” tevékenység éppen védjegy- vagy szabadalmi ügyekben általában etikus-e, nem tartom feladatomnak eldönteni.

Csupán annyit jegyzek meg, hogy magam nem örülnék, ha az ügyvédi vagy szabadalmi ügyvivői szakma ilyen irányban terjesztené ki tevékenységét. Némileg csodálkozom is azon, hogy a jó nevű Vieregge, illetve Hasche ügyvédi iroda ilyen tevékenységet is folytat. Az okok, illetve a körülmények ismeretének hiányában azonban megmaradok a csodálkozásnál anélkül, hogy etikailag helyteleníteném eljárásukat.

Végh László

MOLEKULÁK ÉS KUPOLÁK, AVAGY ÉPÍTÉSZET A LABORATÓRIUMBAN – KUTATÁS EGY TÉRBELI FORMA UTÁN SZABADALMI ADATBÁZISOK SEGÍTSÉGÉVEL

1. Bevezető

Rövid hír a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának honlapján:

Európai Feltalálói Díj – Az Európai Feltalálói Díjat idén is az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét betöltő tagországban, azaz ezúttal Magyarországon, Budapesten adják át. A rendezvényt a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében tartják meg. A május 19-én sorra kerülő ünnepi eseményt az Európai Szabadalmi Hivatal az Európai Bizottsággal, a magyar EU-elnökséggel és a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalával együtt rendezi meg.

Az alábbi írásnak a közelgő díjátadás ad aktualitást. A szerző gondolatai azonban, mint látni fogják, meglehetősen messzire vezettek az eredeti témától. Őszintén reméli, lesznek követői.

1.1. Az Európai Feltalálói Díj 2010-ben

2010-ben az életműdíj kategóriában (Lifetime Achievement) Wolfgang Krätschmer német fizikust díjazták, aki kidolgozta a fullerének kutatásához szükséges mennyiség előállítására szolgáló eljárást. 1985-ben szenzációt keltett a tudományos életben a szénmolekulák egy új csoportjának felfedezése. A „C60” hatvan szénatomból álló, futball-labda alakú térbeli molekula formájának korábbi építészeti alkalmazása miatt újra az érdeklődés középpontjába került a két évvel korábban elhunyt Richard Buckminster Fuller neve. Olyannyira, hogy a tudományos közélet azzal tisztelte meg, hogy az új molekula és testvérei a fullerének elnevezést kapták. Ritka alkalom az építészet és a tudomány kölcsönhatásának ez a példája, bár a tudomány által inspirált építészetre-iparművészetre bőven akadnak példák. Az önmagában is érdekes tudományos felfedezéssel a térbeli megjelenés apropóján, áttételesen kapcsolatba hozható előzmények felkutatásával és a névadó – Richard Buckminster Fuller – iparjogvédelmi körökben talán kevésbé ismert életpályájába való betekintéssel szeretnénk az olvasó figyelmét elnyerni. Mivel Hargittai István és Magdolna Fullerrel kapcsolatban is számos összefüggésre rávilágítottak nagyszerű könyvükben,¹ ezért a szerző számára mindössze annyi feladat maradt, hogy utánanézzon, vajon a szabadalmi dokumentumokban, hasonló

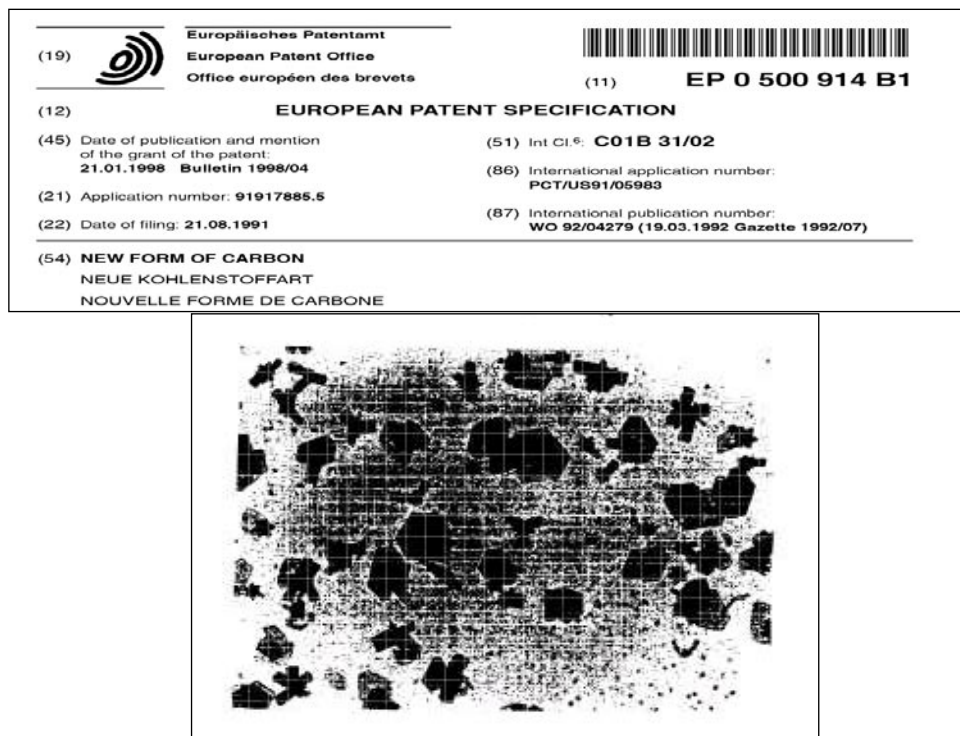
¹ Hargittai István – Hargittai Magdolna: Szimmetriák a felfedezésben. Tudomány – Egyetem sorozat. Vince Kiadó, Budapest, 2003.

intellektuális kapcsolódásokat alapul véve, milyen további információk találhatók. Kutatási eredménye ez a szabadalmi hivatkozásokkal telítődött írás.

1.2. Futball-labda a kémcsőben

1985-ben Harry Kroto, Richard Smalley és Bob Curl – a csillagok keletkezésének körülményeit laboratóriumi kísérletekkel stimuláló tudósok – „véletlenül” C60-at állítottak elő. A molekula azonban csak spektroszkóppal észlelhető formában jelentkezett, a klasszikus futball-labda szerkezet nem volt megjeleníthető. Így legfeljebb csak a „megfigyelhetetlen entitások” realizására vonatkozó tudományfilozófiai eszmefuttatásokat gazdagíthatta.

1990-ben született meg a heidelbergi professzor, Wolfgang Krätschmer találmánya, amely lehetővé teszi a „szabad szemmel” is látható fullerének előállítását. A molekula létezésének gyakorlati bizonyítéka, amely alapvető feltétele volt a tudományos kísérletek további folytatásának is, három év alatt közel 300 szabadalmi bejelentést indukált ezen a területen. A kutatások az üzemanyagok, a kenőanyagok, az új típusú szupravezetők és az adattárolásra alkalmas polimerek kifejlesztése irányában kecsegtetnek sikerrel.

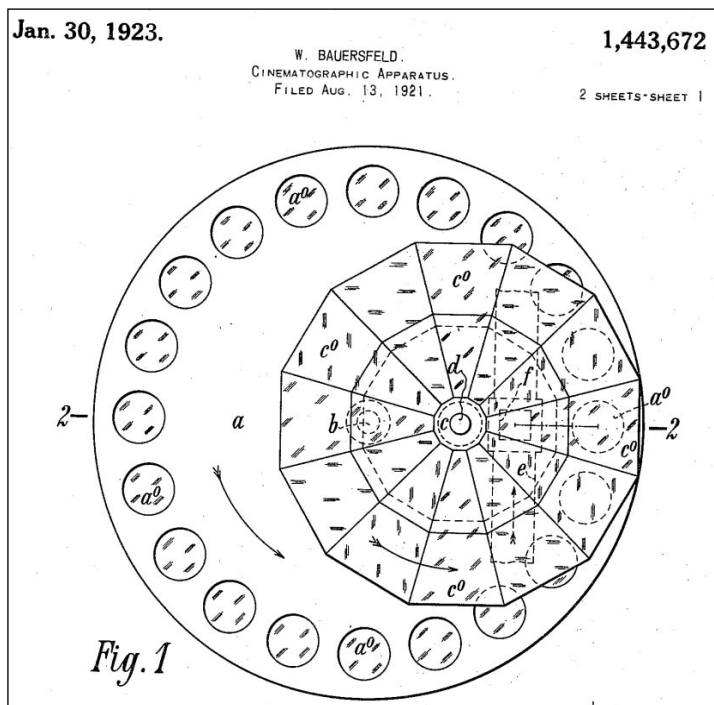

1. ábra: Wolfgang Krätschmer szabadalma – WO9204279 /EP500914

2. A csillagok optikája

2.1. A kivetített égbolt

Közel száz év telt el azóta, hogy bemutatták az első olyan kivetítő berendezést, az Orbitroscópot, amely képes volt megjeleníteni a bolygómozgásokat. A svájci óraműszerkezetek összetettségét kiváló optikai berendezésekkel társító E. Hindermann professzor 1912-ben Bázelen tartott szeánszán két bolygó mozgását volt képes modellezni a központi Nap körül, a rugós szerkezettel és az elektromos megvilágítással pontosan visszaadva az egymásra vetülő árnyékokat. Nem sokkal távolabb Oskar von Miller az Isar partján álló, müncheni Deutsches Museum alapításával kapcsolatos tennivalók között már 1913-ban szembesült munkatársának, Max Wolfnak a bázeli vetítés hatására megszületett ötletével, hogy a csillagos égbolt és a bolygók mozgása ott is megjeleníthető lenne megfelelő vetítőterem megépítésével. A megvalósítás a múzeum megnyitásával együtt 1925-re tolódott, közbejött egy világháború. A híres jénai optikai művekben ezalatt Walther Bauersfeld főmérnök kezei között megszületett az első planetáriumi vetítő, amely képes volt a napi és az éves bolygómozgások megjelenítésére is. Stílusosan a Modell 1 elnevezést kapta.

2. ábra: Walter Bauersfeld szabadalma (US1443672) – egy meghatározó szerkezeti elem: a csillaglemez

Az 1923-ra elkészült szerkezet két év múlva állt szolgálatba a müncheni múzeumban, és egyetlen kisebb megszakítással (1939 és 1951 között egy másik világháború miatt) közel ötven évig szolgált. (A megszakítás azért is volt ilyen hosszú, mert időközben az angolszász légierő által lelkiismeretesen porig bombázott múzeumot is az alapjaitól újra kellett építeni).

Ennyi kitérőt a planetáriumok vetítőberendezéséről, részletesebben talán majd egy másik alkalommal, hiszen további „szép” szabadalmak kapcsolódnak hozzá. Vessünk inkább egy pillantást a „jénai csoda” másik oldalára, a vetítővászonként szolgáló 16 méteres kupolaszerkezetre (a müncheni egyébként kisebb, csak 10 méter átmérőjű volt)!

3. ábra: A jénai kupola szerkezetépítés közben

2.2. Az első geodéziai kupolaszerkezet építője

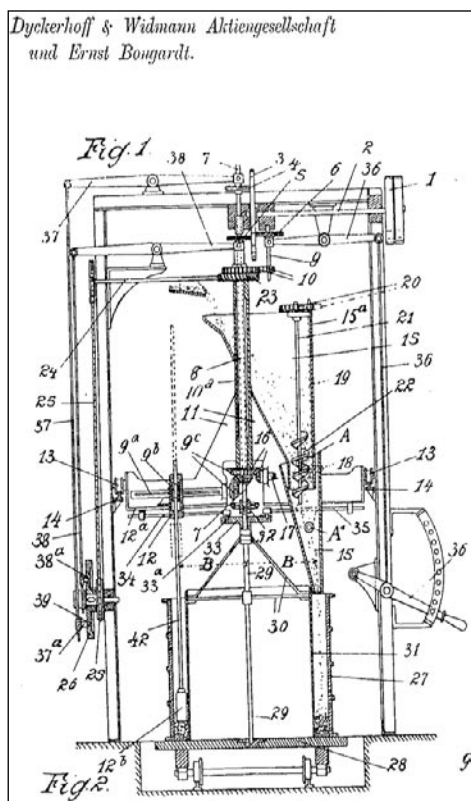
Walther Bauersfeld Jénában teljes körű megoldást alkotott. Ez azt jelenti, hogy kivetítőszerkezetéhez a megfelelő „vásznat” is megkonstruálta. A képen látható építményt a Zeiss gyár udvarán a DYWIDAG cég kivitelezésében 1926 júliusában a nagyközönség is birtokba vehette.

A mai napig aktív építőipari vállalkozás története szintén megérdemel egy bekezdésnyi figyelmet. Az 1865-ös karlsruhei alapítású cég, számos versenytársával ellentétben, sikeresen átvészelte az 1873-as, első világméretűvé szélesedő, a „Gründerzeit”-ot bevezető gazdasági válságot. Majd a kevés építőipari túlélő egyikeként hamarosan sikeresen növekedésnek indult, és a századfordulóra a nagy német építőipari konszernek közé küzdötte fel magát a névadók, az alapító cementgyáros Wilhelm Gustav Dyckerhoff fia, Eugen Dyckerhoff és annak sógora, Gottfried Widmann vezetésével. Tehát a cég némi ipari háttérrel rendelkező

(cementgyárak), klasszikus családi vállalkozásként indult. Nem véletlen, hogy az építészet átalakító, csillogó pályafutását akkoriban kezdő anyag, a beton, majd a vasbeton és a feszített betonszerkezetek terén jelzik szabadalmak a vállalat felemelkedésének útját. Az első világháborút megelőzően azonban egy konstrukció méltán kiemelkedik a cég által megépített szerkezetek közül. Ez pedig a boroszlói (Wrocław/Breslau) Jahrhunderthalle, amelynek kupolaszerkezete 65 méteres átmérőjével elkészültekor, 1913-ban a világelsőséget is tartotta egy darabig. Anyaga mellelleg bőven adott munkát a vállalat tulajdonában lévő cementgyáraknak is ...

4. ábra: A Jahrhunderthalle kupolaszerkezete

5. ábra: Az CH40964 szabadalom rajza

A cementgyárakat immár véglegesen elhagyjuk, búcsúzóul álljon itt a DYWIDAG cég 1907. július 22-én bejelentett, CH40964 lajstromszámú szabadalmi dokumentumának egyik jellemző ábrája, amin egy olyan berendezés látszik, amellyel változó keresztmetszetű, cső-möszölt betonhéjakat állítottak elő. Az Espaceten ez a legkorábbi elérhető bejelentésük, a forrásokban szereplő számos korábbiak így valószínűleg csak levéltári jellegű kutatással

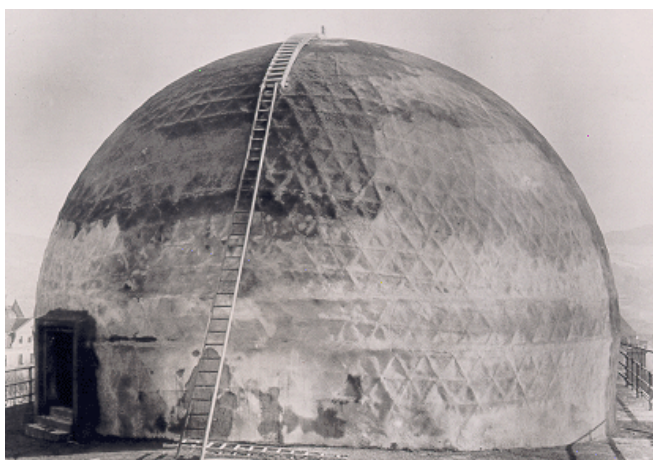
lehet a nyomára jutni. Talán éppen a rajzon szereplő berendezéssel előállított betonelemeket is felhasználták a fényképen látható, 2006-ban az UNESCO világörökségi védettségét is kiérdemlő épület megvalósításakor.

2.3. A jénai csoda megvalósul

Jénában tehát „világbajnok” kivitelező sietett Bauersfeld segítségére az építésben. A konstrukciót azonban az ezermester mérnök maga alkotta meg, sőt, megérezve a szerkezet úttörő jellegét, a szabadalmaztatást sem mulasztotta el.

Az adatbázisban szereplő, feltaláló megjelölése nélkül a jénai Carl Zeiss „Firma” nevére kiállított DE415395 lajstromszámú szabadalmi okirat címe magyarul: Eljárás vasbeton kupolák és hasonló görbült felületek előállítására. München és Jéna kivételével egyébként a két háború között nem épültek szilárd héjszerkezetek, a gömbhéj vetítősíkot kifeszített vásznak alkották. A legnagyobb a düsseldorfi planetárium volt, amely 30 méteres átmérőjével a mai napig a legnagyobb lenne, ha már régen el nem hamvadt volna a háborús csetepaték eredményeként.

6. ábra: Torkrétbeton héj a geodéziai kupolaszerkezeten

Aug. 7, 1928.

W. BAUERSFELD ET AL

1,679,758

JUNCTION POINT CONSTRUCTION FOR IRON NETWORK

Filed Nov. 6, 1923

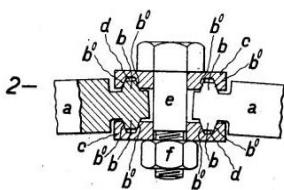

Fig. 1

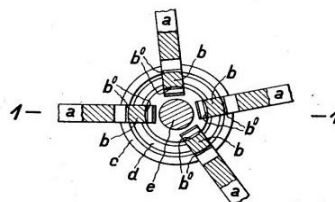

Fig. 2

Inventors:
 Walter Bauersfeld
 Otto Schmitt

Aug. 26, 1930.

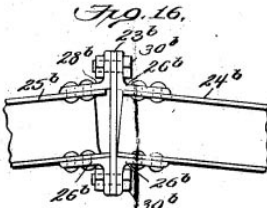
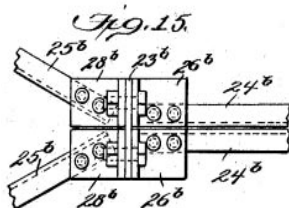
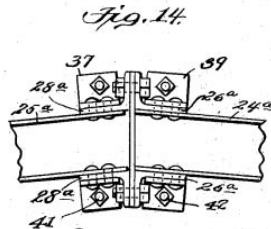
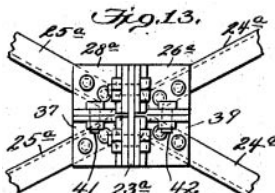
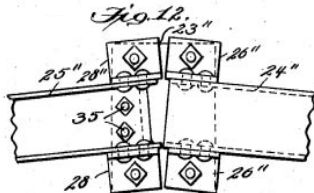
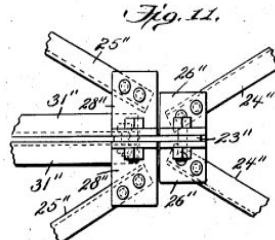
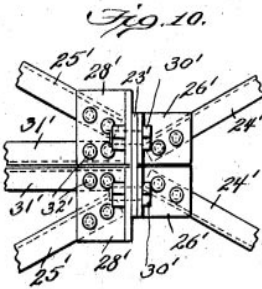
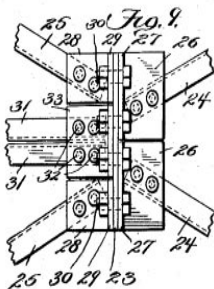
C. PANTKE

1,773,851

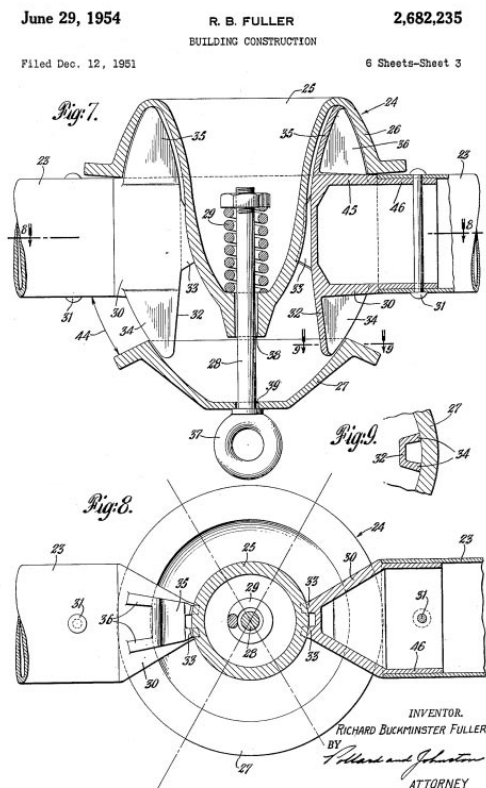
SPACE COVERING STRUCTURE

Filed March 6, 1929

5 Sheets-Sheet 4

INVENTOR
 Conrad Pantke
 James L. Morris
 ATTORNEY

7. ábra: Az acélrudak illesztésének megoldása Bauersfeld/Schmidt (US1679758 / 1928),
Pantke (US1773851 / 1929) és Fuller (US2682235/1954) esetében

3. Richard Buckminster Fuller

3.1. Fuller első szabadalmai

Az 1895-ben született Fuller már bőven ahhoz a korosztályhoz tartozott, amely már kivehetette részét az első világháborúból. Amerika hadba lépésével, 1917 áprilisától hadihajókon teljesített szolgálatot. Ugyanebben az évben megismerkedett és júliusban házasságot kötött Anne Hewlett-tel, aki egész életére társa lett. Feleségével a Big Apple egyik külvárosában, Lawrence-ben telepedtek le (a hely a mai Kennedy repülőtér közelében van). Apósától kaphatta az első ösztönzést az amerikai szabadalmi rendszer igénybevételére, aki az okiratokban foglalkozását mindig építészként (architect) jelölte meg. Fuller később a meglehetősen extravagáns ötletek bejelentésére sem habozott felhasználni a szabadalmi hivatalt.

1922 és 1927 közé tehető közös munkájuk legintenzívebb szakasza, bár James Monroe Hewlett-tel mindössze egyetlen közös szabadalmuk van: az US1633702 lajstromszámú bejelentés, amelyet 1926. október 8-án tettek, és a hivatal a következő év június 28-án az oltalmat megadta. Ebben a két feltaláló előre gyártott, könnyűszerkezetes építőelemekből készített lakóház rendszerére igényelte az oltalmat. Hewlett ekkor már tapasztaltabb bejelentő, az adatbázisokban fellelhető legkorábbi bejelentése az 1922-es, US1450724 lajstromszámú. Ebből uniós elsőbbséggel egy francia (FR566213) és egy kanadai szabadalmat (CA237730) is szerzett. Ezeket követi az a két amerikai bejelentés, amelyeknek kanadai családtagjuk van (CA277469 és CA280274). Az US1604097 releváns dokumentumként az első bejelentésére hivatkozik; az US1631373 pedig válaszfalszerkezetre ad megoldást.

Fuller első önálló szabadalmi bejelentését 1924. december 31-én, azaz szilveszter napján nyújtotta be az amerikai hivatalhoz. Lakóház építőelemeire, annak gyártási eljárására és a gyártóberendezésre kért szabadalmat. A bejelentésből megosztással 1927-ben szerezte meg US1634900 lajstromszámon az első szabadalmát, és a technika állásánál Hewlett legkorábbi szabadalmára hivatkozik (US1450724). A bejelentésre német és angol szabadalmi oltalmat is szerzett (GB248250, DE458232). A megosztásból származó US1805981 lajstromszámú, második önálló szabadalmánál a technika állásának ismertetéséhez – egyébként azonosan a közös szabadalmi bejelentéssel – Hewlett US1604097 lajstromszámú szabadalmát említi.

Mindhárom bejelentés a tiszteletreméltó, de a későbbi Fullerhez képest „kisiparos” após szemléletét tükrözi. 240 házat építettek fel együtt ezzel a módszerrel a keleti partvidéken. Közös vállalkozásuk STOCKADE Building System Inc. néven futott, amely gyakran a szabadalmi jogok birtokosaként van feltüntetve az okiratokban. Fuller azonban elégedetlen volt a szabadalmaknak és a vállalkozásnak mind az anyagi hozadékaival, mind az új technológiával szerzett elismertség mértékével.

Fuller pályájának első szakasza egy 1928-as bejelentésével zárul. A bejelentés címe alapján (4D House) csak sejthető, hogy ez a dokumentum témájában már a későbbi, az első bejelentéseknél jóval ambiciózusabb problémafelvetéseket tartalmazott. Ezzel kapcsolatban a Fuller Institute honlapján a feltaláló önéletrajzából idézett rövid részlet segítségével tudhatunk meg továbbiakat. Az új fogalmakat alkotó és azokban gondolkodó autodidakta személyiség jellegzetességeit magán hordozó szövegrészletből magunknak kell kihámozni a részleteket. Ebben az esetben feltétlenül érdemes erre vállalkozni, ugyanis írása éppen az amerikai hivattal és az ügyvivőkkel való kezdeti kapcsolatát elemzi. Megállapítja, hogy akkoriban még keveset tudott a szabadalmaztatás világáról. A előbbieken említett bejelentéseknél az eljárást a magyarul kissé mulatságos nevű Samuel W. Balek szabadalmi ügyvivőjük az elsőként leadott leírások alapján, további konzultációk nélkül folytatta le a hivatal előtt, így jutva el a megadásig. A 4D house esetében viszont Balek úr már nem állt Fuller rendelkezésére, ugyanis számunkra ismeretlen okok miatt elköltözött Lawrence-ből. Így a hivatal első felhívását „First Rejection” fejléccel már maga a feltaláló vette kézhez, és azt gondolván, hogy a kissé félreértelmezhető elnevezés a bejelentés elutasítását jelenti, nem folytatta to-

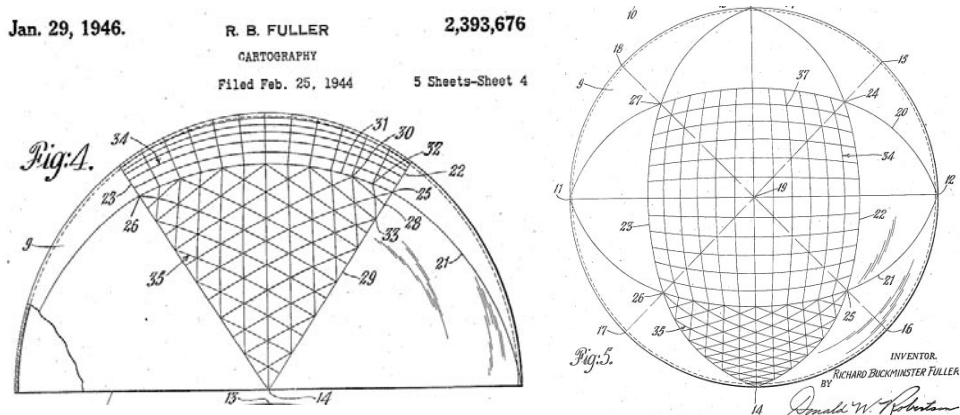
vább az eljárást. Érthető ez különösen annak fényében, ami időközben 1929 októberében a Wall Streeten történt. Fuller válsága éppen egybeesett a nagy gazdasági világválsággal. A nehézségeken csak úgy tudott úrrá lenni, hogy a csődbe ment építőipari vállalkozásuk utáni munkanélküliség idején sajátos életfilozófiát alakított ki magának. Innentől kezdve, a túlélés „ajándékát” a mások iránti szolgálattal viszonzva, univerzális léptékű koncepciókban testet öltött víziók kísérik végig életét, szerencsés módon átültetve ezeket szerkezetek, építmények útján a reális világba. A szabadalmi adatbázis jól jelzi a szakadást, majd az újrakezdést is az 1928-as elvetélt bejelentés koncepcióját követve.

3.2. A Dymaxion-korszak

A 4D House az egyik kereskedelmi kiállításon született ötlet alapján Dymaxion-house fantáziánévén egy sor bejelentés jogosultjának lett a névadója a Fuller által alapított szépreményű Dymaxion Corp. révén. A válság elmúltával, 1933. október 18-án tett bejelentésénél találkozhatunk Fuller nevével a szabadalmak között egy később Dymaxion-car névre hallgató, nem túl szerencsés konstrukciójú jármű kapcsán (US2101057). Szerencsére ez után az egyszeri, bizonyos szempontból tanulságos kitérő után visszatért az építményekhez. Először még a békeidők számára tervezett kapszulaszerű előre gyártott fürdőszobafülke szerkezetét dolgozta ki 1938-as bejelentésében (US2220482), majd egy kartográfiai megoldás után a katonaság számára is hasznosítható megoldások sora született.

Talán a 8. ábrán bemutatott szabadalom rajzolata vezette el Fullert a geodéziai kupolák szerkesztésének ötletéig, ami áttörésnek bizonyult, és meghozta a valódi elismertséget a konstruktőrnek.

Ezt az átalakulást, a hóbortos feltalálóból az újságírók áldásával a modern technológia poétájává avanszálást azonban egy különleges hely tette lehetővé számára: a Greenwich

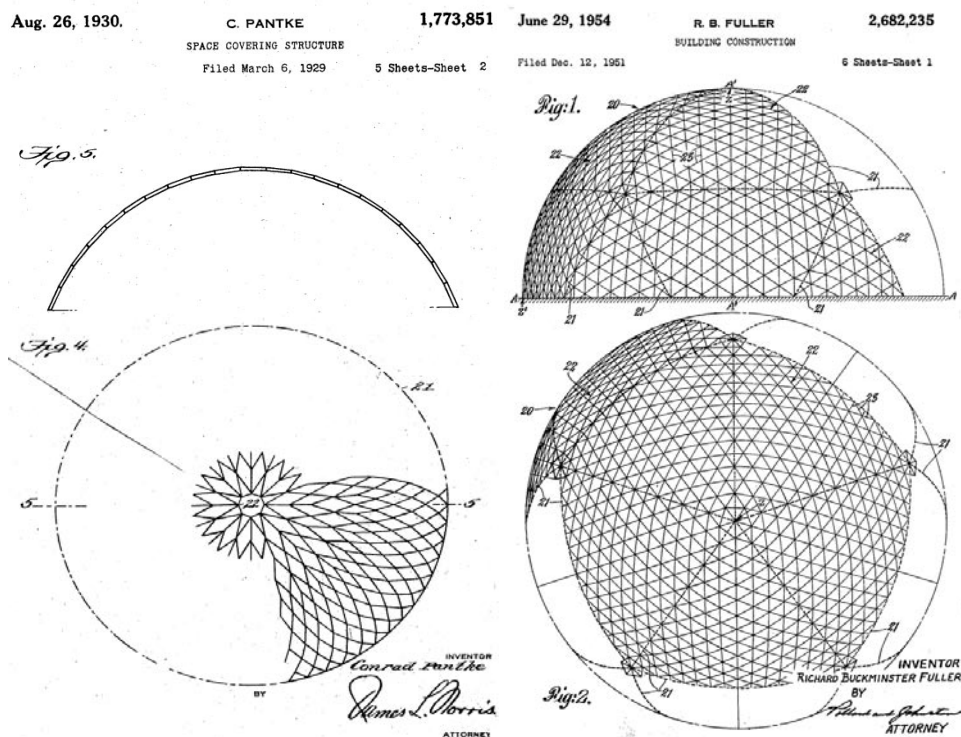

8. ábra: Ez még nem kupola – térképészeti eszköz gömbfelület síkban történő megjelenítéséhez

Village. A háború miatt a párizsi Montparnasse negyednek a művészvilágban elfoglalt vezető helyét átvevő New York-i Greenwich Village már a harmincas években különleges helynek számított az egyébként is meglehetősen népes Manhattan-sziget déli részén. Itt találkozott egymással és kötött életre szóló barátságot 1929-ben Fuller és a néhány évvel fiatalabb Isamu Noguchi (1904–1988). A képzett és világlátott szobrász adta meg azt a támogatást Fuller gondolatainak, amellyel ezután – műveltségi hiányosságait áthidalva – képes volt a Dymaxion-korszak kísérletezéseit maga mögött hagyva, önállóan is elérni szinte egycsapásra a kor technológiai és művészeti élvonalába kerülést.

3.3. Szabadalmak a geodéziai kupoláról

Az 1954. június 29-én bejelentett, US2682235 lajstromszámmal megadott szabadalma az igazán jelentős, és ez az, amelyik továbbviszi Bauersfeld és mérnöktársa, Otto Schmidt 1922. novemberében bejelentett megoldását (DE415395 / US1679758). Az amerikai hivatal ellentartásként a New York-i illetőségű Conrad Pantke 1929-es szabadalmi bejelentését

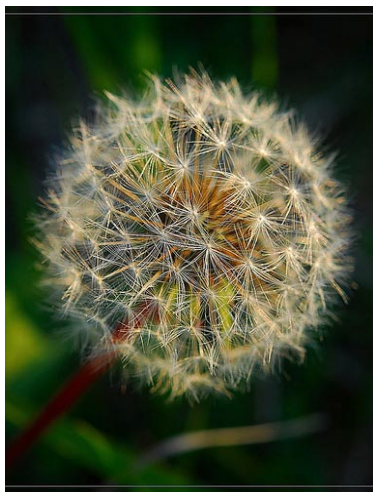
9. ábra: Pantke és Fuller szemlől szemben US1773851 v. US2682235

hozta fel (US1773851), akinek személye és megoldásának hasznosulása a ködbe vész, ez az egyetlen fellelhető szabadalma.

3.4. A Montreali Világkiállítás amerikai pavilonja – Expo '67

Ez az építmény Fuller építészeti munkásságának legkiemelkedőbb alkotása. A 200 láb (61 méter) magas és 250 láb (75 méter) átmérőjű geodéziai kupola az olajválság előtti amerikai építészeti hegemonia egyik reprezentánsa, amelynek szimbolikus jelentősége (sajnos kissé a sorsa miatt is) a pár évvel később épült New York-i ikertornyokhoz volt mérhető. Az acélsövekből összeállított vázszerkezeten közel kétezer darab áttetsző akrilpanel héjazat alatt számítógép által vezérelt árnyékolószerkezet védte a látogatókat a napsugarak ellen. Az 1967-es látogatók között volt egyébként Kroto, Smalley és Curl is, akik a szerkezettel analóg térbeli felépítést megtaláltak a C60 felfedezésekor 1984-ben.

A szétszerelhető épületet senki sem kívánta lebontani az expó bezártával. Montreal városa hasznosította különleges növénykertként egészen az 1976-os olimpiai felkészülés jegyében megkezdett, tragikus kimenetellel végződő felújításig. 1976. május 20-án, két hónappal az olimpia megnyitója előtt a kupolaszerkezet akrilhéjazata teljes felületen leégett, és az acélszerkezet is veszélyesen legyengült. A vízzárósági problémák elhárításakor alkalmazott hegesztésből származó tűz után az építmény megmaradt része közel húsz éven át várt gazdátlanul, elárvultan a hasznosításra. 1995-ben a „csontváz” stabilizálásával és a kiállítóépület eredeti diszpozíciójának megtartásával, Eric Gauthier tervei szerint, az ún. Bioszféra Környezetvédelmi Központként nyitotta meg újra a kapuit a Nagy-tavak vidéke és a Szent-Lőrinc folyó vízgyűjtő területének bemutatásával.

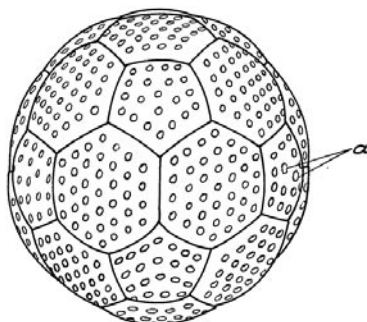
10. ábra: A 75 méteres „pöngyola pitypang” Montreálban

4. Formatan és football-labda

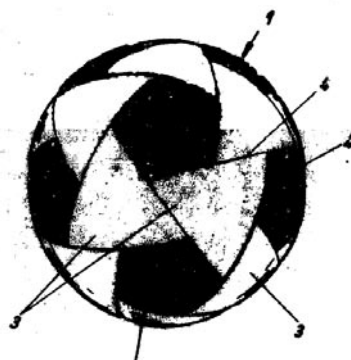
Eigil Nielsen 1940 és 1951 között 28 alkalommal védte a dán válogatott kapuját. 1947-ben alapított sportszergyártó cége elsősorban labdák készítésére szakosodott. 1951-ben kötött szerződést a dán fociligával, és a mérkőzésekre az általa gyártott focilabdát rendszeresítették. A sikeres üzlet megkötése egy szabadalmaztatott találmányára vezethető vissza. Az 1949. június 25-én bejelentett, DK72920 lajstromszámon 1951. július 30-án magadott dán szabadalom ismerteti a megoldást, amely lehetővé tette a labda külső burkolatába integrált szelepkialakítással az addig használatos fűzős külső elhagyását. Az új kialakítás annyira sikeresnek bizonyult, hogy már az 1952-es, számunkra különösen szép emlékű helsinki olimpián is ilyen szeleppel ellátott labdát használtak.

A lényegében hatoldalú és 6x3 szeletből összeállított klasszikus bőrgolyó azonban még mintegy tíz évig játszott főszerepet a pályán, míg 1962-ben Nielsen cége be nem mutatta az elkövetkezendő 30 év meghatározó, ma már klasszikusnak számító, 32 szeletből varrott, geometriai mintázata alapján csonka ikozaédert megformáló új játékszert. Sajnos, ez a megoldás szabadalommal nem dokumentálható. Lehetséges, hogy csak formatervezési oltalmat kapott? Mindenesetre, komoly elismerést érdemelne, aki fel tudná kutatni a leghíresebb focilabda nyomát az 1962-es évhez köthető valamely iparjogvédelmi dokumentumban, e sorok szerzőjének sajnos nem sikerült. Csak a folytatásról tudunk beszámolni.

A szomszédos Németországban a mára feledésbe merült Otto Bierstedt cége gyártotta a hagyományos bőrgolyókat. Az 1953. február 26-án bejelentett DE1655259U számú, „Hatrészes football-labda” című német használati mintája mutatja az útkeresését abban, amiben Nielsen áttörést ért el 1962-ben. A dán fejlemények hatására 1963-tól további öt használatiminta-bejelentés fűződik a nevéhez, amelyek közül az 1964-es DE1896028U bejelentése a legérdekesebb, két okból is. Egyrészt ez a legkorábbi szabadalmi dokumentum, amelyben fellelhető a 32 részes kialakítás ábrázolása, másrészt a bejelentés uniós elsőbbségre alapozott családtagjai esetén bejelentőként feltűnik a sportszer sorsára döntő befolyást gyakorló Adolf Dassler neve. A nagy hírű sportszergyár alapítójának 1942 és 1970 között tett, száznál több bejelentése között ez az egyetlen, amely A63B41 jelzettel a labdák közé sorolható. Bierstedt 1970-ben tett utolsó szabadalmi bejelentése (DE7006784U) érdekes kísérlet az addigra már megszokott forma megújítására. Eigil Nielsen labdája már az 1963. novemberi Spiegel címlapján jelzi, hogy a német bajnokság nem sokat késlekedett a sikeres megoldás bevezetésével.

„Felületes” megoldása 1964-ből – DE7006784U

Egyéni utakon – (DE1896028U)

11. ábra: Otto Bierstedt szabadalmai

A világbajnokságok történetében 1970 és 2002 között egyeduralkodó formát csak 2006-tól próbálta meg leváltani a 14 majd a 8 részes új forma. Kérdés, mikor fog feltűnni Bierstedt 1954-es hatrészes megoldása, vagy esetleg a képen látható szellemes háromszögelés a hatszögek helyén. Az valószínűnek látszik, hogy a tudományra az angolszász világban Fuller után „Bucky-ball” elnevezéssel illetett kialakításnak tulajdonított mértékű hatásokkal már nem igazán számolhatunk.

5. Vissza a 2010-es életműdíjhoz

A történet kezdetén a futball-labdát a laboratóriumban hagyva indultunk el, a nanoméretek világát felcserélve az analóg emberi léptékű szerkezetekre, és közöttük keresve az elnevezés (fullerének) gyökereit.

A laboratóriumba visszatérve, és ismét kalauzul fogadva Hargittai István könyvét, egészen 1874-ig kell visszanyúlnunk az előzményekig. Ekkor fogalmazta meg a holland J. H. van't Hoff és J. A. Le Bel *La Chimie dans L'Espace (Kémia a térben)* című írásában az ún. sztereokémia alapfogalmait. A téziseik egészen a röntgenkristallográfia 1914-es megszületéséig, illetve a módszer által szolgáltatott molekulaszervezeti információk rendelkezésre állásáig tudományosan el nem fogadott, sőt természetfeletti magyarázatnak minősültek. Ezek között szerepelt a szénatomok tetraédes geometriai elrendezésére vonatkozó javaslatuk – azaz hogy a gyémántnak „gyémántszerkezete” van.

Érdekes módon a fullerének kapcsán megismétlődött a nyilvánvalónak látszó ikozaédes szerkezetű C₆₀ létezésének felismerése. Úgy tűnik, hogy a tudományos felfedezésekre is igaz a találmányok feltalálói tevékenysége megítélésénél tapasztalható, az objektivitás torzulásának jelensége, amikor egy ismertetett megoldást, kimondott megállapítást utólag nyilvánvalónak tekintünk, és nehezen tudjuk visszahelyezni magunkat abba a korábbi időpontba, amikor a kimondott tétel, javasolt megoldás lehetősége még mindenkinek elkerülte a figyelmét.

A C60 esetében ez a figyelmetlenség néhány kutató Nobel-díjába került, azaz mások kapták meg a díjat – egyébként jogosan – az eredményt először felmutató tudósok által elmulasztott következtetések kimondásával. Közéjük tartozik Eiji Osawa, aki a háromdimenziós aromáság témaköréről szóló, japán nyelvű szakcikkében már 1970-ben megjósolta a C60 csonka ikozaéderes térbeli szerkezet létezését, de pechére még a Chemical Abstracts referálójának figyelmét is elkerülte megállapítása, így a koncepció angolul nem látott napvilágot. A csonka ikozaéder csak 1985-ben bukkant fel újra, a Kroto, Smalley és Curl a grafit lézeres elpárologtatásával végzett kísérletei során észlelt C60 molekula leírására. A publikáció a tudományos életben a mindennapok emberének a világbajnokságok okán tapasztalható futballörületéhez hasonló „fullerénlázat” okozott. Ennek eredménye Wolfgang Krätschmer díja is, aki eljárásával tette valódi, kézzelfogható anyaggá a C60-at, azaz – végül teljes nevén nevezve – a buckminsterfullerént.

Források:

<http://www.epo.org/topics/innovation-and-economy/european-inventor/nominees/2010/kraetschmer.html>

http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/tudfil/ktar/forr_ed/Hacking.htm

<http://ep.espacenet.com/>

<http://www.bfi.org/>

http://www.nytimes.com/2006/05/19/arts/design/19nogu.html?_r=2

<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-46171821.html>

Képek: www.wikipedia.org (3, 4, 6); ep.espacenet.com/ (1, 2, 5, 7, 8, 9); www.bfi.org/ (10)

KÜLFÖLDI HÍREK AZ IPARJOGVÉDELEM TERÜLETÉRŐL

Amerikai Egyesült Államok

A) Az Amerikai Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala (USPTO) 2010. november 10-én bejelentette, hogy meghosszabbítja az előző évben indított, zöld technológiákra vonatkozó kísérleti programját. Ennek alapján gyorsított vizsgálati eljárás alá vonhatók azok a nem ideiglenes szabadalmi bejelentések, amelyek tárgya a környezet minőségének javítására, energiamegőrzésre, megújuló energia kifejlesztésére vagy az üvegházhatás csökkentésére vonatkozik.

A meghosszabbított program az eredetihez viszonyítva két fontos változást jelent: 1. már nincs korlátozva a 2009. december 8-a előtt benyújtott szabadalmi bejelentésekre; így a jelenleg függő valamennyi bejelentésre kiterjeszthető; és 2. szélesítették a program alá vonható technológiák körét. A meghosszabbított program alkalmazható minden olyan technológiára, amely lényegesen javítja a környezet minőségét, vagy lényegesen hozzájárul: *a)* megújítható energiaforrások felfedezéséhez vagy kifejlesztéséhez; *b)* energiaforrások hatékonyabb kihasználásához és konzerválásához; vagy *c)* az üvegházhatás csökkentéséhez. A programban való részvételhez nem kell díjat fizetni; lényeges azonban, hogy a program az első 3000 engedélyezhető kérelemre korlátozódik.

A programban való részvételnek több követelménye van: *a)* a bejelentőnek előre hozzá kell járulnia ahhoz, hogy ha az elővizsgáló döntése szerint az igénypontok egynél több találmányra vonatkoznak, vagyis ha az elővizsgáló korlátozási felhívást bocsát ki, a bejelentő telefoninterjúban egyetlen találmányt választ ki a bejelentés folytatásához; a ki nem választott tárgyra be lehet nyújtani megosztott bejelentést; *b)* a programban való részvétel csak olyan bejelentések esetében lehetséges, amelyekben még nem adtak ki első végzést vagy korlátozási felhívást; *c)* a bejelentőnek a bejelentés korai publikációjára vonatkozó kérelmet kell benyújtania, és be kell fizetnie a 300 USD publikációs díjat.

B) Az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala (USPTO) elnöke 2010. május 17-én olyan rendszer megindítását jelentette be, amelynek keretében a bejelentő egy első függő szabadalmi bejelentésének gyorsított vizsgálatát érheti el akkor, ha egy második bejelentését ejti.

E rendszer bevezetésének a célja, hogy csökkentse az egy bejelentő által benyújtott szabadalmi bejelentések számát azoknak a bejelentéseknek a kiszűrése által, amelyek már nem fontosak, ezáltal csökkentse a bejelentések engedélyezésére fordított időt, és ezzel lehetővé tegye, hogy az új technológiák és találmányok gyorsabban jussanak a piacra.

* Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.

C) A Szövetségi Fellebbezési Bíróság (CAFC) 2010. augusztus 5-én a *Sun Pharmaceutical Industries (Sun) v. Eli Lilly and Co. (Lilly)*-ügyben érvénytelennek nyilvánította a Lilly 5 464 826 számú ('826-os) szabadalmát a Lilly korábbi, 4 808 614 számú ('614-es) szabadalmára tekintettel, kézenfekvőség típusú kettős szabadalmazás miatt.

1984. december 4-én a Lilly benyújtott egy részben folytatólagos bejelentést, amely végül a '614-es szabadalomhoz vezetett, és ugyanezen a napon egy másik szabadalmi bejelentést is benyújtott, amely végül a '826-os szabadalomhoz vezetett.

A '826-os szabadalom mindegyik igénypontja rákkezelési eljárásra vonatkozik nukleozidok egy osztályának hatásos mennyiségével, ahol a nukleozidok a gemcitabint is magukban foglalják. Az 1. igénypont szövege a következő:

„Eljárás érzékeny neoplazmák [vagyis rák] kezelésére emlősökben, azzal jellemezve, hogy az ilyen kezelésre szoruló emlősnek a nukleozidok egy osztályának gyógyszerilag hatékony mennyiségét adagoljuk.”

A '826-os szabadalom 2. igénypontja gemcitabin alkalmazási eljárására vonatkozik.

A Lilly a GEMZAR® névvel lajstromozott gemcitabint a rák különböző formáinak kezelésére forgalmazza. Mind a '614-es szabadalom, mind a '826-os szabadalom gemcitabinra vonatkozik, és mindkettő fel van sorolva az Élelmiszer- és Gyógyszerügyi Hivatal (Food and Drug Administration, FDA) által jóváhagyott Narancs könyvben (Orange Book). A '614-es szabadalom gemcitabint igényel, valamint eljárást a gemcitabin alkalmazására vírusos fertőzések kezelésénél. A '826-os szabadalom azonban eljárást igényel gemcitabin alkalmazására rák kezelésénél.

A '614-es szabadalom leírása a következő megállapítást tartalmazza: „A jelen vegyületek vírusellenes hatékonysága mellett a jelen találmány szerinti bizonyos vegyületek szabványos rákpróbákban kiváló rákellenes hatékonyságot is mutattak. Különösen előnyös vegyület ilyen hatékonysággal a gemcitabin.” A '614-es szabadalom azonban nem igényel eljárást az igényelt nukleozidok alkalmazására rák kezelésénél.

A Sun az FDA-nál gyorsított eljárásban (Abbreviated New Drug Application, ANDA) kérte a Lilly GEMZAR® nevű készítménye generikus változatának forgalmazási engedélyét, és kinyilvánította, hogy mind a '614-es szabadalom, mind a '826-os szabadalom érvénytelen volt, vagy nem volt bitorolva. Ezt követően a körzeti bíróságnál kérte annak megállapítását, hogy a '826-os szabadalom érvénytelen, és nincs bitorolva.

A körzeti bíróság helyt adott a Sun keresetének, és megállapította, hogy a '614-es korábbi szabadalom kézenfekvőség típusú kettős szabadalmazás miatt érvénytelen, minthogy kinyilvánítja a gemcitabin rákellenes felhasználását, és annak 12. igénypontja gemcitabint igényel, míg a '826-os szabadalom 2., 6. és 7. igénypontja eljárást igényel gemcitabin felhasználására rák kezelésénél, és így a későbbi '826-os szabadalom a törvény erejénél fogva szabadalmilag nem különbözik a '614-es szabadalomtól.

A kézenfekvőség típusú kettős szabadalmazás elmélete tiltja egy későbbi szabadalomban az olyan igénypontokat, amelyek szabadalmilag nem különböznek egy közösen birtokolt korábbi szabadalom igénypontjaitól.

A Lilly azzal érvelt, hogy a kettős szabadalmazás elemzése nem alkalmazható a '826-os szabadalom igénypontjaira, mert – bár a korábbi '614-es szabadalom leírása kinyilvánította a gemcitabin alkalmazását mind vírusos fertőzések, mind rák kezelésére – a vírusellenes alkalmazás szolgáltatta azt a lényeges hasznosságot, amely megalapozta a '614-es szabadalom gemcitabinra vonatkozó igénypontjának szabadalmazhatóságát. A Lilly tiltakozott az ellen, hogy a körzeti bíróság kiterjesztette a kézenfekvőség típusú kettős szabadalmazás elemzését egy korábbi szabadalom leírásában kinyilvánított hasznosságra, és a CAFC-nél nyújtott be fellebbezést. A CAFC azonban nem fogadta el a Lilly érvelését, és megállapította, hogy egy készítmény alkalmazására vonatkozó eljárási igénypont szabadalmilag nem különbözik egy olyan korábbi igényponttól, amely az azonos alkalmazást kinyilvánító szabadalomban azonos készítményre vonatkozik.

D) *Richardson D.507 167* számmal ('167-es) mintaszabadalmat kapott egyetlen igényponttal egy multifunkcionális ácseszköz STEPCLAW elnevezésű díszítőmintájára. E szabadalom alapján Richardson bitorlási pert indított a *Stanley Works* (Stanley) ellen annak FUBAR elnevezésű termékei miatt, amelyeket a Stanley saját D.62 101 számú mintaszabadalma alapján gyártott öt különböző változatban. Richardson a tisztességtelen versenyt tiltó törvény alapján is perelte a Stanleyt.

A körzeti bíróság elutasította Richardson kérelmét esküdtszék előtti meghallgatás iránt, és helyt adott a Stanley indítványának, hogy utasítsa el Richardson mindkét keresetét.

Richardson a körzeti bíróság döntése ellen a CAFC-nél nyújtott be fellebbezést arra hivatkozva, hogy a körzeti bíróság tévedett, amikor elkülönítetten vizsgálta a funkcionális és a díszítőelemeket ahelyett, hogy azokat együtt vizsgálta volna. A CAFC megállapította, hogy egy mintaszabadalom az oltalmat csak díszítőelemekre korlátozza, és – fenntartva az alsófokú bíróság döntését – elutasította a fellebbezést.

E) A védjegyhígítás az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala Védjegyfellebbezési Tanácsa (Trademark Trial and Appeal Board, TTAB) előtt mintegy tíz éve alapja lehet egy védjegy elleni felszólalásnak vagy egy védjegy törlésének. E tíz év alatt a TTAB csak néhány döntést hozott védjegyhígítási ügyben. A *National Pork Bd.* (Pork) v. *Supreme Lobster and Seafood Co.* (Lobster)-ügyben 2010. június 11-én hozott döntésében a TTAB hígítás miatt helyt adott egy védjegy elleni felszólalásnak.

Az ügy előzménye, hogy a Lobster kérelmet nyújtott be a THE OTHER RED MEAT védjegy lajstromozása iránt friss és fagyasztott lazacra. Ez ellen felszólalt a Pork, valamint a *National Pork Producers Council* (a továbbiakban: felszólalók) azon az alapon, hogy a Lobster védjegye valószínűleg a fogyasztók megtévesztéséhez és saját THE OTHER WHITE MEAT védjegyük hígításához vezet.

A TTAB három pontot vett figyelembe:

- a THE OTHER WHITE MEAT védjegy híres-e?
- a THE OTHER WHITE MEAT védjegy híressé vált-e a Lobster védjegybejelentésének időpontja előtt?
- a THE OTHER RED MEAT védjegy elhomályosította-e a THE OTHER WHITE MEAT védjegy megkülönböztetőképességét?

A TTAB az elemzést a védjegytvörvény 43(c) szakasza és az ügyben előadott tények alapján végezte.

A felszólalók azt állították, hogy közelítőleg 550 millió USD-t költöttek sertéstermékek hirdetésére a THE OTHER WHITE MEAT védjegyet használva. Azt is állították, hogy egyes kiskereskedők és mézások részt vettek a hirdetési kampányban.

A TTAB figyelembe vett egy 2000-ben a Northwestern University által a felnőtt fogyasztók körében végzett felmérést, amely azt bizonyította, hogy a fogyasztók közel nyolcvan százaléka ismerte a THE OTHER WHITE MEAT védjegyet. A felmérés azt is mutatta, hogy ez a védjegy ismertebb volt, mint egyéb híresnek elismert védjegyek, így például a JUST DO IT és a KING OF BEERS. Elfogadva a felszólalóknak azt az állítását, hogy a THE OTHER WHITE MEAT védjegy egyike volt az Egyesült Államokban legjobban ismert hirdetési jelmondatoknak, a TTAB megállapította, hogy a felszólalók védjegye híres, és ezt a hírnevet már a Lobster védjegybejelentésének időpontja előtt megszerezték.

A TTAB azt is megállapította, hogy a két védjegy nagymértékben azonos szerkezetük és hanglejtésük tekintetében, és három szavuk is egyforma. Mindkét védjegy azonos gondolatmenetet ébreszt, ami arra ösztönzi a fogyasztókat, hogy a hirdetett húst összehasonlítsák másfajta húsokkal. A TTAB figyelembe vette a felszólalók hígtási vizsgálatát is, amely azt mutatta, hogy a fogyasztók több mint 35%-a a Lobster THE OTHER RED MEAT védjegyét a felszólalók THE OTHER WHITE MEAT védjegyével társította.

A TTAB azt is megállapította, hogy a felszólalók védjegye „az Egyesült Államok népi kultúrája szövetének egy részévé vált”, és a Northwestern-tanulmány szerint az Egyesült Államokban az ötödik leginkább elismert fogyasztói szlogen volt. A felszólalók védjegyének ilyen nagymértékű elismertsége az Egyesült Államokban alátámasztotta, hogy a TTAB hígtást állapított meg.

F) Az Amerikai Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalának Védjegyfellebbezési Tanácsa elutasította a libanoni *Arak* cég KHORAN védjegy lajstromozása iránti kérelmét a saját borára.

Leszögezte, hogy a védjegy becsmérli az iszlámot és a Korán szent szövegét. Ezért egyetértett azzal, hogy az elővizsgáló az amerikai védjegytvörvény 2(a) szakasza alapján elutasította a védjegybejelentést, minthogy a védjegy fonetikailag hasonlít a koránhoz, emellett az iszlám törvényei amúgy is tiltják az alkoholfogyasztást.

Argentína

A) Az Argentin Szabadalmi Hivatal 2010. július 16-án a megosztott bejelentések benyújtására vonatkozó 147-es rendeletet bocszátotta ki. Ennek főbb vonásait az alábbiakban foglaljuk össze.

Ha az elővizsgáló az érdemi vizsgálat során megállapítja, hogy a bejelentés tárgya nem egységes, vagy pedig bonyolult tárgyra vonatkozik, felszólítja a bejelentőt, hogy a bejelentést 30 munkanapon belül ossza meg. E határidő elmulasztása esetén a bejelentést a hivatal megszüntnek tekinti.

A megosztott bejelentés benyújtásának időpontjában az alapbejelentésnek még vizsgálat alatt kell állnia.

Abban az esetben, amikor a megosztott C bejelentés egy szintén megosztott B bejelentésből származik, amelynek A az alapbejelentése, a C bejelentés benyújtásakor mind az A, mind a B bejelentésnek még függőben kell lennie.

Sem az utóbbi követelményt, sem a 30 napos határidőt nem írta elő a megosztott bejelentésekre vonatkozó korábbi rendelet, ezért az argentin szabadalmi ügyvivők megkísérelték elérni, hogy a hivatal enyhítsen az új rendelet szigorán. Ez a törekvésük nem volt eredménytelen, mert 2010. november 26-án a hivatalos közlöny publikálta a hivatal 2010. november 19-én kiadott, 198-as rendeletét. Ez egyetlen bekezdésből áll, és hatálytalanítja a hivatal fenti, 147-es rendeletét.

Az új rendelet visszaállítja azt a korábbi gyakorlatot, hogy amíg a megfelelő alapbejelentés függőben van, bármikor önkéntesen be lehet nyújtani megosztott bejelentést, de érvényben tartja a 147-es rendelet 5. szakaszát, amely az egymást követően benyújtott A, B és C bejelentésre vonatkozik.

B) A *Sanofi-Aventis* 2009 szeptemberében egy szabadalma vélt bitorlása miatt ideiglenes intézkedést kért a *Sandoz SA* ellen. A bíróság a 2004-ben módosított szabadalmi törvény vonatkozó rendelkezései alapján szakembert rendelt ki, aki jelentést készített a szabadalom érvényességéről és a bitorlás valószínűségéről. Ennek alapján a bíróság ideiglenes intézkedéssel elrendelte, hogy a Sandoz szüntesse meg a szabadalmazott eljárással kapott, Irbesatan nevű gyógyszert tartalmazó bármilyen termék gyártását, bevitelét, kivitelét, terjesztését vagy árusítását, és vonja vissza a piacról mindazokat a termékeket, amelyeket a szabadalom szerinti eljárással állítottak elő.

A Sandoz a második kerületi Szövetségi Polgári és Kereskedelmi Fellebbezési Bíróságnál nyújtott be fellebbezést. Ez 2010. szeptember 18-án hozott döntésével fenntartotta és megerősítette a Sandoz ellen elrendelt ideiglenes intézkedést, amely mindaddig hatályban marad, amíg a bitorlási ügyben nem hoznak végleges döntést.

Ausztrália

A *Nature's Blend* (Blend) védjegybitorlásért beperelte a *Nestlé Australiát* (Nestlé), mert az a Blend LUSCIOUS LIPS védjegyet használta áruinak csomagolásán. Ezt a védjegyet a Blend 2006-ban lajstromoztatta csokoládétermékein, különösen száj alakú csokoládéin.

A Szövetségi Bíróság (Federal Court, FC) elutasította a Blend keresetét, mert megállapította, hogy a Nestlé az ALLEN megkülönböztető védjeggyel árusította édességeit. Emellett a csomagoláson terméknévként egyértelműen RETRO PARTY MIX volt feltüntetve, és a LUSCIOUS LIPS szöveg csupán ezt követően szerepelt egy tisztán dicsérő szövegösszefüggésben, ami nem volt félrevezető. Ezért a Szövetségi Bíróság mentesítette a Nestlét a bitorlás vádjá alól, sőt elrendelte, hogy a Blend térítse meg a Nestlé bírósági költségeit.

Ausztria

Az Osztrák Legfelsőbb Bíróság 2010. február 9-i döntésében kiértékelte az úgynevezett „svájci típusú igénypontok” oltalmi körét és az étrend-kiegészítők által okozott bitorlást, ezáltal nemzeti szinten értelmezve az Európai Szabadalmi Egyezményt.

Az ügy felperesének európai szabadalma van svájci típusú (vagyis egy ismert anyag új gyógyászati felhasználására vonatkozó) igényponttal, amely lóherekivonatot tartalmazó gyógyászati termékek premenstruációs szindróma (PMS), változaskorabeli szimptómák és prosztaták elleni alkalmazására nyújt oltalmat. Az alperes VITA LADY VITALKAPSELN néven forgalmaz étrend-kiegészítőt, amely lóherekivonatot tartalmaz, és amelyet az alperes úgy hirdet, hogy terméke enyhíti a PMS-t vagy a változaskori tüneteket.

A felperes kérte a bíróságot, hogy ideiglenes intézkedéssel tiltsa el az alperest étrend-kiegészítő termékének reklámozásától, forgalmazásától vagy birtoklásától, mert az alperes bitorolja a felperes szabadalmát azzal, hogy lóherekivonatot tartalmazó terméket forgalmaz, amely a megadott szabadalom értelmében gyógyászati termék. Az alperes azt állította, hogy terméke nem minősül gyógyászati terméknek, hanem csupán étrend-kiegészítő, gyógyászati vagy orvosi hatás nélkül.

Az ügy végül a Legfelsőbb Bírósághoz került, amely megállapította, hogy a kérdéses szabadalom célhoz kötött oltalmat ad egy sajátos gyógyászati felhasználásra. Utalt az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) 53(c) szakaszára [korábban 52(4) szakasz] az ESZE 54(5) szakaszával [korábbi 54(4) szakasz] kapcsolatban, megállapítva, hogy a gyógyászati termékek szabadalmazhatók második vagy további felhasználásra kezelési módszerekként – még ha a technika állásának részét képezték is –, ha az ilyen felhasználás új, és feltalálói tevékenységen alapszik.

Ilyen szövegösszefüggésben a Legfelsőbb Bíróság úgy értékelte, hogy a „gyógyászati kezelést” tágan kell értelmezni: az nem korlátozódik valaki egészségének a helyreállítására (például betegség gyógyításával vagy fájdalom enyhítésével), hanem olyan kezelésre is vo-

natkozik, amellyel kezdeményezően lehet fenntartani valakinek az egészségét. Ennek következtében az étrend-kiegészítők megfelelhetnek ezeknek az előfeltételeknek; csupán azok a kezelések nem esnek a „gyógyászati kezelés” körébe, amelyek nem elégítik ki a gyógyászati megelőzés minimális követelményét (mert csupán az általános jó életérzés meglétét segítik elő: ilyenek például a vitaminok).

Az, hogy az alperes bitorolta-e a felperes szabadalmi jogát, attól függ, hogy az alperes jelentős mértékben használta-e ugyanazt az anyagot ugyanarra a célra (figyelembe véve a dózist és a csomagolást is). A Legfelsőbb Bíróság szerint azonban az ügyben történt megállapítások nem voltak elegendők annak megállapításához, hogy az alperes elkövetett-e szabadalombitorlást, és ezért az ügyet visszaküldte az elsőfokú bíróságnak. Ha azt állapítaná meg, hogy az alperes olyan módon hirdette a termékét, hogy a fogyasztók, a gyógyszerárak és az orvosok azt hihették, hogy az étrend-kiegészítő ugyanarra a célra szolgál, mint a felperes gyógyászati készítménye, ez *prima facie* bizonyítéka lenne a felperes szabadalmi jogai bitorlásának. Csak akkor hárulna a felperesre a szabadalombitorlás fennforgására vonatkozó bizonyítás terhe, ha az alperes bizonyítani tudná, hogy terméke valószínűleg hatás nélküli volt.

Bahrein

Bahreinben 2009 áprilisában fogadták el az ipari mintákra vonatkozó új törvényt, amely 2010. február 26-án lépett hatályba.

Az új törvény szerint a minták oltalmi ideje a bejelentés napjától számított tíz év, amelyet megújítási illeték lerovása ellenében további öt évvel lehet hosszabbítani. A mintabejelentéseket alakiságokra, újdonságra és ipari alkalmazhatóságra vizsgálják. Bejelentésenként legfeljebb 50 ábrát fogadnak el. A fenntartási illetéket a publikálás időpontjának évfordulóin kell évenként befizetni.

Brazília

A) Brazíliában 2010. július 13-án a nemzeti szakaszba való belépés időpontját szabályozó új rendelet lépett hatályba, amely lehetővé teszi, hogy a nemzetközi (PCT-) bejelentések nemzeti szakaszba lépésére engedélyezett 30 hónapos határidőt meg lehessen hosszabbítani. Ehhez a bejelentőnek a 30 hónapon belül kérelmet kell benyújtania, amelyben kellően indokolnia kell a hosszabbítási kérelem megalapozottságát.

A Brazil Szabadalmi Hivatal igen szigorúan vizsgálja a bejelentő által megadott okokat, amelyek előre nem látott körülmények (például postai sztrájk vagy levél elveszése) vagy *vis major* (például földrengés, áradás) lehetnek.

B) 1999. december 14-én a brazil szabadalmi törvényt elnöki rendelettel módosították, amelynek alapján az 1996. évi törvénybe beiktattak egy 229-C szakaszt. Ez feljogosította az

Élelmiszer- és Gyógyszerügyi Hivatal (ANVISA) arra, hogy felülvizsgálhatja a gyógyszer tárgyú szabadalmi bejelentéseket, ami viszont kezdettől fogva állandó viták forrásává vált. Az ANVISA tevékenységét nagy külföldi gyógyszergyártó cégek, így a Hoffmann La Roch, az Aventis és a Novartis is kifogásolták, de az általuk indított perek eredménytelenek voltak.

Az eddigi gyakorlat kedvező változására lehet következtetni az Első Körzet Szövetségi Fellebbezési Bíróságának egy 2010. január 14-i döntése alapján, amely elrendeli, hogy az ANVISA 72 órán belül adjon előzetes hozzájárulást egy pipeline-bejelentéshez, és továbbítja az iratokat a Brazil Szabadalmi Hivatalnak, hogy az azonnal engedélyezni tudja a szabadalmat. E döntés késedelmes teljesítése esetén az ANVISA napi 12 000 USD körüli összeget és emellett körülbelül 120 000 USD bírságot köteles fizetni.

Brazil szakemberek azt várják, hogy ez a bírósági döntés véget vet a két intézmény közötti vitának és az ANVISA törvényellenes gyakorlatának a szabadalmi bejelentések elbírálásában, ahol számos esetben újdonságot is kifogásolt, jóllehet a 229-C szakasz alapján csupán azt lenne jogosult kifogásolni, ha a találmány közrendbe vagy közérkölcsebe ütközik.

Dánia

2001-ben a dán vámhatóság felfüggesztette egy DIESEL szóvédjegyet viselő farmernadrág-szállítmány kiadását, amely Magyarországon keresztül Lengyelországból érkezett, és Írországra volt irányítva. A vámhatóság azt gyanította, hogy az áruk hamisítottak voltak. 2001 szeptemberében a *Diesel* a koppenhágai Tengerészeti és Kereskedelmi Bíróságon pert indított az ír *Montex* cég ellen, amely Írországra DIESEL védjeggyel árusított ruházati cikkeket, azt állítva, hogy jogosult volt a vámhatóságtól a szállítmány visszatartását kérni, és hogy a szállítmányt meg kell semmisíteni. 2005. július 7-i döntésében a bíróság a Diesel javára döntött.

A Montex a Legfelsőbb Bírósághoz nyújtott be fellebbezést, igényt támasztva arra, hogy a Diesel 100 000 Dkr kártérítést fizessen. A Legfelsőbb Bíróság felfüggesztette az ügyet mindaddig, amíg az Európai Bíróság (European Court of Justice, ECJ) választ nem ad egy német bíróság által egy hasonló ügyben feltett kérdésekre.

2006. április 8-án a Montex a Legfelsőbb Bíróságnál ideiglenesen visszavonta a kártérítésre vonatkozó igényét, „minthogy ezt az igényt a Diesellel szemben szándékszik érvényesíteni, ha a Legfelsőbb Bíróság a fellebbező fél javára dönt”. A Legfelsőbb Bíróság 2006. május 6-án a Montex javára döntött.

Egy 2008. május 7-i levélben a Diesel ügyvédei felkérték a vámhatóságot, hogy a Montexnek adják ki a szállítmányt. A Diesel ügyvédei több ízben kértek a Montextől választ. Később a Montex ügyvédei a szállítmány megsemmisítését javasolták, amit a Diesel elfogadott. Így a farmernadrágokat 2009 májusában megsemmisítették.

A Montex ügyvédei az áruk jogtalan visszatartása miatt 1 millió Dkr kártérítést követeltek, összигényük azonban 2009. június 29-én benyújtott keresetük szerint 2 millió Dkr volt.

A Tengerészeti és Kereskedelmi Bíróság megállapította, hogy a Diesel köteles kártérítést fizetni, mert a szállítmányt jogtalanul tartotta vissza, és az hét évvel későbbi felszabadításakor gyakorlatilag értéktelen volt. A Tengerészeti és Kereskedelmi Bíróság azt is megállapította, hogy az igény a visszatartáskor, vagyis 2001. május 14-én megalapozott volt, és hogy a korlátozási időtartamot felfüggesztették, amikor a Montex 2001. június 20-án kártérítési igényt támasztott.

A törvény értelmezése körüli viták után a Tengerészeti és Kereskedelmi Bíróság megállapította, hogy a Legfelsőbb Bíróság ítéletét követően egy év elteltével, 2007. május 6-án történt a kártérítési tevékenységek korlátozása. Ezt követően a Montex igénye törvényileg gátolva volt, amikor a Montex 2009. június 29-én beperelte a Dieselt. A Tengerészeti és Kereskedelmi Bíróság a Diesel javára döntött, és elrendelte, hogy a Montex fizessen 115 000 Dkr költségtérítést.

Dél-Korea

Az 1933-ban alapított francia *Lacoste* cég 190 országban folytat üzleti tevékenységet, és törlési keresetet nyújtott be a *Crocodile International of Singapore* (CIS) által használt krokodil logó ellen. Az 1947-ben alapított CIS 25 országban folytat üzleti tevékenységet.

A Lacoste törlési keresetét elutasította mind a Koreai Szellemtulajdon-védelmi Hivatal Fellebbezési Tanácsa, mind a Szabadalmi Bíróság, mert megalapozatlannak találták a Lacoste-nak azt az érvelését, hogy az áruk forrása félreérthető és összetéveszthető lehet.

Ezután a Lacoste a Legfelsőbb Bírósághoz fordult, amely helyt adott a keresetnek, és a CIS logójának törlésére utasította az alsófokú bíróságot.

Ecuador

Az Ecuadori Szellemtulajdon-védelmi Intézet első ízben adott kényszerengedélyt, mégpedig egy gyógyszer tárgyú szabadalomra. Ez az engedély közvetlen eredménye volt a 118. számú elnöki rendeletnek és a gyógyászati szabadalmakra vonatkozó kényszerengedélyek megadását szabályozó végrehajtási utasítás életbelépésének. Az utóbbi kinyilvánítja, hogy közérdek az ecuadori népet érintő betegségek kezelésére használt gyógyszerekhez való hozzáférés.

A kényszerengedélyt egy ecuadori gyógyszergyártó cég, az Eskegroup SA számára engedélyezték, megadva a jogot a ritonavir hatóanyag használatára. Ezt az anyagot a HIV/AIDS kezelésére használják, és az egészségügyi minisztérium a közegészségügy számára kiemelt jelentőségű gyógyszernek tekinti. A hatóanyagra és az előállítási eljárására vonatkozó szabadalom tulajdonosa az Abbott Laboratories. A szabadalom oltalmi ideje 2014. november 30-án jár le.

A kényszerengedély nem kizárólagos, és nem kereskedelmi felhasználásra adták meg, összhangban az ecuadori szellemi tulajdon-védelmi törvénnyel. Rögzítették az Abbott Laboratories számára fizetendő díj mértékét, valamint a generikus gyógyszer eladási árát. Minthogy az engedély nem kereskedelmi felhasználásra vonatkozik, a gyógyszert Ecuador területén a magánkereskedelemben és magánkórházakban nem lehet árusítani. A kényszerengedély lejártának időpontja megegyezik a szabadaloméval.

A kényszerengedélyt a szabadalomtulajdonossal folytatott tárgyalások nélkül adták meg, ami nincs összhangban az ecuadori szellemi tulajdon-védelmi törvénnyel.

Egyesült Királyság

A) Az angol kormány bejelentette, hogy a szellemi tulajdon-védelmi rendszert egy hat hónapos felülvizsgálatnak vetik alá. Ennek része az a kísérleti rendszer, amelynek keretében a szabadalmak elővizsgálati eljárását részben megnyitják külső felek számára.

Az Egyesült Királyság Szellemi tulajdon-védelmi Hivatala (Intellectual Property Office, IPO) választja ki azokat a bejelentéseket, amelyeket bevonnak ebbe a rendszerbe. Így bárki számára lehetővé válik, hogy megjegyzésekkel együtt benyújtson az IPO-nál újdonsággrontó vagy a feltalálói tevékenység hiányát bizonyító dokumentumokat. Ha a próbarendszer beválik, a versenytársak számára olcsó lehetőséget fog biztosítani egy bejelentés megtámasztására.

B) Anglia és Wales Fellebbezési Bírósága (England and Wales Court of Appeal, CA) 2010. február 9-én hozott döntést az *Eli Lilly and Company* (Lilly) v. *Human Genome Sciences* (HGS)-ügyben, megállapítva, hogy a HGS génszekvenciára vonatkozó szabadalma érvénytelen.

Az ügy előzménye, hogy a HGS 1996-ban egy neutrokinnek nevezett új génszekvenciát azonosított. Ezt nem a szokásos kísérleti munkával végezte, hanem az akkor új bioinformatikai technikával. Ebben az esetben a HGS homológiaszkrinelést alkalmazott, számítógéprendszereket használva szekvenciák összehasonlítására potenciálisan hasznos génekben és proteinekben korábban azonosított gének és proteinek óriási adatbázisával. A HGS szabadalmi bejelentést nyújtott be, amelyben azt állította, hogy az α -neutrokin valószínűleg osztozik a TNF ligandum-szupercsalád tulajdonságain, amelyhez tartozik, jöllehet a bejelentést azt megelőzően nyújtotta be, hogy bármilyen hagyományos „nedves laboratóriumi” kísérleti munkát végzett volna.

Röviddel azt követően, hogy a szabadalmat megadták, a Lilly az Egyesült Királyságban megvonási eljárást indított, az Európai Szabadalmi Hivatalnál pedig felszólalt arra hivatkozva, hogy a HGS nem ismerte az α -neutrokin pontos biológiai természetét vagy funkcióit a bejelentés időpontjában, és ezért a szabadalmat meg kell vonni ipari alkalmazhatóság hiánya, kézenfekvőség vagy nem kielégítő nyilvánítás miatt.

Az elsőfokú angol bíróság, vagyis a Felsőbíróság (High Court, HC) bírója, Kitchin bíró megállapította, hogy a szabadalom érvénytelen. Bár elfogadta, hogy a HGS az α -neutrokin a TNF ligandum-szupercsalád új tagjaként azonosította, az ipari alkalmazhatóság követelménye többet kívánt az egyszerű azonosításnál. A bíró azon a véleményen volt, hogy a szabadalmi bejelentés időpontjában a mindennapi általános tudás nem azonosított semmiféle olyan betegséget vagy állapotot, amelynek a diagnosztizálására vagy a kezelésére a neutrokin fel lehetett volna használni.

Kitchin bíró azt is megállapította, hogy a szabadalom nem volt kellően kinyilvánítva, és emellett kézenfekvő volt. Nézete szerint kutatási programot kellett volna indítani az α -neutrokin egy antitestének kifejlesztésére valamilyen gyógyászati vagy diagnosztikai alkalmazáshoz, aminek bizonytalan lett volna a kimenetele. Bár a találmány feltalálói tevékenységet mutatott a Lilly által megnevezett két anterioritáshoz viszonyítva, a bíró nézete szerint az a tény, hogy a szabadalmi leírás nem tanította ki a vonatkozó szakembert arra, hogyan oldjon meg egy műszaki problémát, azt jelentette, hogy a találmány kézenfekvő volt.

Az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) Felszólalási Osztálya szintén vizsgálta a szabadalom érvényességét, miután az Egyesült Királyságban lefolytatták a bírói eljárást, de még nem hoztak döntést. A Felszólalási Osztály azt állapította meg, hogy a szabadalom feltalálói tevékenység hiánya miatt érvénytelen, mert nem nyilvánította ki az α -neutrokin semmilyen ismert funkcióját.

A HGS az ESZH egyik műszaki fellebbezési tanácsához nyújtott be fellebbezést. Ettől függetlenül Kitchin bírónak a döntése ellen is fellebbezést nyújtott be a CA-nál.

Az ESZH és a fellebbezési bíróság közötti egyeztetést követően a tanács az angol fellebbezési tárgyalás előtt meghallgatta a feleket, akik további olyan dokumentumokat nyújtottak be nála, amelyek a Felsőbíróság előtti meghallgatás idejében még nem voltak hozzáférhetők, ideértve új bizonyítékot is. A HGS a szóbeli meghallgatás alkalmával módosított igénypontosorozatot is benyújtott. A műszaki fellebbezési tanács a feltalálói tevékenységgel kapcsolatban felülbírált a Felszólalási Osztály döntését, és az ipari alkalmazhatóságot és az újdonságot is figyelembe véve a szabadalmat érvényesnek nyilvánította azon az alapon, hogy annak kinyilvánítása (amit a bejelentés napját követően publikált adatok megerősítettek) elegendő volt ahhoz, hogy kézzelfogható műszaki alapot szolgáltasson egy szakember számára az igényelt találmány egy gyakorlati ipari hasznosításának felismeréséhez.

A fellebbezési bíróság ezután figyelembe vette a tanács által fenntartott, engedélyezett igénypontokat. Itt Lord Jacob bíró, aki a vezető ítéletet hozta, az érvényességgel kapcsolatban az ipari alkalmazhatóságot vizsgálta. Áttekintett számos tanácsi döntést, amely az Európai Szabadalmi Egyezmény 57. szakasza alapján az ipari alkalmazhatóság értelmezésével foglalkozott, és vizsgálta a biotechnológiai irányelvet is (98/44/EC), amely a HGS-szabadalom benyújtásának időpontjában az Egyesült Királyságban még nem lépett hatályba, de némi fényt vetett a vonatkozó előírások értelmezésére.

Ezután Jacob bíró annak a nézetének adott hangot, hogy egy izolált génszekvencia szabadalmazható lehet, de csak akkor, ha kinyilvánítják annak a proteinnek az ipari alkalmazását is, amelyet kódol. Emellett az ipari alkalmazhatóságot részletesen kell kinyilvánítani, és a nagyfokú általánosítás nem elegendő. Az azonban, hogy mi minősül kielégítő kinyilvánításnak, az eset tényeitől függ. Ez a nézet összhangban volt a műszaki fellebbezési tanács esetjogával, és a bíró megjegyezte, hogy a tanácsnak az ügyre vonatkozó döntése nem alapozott meg semmilyen új törvényelvet.

A HGS azzal érvelt, hogy a Kitchin bíró által alkalmazott hihetőségi mérce túl magas volt a műszaki fellebbezési tanács által alkalmazotthoz viszonyítva. Jacob bíró elutasította ezt a nézetet, és azt állította, hogy a „nem hihetetlenül” többet kell megadni, mert valódi okra van szükség annak feltételezéséhez, hogy a szabadalom által javasolt alkalmazás igaz. Emellett magának az állításnak kellően pontosnak kell lennie. Nem elegendő azt mondani, hogy az igényelt protein vagy antitest valószínűleg rendelkezik gyógyászati hasznossággal. Egy ilyen állítás valóban hihető volt, de nem bírt valódi gyakorlati értékkel, mert még ki kellene találni, hogy mi volt ez a gyakorlati hasznosság.

Jacob bíró azt az érvet is elutasította, hogy ha általános tudással olvassák, a TNF ligandum-szupercsalád ismert tulajdonságai alapján hihető, hogy az α -neutrokin és annak antitestei szerepet játszanak az immun- és gyulladásos válasz szabályozásában, valamint az autoimmun betegségek és gyulladásos állapotok kezelésében és diagnosztizálásában. Bár ismert volt, hogy a szupercsalád tagjai szerepet játszanak az immunválaszban, ebből nem következik, hogy a család bármely tagja gyakorlatilag felhasználható, vagy hogy a tanult olvasó előre látna egy ilyen felhasználást, ha azt közlik vele, hogy a szupercsaládnak egy új tagját azonosították. Jacob bíró véleménye szerint a család bármely tagjának a hasznát csak akkor lehet megállapítani, ha azt egyénileg vizsgálják, és így a szabadalomban levő információ és a szokásos általános tudás alapján túl spekulatív lenne azt mondani, hogy a szupercsalád egy újonnan talált tagja alkalmas ipari felhasználásra. Ennek következtében a fellebbezési bíróság fenntartotta a Felsőbíróság döntését, és megállapította, hogy a szabadalom ipari alkalmazhatóság hiányában érvénytelen.

Indokolva azt a tényt, hogy előnyben részesítené Kitchin bíró véleményét a tanács későbbi döntésével szemben, Jacob bíró hosszan foglalkozott az angol bíróságok és az ESZH megközelítése és eljárása közti különbséggel. Megjegyezte, hogy az Egyesült Királyságban a fellebbezéseket az elsőfokú bíróság előtti bizonyítékok és anyagok alapján bírálják el, és hogy a fellebbezési bíróság igen nagy mértékben alkalmazkodik az elsőfokú bíróság megállapításaihoz. Ezzel szembeállította az ESZH eljárását, amelyet sokkal kevésbé alaposnak minősített, és amely az ő véleménye szerint nem vizsgálja az érvényességet befolyásoló tényeket olyan mélyen, mint egy nemzeti bíróság. Mindenesetre Jacob bíró megállapította, hogy eltérő volt a műszaki fellebbezési tanács, illetve Kitchin bíró előtti bizonyíték, és ennek megfelelően a fellebbezési bíróságnak nem kell követnie a tanács ténymegállapításait.

E döntés alapján úgy tűnik, hogy az angol bíróság szigorúbban ítéli meg az ipari alkalmazhatóság megalapozásához megkívánt hihetőségi szintet, mint az ESZH, legalábbis ami a bioinformatikai szabadalmakat illeti. Bár az Egyesült Királyságban mind az elsőfokú (HC), mind a másodfokú (CA) bíróság elismerte, hogy szabadalmazhatók a homológia-szkrínélésen vagy egyéb bioinformatikai technikán alapuló találmányok, az ilyen szabadalmi bejelentések érvényessége az Egyesült Királyságban kétségbe vonható, ha nem nyilvánítanak ki elegendő bizonyítékot az ipari alkalmazhatóságra.

C) A *Sun Mark* (Sun) az Egyesült Királyság Szellemitulajdon-védelmi Hivatalánál kérelmet nyújtott be a BULLDOG védjegy lajstromozása iránt gyümölcslé italaira. Ez ellen felszólalt a *Red Bull* (Bull) arra hivatkozva, hogy energiatalokra lajstromozva van a „bull” szót tartalmazó számos védjegye, ezért a Sun lajstromozási kérelme rosszhiszemű, és a fogyasztók megtévesztésén alapszik.

A hivatal elutasította a Bull felszólalását, ami ellen a Bull fellebbezést nyújtott be. Az ügy meghallgatására kijelölt elővizsgáló nem talált ütközést a védjegyek között, figyelembe véve, hogy a Sun rendelkezett egy lajstromozott BULLWARK védjeggyel, és voltak a „bull” szót tartalmazó védjegyei energiatalokra, bár azok megszűntek. Ezért a hivatal a meghallgatáson a Sun BULLDOG védjegyét lajstromozhatónak találta.

Egyiptom

Az egyiptomi *Sami Labib Rizk* (Rizk) cég a 11. áruosztályban kérte az ITIMAT védjegy lajstromozását, ami ellen felszólalt a török *Itimat Makina Sanayi ve Ticaret* (Ticaret) cég arra hivatkozva, hogy ugyanabban az áruosztályban lajstromozott ITIMAT védjeggyel rendelkezik.

Az Egyiptomi Védjegyhivatal a Ticaret korábban lajstromozott és használt védjegye alapján helyt adott a felszólalásnak, minthogy a lajstromoztatni kívánt védjegy félrevezetné a vásárlóközönséget a védjegyzett áruk származását illetően.

A Ticaret felszólalását külön megalapozta, hogy védjegye a cég nevének is részét képezi.

Európai Bíróság

A) A *Calvin Klein Trademark Trust* (Klein) *v* *OHIM*-ügyben az Európai Bíróság (European Court of Justice, ECJ) 2010. szeptember 10-én hozott végleges döntést.

Az ügy előzménye, hogy a spanyol *Zafra Morroquinos SL* (Zafra) a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnál (BPHH) kérelmet nyújtott be a CK CREACIONES KENNYA védjegy lajstromozása iránt a 18. és a 25. áruosztályban. Ez ellen a Klein felszólalást nyújtott be arra hivatkozva, hogy a CK védjegyet a BPHH-nál korábban lajstromoztatta, és két hasonló spanyol védjegyet is lajstromoztatott azonos árukra:

A BPHH Felszólalási Osztálya elutasította a felszólalást, és ezt megerősítette a BPHH Felszólalási Tanácsa is.

Ezután a Klein az Általános Bírósághoz (General Court, GC) nyújtott be fellebbezést, amelyet akkor még Elsőfokú Bíróságnak (Court of First Instance) hívtak. Az 2009. május 7-én elutasította a fellebbezést, megállapítva, hogy a védjegyek teljesen eltérőek, és ezen a véleményen a felszólaló vállalat hírneve sem változtat. Ezután a Klein az ECJ-hez fellebbezett.

Fellebbezésében a Klein a megtevesztés valószínűségével kapcsolatban azzal érvelt, hogy a Zafra a védjegyet nagyon hasonló módon, nevezetesen nagy CK betűkkel használta, és kisbetűkkel írta utána a „creaciones kennyá” szavakat. Az ECJ elutasította ezt az érvelést, arra hivatkozva, hogy a védjegyek hasonlóságát a védjegy benső tulajdonságaira utalva, az átlagos fogyasztó szemszögéből kell megítélni, nem pedig a közösségi védjegyet kérelmező személy viselkedésére vonatkozó körülményekre utalva. Két védjegy közötti hasonlóság megléte esetén nem kell feltételezni, hogy azok közös eleme képezi az uralkodó elemet a kérelmezett védjegy által keltett általános benyomáson belül. A megalapozott esetjog szerint két védjegy hasonlóságának megállapításához mindkét védjegyet egészként kell figyelembe venni, bár ez nem zárja ki azt, hogy egy összetett védjegy által a vásárlókban keltett általános benyomást bizonyos körülmények között a védjegy egy vagy több komponense uralhatja. A hasonlóságot azonban csak akkor lehet csupán az uralkodó elem alapján megállapítani, ha a védjegy összes többi komponense elhanyagolható.

Az ECJ szerint az Általános Bíróság helyesen járt el, amikor megállapította, hogy a kérelmezett védjegyet a „Creaciones Kenyá” szavak uralják, és a fogyasztóközönség elsősorban erre fordítja a figyelmét, míg a „CK” elem csak másodrendű szerepet tölt be ezen elemek mellett, aminek alapján az a következtetés vonható le, hogy a védjegyben a „CK” elem elhanyagolható.

Így helyesen végzett elemzés alapján kizárható a hasonlóság a vizsgált védjegyek között. Ezért az Általános Bíróság helyesen következtetett arra, hogy, jöllehet a korábbi védjegyek híresek és az áruosztályok is azonosak, nem áll fenn a védjegyek közötti összetévesztés valószínűsége.

B) A bolgár vámhatóságok lefoglaltak Hongkongból importált eredeti Canon festékeket, és a foglalatást megerősítette a Szófia Városi Bíróság által elrendelt ideiglenes intézkedés, majd fellebbezés után a Szófia Fellebbezési Bíróság is.

A fő eljárásban a Szófia Városi Bíróság a következő kérdést intézte az Európai Unió Bíróságához.

„Feltéve, hogy a védjegytulajdonos jogai nem merülnek ki a 89/104/EEC számú első tanácsi irányelv 5. szakasza alapján, a védjegytulajdonosnak azt a kizárólagos jogát, hogy a

hozzájárulását nem bíró valamennyi harmadik felet eltilthatja a kereskedés folyamán minden olyan jel használatától, amely azonos a védjegyével, például a védjeggyel ellátott áruk exportálásától vagy importálásától, úgy kell-e értelmezni, hogy jogai arra is kiterjednek, hogy megtiltsa a védjegy hozzájárulása nélküli használatát eredeti áruk importálása útján, feltéve, hogy az irányelv 7. szakasza szerinti jogai nem merülnek ki?”

Az ECJ a megalapozott esetjogra hivatkozva meghallgatás és a főtanácsnok véleménye nélkül, közvetlenül a következőket válaszolta:

„A 89/104/EEC számú első tanácsi irányelv 5. szakaszát úgy kell értelmezni, hogy az azt jelenti: egy védjegytulajdonos ellenezheti a védjegyével ellátott eredeti áruk első piacra viteletét a hozzájárulása nélkül az Európai Gazdasági Közösség területén.”

Az ügy azért érdekes, mert benne a Bolgár Legfelsőbb Bíróság olyan értelmező döntést hozott, hogy az eredeti áruk importálása nem képezett védjegybitorlást, és a Szófia-i Városi Bíróság ennek ellenére vette a bátorságot, hogy az Európai Bírósághoz forduljon.

Európai Szabadalmi Hivatal

A) Az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) Kibővített Fellebbezési Tanácsa (Enlarged Board of Appeal) 2010. szeptember 27-én azzal kapcsolatban hozott döntést, hogy meddig nyújtható be egy megosztott bejelentés.

A szóban forgó ügyben az Elővizsgálati Osztály egy szóbeli tárgyalás végén hozott döntésével elutasított egy alapbejelentést. Néhány héttel később a bejelentő egy megosztott bejelentést nyújtott be. Ezt követően az Elővizsgálati Osztály az alapbejelentést írásban is elutasította. A bejelentő nem fellebbezett.

Miután lejárt a fellebbezés benyújtására engedélyezett határidő, az ESZH Átvevő Osztálya úgy döntött, hogy a megosztott bejelentést nem érvényesen nyújtották be. Minthogy egy szóban közölt döntés a kimondásával válik hatályossá, az Átvevő Osztály arra következtetett, hogy az Európai Szabadalmi Egyezmény 25. szabálya (új 36. szabálya) értelmében az alapbejelentés már nem volt „függő”, amikor a megosztott bejelentést benyújtották. Így az Átvevő Osztály az ESZH gyakorlatával összhangban járt el (Elővizsgálati irányelvek, A-IV, 1.1.1.1).

A bejelentő fellebbezést nyújtott be. Segédkérelme alapján a Jogi Fellebbezési Tanács J2/08 számú közbenső döntésében a következő kérdést tette fel a Kibővített Fellebbezési Tanácsnak: „Egy bejelentés, amelyet az Elővizsgálati Osztály döntésével elutasítottak, az ESZH 25. szabálya [36(1) szabálya] értelmében továbbra is függő-e, amíg le nem jár a fellebbezés benyújtásának határideje, ha nem nyújtanak be fellebbezést?”

Elöljáróban a Kibővített Fellebbezési Tanács megjegyezte, hogy az ESZE különbséget tesz „függő szabadalmi bejelentés” és „függő eljárás” között. Egy szabadalmi bejelentés mindaddig függő, amíg tényleges jogok származtathatók belőle. Az ESZE 67(4) szakasza világosan jelzi, hogy meddig léteznek egy európai szabadalmi bejelentésből származó ilyen lényeges

jogok, ha egy szabadalmat nem engedélyeznek: sajátosan úgy rendelkezik, hogy a bejelentést úgy kell tekinteni, hogy az soha nem bírt az ideiglenes oltalom hatásaival, ha azt visszavonták, vagy ha azt visszavontnak vagy „végleg elutasítottanak” tekintik. Ezért a bejelentő tényleges jogai az ESZH 67. szakasza alapján a bejelentés elutasítása után mindaddig fennállhatnak, amíg az elutasító határozat véglegessé nem válik, mert a találmányt az elutasító határozat véglegessé válása előtt használó harmadik felek azt kockáztatnák, hogy a hazai törvény szerint felelőssé válnak.

A Kibővített Fellebbezési Tanács másik esetként említi azt, amikor a szabadalom meg van adva. Ebben az esetben a bejelentés függő állapota rendes körülmények között az engedélyezés publikálása előtti napon szűnik meg, mert érdemi jogok már nem származnak a bejelentésből, hanem csak a megadott szabadalomból.

A fentiek alapján a Kibővített Fellebbezési Tanács a kérdést a következőképpen válaszolta meg:

„Abban az esetben, amikor nem nyújtanak be fellebbezést, egy olyan európai szabadalmi bejelentés, amelyet az Elővizsgálati Osztály döntésével elutasítottak, ezután az ESZE 25. szabálya [36(1) szabálya] értelmében a fellebbezés benyújtási határidejének lejártáig függ.”

B) Az ESZH egyik műszaki fellebbezési tanácsa 2010. július 25-én új felterjesztést intézett a Kibővített Fellebbezési Tanács felé, amely a G 1/10 hivatkozási számot kapta. A felterjesztett kérdések az engedélyezés utáni felszólalási szakaszban a szabadalmi iratokban előforduló hibák kijavítására vonatkoznak. A válaszok befolyásolni fogják a felszólalási eljárásnak ezt a szempontját.

A felterjesztésre okot adó felszólalás szokatlan annyiban, hogy egyetlen okon, „hozzáadott tárgyra” vonatkozó kifogáson alapszik, amely a szabadalmas szerint az első igénypontba az elővizsgálati eljárás alatt beiktatott gépelési hibából származik, amelyet az ESZH az engedélyezés előtt nem vett észre. A konkrét hiba az, hogy a „portion” (rész) szót a „position” (helyzet) szóval cserélték fel. A szabadalmas kérte a felszólalási eljárás megszüntetését és az ügynek az Elővizsgálati Osztályhoz való visszaküldését a hibának az Európai Szabadalmi Egyezmény 140. szakasza alapján történő helyesbítése céljából.

Ebben a sajátos helyzetben fennáll a felekkel szembeni méltánytalanság lehetősége, ha a Felszólalási Osztály helyt ad az Elővizsgálati Osztályhoz való visszaküldési kérelemnek, mert a felszólalás csupán egyetlen okon alapul. A Felszólalási Tanács 2008. évi T 79/07 számú döntése megállapította, hogy ha egy szabadalmat az engedélyezés után helyesbítenek, a Felszólalási Osztálynak egyszerűen el kell fogadnia a javított változatot. Ha az Elővizsgálati Osztály engedélyezné a kért helyesbítést és ha a Felszólalási Osztály követi a T 79/07 számú döntést, a helyesbítést nem lehetne megtárgyalni a felszólalási eljárásban. Ebben a helyzetben, mivel a felszólalás csupán egyetlen felszólalási okot tartalmazott, amely eltűnt volna, a felszólalás nyilvánvalóan nem nyújtana jogorvoslatot a felszólaló számára, aki nem tudná megfellebbezni az Elővizsgálati Osztály döntését, hogy engedélyezze a helyesbítést mert az nem lenne fél ezekben az eljárásokban. A szabadalmas azonban fellebbezhetne,

ha az Elővizsgálati Osztály ellene döntene, ami a meghallgatandó felek jogaiban eltérést eredményezne.

A T 268/02 számú döntés, amely a Felszólalási Osztály számára engedélyezte helyesbítések elvégzését a 140. szabály alapján, a fellebbezési tanácsok számára ütköző esetjogot eredményezett. Ezért a fellebbezési tanács úgy döntött, hogy az ügyben iránymutatásért a Kibővített Fellebbezési Tanácshoz fordul a következő kérdésekkel.

1. Elfogadható-e egy szabadalmas kérelme, amelyet a felszólalási eljárás megkezdése után nyújtott be az engedélyezési döntés helyesbítésére az ESZE 140. szabálya alapján? Konkrétan azt a tényt, hogy az ESZE 140. szabályában nincs időhatár, úgy kell-e értelmezni, hogy a döntésekben az ESZE 140. szabálya szerinti helyesbítést bármikor el lehet végezni?

2. Ha egy ilyen kérelmet elfogadhatónak tekintünk, az Elővizsgálati Osztálynak erről a kérelemről kötelező módon *ex parte* eljárásban kell-e döntenie úgy, hogy a Felszólalási Osztály ki van zárva annak vizsgálatából, hogy a helyesbítési döntés az engedélyezett szabadalom meg nem engedhető módosítását jelenti-e?

A Kibővített Fellebbezési Tanácsnak most ezekről a kérdésekről kell döntenie.

Európai uniós szabadalom

Az Európai Bíróság 2010 márciusában publikált egy dokumentumot, amely az európai célkitűzéseket körvonalazza a következő tíz év növekedéséhez, és amely „Európai közlemény 2020-ra” (*„Europe 2020” communication*) néven ismert. Ebben a dokumentumban az európai uniós szabadalom és egy szakosodott szabadalmi bíróság, valamint a védjegyek és a szerzői jog kereteinek korszerűsítése és a szellemi tulajdon oltalmához a kis- és közepes vállalatok hozzáféréseinek általános javítása van megjelölve olyan célként, amelyért a Közöségnek dolgoznia kell ahhoz, hogy elérhető legyen egy európai „innovációs unió”.

Michel Barnier, az európai belső piaci biztos még 2010 márciusában kijelentette: „Remélem, hogy én leszek az utolsó biztos, aki tető alá fogja hozni az európai szabadalmat.” A belga elnökség, amely 2010 novemberének első hetében konferenciát szervezett a szabadalmi jog számos kérdésének megtárgyalására, azt remélte, hogy az európai uniós szabadalom nyelvi kérdésének megoldására előterjesztett javaslatait el fogják fogadni. A kompromisszumos javaslat az ESZH három hivatalos nyelvén alapult azzal a könnyítéssel, hogy a szabadalom engedélyezése után nem lenne szükség a másik két hivatalos nyelvre való fordításra. A spanyol képviselő azonban már ezen a konferencián bejelentette, hogy Spanyolország nem ért egyet a javaslattal, és a spanyol nyelvnek további hivatalos nyelvként való megjelölését vagy pedig azt az alternatívát javasolta, hogy az angolt fogadják el egyetlen hivatalos nyelvnek. Az olasz küldött az olasz nyelvnek állandó hivatalos nyelvként való elfogadását kívánta. A többi tagállam mindkét javaslatot elvetette azzal a fő érveléssel, hogy az ESZH nem tudna megbirkózni további munkanyelvek terhével.

Az uniós tagállamok az európai uniós szabadalom létrehozásáról a 2010. december 2-án Brüsszelben tartott értekezleten, majd december 10-én az Európai Tanács ülésén sem tudtak megegyezésre jutni, mert Olaszország és Spanyolország nem fogadta el az Európai Szabadalmi Egyezmény három nyelvére vonatkozó javaslatot; e két ország egyetlen nyelvként az angolt fogadta volna el, de ez a javaslat sem nyert egyhangú elfogadást.

A Bizottság és számos európai tagállam reakciója az volt, hogy fel kell hagyni a talán túl ambiciózus célkitűzéssel, és a 27 országra kiterjedő engedélyezési rendszer helyett más megoldást kell választani, amit a Lisszaboni Szerződés a „megerősített együttműködés” (*enhanced cooperation*) útján tesz lehetővé, ha legalább kilenc ország kéri a részvételt. Így a Tanács 2010. december 10-i ülésén a következő sajtóközleményt tette közzé: „A küldöttségek nagy többsége úgy vélte, hogy a ’megerősített együttműködés’ ... az egyetlen lehetőség ahhoz, hogy közelítsünk egy egyesített európai uniós szabadalmi rendszer létrehozásához.”

Az ülésen az olasz és a spanyol küldöttség erősen tiltakozott, és azt a nézetet fejtették ki, hogy „ennek az eljárásnak a követelményeit jelenleg még nem lehet kielégíteni.”

A Bizottság az ilyen rendszerben megadandó szabadalmat „uniós szabadalomnak” (*unitary patent*) nevezte.

A fentiek ismeretében és megtárgyalása után Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, Litvánia, Luxemburg, Németország, Svédország és Szlovénia levelet írt az Európai Bizottságnak, amelyben kéri, hogy tegyen javaslatot a Tanácsnak megerősített együttműködés megalapozására, hogy olyan uniós szabadalmi oltalom jöhessen létre, amely a megerősített együttműködésben részt vevő tagországok területén érvényes.”

Az Egyesült Királyság iparügyi és innovációs minisztere, Wilcox bárónó egy majdnem azonos tartalmú levelet írt Barnier-nek.

2010. december 14-én a Tanácsnak átadott előterjesztésében a Bizottság megemlítette, hogy a támogató csoport 12 tagállamot számlál, amelyek részt kívánnak venni a megerősített együttműködésben, és hogy 13 további ország fontolgatja a csatlakozást. Időközben Olaszország és Spanyolország hivatalos levelet küldött Barroso bizottsági elnöknek, azt állítva, hogy a megerősített együttműködés a tagállamok között nem egyeztethető össze a belső piac elveivel és működésével.

A megerősített együttműködésen alapuló uniós szabadalom csak a megerősített együttműködéshez csatlakozó országokban lesz érvényes és alkalmazható. Ez az elképzelés azonban nem nyújt megoldást az Európai Szabadalmi Bíróság létrehozására, hiszen a szabadalmi peres eljárások angol, francia vagy német nyelven való lefolytatása nem egyeztethető össze az alperesek azon jogával, hogy a saját nyelvüket használhassák.

A Bizottság azt is bejelentette, hogy az uniós szabadalom és az európai szabadalom javasolt engedélyezési eljárásának gyakorlatát módosítani fogják. Azt tervezik, hogy a bejelentők a jelenlegihez hasonló módon csak európai szabadalomért folyamodhatnak, és bejelentésüket az ESZH fogja vizsgálni. Csupán röviddel az engedélyezés előtt kell majd a

bejelentőknek eldönteniük, hogy a megjelölt államok szabadalmainak egy kötegét vagy a „klubhoz csatlakozott országokban” uniós szabadalmat és a maradék országokban a szabadalmak egy kisebb kötegét kívánják kapni.

A Tanács minősített többséggel elfogadta a megerősített együttműködés tervezetét, majd az Európai Parlament 2011. február 15-i ülésén 471 igenlő, 160 ellenző és 42 tartózkodó szavazattal elfogadták a megerősített együttműködésre vonatkozó javaslatot. Legjobb tudomásunk szerint 2011. február végéig Olaszország és Spanyolország kivételével az összes uniós tagország csatlakozott a megerősített együttműködéshez.

Franciaország

A ruházati iparban tevékenykedő angol *Next Retail Ltd.* (Next) tulajdonosa két francia NEXT védjegynek, amelyeket többek között ruházati termékekre lajstromoztak. Később ugyanezt a védjegyet lajstromoztatta Franciaországban dohányipari termékekre a *Philip Morris Products* (PMP). 2005-ben a PMP használat hiánya miatt kérte a Next védjegyeinek a megvonását.

Védekezésként a Next kérte a PMP védjegyének a megsemmisítését saját korábbi két NEXT védjegyre hivatkozva, és azzal érvelve, hogy a PMP bitorolta az ő korábbi védjegyjogait, mert a francia törvény tiltja a dohányárúk közvetlen vagy közvetett hirdetését.

Az elsőfokú bíróság elutasította a PMP keresetét, megállapítva, hogy a NEXT védjegy dohánytermékekre való lajstromozása megfosztotta a Nextet saját termékeinek a reklámozásától. A bíróság törölte a PMP NEXT védjegyének a lajstromozását, és megállapította, hogy nem volt törvényes érdeke a Next védjegyének a megtámadásában.

Ezt a döntést a Párizsi Fellebbezési Bíróság is fenntartotta, megállapítva, hogy a NEXT védjegy dohányárúkra vonatkozó lajstromozási kérelmének már a benyújtása is bitorolta a Next korábbi jogait, jöllehet a PMP soha sem használta a védjegyet.

További fellebbezés után a Legfelsőbb Bíróság 2010. május 18-án hozott döntése megváltoztatta a Párizsi Fellebbezési Bíróság döntését. A Legfelsőbb Bíróság szerint a PMP-nek törvényes érdeke volt a Next védjegyének törlését kérni, mert a kérelem lehetővé tenné a PMP számára a NEXT védjegy használatát üzleti tevékenységében. Emellett egy korábbi védjegynek okozott kárt arra a módra tekintettel kell vizsgálni, ahogy a védjegyet használták.

A Legfelsőbb Bíróság azt is megállapította, hogy egy későbbi védjegy, vagyis a PMP védjegyének a lajstromozását nem lehet törölni olyan védjegyek (tehát a Next védjegyei) alapján, amelyeket egy öt éves folytonos időszakon keresztül nem vettek tényleges használatba.

Gáza

A Gázai Védjegyhivatal bejelentette, hogy 2011. január 1-jétől kezdve a régi képviselői meghatalmazások helyett újakat kell benyújtani, amelyeket közjegyzői hitelesítéssel és palesztin konzuli felülhitelesítéssel kell ellátni.

Az új bejelentésekkel együtt a képviselői meghatalmazáson kívül a cégbejegyzés konzuli hitelesítéssel ellátott másolatát is be kell nyújtani.

Görögország

A *Credit Agricole* (CA) négy felszólalást nyújtott be a görög Adminisztratív Védjegybizottságnál egy görög bank négy nemzeti védjegyre bejelentése ellen. A kifogásolt ábrás védjegyek a „green bank” vagy „green banking” szavakból és egy fa ábrájából álltak a bejelentő bank nevével együtt. A felszólalásokat a CA saját lajstromozott GREEN BANK közösségi védjegyére alapozta. A kifogásolt védjegyeket a 35. és 36. áruosztályban azonos szolgáltatásokra lajstromozták.

A CA a 2005. október 6-i Thomson-Life döntésre hivatkozott, amely szerint összetévesztés valószínűsége foroghat fenn, ha a megtámadott védjegy egy korábban lajstromozott védjegyből és egy másik fél cégnevéből áll, ahol a korábbi védjegy nem játszik uralkodó szerepet az általános benyomásban, de az összetett védjegyben még mindig „független megkülönböztető szerepe” van.

A felszólaló azzal is érvelt, hogy a green banking általános kifejezés, amelyet a bankszektorban számos bankszolgáltatás lefolytatásánál használnak, és azért azt senki sem sajátíthatja ki.

A bizottság helyt adott a felszólalásoknak, és úgy döntött, hogy a védjegyek uralkodó részét a „green bank”, illetve a „green banking” szavak képezik, amelyek hangzásilag és fogalmilag hasonlítanak a közösségi GREEN BANK védjegyhez. Ezért a kérdéses védjegyek között fennáll az összetévesztés valószínűsége.

India

A) A Mumbai Szabadalmi Hivatalnál 2010. január 1-jétől december 1-jéig a hazai bejelentők 3283 bejelentést nyújtottak be, míg ugyanebben az időszakban ugyanennyel a hivatalnál 2552 PCT-bejelentés nemzeti szakaszát indították meg, vagyis a hazai bejelentések száma meghaladta a nemzeti szakaszba léptetett PCT-bejelentések számát.

India többi részén ugyanebben az időszakban ellentétes irányzat érvényesült, vagyis a hazai bejelentések száma kisebb volt a megindított nemzeti szakaszok számánál. Így például a Chennai Szabadalmi Hivatalnál ez alatt a 11 hónap alatt 3649 hazai bejelentést nyújtottak be, és 7800 PCT-bejelentés nemzeti szakaszát indították meg.

B) A *PepsiCo* „Rehidratál, feltölt és újratölt” reklámmonddal forgalmazta Indiában GATORADE nevű energiatitalát, és ideiglenes intézkedéssel kérte eltüntetni a *Heinz Indiát* (Heinz) attól, hogy GLUCON D ISOTONIC elnevezésű italát „Rehidratálja a folyadékokat, feltölti a fontos sókat és újratölti a glükózt” reklámmonddal forgalmazza. Kérelmét azzal indokolta, hogy a Heinz reklámmondata bitorolja az ő védjegyét.

A Delhi Felsőbíróság (Delhi High Court) döntése szerint energiatitalok esetében azok a szavak vagy kifejezések, amelyek hasonlítanak a *PepsiCo* védjegyéhez, nemcsak általánosan, hanem bizonyos értelemben szükségesek is a termék tulajdonságainak jellemzéséhez. Ezért, annak ellenére, hogy a *PepsiConak* van lajstromozott védjegye, egy ahhoz hasonló kifejezés használata egy termék jellemzésére a védjegytvörvény 30(2)(a) szakasza értelmében nem minősül bitorlásnak.

Irak

Annak érdekében, hogy meggyorsítsa a függő védjegybejelentések feldolgozását, az Iraki Védjegy hivatal úgy döntött, hogy a vizsgálati eljárást időrendi sorrendben végzi, elsőbbséget adva az iraki háború alatt vagy után benyújtott bejelentéseknek, és így felhagy a véletlenszerűen kiválasztott bejelentések vizsgálatával.

Az elővizsgálati eljárást a 44 000-es számú bejelentéssel kezdték el, és már túljutottak a 45 000-es számú bejelentésen. Így fognak tovább haladni a 2004 elejétől 2007-ig benyújtott bejelentésekig.

A hivatal elnöke bejelentette, hogy a védjegy tulajdonos névváltozásának bejelentéséhez iraki konzul által felülhitelesített közjegyzői nyilatkozatra van szükség. Ennek megfelelően a névváltozást igazoló kereskedelmi lajstromkivonatot a jövőben nem fogadják el konzuli felülhitelesítés nélkül.

Izrael

A) Az Izraeli Védjegy hivatal (IVH) 2010. augusztus 19-én kelt végzése szerint a McDonald's Corporation 'I'M LOVIN' IT' szlogenje lajstromozható Izraelben védjegyként.

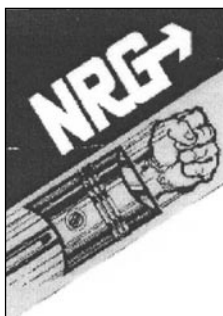
Általában egy védjegy Izraelben csak akkor lajstromozható, ha kellően disztinktív. A hivatali végzés megállapítja, hogy a védjegy egy deskriptív szlogen, és így rendes körülmények között nem lajstromozható. Minthogy azonban az Amerikai Egyesült Államokban már lajstromozták, a védjegytvörvény 16. szakasza alapján lajstromozásához igen csekély megkülönböztetőképesség is elegendő. Az IVH megállapította, hogy a szlogen bizonyos megkülönböztetőképességgel bír többek között az alábbi tényezők miatt:

- nyelvtani szerkezete;
- a fogyasztók közvetett megközelítése azzal, hogy „a szavakat a szájukba adják”; és
- a szlogen társítása a bejelentővel, amit fogyasztói vizsgálat bizonyított.

A fentiek miatt a hivatal a szlogent végül a 16. szakasz alapján elfogadta lajstromozásra.

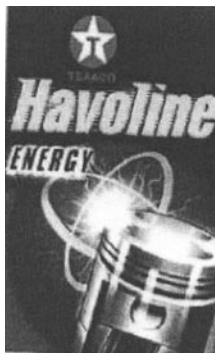
B) 2010. augusztus 31-én az Izraeli Legfelsőbb Bíróság úgy döntött, hogy egy betűket tartalmazó védjegy nem gátol meg harmadik feleket abban, hogy ugyanabban a termékcsaládban az „energia” szót használják.

Az ügy előzménye, hogy az *NRG Energy International Ltd.* (EIL) a tulajdonosa a 4. áruosztályban motorolajokra és motorüzemanyagokra lajstromozott NRG ábrás védjegynek, ahol a G betűből egy nyíl indul ki, és alatta egy dugattyúból kinyúló ököl látható:

Az NRG védjegyet olyan disclaimerrel lajstromozták, hogy az nem ad kizárólagos jogot az „nrg” betűk önmagukban való használatára, és hogy azok csak az NRG védjeggyel kombinálva használhatók.

Az alperes *Texaco Inc.* (Texaco) birtokolja a 4. áruosztályban ipari olajokra és zsírokra, kenőanyagokra és motorhajtóanyagokra lajstromozott HAVOLINE ENERGY ábrás védjegyet, amely a „Havoline energy” szavak kombinációja egy ezüst dugattyúval:

A HAVOLINE ENERGY védjegyet azzal a megkötéssel lajstromozták, hogy az nem ad kizárólagos jogot a dugattyúminta önmagában való használatára, és hogy az csak a HAVOLINE ENERGY védjeggyel kombinálva használható.

Az NRG védjegyet az Izraeli Szabadalmi Hivatalnál a HAVOLINE ENERGY védjegy előtt lajstromozták.

Az EIL arra vonatkozó kérelmet nyújtott be a hivatalnál, hogy törölje a HAVOLINE ENERGY védjegyből az „energy” szót. A kérelmet azzal indokolta, hogy az NRG védjegy a 4. áruosztályba tartozó termékek, vagyis ipari olajok és egyéb hasonló termékek vonatkozásában gátolja az „energia” szó használatát az „nrg” betűk kombinációjának hangzásbeli hasonlósága miatt, mert az „nrg” betűk kiejtve „energy” szóként hangzanak. A szabadalmi hivatal a kérést elutasította, ezért az EIL az Izraeli Legfelsőbb Bírósághoz nyújtott be fellebbezést, amit két fő érvre alapozott:

- az NRG védjegyet azért lajstromoztatta, hogy meggátolja olajokkal kapcsolatban az „energy” szó használatát. Fonetikai próba bizonyítja a két védjegy összetévesztésének valószínűségét; és
- az NRG védjegy jól ismert, ezért a fogyasztók az „energy” szót vele (vagyis az EIL-lel) társítják.

A bíróság a következő okok alapján elutasította a fellebbezést:

- Az „nrg” betűk nem védik az „energy” szó hangzását.
- Az „energy” szó az ipari olajok és rokontermékek kategóriájában egyértelműen deskriptív, és bárki számára hozzáférhetőnek kell maradnia.
- Nem áll fenn az összetévesztés valószínűsége az NRG védjegy és a HAVOLINE ENERGY védjegy között, mert a védjegyeket egészsként kell összehasonlítani.

Japán

A) Az Etióp Demokratikus Köztársaság 2006. május 26-án lajstromoztatta Japánban a SIDAMO védjegyet kávéra és kávészemekre. 2007 januárjában az *All Japan Coffee Association* (AJCA) beperelte az etióp kormányt arra hivatkozva, hogy a védjegy érvénytelen, mert általánosságban utal a kávétermelésre, ezért nélkülözi a megkülönböztetőképességet. Az AJCA állítása szerint a Sidamo tartomány Etiópiában kiváló minőségű kávéjáról ismert, és a fogyasztóközönséget megtévesztenék, ha az Etiópiában máshol termelt kávé a SIDAMO védjeggyel árusítanak.

A Japán Szabadalmi Hivatal a védjegyet 2009 márciusában a japán védjegy törvény 3(1)(iii) szakasza és 4(1)(xvi) szakasza alapján helytelen használat és félrevezető tulajdonságok miatt érvénytelennek nyilvánította.

Az etióp kormány a döntés ellen a Szellemi tulajdon-védelmi Felsőbíróságnál fellebbezett. Ez megváltoztatta a korábbi döntést, és megállapította, hogy a SIDAMO név nem csupán földrajzi eredetmegjelölés, hanem egy olyan védjegy, amelyet a szállítók és a fogyasztók kiváló minőségű etióp kávéként ismernek. Ezért a védjegy rendelkezik a lajstromozáshoz szükséges megkülönböztetőképességgel.

B) Az *Hachette Filipacchi Press Société Anonyme* (Hachette) francia médiacég, amely kiadója a világ leghíresebb, világszerte árusított divatlapjának, az ELLE-nek, 2008 máju-

sában használat hiánya miatt törlési keresetet indított a 2 724 292 számmal lajstromozott ELLE ET ELLES védjegy ellen, amelyet ruházati cikkekre és textilárukra lajstromoztatott egy nagy japán elosztó cég, a *Mycal Corporation* (Mycal).

A Mycal az alábbi módon érvelt a védjegy használata mellett.

Japánban tíznél több bevásárlóközpontot birtokol „VIVRE” néven, ahol sok üzletbérlet működik, például ruhaboltok, cipőboltok és ruhakellékboltok, és egyes bevásárlóközpontjaiban közvetlenül is működtet saját nőifehérenemű-boltot, amelyek falain „elle et elles” hirdetőtáblák találhatók. A „VIVRE” üzletközpontokban a Mycal szórólapokat is készített és osztogatott, amelyek ilyen mondatokat tartalmaztak: „Hölgyek belső viselete: elle et elles” női alsónemű képeivel. A Mycal olyan szórólapokat is osztogatott, amelyeken a „Wacoal”, a „Triumph” és a „Wing” szó szerepelt az ELLE ET ELLES védjeggyel együtt.

Az Hachette a következőkkel érvelt a Mycal érveivel szemben.

A Mycal által ismertetett ilyen védjegyhasználat csupán a „VIVRE” üzletközpontokban a nőifehérenemű-üzletek helyét mutatja, ami azonban nem olyan védjegyhasználat, amely jelzi a női fehéreneműk forrását. Emellett az ELLE ET ELLES védjegy használata a Mycal által csak üzletnévhasználatként ismerhető el kiskereskedelmi szolgáltatások kapcsán.

A Szellemtulajdon-védelmi Felsőbíróóság megállapította, hogy a Mycal olyan módon használta az ELLE ET ELLES védjegyet nőifehérenemű-üzleteiben, hirdetőtáblákon és szórólapokon, hogy az megfelelt a védjegy törvény által előírt védjegyhasználatnak. Ezért a elutasította az Hachette keresetét.

Jemen

A) Jemenben 2007-ben született meg a szellemi tulajdon-védelmi törvény végrehajtási utasítása, de a Jemeni Szabadalmi Hivatal azóta szabadalmi bejelentéseket csak elfogadott, de azokat nem publikálta és nem vizsgálta.

2010. október 31-én egy miniszteri rendelet lépett hatályba, amely aktiválta a szabadalmi rendszert, és a hivatalt utasította a szabadalmi bejelentések vizsgálatára és publikálására, valamint szabadalmak engedélyezésére.

A szabadalmi hivatal nem végez érdemi vizsgálatot, de egy bejelentést kellően vizsgálnak minősít, ha a bejelentő benyújtja a Párizsi Unió Egyezményhez tartozó bármelyik államban végzett érdemi vizsgálat vagy a megfelelő nemzetközi bejelentés vizsgálatának eredményeit, vagy benyújt engedélyezett szabadalmat.

A vizsgálatnak minősített és így elfogadott bejelentéseket a hivatalos lapban meghirdetik. A bejelentések ellen hat hónapon belül felszólalás nyújtható be. Ha nincs felszólalás, a szabadalmat engedélyezik.

Évdíjakat a bejelentés napjától fogva kell fizetni. A türelmi idő egy hónap, de díjfizetés ellenében hosszabbítást engedélyeznek.

B) Jemenben 2011. február 22-én lépett hatályba a 2010. november 22-én kiadott új védjegy- és földrajziárjelző-törvény, amivel a kormány a gyors gazdasági változásokkal kíván lépést tartani.

Az új törvény főbb vonásait az alábbiakban foglaljuk össze.

- A felszólalási határidő a korábbi hat hónapról három hónapra csökkent.
- A védjegy lajstromozásának megújítására engedélyezett türelmi idő a korábbi három hónapról egy évre hosszabbodott meg.
- Változtak a földrajzi árjelzők oltalmának feltételei.
- Szigorították a bitorlás és a törvénytelen használat büntetési tételeit.

Kanada

A) A Kanadai Szellemijajdon-védelmi Hivatal (Canadian Intellectual Property Office) gyakorlati útmutatást tett közzé a találmányok egységevel kapcsolatban abból a célból, hogy további iránymutatással szolgáljon egy 2009. évi, hasonló tárgyú iránymutatásához.

Az új útmutatás szerint ha a szabadalmi elővizsgáló és a bejelentő eltérő állásponton jut azzal kapcsolatban, hogy az igénypontok a szabadalmi törvény 36. szakaszát megsértve egy-nél több találmányra vonatkoznak, az elővizsgáló a bejelentést a hivatal elnökéhez továbbítja. Ha az elnök úgy véli, hogy a bejelentés megfelel a törvény 36. szakaszában foglaltaknak, vagyis csak egy találmányra vonatkozik, az elővizsgáló folytatja az elővizsgálati eljárást. Ha azonban az elnök úgy találja, hogy a bejelentés nem felel meg a 36. szakasz előírásainak, levelet küld a bejelentőnek, amelyben felszólítja, hogy az igénypontok oltalmi körét korlátozza egyetlen találmányra. Ha a bejelentő válasza nem elégíti ki az elnököt a találmány egységevel kapcsolatban, a bejelentést a törvény 40. szakasza alapján el lehet utasítani.

B) A Kanadai Szellemijajdon-védelmi Hivatal 2010. szeptember 2-án egy gyakorlati értesítést tett közzé, amely szerint az elsőbbség igénylésével benyújtott bejelentések esetében nem elegendő közölni a korábbi bejelentés időpontját és országát, hanem közölni kell a korábban benyújtott bejelentés számát is, vagy pedig be kell nyújtani az elsőbbségi irat hiteles másolatát.

C) A Kanadai Szövetségi Bíróság (Canadian Federal Court, CFC) 2010. október 14-én helytadott *Amazon.com Inc.* (Amazon) fellebbezésének, amelyet a Kanadai Szellemijajdon-védelmi Hivatal elnökének döntése ellen nyújtott be; a döntés elutasította az Amazon „rendelés egyetlen cselekedettel/kattintással” tárgyú szabadalmi bejelentését. Döntésében a CFC azt a következtetést vonta le, hogy megfelelő körülmények között egy üzleti módszer szabadalmazható Kanadában.

A CFC számos szempontból felülbírálta a hivatali elnököt. Figyelemre méltó megállapításai közül az alábbiakat ismertetjük.

- Az elnök helytelenül alkalmazta az európai és az angol bíróságok jogi elveit, minthogy lényeges különbségek vannak az európai és az angol rendelkezések és a kanadai szabadalmi törvény rendelkezései között.

- Az elnök nem helyesen alkalmazta az igénypontok alaki és lényegi elemzését a szabadalmazható tárgy meghatározása céljából. Az elnök erre az elemzésre alapítva állapította meg, hogy egy igénypont szabadalmazható tárgyra irányul-e, az igénypontnak csupán az új elemeit véve figyelembe. A CFC úgy találta, hogy a Kanadai Legfelsőbb Bíróság által meghatározott célszerű szerkesztés elveit kell alkalmazni.
- Az elnök a szabadalmazható tárgy túlzottan korlátozó meghatározását fogadta el (a *Lawson v. Commissioner of Patents*-ügyben 1970-ben hozott döntés alapján), és ezért azt kívánta, hogy „valamilyen fizikai közeg egy cselekedetet vagy cselekménysorozatot hajtson végre valamilyen fizikai tárgy jellegében vagy állapotában”.

Korábbi döntések alapján a CFC a következő, tágabb próbát fogadta el a szabadalmazhatóság meghatározására:

- nem kell egy testetlen ötletnek lennie, de gyakorlatilag alkalmazható módszernek kell lennie;
- új és feltalálói jellegű eljárásnak kell lennie, amely ügyességet és tudást alkalmaz; és
- kereskedelmileg hasznos eredményt kell hoznia.

A CFC azt is elutasította, hogy *per se* tiltsák az üzleti módszereket, valamint hogy egy szabadalmazható tárgytól azt kívánják meg, hogy az műszaki és technológiai legyen, miként ezt az elnök vélte.

Ezeket az elveket alkalmazva az Amazon bejelentésére a CFC megállapította, hogy a rendszerigénypontok kinyilvánítottak egy gépet (például egy számítógépet), amelynek a leírt alkotórészei lényeges elemek egy online rendelési eljárás megvalósításánál. Ezért a bíróság azon a véleményen volt, hogy az igénypontok nem irányultak csupán egy gép nélkül megvalósítható matematikai képletre vagy egyszerűen egy számítógépprogramra.

Az Amazon-bejelentés eljárási igénypontjaival kapcsolatban a CFC rámutatott, hogy egy eljárásnak nem szabad testetlen ötletnek lennie, de gyakorlatilag alkalmazható módszernek kell lennie. A CFC szerint a fentebb mondottakat jól szemlélteti a *Progressive Games Inc. v. Canada (Commissioner of Patents)*-ügyben hozott döntés, amely pókerjátzsma új szabályaira vonatkozott, ahol a szabályok önmagukban csak egy ötletet képeztek, azonban kártyák használatát kívánták a teljes találmány megvalósításához, és a kártyák kezelése elegendő volt ahhoz, hogy az ötlet gyakorlati alkalmazást képezzen.

A CFC úgy gondolta, hogy az Amazon-bejelentés eljárási igénypontjai által tükrözött új tudás nem volt egyszerűen egy séma, terv vagy testetlen ötlet, hanem helyett gyakorlati alkalmazása volt az egyetlen kattintás ötletének, amelyet számítógépek és az internet használata, valamint a fogyasztók saját cselekedete hozott működésbe.

A fentiek miatt a CFC úgy gondolta, hogy mind a rendszerigénypontok, mind az eljárási igénypontok szabadalmazható tárgyat képeznek.

Kolumbia

A Kolumbiai Szenátus 2010. december 1-jén jóváhagyta Kolumbiának a Madridi Jegyzőkönyvhöz való csatlakozására vonatkozó törvénytervezetét.

Malajzia

A *Lam Soon Oils Sdn Bhd* (Lam) v. *Hup Seng Perusahaan Makanan Sdn Bhd* (Hup)-ügyben a Lam helyreigazítási eljárást indított a Hup 30. áruosztályban lajstromozott NATURELL védjegye ellen arra hivatkozva, hogy a védjegyet az eljárás megindítása előtti hónap kezdetéig három éven keresztül nem használták. Az ügy azért érdekes, mert első ízben történt, hogy egy felsőbb bíróság a használat elmaradásával kapcsolatos kérdésekkel foglalkozott.

A Lam azt állította, hogy jogaiban sértette a NATURELL védjegy, mert az gátolta a saját NATUREL védjegybejelentését a 30. áruosztályban. A Hup azzal érvelt, hogy a Lam nem volt jogaiban sértett az 1976. évi védjegy törvény 46(1) szakasza szerint, mert nem állt fenn annak a valószínűsége, hogy bármilyen gyakorlati kárt okozhat számára az, ha a NATURELL védjegy a lajstromban marad, minthogy a Lam nem használta a NATUREL védjegyet a 30. áruosztályban. A Hup a Szövetségi Bíróság (Malajziában a legmagasabb fellebbezési bíróság) egy új döntésére hivatkozott a *McLaren International Limited v. Lim Yat Meen*-ügyben.

A Felsőbíróság egyetértett a McLaren-döntéssel, amely szerint egy védjegybejelentés benyújtása nem jogosítja fel a Hupot helyreigazítási eljárás indítására. A Felsőbíróság azonban különbséget tett a McLaren-ügy és a vizsgált ügy tényei között, mert a Lam a NATUREL védjegyet a 29. áruosztályban lajstromoztatta és széles körben is használta, amiből viszont az következett, hogy goodwillre tett szert a védjeggyel kapcsolatban a 29. áruosztályban. A Lam különböző termékeket szándékozott forgalmazni a 30. áruosztályban, és ezért védjegyét a 30. áruosztályban is lajstromoztatni kívánta; ezt a bíróság előkészítő lépésként értékelte a NATUREL védjegy használatához a 30. áruosztályban levő árukkal kapcsolatban. Ezért a Felsőbíróság azon a nézeten volt, hogy a Lam jogaiban sértettnek volt tekinthető.

A Hup a Felsőbíróságnak az *Industria de Diseno Textil SA v. Edition Concept Sdn Bhd*-ügyben hozott korábbi döntésére hivatkozva azzal érvelt, hogy a helyreigazítás céljára a hároméves időtartamnak a tényleges lajstromozás időpontjában, nem pedig a bejelentés időpontjában (1997. szeptember 4.) kell kezdődnie. A Hup NATURELL védjegyének lajstromozási bizonylatán kiállítási időpontként 2007. szeptember 18-a szerepelt; ezért a helyreigazítási kérelem alapvetően hibás volt, mert a 46(1)(b) szakasz szerinti nemhasználat időpontja csupán a lajstromozási bizonylat kiadásának napján kezdődik. A Lam azzal érvelt, hogy a helyreigazítási eljárás okaként megadott hároméves nemhasználat legkorábban csak 2010. szeptember 18-án vagy 19-én kezdődne. A Felsőbíróság azonban nem fogadta el a Lam érvelését, és azt állapította meg, hogy a nemhasználat időtartama 2006. március 16-tól 2009. március 16-ig tartott, mert a bírósági ügy 2009. április 16-án kezdődött.

A Lam két jelentésre támaszkodott, amelyeket két piackutató társaság, az AC Nielsen Malaysia, illetve a Nielsen Company Malaysia állított össze, és amelyek azt mutatták, hogy a NATURELL védjegyet a per megindítását megelőző egy hónap kezdetéig nem használták folytonosan három éven keresztül. A Hup nem fogadta el ezeket a jelentéseket, mert szerint a Lam elmulasztotta bizonyítani, hogy a piackutatói jelentések kielégítették azokat a minimális követelményeket, amelyek az ilyen bizonyíték elfogadhatóságára vonatkoznak, és két fellebbezési bírósági döntésre hivatkozott, amelyek megállapították, hogy az ilyen bizonyítéknak ki kell elégítenie az *Imperial Group PLC v Philip Morris Limited*-ügyben lefektetett minimális követelményeket.

A bíróság egyetértett a Huppal abban, hogy a minimális követelményeknek olyan piacvizsgálatra is alkalmazhatóknak kell lenniük, amely a törvény 46(1)(b) szakasza szerint egy védjegy állítólagos nemhasználatát igazolja. A bíróság megállapította, hogy a Lam által beterjesztett két jelentés nem elégítette ki azokat a minimális követelményeket, amelyek az *Imperial Group v. Philip Morris*-ügyben vannak kinyilvánítva, és ezért nem alkalmasak annak megállapítására, hogy a Hup nem használta a NATURELL védjegyet.

A bíróság egyetértett a Huppal abban, hogy a bizonyítás terhe a Lamon volt arra vonatkozólag, hogy a NATURELL védjegyet nem használták, mielőtt a bizonyítási teher a Hupra szállna át az ilyen használat bizonyítására. Ilyen körülmények között a Lam kérelmét el kell utasítani anélkül, hogy a Hupnak bizonyítania kellene a használatot.

A Felsőbíróság azt is megállapította, hogy a Hup elegendő bizonyítékot szolgáltatott a NATURELL védjegy jóhiszemű használatára a vonatkozó hároméves időszakban, minthogy aktív és lényeges lépéseket tett a NATURELL védjegy 2009. március 16. előtti használatával kapcsolatban. A bíróság figyelembe vette azt a tényt, hogy a Hup kutatást és fejlesztést végzett, amiből az a következtetés vonható le, hogy a Hup nem ejtette a NATURELL védjegyet.

Montenegró

Montenegró kormánya 2010. november 30-án új védjegy törvényt fogadott el, amelyet 2010. december 8-án publikáltak a hivatalos közlönyben, és 2010. december 16-án lépett hatályba. Az új törvény néhány lényeges vonását az alábbiakban foglaljuk össze.

A 2008. május 28-a előtt lajstromozott és Montenegróban még nem regisztrált vagy megújított szerb védjegyeket 12 hónapon belül, vagyis 2011. december 16-ig kell Montenegróban újralajstromoztatni. Ehhez a Szerb Tulajdonvédelmi Hivatal által kiállított érvényességi bizonylatot kell benyújtani. Az összes további követelményt a következő hat hónapon belül hatályba lépő végrehajtási utasítás fogja tartalmazni.

Az új törvény az új védjegybejelentések esetén felszólalási eljárást tesz lehetővé.

Az új védjegybejelentéseket alaki vizsgálat után publikálják a Montenegrói Szellemitulajdon-védelmi Hivatal hivatalos lapjában. A bejelentések ellen harmadik felek a publikálás napjától számított 90 napon belül szólhatnak fel.

Németország

A) A Szövetségi Szabadalmi Bíróság (Bundespategericht) 2010. május 12-én kelt döntésében megállapította, hogy a német szabadalmi törvény 81(2) szakasza az európai szabadalmak Németországban érvényesített részére és az Európai Szabadalmi Hivatal előtt folyó felszólalási eljárásra is vonatkozik, vagyis nem korlátozódik német szabadalmakra és a Szövetségi Szabadalmi Bíróság előtt folyó felszólalási eljárásokra. Ezért – függetlenül attól, hogy egy ügy egy német szabadalomra vagy egy európai szabadalom német részére vonatkozik – egy szabadalom ellen nem lehet megsemmisítési eljárást indítani mindaddig, amíg ellene felszólalást lehet benyújtani, vagy amíg egy ilyen eljárás még függőben van.

B) A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság (Bundesgerichtshof) 2010. június 29-én hozott döntést egy megsemmisítési ügyben.

A tárgyalat ügy megértéséhez hivatkozunk a szabadalmi joggyakorlatnak arra a megállapítására, hogy ha a technika állása egy új találmány elsőbbségi napja előtt igen lassan fejlődött vagy megrekedt, mindig az egyéni ügytől függ (az itt tárgyalat ügyben különösen hosszúak a fejlődési ciklusok a vonatkozó műszaki területen), hogy ebből arra lehet-e következtetni, hogy az új találmány a technika állására tekintettel nem volt kézenfekvő egy szakember számára.

A tárgyalat ügy szempontjából azt is megemlíti, hogy a német szabadalmi törvény 99. szakasza szerint, kombinálva a német polgári eljárási törvény 325. szakaszával, egy korábbi megsemmisítési eljárás eredményei rendszerint kötik a felperest. Ezért ugyanaz a felperes nem nyújthat be egy második megsemmisítési eljárást a korábbi megsemmisítési eljárás okai alapján. Általában névleges személy is indíthat megsemmisítési pert a „valódi” felperes nevében, de ez a megközelítés nem engedhető meg, ha a „valódi” felperes ki volt zárva megsemmisítési eljárás benyújtásából, mint például akkor, ha létezik egy korábbi, törvényesen kötelező döntés.

A tárgyalat ügyben S társaság már 2002-ben indított egy megsemmisítési eljárást az 548 723 B2 számú európai szabadalom német része ellen, és egy jogerős bírósági döntés létezett ebben a korábbi megsemmisítési ügyben. Ezért az S nem volt jogosult egy második megsemmisítési pert indítani azonos megsemmisítési okok alapján. 2007-ben az S cég tanácsának egy tagja egy (második) megsemmisítési pert indított a saját nevében. Az alperes (vagyis a szabadalomtulajdonos) azzal érvelt, hogy ez egy meg nem engedett névleges személy esetét képezi, mert a felperes (vagyis a vállalati tanács tagja) nem rendelkezett az ügyben semmilyen személyes érdekléssel, és emellett az S viselte az eljárás költségkockázatát.

A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság szerint azonban az ügy akkori állása szerint a tanácsstagot nem lehetett névleges személynek tekinteni, mert fennállt annak a valódi kockázata, hogy a tanácsstagnak kell kielégítenie a szabadalomtulajdonos követeléseit, például szabadalombitortlásért. A német gyakorlat szerint ugyanis a tanácsstagok bizonyos mértékig személyesen felelősek vállalatuk szabadalombitortlási tevékenységéért.

Az ügy egy második szempontja szerint a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság a vitatott szabadalom tárgyával kapcsolatos feltalálói tevékenység kérdésében is döntött. A szabadalomtulajdonos azzal érvelt, hogy az eljárásban megnevezett anteriorításokat a bejelentés elsőbbségi időpontja előtt viszonylag hosszú idővel publikálták, és ezért szakember azokat nem vette volna figyelembe.

Ilyen vonatkozásban a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy ez a kérdés mindig az adott ügytől függ, és hogy a vizsgált esetben a szakma fejlődési ciklusai nagyon hosszúak voltak. Ezt a megállapítást alátámasztotta az a tény, hogy a szabadalmi leírás bevezető részében a technika állásaként szintén viszonylag régi dokumentumokat tárgyaltak meg.

Ilyen okok miatt a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság arra következtetett, hogy a vonatkozó műszaki területen a technikai fejlődés üteme lassú volt, ami miatt egy szakember figyelembe vette volna az idézett régebbi dokumentumokat is. A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság döntése azt is megállapította, hogy ha a Szabadalmi Bíróság egy megsemmisítési eljárást megalapozatlanként utasít el, az alperes csatlakozhat a megsemmisítési eljárás felperese által benyújtott fellebbezéshez azzal a céllal, hogy a megsemmisítési eljárást mint meg nem engedhető utasítsa el azzal érvelve, hogy a megsemmisítési ügy felperese egy korábbi megsemmisítési ügy felperese helyett névleges személyként jár el, és így ki van zárva annak a lehetőségéből, hogy ugyanolyan okok miatt indítson megsemmisítési eljárást, mint a korábbi megsemmisítési ügy felperese.

A fentiek alapján a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság korlátozott formában fenntartotta a szabadalmat.

C) A Hamburgi Fellebbezési Bíróság az eiPOTT védjegyet az iPod védjegyhez megtévesztően hasonlóknak találta 2010. augusztus 9-i döntésében.

Az ügy előzménye, hogy a háztartási cikkek gyártó német *Koziol* cég az alábbi ábrán látható műanyag tojástartót eiPOTT névvel forgalmazta, ami angolul „egg pot”-ot, magyarul tojásedényt jelent.

Az *Apple* a birtokosa számos iPod védjegynek, amelyeket többek között háztartási és konyhai eszközökre és tartályokra lajstromoztak. Az *Apple* úgy gondolta, hogy a *Koziol* eiPOTT védjegye bitorolja az ő védjegyjogait, és ezért a bíróságtól ideiglenes intézkedéssel a *Koziol* eltiltását kérte a bitorlónak vélt termék gyártásától és forgalmazásától.

Az *Apple* kérelme alapján a Hamburgi Fellebbezési Bíróság abból a feltevésből indult ki, hogy az összetéveszthetőség valószínűségének a megállapításához elegendő, ha a kérdéses jelölések vizuálisan, kiejtésileg vagy fogalmilag hasonlóak. Ugyanakkor elismerte, hogy a fogalmi különbségek bizonyos körülmények között közömbösíthetők a vizuális és hangzási hasonlóságot két jel között („közömbösítési elmélet”). A jelen esetben a bíróság szerint az „eiPott” jelnek nem volt világos jelentése, ezért nem lehetett alkalmazni a közömbösítési elméletet. Ehelyett az áruk azonosságának fényében és annak következtében, hogy az *Apple* védjegye a háztartási áruk területén legalább átlagos megkülönböztetőképességnek örvendett, az ütköző jelek fonetikai azonossága elegendő volt az ütközés valószínűségének megállapításához.

Emellett a bíróság megállapította, hogy a kifogásolt eiPOTT védjegy valószínűleg tisztességtelen előnyt élvezett az Európai Unióban hírnévnek örvendő korábbi iPod védjegy megkülönböztető jellegéből. A Hamburgi Fellebbezési Bíróság elismerte ugyan, hogy a védjegybitorlás kizárható, figyelembe véve a felhasználó jogát a művészet szabadságához, amit a német alkotmány 5(3) szakasza véd, de arra a következtetésre jutott, hogy az „eiPott” szójáték egy furcsa ötlet, amely azonban nem elegendő ahhoz, hogy a művészet szabadságára is vonatkoztatható legyen.

D) Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2010. júniusi számának *Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről* című cikke „Németország” alcímű részében B) pont alatt ismertettük a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság egy döntését, amely szerint a POST szóvédjegy, amelyet a *Deutsche Post AG* (DP) birtokol, csekély megkülönböztetőképességgel rendelkezik, mert a „Post” kifejezés deskriptív a kérdéses áruk és szolgáltatások vonatkozásában. Ezért megerősítette az alsófokú bíróság azon döntését, hogy a „Post” szó különböző kombinációit használó versenytársak nem követtek el bitorlást.

Most arról kaptunk hírt, hogy DP POST védjegye ellen a versenytársak által indított bitorlási perben a Szövetségi Szabadalmi Bíróság (Bundespatentgericht) a DP javára döntött, megállapítva, hogy a védjegytulajdonos által benyújtott piackutatási adatok révén a védjegy megkülönböztetőképességet szerzett. A bíróság döntése szerint az a tény, hogy egyes fogyasztók nem képesek különbséget tenni egy védjegy és egy cégnév használata között, nem értékelhető a védjegytulajdonos hátrányára.

Végül a Szövetségi Szabadalmi Bíróság alaptalannak minősítette a megsemmisítést kérelmezőknek azt az állítást, hogy a DP rosszhiszeműen nyújtotta be védjegybejelentését.

Itt megjegyezzük, hogy a Szövetségi Szabadalmi Bíróságnak ez a döntése összhangban áll a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság fentebb említett döntésével.

E) Egy fogorvos egy zöld alma alábbi képét német védjegyként lajstromoztatta orvosi, különösen fogorvosi árukra és szolgáltatásokra a 10., 16., 35., 40., 41., 42. és 44. áruosztályban.

Egy másik fogorvos a védjegy törlésére irányuló kérelmet nyújtott be, aminek alapján a Német Szabadalmi és Védjegyhivatal megállapította, hogy a védjegy deskriptív, és nélkülözi a megkülönböztetőképeséget az orvosi, különösen a fogorvosi szolgáltatások vonatkozásában (44. áruosztály), mert a fogyasztóközönség egy zöld almát csupán az egészséges fogak szimbólumának tekintene. Ezt a véleményét a hivatal arra a tényre alapozta, hogy a Blend-a-med fogkrémhirdetés egy olyan zöld almát mutat, amelybe egy ilyen fogkrémet használó személy beleharap.

A hivatal döntése ellen mind a védjegytulajdonos, mind a védjegy törlését kérelmező fellebbezést nyújtott be a Szövetségi Szabadalmi Bíróságnál. A bíróság megállapította, hogy egy árut valódi színeiben mutató képből álló ábrás védjegy nélkülözi a megkülönböztetőképeséget, ha a képen levő áru alakjában és színében megfelel az áru szokásos ábrázolásának azon a területen, amelyen a védjegyet használják. A Szövetségi Szabadalmi Bíróság továbbá arra az alapvető feltételezésre támaszkodott, hogy a megkülönböztetőképeség küszöbértéke nem magas. Ennek alapján a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgált védjegy nem egy szokásos ábrázolás, amelyet jellegzetesen használnak az igényelt áruk és szolgáltatások vonatkozásában, hanem egy zöld alma stilizált képe egyéni azonosító jellemzőkkel, amelyek a védjegynek mint egésznek az eredetét jelző megfelelő jelentést kölcsönöznek.

A fentebb említett Blend-a-med hirdetéssel kapcsolatban a bíróság elismerte, hogy a zöld almát annak bemutatására használták, hogy a vonatkozó áruk és szolgáltatások hozzásegítik a fogyasztókat fogaik épségben tartásához. Ez a feltételezés azonban nem támasztja alá azt a következtetést, hogy a vizsgált védjegy nélkülözi az alkalmasságot a kérdéses szolgáltatások eredetének megjelölésére. A Szövetségi Szabadalmi Bíróság szerint mind az Német Szabadalmi és Védjegyhivatal, mind a megvonás kérelmezője elmulasztott megfelelő bizonyítékot bemutatni azzal kapcsolatban, hogy egy zöld alma képe az egészséges fogak és a fogászati szolgáltatások általános szimbólumává vált a fogyasztók gondolkodásában. A valóságban a fogyasztók nem jutnának ilyen következtetésre további elemzés nélkül.

A fentiek alapján a bíróság megváltoztatta a hivatali döntést, megállapítva, hogy a megtámadott védjegy a megjelölt áruk és szolgáltatások vonatkozásában kellő megkülönböztetőképeséggel rendelkezik.

Oroszország

Az Orosz Szabadalmi Hivatal elutasította a VALENTI MEN'S COLLECTION védjegyre vonatkozó bejelentést a 25. áruosztályban és a 35. szolgáltatási osztályban. Az elutasító határozatban a hivatal arra hivatkozott, hogy a lajstromoztatni kívánt védjegy összetéveszthető a lajstromozott VALENTINO védjeggyel.

A bejelentő a szabadalmi hivatal határozata ellen bírósághoz fordult. A bíróság szerint a VALENTINO védjegy jelentős megkülönböztető jelleggel rendelkezik, mert egyike a legnépszerűbb védjegyeknek Oroszországban és egyéb országokban is. A bíróság azt is megállapította, hogy a két védjegy nem hasonló, és a fogyasztói körök is eltérőek, mert a VALENTINO védjegyű árukat divatáruüzletekben, míg a Valenti Men's Collection védjegyet viselő árukat olcsó üzletekben árúsítják. Ennek következtében a kétféle megjelölésű áruk fogyasztói nem keresztezik egymást, vagyis a lajstromoztatni kívánt védjegy nem tévesztené meg a fogyasztókat.

A bíróság azt is figyelembe vette, hogy a VALENTI MEN'S COLLECTION védjeggyel ellátott árukat 1990 óta forgalmazzák, és a VALENTINO védjegy tulajdonosai az eltelt idő alatt nem emeltek kifogást.

A fentiek alapján a bíróság úgy döntött, hogy a VALENTI MEN'S COLLECTION védjegy lajstromozható.

Spanyolország

A múlt század '90-es éveinek végén a Cointreau cég bitorlási pert indított a Destilerias Vallesanas S.A. és a Licores Deva S.A. ellen, mert azok narancslikőrt hoztak forgalomba olyan palackban, amely állítólag bitorolta a Cointreau lajstromozott jogait. A perben a Cointreau négy nemzetközi védjegyre hivatkozott, amelyek védték a palack alakját és a COINTREAU és/vagy LIQUEUR COINTREAU megjelölést. A felperes tisztességtelen versenybe ütköző cselekményt is kifogásolt.

Az elsőfokú Kereskedelmi Bíróság helyt adott a keresetnek, azonban a Barcelonai Fellebezési Bíróság megváltoztatta az ítéletet. Ezért az ügy a Spanyol Legfelsőbb Bíróságon kötött ki, amely megerősítette a bitorlási kereset elutasítását. Ez a döntés végleges lett.

Ezt követően a Cointreau új keresetet indított a Viderierías Masip S.A. ellen, mert ez a cég gyártotta a narancslikőr palackjait. Eltérően az előző ügytől, ebben a perben a Cointreau egy másik védjegyének a bitorlására hivatkozott, amely egy háromdimenziós palackot védett minden felirat nélkül. Az alperes a keresettel szemben *res judicata*-ra hivatkozott, mert szerinte a bitorlási cselekmény ugyanaz volt, mint a Cointreau által indított korábbi ügyben, és az, hogy a pert most a palackok gyártója ellen, nem pedig a terméket forgalmazó cég ellen indították, nem változtatott azon a tényen, hogy az ügyben már hoztak ítéletet. Az alperes arra is hivatkozott, hogy az a tény, hogy a Cointreau a korábbi ügyben nem hivatkozott a pusztán a palackra vonatkozó védjegyére, nem volt elegendő ahhoz, hogy az ellene indított keresetet eltérő ügynek lehessen tekinteni, különös tekintettel a spanyol polgári törvénykönyv 400. szakaszára, amely kimondja, hogy „amikor egy sajátos igényt eltérő okokra vagy jogokra lehet alapozni, a felperesnek a panasz benyújtásának időpontjában az összes vonatkozó okra vagy jogra hivatkoznia kell, és nem engedhető meg hivatkozás tartálékolása”.

A Kereskedelmi Bíróság felfüggesztette az eljárást, és felkérte a Barcelonai Fellebbezési Bíróságot annak eldöntésére, hogy az ügy *res judicata*-e vagy sem. 2009. október 20-i közbenső döntésében az ügy döntött, hogy az ügy a Cointreau által hivatkozott védjegy eltérő volta miatt nem volt *res judicata*, így az oltalom tárgya is más volt. Ennek következtében nem lehetett hivatkozni a spanyol eljárásjogi törvény 400. szakaszára. Ezen a megítélésen az sem változtatott, hogy az új ügyben a pert a palackok gyártói ellen indították, mert ezt a tényt a bíróság lényegtelennek tekintette.

Svájc

Egy bejelentő kérelmezte a JAVA MONSTER védjegy lajstromozását üdítőitalokra a 32. áruosztályban. A Svájci Védjegy hivatal elutasította a védjegybejelentést, mert a megjelölt áruk nem voltak indonéziai eredetűek, és ezért a védjegy a védjegyzett áruk földrajzi származásával kapcsolatban félrevezetné a fogyasztókat.

A bejelentő a Svájci Szövetségi Adminisztratív Bírósághoz fellebbezett, arra hivatkozva, hogy a „Java” szónak különböző jelentései vannak, és azt a „monster” (szörny) szóval kombinálva fantáziadús kifejezésként értelmeznék.

A bíróság felszólította a feleket számos ténykérdéssel kapcsolatban bizonyítékok benyújtására, majd a kapott bizonyítékok alapján döntést hozott, amelynek fő pontjait az alábbiakban foglaljuk össze.

- Általános tapasztalati szabály szerint ha egy védjegy földrajzi megjelölése ismert a fogyasztók előtt, azt feltételezik, hogy a védjegyzett áruk erről a területről származnak.
- Ha egy vonatkozó bizonyíték nem teljes, általános szabály szerint azt a bejelentő hátrányára veszik figyelembe.
- Jáva sziget mérete és népessége, valamint a Jávára irányuló svájci turizmus miatt a „Java” szó földrajzi jelentése nyilvánvaló, míg a szó egyéb jelentései nem ismertek a megcélzott fogyasztók számára.
- A JAVA MONSTER védjegyet lehet olyan képzeletgazdag kifejezésként értelmezni, amely mítoszokra és tündérmesékre utal, de nem lévén bizonyíték arra, hogy Svájcban ismeretek lennének indonéz mítoszok, kiemelkedő marad a védjegy földrajzi vonatkozása.
- A fentieknek megfelelően a fogyasztókat a JAVA MONSTER védjegy félrevezetné, ha csak a 32. áruosztály megjelölt áruai Indonéziából nem származnának.

Így az Svájci Szövetségi Adminisztratív Bíróság nem minősítette lajstromozhatónak a JAVA MONSTER védjegyet.

Szaúd-Arábia

A védjegy hivatal által kiadott rendelkezés szerint új bejelentéseket csak hat évnél nem régebben kiállított meghatalmazással lehet benyújtani. A hat évnél régebbi meghatalmazások tehát nem használhatók fel új bejelentések benyújtásánál.

Szerbia

Szerbiában 2011. január 1-jén lépett hatályba egy rendelet a vámrendszabályok alkalmazásáról szellemi tulajdon-jogok védelmére.

Az új rendelet korszerűsíti a vámszabályok alkalmazási eljárását. A rendelet szerint a szellemi tulajdon-jog tulajdonosának nyilatkozatot kell benyújtania arról, hogy viselni fogja a szellemi tulajdon-joga bitorlásának gyanúja miatt lefoglalt árukkal kapcsolatos vám eljárás költségeit. A rendelet azt is előírja, hogy a lefoglalt áruk tárolásával, őrzésével és megsemmisítésével kapcsolatos költségeket a bitorló viseli.

Szingapúr

A Szingapúri Szabadalmi Hivatal 2010. december 6-án megállapodást kötött a Dán Szabadalmi és Védjegyhivattal, valamint a Magyar Szabadalmi Hivattal, hogy e két hivatal végzi a szingapúri nemzeti bejelentések érdemi vizsgálatát. Ezt a feladatot a Szingapúri Szabadalmi Hivatal részére korábban az Ausztrál Szabadalmi Hivatal végezte.

Törökország

A Creative Technology Ltd (CTL), a CREATIVE védjegy tulajdonosa törlési keresetet indított a *Crea Bilisim Teknolojileri A.S.* (CBT) CREA védjegye és az ebből a szóból származtatott egyéb védjegyei ellen. Korábban a CTL már felszólalt a CREA védjegy ellen Európában és a Közép-Keleten.

A CTL a török perben és a külföldi felszólalási eljárásokban a CREATIVE és a CREA védjegy vizuális és fonetikai hasonlóságára hivatkozott. A CBT azzal érvelt, hogy a CREA nevet több éven keresztül használta mind kereskedelmi névként, mind védjegyként.

Az Ankarai Szellemi tulajdon-védelmi Bíróság helyt adott a CTL érvelésének, és 2010. december 13-án elrendelte a CREA védjegy lajstromból való törlését.

Új-Zéland

Az Új-Zélandi Gazdaságfejlesztési Minisztérium a komputerrel kapcsolatos találmányok kezelésére vonatkozó vizsgálati irányelvtervezethez kért hozzászólásokat. Az ügy előzménye, hogy a kereskedelmi miniszter 2010 júliusában bejelentette: nem tartja szükségesnek a törvény módosítását, és szakembereit új irányelvek kidolgozására utasította.

Rendes körülmények között irányelveket csak a törvénytervezet elfogadása után szoktak kiadni, azonban a miniszter azért kért irányelvtervezetet, hogy hozzászólásokat kapjon az érdekelt felektől a törvény módosítása előtt.

Az irányelvek a számítógépprogramokra vonatkozó igénypontokat magukban foglaló szabadalmi bejelentések vizsgálatához nyújtanak megközelítési javaslatot.

Az igényelt találmányt a technika állásához viszonyítva vizsgálják annak meghatározása céljából, hogy az milyen hozzájárulást nyújt az emberi tudáshoz. Az igényelt tárgynak olyan végeredményt kell nyújtania, amely a gazdasági törekvések területén mesterségesen létrehozott helyzetet jelent, és fizikai hatást eredményez. Ahol egy eljárás eredményeként egy készülékben fizikai változások lépnek fel, azoknak a találmányhoz való hozzájárulás szempontjából lényegeseknek kell lenniük. Egy számítógép és egy számítógépprogram közötti rendes kölcsönhatást nem tekintenek találmánynak, ha nem jön létre fizikai hatás.

Az irányelvek a következő kérdéseket javasolják annak meghatározására, hogy a hozzájárulás csupán a kizárt tárgyak körébe esik-e.

- A gyártmány vagy eljárás csak azért új és nem kézenfekvő, mert számítógépprogram van benne? Igenlő esetben ki van zárva.
- A gyártmány vagy eljárás elvileg akkor is új és nem kézenfekvő lenne, ha ugyanazokat a döntéseket és utasításokat más úton végeznék? Nemleges esetben ki van zárva.
- A számítógépprogram csupán olyan eszköz, amelyet arra tettek alkalmassá, hogy hatékonyságot vagy valami hasonlót érjenek el? Igenlő esetben valószínűtlen a kizárás.

A javasolt irányelvek nem ajánlják a műszaki hozzájárulás vizsgálatát. Az várható, hogy műszaki hozzájárulás meglétét akkor fogják vizsgálni, ha azt kívánják meghatározni, hogy van-e fizikai hatás.

Venezuela

A Venezuelai Szabadalmi és Védjegyhivatal rendelete, amely módosította a szabadalmi és a védjegybejelentések benyújtásának követelményeit, 2010. október 5-én lépett hatályba.

A rendelet szerint egy szabadalmi bejelentés csak akkor érvényes, ha a bejelentő egyidejűleg benyújtja a következő iratokat:

- a) meghatalmazás konzuli felülhitelesítéssel vagy aposztillével;
- b) átruházási irat konzuli felülhitelesítéssel; és
- c) elsőbbség igénylése esetén elsőbbségi irat konzuli felülhitelesítéssel vagy aposztillével.

A védjegybejelentéseket is csak akkor fogadják el, ha a bejelentéssel egyidejűleg a bejelentő benyújtja a következő iratokat:

- a) hozzáférhetőségi kutatás(ok);
- b) meghatalmazás konzuli felülhitelesítéssel vagy aposztillével; és
- c) elsőbbség igénylése esetén az elsőbbségi irat hiteles másolata.

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

KONSTRUKCIÓS TERVEK, GYÁRTMÁNYTERVEK ÉS LÁTVÁNYTERVEK SZERZŐI JOGI MEGÍTÉLÉSE

SZJSZT-23/10

Magánmegkeresés

A megkereső által feltett kérdés

A tervező cég a megkeresésben bemutatott tevékenységének eredményeként elkészült, a beadványhoz mellékelte CD-n található tervek (konstrukciós tervek, gyártmánytervek, látványtervek) a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) alkalmazásában a szerzői jog által védett szerzői műnek minősülnek-e?

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az Szjt. 1. §-a meghatározza, hogy mi tekintendő szerzői műnek.

Az 1. § (1) bekezdése alapján a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat. A törvény hivatkozott rendelkezésének (3) bekezdése szerint a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.

Amennyiben tehát egy alkotás az (1) bekezdés szerinti körbe tartozik, és megfelel a (3) bekezdésben rögzített kritériumoknak, szerzői jogi oltalom alatt állhat. A törvény ugyan-ezen szakaszának (2) bekezdése egy példálódzó felsorolást is tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mely alkotások tartozhatnak ebbe a körbe, ez a lista azonban nem zárt, így olyan alkotások is védelem alatt állhatnak, amelyek nincsenek a (2) bekezdésben nevesítve, és a (2) bekezdésben nevesítettek is csak abban az esetben állnak oltalom alatt, ha eleget tesznek az előbb ismertetett kritériumoknak.

A konstrukciós terv, gyártmányterv, látványterv műtípusokat a (2) bekezdés példálódzó felsorolása nem tartalmazza, a fentiekből fakadóan azonban ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy ezek ne állhatnának szerzői jogi védelem alatt.

A megkereső által feltett kérdés eldöntéséhez tehát azt kell megvizsgálni, hogy a konstrukciós tervek, gyártmánytervek, látványtervek az irodalom, a művészet, a tudomány terü-

letére eső alkotások-e, illetve hogy tükröznék-e a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni-eredeti jelleget.

Az Szjt. 1. §-ának (2) bekezdése alapján lehet állítani, hogy a törvény az irodalmi, tudományos és művészeti alkotások körét tágan értelmezi, hiszen felsorolja ezek körében [c]) a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtáját, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is; [j]) a térképművet és más térképészeti alkotást; [k]) az építészeti alkotást és annak tervét, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes tervét; [l]) a műszaki létesítmény tervét; [m]) az iparművészeti alkotást és annak tervét; [n]) a jelmez- és díszlettervet, [o]) az ipari tervezőművészeti alkotást is. Ezek ugyan nem tekinthetők tradicionális értelemben vett irodalmi, tudományos vagy művészeti műnek, de kétségtelenül a szerzői jogi oltalom körébe sorolhatók. E szempontból tehát – a tágan értelmezett irodalmi, tudományos vagy művészeti művek körébe – a konstrukciós tervek, gyártmánytervek, látványtervek is beletartozhatnak. (Lásd erről SZJSZT 04/10: Építési tenderterv felhasználása kiviteli tervként; SZJSZT 06/10: Homlokzati terv szerzői jogi védelme; SZJSZT 15/10: Építészeti alkotás engedélyezési tervének felhasználása kivitelezési terv elkészítésére és a felhasználási engedély terjedelme támogatási szerződés részét képező általános szerződési feltételek alapján; SZJSZT 24/9/1: Építészeti alkotás terve.)

Mindebből következően a megkereső által feltett kérdést eldöntő elemzést abban a tekintetben kell lefolytatni, hogy a csatolt tervek a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni-eredeti jelleggel bírnak-e.

Itt előre kell bocsátani azt, hogy nem állhatnak szerzői jogi védelem alatt senki javára azok a teljesítmények, amelyek mindenki számára szabadon hozzáférhetők, a különböző szakmai, technikai előírások, elvárások, általános kritériumoknak megfelelő alkotóelemek, sablonok. Ezek ugyanis – még ha esetleg eredetileg valakinek az egyéni-eredeti szellemi tevékenységéből is fakadtak, mára olyan általános standardokká váltak, ami nem indokolja ezek monopolizálását.

A megkereső részletesen leírja megkeresésében, hogy milyen szakmai kritériumok alapján készül el egy konstrukciós-, gyártmány- vagy látványterv.

a) Látványterv

A látványtervezés tevékenységét az alábbiak szerint jellemzi: „A látványtervezés a megrendelő által megjelölt eszközök, grafikák megjelenítése egy már létező felületről készült digitális fényképen. A megjeleníteni kért eszközök lehetnek világítódobozok, totemoszlopok, építési hálók, autógrafikák stb. A megrendelő például kérheti, hogy a tervező cég az önkormányzati engedélyeztetési eljáráshoz szükséges látványterven jelenítse meg, hogyan fog kinézni egy bizonyos üzlet fölött egy bizonyos világítódoboz. A látványtervező ilyenkor a világítódobozról

készült képről kivágja a világítódobozt, vagy megrajzolja a világítódobozt, és a boltról készült képre, a bolt fölé illeszti.”

A leírásból egyértelmű, hogy önmagában a látványterv elkészítésénél nincs szó egyéni-eredeti tevékenységről, mivel már meglévő részleteknek, elemeknek a mechanikus – vagy a megrendelő kérése szerinti – elhelyezését jelenti. Maga a látványtervezés számos kötöttséget tartalmaz, amelyek igen szűk körre korlátozzák a tervező egyéni-eredeti gondolatának kibontását, de alapvetően nem lehetetlenítik el azt.

Vagyis nem kizárt az, hogy az alapul fekvő egyes elemek (a megkereső szóhasználatával: eszközök, grafikák), illetve a teljes látvány berendezése szerzői jogi védelem alatt álljon.

b) Konstruktív terv

A konstruktív tervezés folyamatát a megkereső a következőképpen jellemezte: *„A konstruktív tervezés előzetes műszaki vázlatterv készítése a megrendelő által rendelkezésre bocsátott leírás vagy látvány alapján. A tervező cég a konstruktív tervet gyakran a megrendelő részére adott árajánlatához csatolja, a megrendelő döntését elősegítendő. A konstruktív terv egy kevésbé részletes, csomópontokat, anyagvastagságokat nem tartalmazó terv; alapvetően a megtervezett műszaki termék fő méreteit tartalmazza, azt, hogy az adott műszaki termék mekkora, hogy néz ki stb.; az adatokat azonban még nem tartalmazza a gyártáshoz szükséges részletességgel. A konstruktív tervezés során általában figyelemmel kell lenni bizonyos megrendelői megkötésekre (például a megrendelő által meghatározott logóra, bannerre), illetve az arcuati kézikönyv előírásaira. A tervező ugyanakkor meglehetősen nagy szabadságot élvez, a projektmanager többféle lehetőséget (konstruktív tervet) is felajánlhat a megrendelő részére. Amennyiben a megrendelő elfogadja a műszaki konstrukciónak még csak a fő paramétereit tartalmazó, gyártásra még alkalmatlan konstruktív terveket, akkor kerül sor a részletes tervezésre (gyártmánytervezés).”*

Ahogy a megkereső jelzi, a konstruktív terv vázlatsterű, későbbi kidolgozást igénylő elképzelések sorozata, amelynek elkészítése során számos megkötésre is figyelemmel kell lenni ráadásul. Ugyanakkor utal arra a megkereső, hogy a tervező meglehetősen nagy szabadságot élvez, így e tekintetben az sem kizárt, hogy már ebben a szakaszban egyéni-eredeti szerzői mű jönjön létre, bár nagyobb a valószínűsége annak, hogy itt még csak vázlatosan kidolgozott ötletek kerüljenek megfogalmazásra. Az ötleteket azonban nem illeti meg szerzői jogi védelem.

c) Gyártmányterv

A megkereső a gyártmánytervezés folyamatát a következőképpen írta le: *„A gyártmánytervezés a megrendelő által adott leírás, látvány vagy előzetes műszaki gyártmányterv alapján – a gyárthatóság, a költséghatékonyság szempontjaira, valamint a műszaki és a statikai elő-*

írásokra is figyelemmel – valamely komplett műszaki termék megtervezése, a termék gyártási rajzcsomagjának elkészítése. A gyártmányterv általában adott logó, banner, esetleg arculati kézikönyv vagy már elfogadott előzetes gyártmányterv alapján készül, de a pontos műszaki konstrukció kialakítása a tervező feladata, és a külső megjelenést nem befolyásoló tényezők szabadon változtathatóak. A gyártmányterv adattartalma – a konstrukciós tervvel összehasonlítva – jóval részletesebb; a gyártmányterv alapján már látható, hogy az adott műszaki terméket milyen típusú és milyen vastag anyagokból, hogyan és milyen technológiával kell összerakni. A gyártmánytervnek nagyobb az értéke, mint a konstrukciós tervnek, mivel a gyártmányterv alapján lényegében bármikor legyártható az adott műszaki termék. A gyártmánytervezés magában foglalja az ún. csomópontok tervezését is, amely a terméket alkotó különböző anyagok illeszkedési pontjainak megtervezését jelenti.”

A megkereső felhívja a figyelmet arra, hogy a gyártmánytervezés folyamata során a tervezőnek a gyárthatóság, a költséghatékonyság szempontjaira, valamint a műszaki és a statikai előírásokra is figyelemmel kell dolgoznia, ami értelemszerűen meglehetősen nagy kötöttségeket jelent a kreatív alkotás vonatkozásában. A megkereső utal arra is, hogy itt olyan megfontolásokat kell figyelembe venni, hogy milyen típusú és milyen vastag anyagokból, hogyan és milyen technológiával kell összerakni végső soron a terméket. Ez szintén arra utal, hogy az alkotói tevékenységnek e körben csak szűken lehet helye.

Összefoglalva, az eljáró tanács megállapította, hogy a látványtervezés, a konstrukciós tervezés, illetve a gyártmánytervezés folyamatának leírása szerint a tervező számos, előre megadott paraméter alapján dolgozott. Ez általában nem zárja ki, hogy egyéni-eredeti jellegű tevékenységet is végezzen, így szerzői jogi védelemre alkalmas alkotást hozzon létre. A konkrét esetben rendelkezésre bocsátott rajzok és tervek összevetése alapján azonban az eljáró tanács nem azonosított be egyéni-eredeti jellegű mozzanatot, így szerzői jogi védelemre alkalmas mű nem jött létre.

Dr. Bacher Vilmos, a tanács elnöke

Dr. Gyenge Anikó PhD, a tanács előadó tagja

Dr. Debreczeni Ferenc, a tanács szavazó tagja

TELEVÍZIÓS MŰSOR ALAPJÁT KÉPEZŐ SZINOPSZIS SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-32/10

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A megkereső által feltett kérdés

1. A keresetlevél mellékletét képező, a felperesek által is szinopszishoz nevezett irat tekinthető-e olyan, műsorkészítés alapjául szolgáló váznak, amely alapján, és annak egyes részei további kibontásával egy televíziós műsor megvalósítható további alkotómunka hozzáadása nélkül is?
2. Ha a felperesek által készített szinopszis önmagában már alapul szolgálhat egy önálló televíziós műsor elkészítéséhez, tekinthető-e olyan egyéni, eredeti jellegű alkotásnak, amely szerzői jogi védelem alatt áll?
3. Ha az előző két kérdésre a szakértő testület válasza az, hogy tekinthető egyéni, eredeti jellegű alkotásnak a műsorszöveg, amelynek a részletesebb kibontása a produkció készítése során is elegendő, állapítsa meg a szakértő, hogy a DVD-lemezekre is rögzített, az alperes által sugárzott „Csináljuk a Fesztivált” című műsor a felperesek műsorszöveg alapján készült-e el valószínűsíthetően, vagy sem?

Az eljáró tanács szakvéleménye

Előzetes megállapítások

A Fővárosi Bíróság kirendelő végzésében három konkrét, a bíróság által megfogalmazott kérdés megválaszolását kérte a Szerzői Jogi Szakértő Testülettől. A testület nem kapott olyan értelmű utasítást a bíróságtól, hogy a felek által közvetlenül a szakértő testülethez intézett kérdésekre is válaszolnia kellett volna, ezért az eljáró tanács a felperes és az alperes által közvetlenül a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek megküldött kérdéseket figyelmen kívül hagyta, és csupán a Fővárosi Bíróság 15. számú kirendelő végzésében szereplő kérdésekre válaszolt.

A hatályos szerzői jogi törvény [1999. évi LXXVI. törvény („Szt.”) 101. § (1) bekezdésében], illetve a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI.3.) Korm. rendelet 1. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések értelmében az eljáró tanács a kirendelésben is szereplő, a jogvita tárgyát képező szerzői jogi szakkérdésekben foglalt állást, és nem vizsgálta a műsorötletekkel, műsorformátumokkal kapcsolatos esetleges egyéb, polgári vagy versenyjogi kérdéseket.

A kirendelő végzés által hivatkozott, „szinopszishoz” nevezett irat nem volt teljes bizonyossággal azonosítható, mert az ügyiratokból megállapíthatóan a keresetlevélhez a felper-

res két iratot is csatolt, amelyek a per tárgyát képező műsorleírást tartalmazzák: „A 101 leghíresebb magyar sláger” és a „Mindenidők legnagyobb slágerei” címet viselő leírást. A Mindenidők legnagyobb slágerei című irat részletesebb leírást tartalmaz, míg A 101 leghíresebb magyar sláger rövidebb, egyszerűbb megfogalmazású dokumentum. A két leírás mind megfogalmazásában, mind tartalmi szempontból némileg különbözik egymástól (pl. „100 dal” vagy „101 dal” című műsorsorozatra vonatkozik), ugyanakkor megállapítható, hogy a leírások ugyanarra a műsorra vonatkoznak. Az esetleges bizonytalanságok kiküszöbölése érdekében az eljáró tanács mindkét iratot egyaránt vizsgálta, és szakvéleményét mindkét iratra vonatkozóan alakította ki.

Az eljáró tanács szakvéleménye a Fővárosi Bíróság által feltett konkrét kérdésekről

Ad 1–2. A keresetlevél mellékletét képező, „A 101 leghíresebb magyar sláger” és a „Mindenidők legnagyobb slágerei” című irat nem egyéni eredeti alkotás, nem áll szerzői jogi védelem alatt, a következőkre tekintettel.

Ahogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület korábbi, a televíziós műsortervek, formátumleírások, technikai műsorleírások szerzői jogi vizsgálata tárgyában született szakvéleményeiben is részletesen kifejtésre került,¹ televíziós műsorleírások esetében a szerzői mű jelleg alapvetően két szempontból vizsgálható: a leírás, szinopszis tekintetében, nevezetesen, hogy a konkrét írásos anyag esetleg szépirodalmi vagy inkább szakirodalmi műként szerzői jogi védelem alatt áll-e; továbbá a műsorterv alapján létrejött, megvalósított műsor tekintetében, audiovizuális szerzői, illetve szomszédos jogok szempontjából. Tekintettel arra, hogy a perbeli esetben a műsorleírások alapján nem jött létre a felperesek részéről, illetve közreműködésével olyan konkrét audiovizuális mű, illetve szomszédos jogi teljesítmény, televízióműsor, amelynek felhasználására hivatkoztak volna a felperesek, ezért a konkrét ügyben audiovizuális szerzői jogi vagy szomszédos jogi kérdések nem merülnek fel. Ennek folytán azt, hogy az adott műsorleírások, szinopszisok szerzői jogi védelem alatt állnak-e, az dönti el, hogy azok esetleg szépirodalmi vagy szakirodalmi műként megállnak-e.

A vizsgálendő kérdés elsődlegesen az, hogy a keresetlevélhez csatolt műsorleírások formai, esztétikai, illetve tartalmi tekintetben olyan egyéni, eredeti szerzői alkotásnak minősülnek-e, amellyel kapcsolatosan szerzői jogi értelemben vett felhasználás egyáltalán értelmezhető lehet. Ennek a kérdésnek a megválaszolását követően lehet csak releváns az a kérdés, hogy a keresetlevélhez csatolt, szinopszisnak nevezett iratok alapján további alkotómunka hozzáadása nélkül megvalósítható-e a televízióműsor. Ha ugyanis a műsorleírások nem áll-

¹ Az eljáró tanács hivatkozik a műsortervek (szinopszisok), formátumleírások szerzői jogi védelmével kapcsolatos kérdések tárgyában született SZJSZT-9/00 számú, illetve televíziós műsorleírások/technikai forgatókönyvek szerzői jogi minősítése tárgyában született 28/00/1–2 számú, továbbá az ugyancsak televíziós műsorformátum szerzői jogi védelmének kérdéseivel foglalkozó 24/08 számú szakvéleményben foglalt elvi megállapításokra a szerzői jogi védelem jogszabályi feltételeit illetően.

nak szerzői jogi védelem alatt, akkor azok televízióműsorkénti megvalósítása sem minősül szerzői jogi értelemben releváns felhasználásnak, adott esetben szerzői jogi jogsértésnek.

A keresetlevélhez csatolt műsorleírások vizsgálata alapján megállapítható, hogy azok sem tartalmi, sem formai tekintetben nem hordozzák egyéni, eredeti alkotás jellegét, a per tárgyát képező műsorleírások nem haladják meg a szerzői jogi védelemben nem részesülő ötletkifejtés szintjét.

A leírások, szinopszisek célja alapvetően egy műsorötlet összefoglalása (A 101 leghíresebb magyar sláger), illetve a lebonyolításhoz szükséges részletesebb utasítások, illetve játékszabályok megadása (Mindenidők legnagyobb slágerei). Az Sztj. 1. § (6) bekezdése kifejezetten kizárja a szerzői jogi védelem köréből az ötletet, illetve az eljárást. Így a műsorötlet, illetve a tervezett műsor tárgyát képező vetélkedő erre épített játékszabálya nem áll szerzői jogi védelem alatt.

Bár a televíziós műsorötletek, formátumok általánosságban sem Magyarországon, sem külföldön nem állnak szerzői jogi védelem alatt, ezért az újdonság kérdése a szerzői jog szempontjából nem releváns. Megjegyzendő mégis, hogy a keresetlevélhez csatolt leírásokban szereplő alapötlet, zenei produkciók, könnyűzenei dalok vetélkedőszerű versengése (táncdalfesztivál), illetve zenei előadók vetélkedője (Megasztár, Popstars), amelyek helyezettjeiről a nézők szavazással döntenek, 2005-ben már mind a hazai, mind a nemzetközi televíziózásban régóta jól ismert műsorötlet volt, alapvetően nem tekinthető újnak.

A per tárgyát képező műsorleírások formai szempontból sem hordozzák egyéni, eredeti alkotás jellegét, kifejtésük nem egyéni, eredeti jellegű, a kidolgozás nem esztétikai megvalósítást céloz, hanem utasítások tárgyilagos leírását arra vonatkozóan, hogy milyen típusú műsort, milyen szabályrendszer szerint tervez/ajánl a felperes létrehozni, az miért számíthat sikerre, milyen módon érdemes a zenei versenykategóriákat létrehozni, hogyan javasolt a dalokat csoportosítani, hogyan szavaznak a nézők stb.

A műsorleírások kifejezőmódjának egyszerűsége, az esztétikai megformáltság hiánya miatt a tartalmi szempontokon túl a formai jegyek alapján is megállapítható, hogy a keresetlevélhez csatolt műsorleírások nem állnak szépirodalmi műként sem szerzői jogi védelem alatt.

Bár a szerzői jogi védelem hiánya folytán a felhasználás kérdése szerzői jogi szempontból nem releváns, a bíróság által feltett első kérdésre az eljáró tanács válasza az, hogy a keresetlevélhez csatolt iratok audiovizuális, illetve televíziós szempontból nem tartalmaznak olyan részletességű konkrét szakmai, technikai megvalósítási utasításokat, hogy azok alapján egy televízióműsor további munka hozzáadása nélkül megvalósítható lenne. Az eljáró tanács véleménye szerint a szóban forgó leírások nem tekinthetők valamely televízióműsor forgatókönyvének, illetve technikai forgatókönyvnek, sem pedig olyan egyéb szakmai anyagnak, amely a konkrét műsor mint audiovizuális produkció megvalósításának alapjául szolgálhatna, abban audiovizuális megvalósításra vonatkozó instrukciók – a helyszínre vonatkozó ötleteken túl – egyáltalán nem szerepelnek.

Ad 3. Tekintettel arra, hogy az eljáró tanács válasza az első két kérdésre az, hogy a keresetlevélhez csatolt műsorleírások nem tekinthetők egyéni, eredeti szerzői alkotásnak, ezért a 3. kérdés megválaszolása nem volt az eljáró tanács feladata, a műsorleírások és a DVD-lemezekre rögzített adásanyagok összehasonlítását az eljáró tanács nem végezte el.

Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke

Dr. Sár Csaba, a tanács előadó tagja

Kézdi-Kovács Zsolt, a tanács szavazó tagja

„A 100 LEGGAZDAGABB MAGYAR” CÍMŰ KIADVÁNNYAL ÖSSZEFÜGGŐ SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEK

SZJSZT-01/11/1

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A megkereső által feltett kérdések

1. A rendelkezésre álló periratok alapján kétséget kizáróan megállapítható-e, hogy az alperes által írt szócikkekre vonatkozóan a szerzői, vagyoni jogokat az alperes a felperesnek átengedte, így a felperes a szerzői, vagyoni jogokat az alperestől megszerezte?
2. Amennyiben az 1. pontban foglaltak nem állapíthatóak meg, a felperes az alperes beleegezése hiányában más módon szerzői vagyoni jogokat szerzett-e az alperes által írt szócikkekre vonatkozóan?
3. Az első és második kérdésre adott igenlő válasz esetén szíveskedjen véleményt adni arról, hogy megállapítható-e, hogy a felperes kizárólagos használati jogot szerzett az alperes által írt szócikkekre vonatkozóan?
4. Az alperes írásbeli szerződés hiányában köteles lett volna-e elkészíteni a perbeli szócikkeket, és azokat köteles lett volna-e a felperes részére átadni, különös tekintettel arra, hogy a peres felek e megelőző években egymással együttműködtek, és 2004-ben is megkezdődött a kiadvány szerkesztése, különös tekintettel továbbá arra, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület 06/05/2 számú szakvéleménye szerint „A 100 leggazdagabb magyar” kiadvány folyóiratnak minősül?
5. A rendelkezésre álló iratok alapján megállapítható-e, hogy a perbeli szócikkek szerzője kizárólag az alperes volt figyelemmel arra, hogy a perbeli folyóiratszám elkészítésére a felperes kezdeményezésére került sor, és a munkálatok a felperes irányítása alatt folytak.

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Az eljáró tanács az alábbiakat kívánja előrebocsátani.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. §-ának (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”. Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor ezért kizárólag a kirendelő bíróság által rendelkezésre bocsátott adatok és iratok alapján hozta meg jelen szakvéleményét.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 101. §-ának (1) bekezdése értelmében a testület hatásköre a szerzői jogi jogvitás ügyekben adott szakvélemények készítésére terjed ki. A rendelet 1. §-ának (2) bekezdése értelmében szerzői jogi jogvitás ügynek – a rendelet alkalmazása során – az Szt.-ben szabályozott szerzői, szomszédos és adatbázis-előállítói jogok érvényesítésével összefüggő jogvitákat kell tekinteni. Az előzőekből következően az eljáró tanács kizárólag azon kérdésekben tehet megállapítást vagy foglalhat más módon állást, amely a fentieknek megfelelően szerzői jogi jogvitás ügynek minősül.

Az eljáró tanács, miután megvizsgálta a rendelkezésre bocsátott peres iratokat, megállapította, hogy a felperes szerzői jogi jogcímre hivatkozva kereseti igényt nem terjesztett elő. Bár kétségtelen, hogy a felperes 2008. október 21. napján előterjesztett keresetmódosítása tartalmaz olyan kereseti követelést, amelynek jogcíme a Ptk. 86. §-ának (4) bekezdése szerint oltalmat élvező know-how, ez azonban nem minősíti a fentiek értelmében a peres vitát szerzői jogi jogvitás üggyé.

Ugyanakkor a kirendelő végzés 1. és 2. kérdése arra vonatkozik, hogy szerzői jogi jogalapon megállapítható-e a felperes jogszerzése, és az e kérdésekre adott válaszok összefüggnek a 3. és 5. kérdésre adható válasszal is.

Az eljáró tanács megállapította azt is, hogy a jelen ügy kapcsán a BRFK XI. Kerületi Rendőrkapitányság Bünyügyi Osztálya egy ízben már kért a Szakértői Testülettől szakvéleményt. Az eljáró tanács megvizsgálta a jelen ügy aktái között is megtalálható SZJSZT 06/05 számú szakvéleményt, és azt állapította meg, hogy a korábbi szakvélemény elkészülte óta a jelen ügy tárgyát képező jogvita szerzői jogi aspektusait érintő új körülmény vagy adat nem merült fel. Ez amiatt sem lehetséges, mert a történeti tényállás a 06/05 számú szakvélemény elkészülte előtt lezárult. Az eljáró tanács az előzőekből következően a korábbi szakvélemény megállapításait változatlanul iránymutatónak tekinti.

Ad 1–2. Az Szt. 16. §-ának (1) bekezdése és 42. §-ának (1) bekezdése alapján felhasználási jogot (abban a körben, ahol a vagyoni jogátruházást az Szt. megengedi az 55. § útján) csak felhasználási engedély (jogátruházó nyilatkozat) és elfogadás alapján lehet szerezni.

Ez alól csak az jelent kivételt, ha az Szjt. a származékos jogszerzést lehetővé teszi felhasználási engedély nélkül (Szjt. 6. § és 30. §).

A felhasználási jog keletkezéséhez tehát a jelen tényállás mellett vagy szolgálati mű és műátadás volna szükséges (Szjt. 30. §), vagy egy ettől függetlenül létező felhasználási szerződés, azaz a szerző oldaláról létező felhasználási engedély.

Az SZJSZT 06/05 számon adott szakvéleményének I.2. pontja megállapítja, hogy az adott tényállásban a szolgálati műre vonatkozó jogszerzés még az egyéb feltételek megléte mellett sem következhetett be, mert *„Az elnökség tagjai, illetve az eljáró tanács arra a következtetésre jutott, hogy az átadás önmagában attól nem állapítható meg, hogy a mű a munkáltató szerverén keresztülhaladt, illetve azon elmentésre került. Az átadás a munkáltatónál bevezetett szokásos rend szerint a szerzői mű közlésre kész állapotban a munkáltató rendszerébe történő beküldése, vagy más módon történő továbbítására irányuló kifejezett aktus, illetve megállapítható az átadás megtörténte akkor is, ha a munkaviszony megszűnésekor a munkakör átadásával együtt a kész szócikkek átadása is megtörtént.”*

A 06/05-ös ügyben tett megállapítás szerint: *„Az megdönthető vélelemnek minősül, hogy a munkaviszonyban álló szerző munkaköri kötelezettségébe tartozik az adott mű létrehozása.”*

A jelen ügyben eljáró tanács megállapítja, hogy a munkaköri kötelezettség körében történő műelkészítés sem állapítható meg, mert a szócikkek elkészítésére és a szerkesztésre nem az alperes mint munkavállaló, hanem az A. M. Kft. vállalt kötelezettséget, és az ellenérték kifizetése is e társaságnak történt. Erre vonatkozóan került bizonyítékként csatolásra a 2005. november 17-én kelt alperesi ellenkérelem mellékleteként három számla, melyek a 3/A/1. számú, a 3/A/2. számú és a 3/A/3. számú peres iratok között találhatók.

Az eljáró tanács e véleménye összhangban van az SZJSZT 06/05 számú véleménye II.c) válaszával:

„... az eljáró tanácsnak a rendelkezésre álló iratok alapján kialakítható véleménye szerint az R. Kiadó nem szerezte meg az Sz. P. által írt cikkekre vonatkozóan a szerzői vagyoni jogokat”.

A szolgálati műre vonatkozó jogszerzés vizsgálatát követően azt szükséges megvizsgálni, hogy van-e létező és érvényes felhasználási szerződés a felek között.

Az Szjt. 45. §-ának (1) bekezdése értelmében a felhasználási szerződést – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – írásba kell foglalni. Az Szjt. vonatkozó rendelkezéseit a Szerzői Jogi Szakértő Testület 09/09. számú szakvéleményében már elemezte, az eljáró tanács e véleményyt a jelen ügyben is fenntartja, és arra az alábbiak szerint hivatkozik:

„Az Szjt. 16. § (1) bekezdése, 42. § (1) bekezdése, és – a jogátruházás esetére – az 55. § alapján csak meghatározott alakításoknak megfelelő engedély alapján keletkezik felhasználási jog.

A hatályos Szjt. e tekintetben kifejezetten eltér a korábbi szabályoktól. Míg a mű jogszerű felhasználásához szükséges engedély formáját illetően a régi Szjt. megelégedett a szerződésen kívül adott (egyoldalú) hozzájárulással is, az új Szjt. 16. § (1) bekezdés második mondata főszabályként szerződés kötését kívánja meg. ... A 9. § (2) bekezdése szerinti szerzői vagyoni jog gyakorlásának rendeltetésszerű módja a felhasználási szerződés kötése. Az Szjt. változtatott a

régi Szt. azon megközelítésén, hogy a felhasználáshoz (valójában a nyilvánosságra hozatalhoz), a személyhez fűződő jogok körében adott hozzájárulás elegendő lehet a szerző oldaláról a felhasználási szerződés megkötéséhez. Az Szt. rendszerében a felhasználás engedélyezésére, tehát a vagyoni jogok gyakorlása körében adott felhatalmazásra csak felhasználási szerződés megkötése útján kerülhet sor. Az 55. § hatálykiterjesztése pedig ennek az elvnek a hatókörét kiterjeszti az előadóművészi teljesítmények felhasználására és a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre is. [Szt. Nagykommentár, szerk: Gyertyánfy Péter, a 16. § (1) bekezdéséhez és a 42. § (1) bekezdéséhez fűzött magyarázat, Complex + Jogtár, 2009. május 31.-i lezárás].”

Hivatkozott szakvéleményében a testület azt állapította meg, hogy bár a ráutaló magatartás szerződési nyilatkozatnak tekintendő, a felek között ily módon létrejött felhasználási szerződés alaki okból, az írásba foglalás elmaradása miatt a Ptk. 217. §-ának (1) bekezdése értelmében semmis, azaz érvénytelen, az érvénytelenség miatt pedig a szerződés nem értelmezhető, mivel „értelmezni csak létező, és érvényes szerződést lehet.”

A jelen ügyben érintett, szerkesztett kiadványt az SZJSZT 06/05. számú szakvélemény folyóiratnak (időszaki kiadvány melléklete) tekintette, azaz az írásbeli alaktól az Szt. 45. §-ának (2) bekezdése alapján el lehet tekinteni (SZJSZT 06/05-ös szakvélemény, 5. o.).

Kérdés tehát az, hogy van-e olyan szóbeli megállapodás vagy olyan ráutaló magatartás, amely az R. Kiadó felhasználásijog-szerzését megalapozza.

Létező szóbeli megállapodásra nincs utalás az iratokban.

A jelen ügyben nem állapítható meg olyan ráutaló magatartás sem, amely felhasználási engedélyként értékelhető lenne. Ilyen ráutaló magatartás csak az átadás lehetne, amely azonban nem történt meg, mert (ahogy azt az SZJSZT 06/05-ös szakvéleményből idéztük) a mű(vek) munkáltatói szerverén történő áthaladása nem valósítja meg az átadást.

Az 1. és a 2. kérdésre az eljáró tanács összefoglaló válasza az, hogy nem állapítható meg, hogy az alperes által írt szócikkekre vonatkozó vagyoni jogokat a felperes bármely szerzői jogi jogcímen megszerezte volna.

Ad 3. Mivel az eljáró tanács az első és második kérdésre nemleges választ adott, e kérdést megválaszolni nem szükséges.

Ad 4. A kérdés arra irányul, hogy írásbeli szerződés hiányában az alperes köteles lett volna-e „elkészíteni a perbeli szócikkeket, és azokat köteles lett volna-e a felperes részére átadni”. A korábban hivatkozott jogszabályok értelmében a kérdés megválaszolására az eljáró tanácsnak hatásköre nincs, mivel ez nem szerzői jogi szakkérdésnek minősül.

E kérdéskörben az eljáró tanács – az SZJSZT hatáskörének hiánya miatt – megállapítást nem tehet.

Ad 5. Az eljáró tanács jelezni kívánja, hogy a peres eljárás során korábban nem vetődött fel olyan kérdés, amely a vitatott művek (szócikkek) szerzőségére vonatkozott volna. Az eljáró tanács jelezni kívánja továbbá azt is, hogy sem a 06/05 számú szakvéleményt megelőzően, sem pedig azt követően nem merült fel olyan körülmény, amely az alperes szerzőségét megkérdőjelezte volna.

Az Szjt. 94/B. §-ának (1) bekezdése értelmében az ellenkező bizonyításig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek a nevét ilyenként a művön a szokásos módon feltüntették (első szerzőségi vélelem). Bár a hivatkozott jogszabályt az egyes törvényeknek az iparjogvédelmi és szerzői jogok érvényesítésével összefüggő módosításáról szóló 2005. évi CLXV. törvény 33. §-ának (1) bekezdése értelmében csak a 2006. január elsejét követően indult eljárásokban kell alkalmazni, de tartalmilag ezzel azonos szabályt tartalmaz a Berni Unió Egyezményt kihirdető 1975. évi 4. törvényerejű rendelet 15. Cikkének (1) bekezdése is.

Az eljáró tanács ezt követően megállapította, hogy a peres iratokhoz 12. számon csatolt kiadvány 8. oldala Sz. P. alperest, továbbá K. Gy.-t és Sz. M.-et jelöli meg mint a perbeli kiadvány szerkesztőit és szerzőit. A kiadvány impresszuma szerzőkre vonatkozó további adatot nem, csupán az akkor hatályos sajtóról szóló 1986. évi II. törvény 16. § (1) bekezdésében megjelölt tartalmi elemeket tartalmazza. A fentiekből következően az eljáró tanács azt állapítja meg, hogy a jogszabály értelmében a vitatott kiadvány szerzőinek – ellenkező bizonyításáig – Sz. P.-t, továbbá K. Gy.-t és Sz. M.-et kell tekinteni.

Dr. Faludi Gábor, a tanács elnöke
Dr. Békés Gergely, a tanács előadó tagja
Dr. Hepp Nóra, a tanács szavazó tagja

Összeállította: dr. Kiss Zoltán

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Prof. dr. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata II. 2006–2010. Novotni Alapítvány a „Magánjog fejlesztéséért”, Miskolc, 2010; ISBN 978 963 9360 75 4

Talán nem szerénytelenség azt állítani, hogy Vida Sándor professzor megkerülhetetlen személyisége a hazai szellemi tulajdon-védelmi szakmának. A megállapítás kiváltképpen igaz a védjegyjogot művelő szakemberek körére. Ő volt az, aki a háborút követő második évtizedben, a piacgazdaság kereteit teljesen felszámoló kommunista rezsim idején a tisztességes szabadpiaci verseny egyik alapkövét jelentő intézmény, a védjegyjog területén kutatásokba kezdett, és tanulmányozta az akkori keleti blokk – Magyarország mellett – egyik legerősebb iparjogvédelmi hagyományaival büszkélkedő Csehszlovákia védjegyszerződését. Munkásságával hozzájárult ahhoz, hogy az iparjogvédelem eme sokoldalú szegmense magas színvonalon fennmaradjon, majd a rendszerváltást követően ismételtelen elnyerhesse a hazai jogrendszerben méltó helyét. Tevékenységével azonban a szakmának nemcsak a belföldi megbecsülését erősítette, hanem a magyar védjegyjogi közösség európai elismertségében is szerepet játszott, és teszi ezt a mai napig is.

A könyv 2006-ban megjelent első része szakmai körökben egyre erősödő szükségletet elégített ki, hiszen hazánk Európai Unióhoz történő csatlakozásával nem csupán az írott közösségi jog – valamint a csatlakozást megelőző elsőbbségű és tekintélyes mennyiségű közösségi védjegyek – hatálya terjedt ki, hanem többek között az Európai Bíróságnak a védjegyjogi irányelv értelmezésének tárgyában hozott előzetes döntései is. A csatlakozás a területen jártas személyek számára teljesen új helyzetet eredményezett, mert bár korábban is rendelkezésre álltak az írott normákon túl a Legfelsőbb Bíróság kötelező döntései, ezek mennyisége, valamint az egyes kérdésekben kifejtett elvi iránymutatás részletessége nem volt összemérhető a közösségi döntésekkel.

Ezzel párhuzamosan figyelemmel kellett és kell lenni egy olyan folyamatra, ami alapján látható, hogy az európai védjegyjogban egyre inkább meghonosodik az angolszász jogrendszerre jellemző esetjogi szemlélet. Különösen igaz a tétel az Európai Unió Belső Piaci Harmonizációs Hivatalára, ahol a döntések indokolásában gyakran más ügyben hozott eseti döntést használnak fel referenciaként, leginkább olyanokat, amelyek a fellebbezési tanácsot követően megjárták az Elsőfokú Bíróságot is. Anélkül, hogy állást foglalnánk az angolszász rendszer elterjedésének indokoltságát érintő vitában, tényként kell elfogadni a trendet, ami óhatatlanul is kihat a nemzeti és a nemzetközi védjegyeljárások kapcsán mind az ügyfelek, mind pedig az eljáró hatóságok gyakorlatára. Ilyen körülmények között jelent meg a könyv első része, ami irányítúként szolgált a hazai szakemberek számára a védjegyjogi döntések tengerében a meghatározó – és jogi kötőerővel bíró – előzetes döntések igényesen kidolgozott bemutatásával.

Felgyorsult világunkban még a legnagyobb jóindulattal sem lehet a védjegyszakmát a külső folyamatoktól megkímélt békés szigetnek aposztrofálni, ezért a második kötet megjelenéséig eltelt négy év során felmerült ügyek és a szakmai viták bőséges alapanyagot szolgáltatottak az új könyv megírásához. Örömteli és a felhasználást nagyban elősegítő körülmény egyben, hogy a második könyv megőrizte elődjének logikus struktúráját. A korábbi kiadvány értékeinek megőrzése mellett a szerző újdonságokkal is színesítette a könyvet azzal, hogy a luxemburgi székhelyű törvényszék döntéseinek ismertetése és feldolgozása mellett ezúttal a főtanácsnoki vélemények elemzését is tartalmazza. Ez különösen annak fényében üdvöztető, hogy az Európai Bíróság eljárását meghatározó sajátosságokból kifolyólag a főtanácsnok a véleményében kevésbé formalizált keretek között és a végleges döntéshez képest szélesebb spektrumú interpretációt nyújthat, amiben a különböző nézőpontok bemutatása gyakran részletesebb, és az ügyek mögött megbújó gazdasági konfliktusok feloldásához nem ritkán közelebb álló.

Az I. fejezetben a szerző a védjegyekkel szembeni legalapvetőbb – és talán éppen ezért a konkrét ügyek szintjén igen nehezen körüljárható, de mindkét oldalról élénken vitatható – követelményt, a megkülönböztetőképességet érintő döntéseket taglalja. Diplomatikusan, de a szakma iránti kellő alázattal ismerteti a védjegyjogászok körében eleinte megütközést keltő BABY DRY-döntést,¹ valamint azt követően az Európai Bíróság azon próbálkozásait, amelyekkel a döntés élet kísérelték meg tompítani, ezzel évekre bizonytalanságot szülve a jogalkalmazók körében.

A II. fejezet a védjegyek körében kiemelt szerepet játszó, jó hírű árujelzők nem kevésbé összetett témakörét tárgyalja az áttörést jelentő DAVIDOFF-döntésből² kiindulva, egészen a legfrissebb fejleményként értékelhető PAGO-jogesetig,³ ami szakmai körökben a közösségi védjegy jóhírűségének területi dimenzióját tekintve élénk és nyitott kérdésekkel teli vitákat generált.

A III. fejezetet mintegy megalapozza a PAGO-ügy, hiszen ez utóbbinál jutunk el a közösségi védjegy tényleges használata területi dimenziójának kérdéséhez, ami az elmúlt két év egyik legkiélezettebb és azóta is lezáratlan szakmai vitáját eredményezte. A téma jelentőségét mi sem jelzi jobban annál, hogy jogosult szervezetek európai és azon kívüli rendezvényeinek napirendjén állandóvá vált, így például a pedigrét nem nélkülöző Nemzetközi Védjegy Egyesület (INTA) 133. éves közgyűlésén⁴ a programban szereplő első pontot javarészt ennek fogják szentelni.

A IV. fejezet a rivaldafényt kevésbé élvező, de tartalmát tekintve nem kevésbé érdekfeszítő, lajstromozást gátló és törlési okot, a rosszhiszemű védjegybejelentés témakörét tárgyalja. A rosszhiszeműség tézisének értelmezése sohasem tartozott a könnyen megítélhető kérdé-

¹ C-383/99.

² C-292/00.

³ C-301/07.

⁴ INTA 133rd Annual Meeting, San Francisco, May 14–18, 2011.

sek közé. Ráadásul Európában kevés az olyan rendszerek száma, ahol ez az ok egyáltalán megjelenik, mi több közigazgatási eljárás keretei között is dönthetnek róla. A hazai jogalkalmazás számára ezért igen értékes lehet a LINDT-ügy⁵ ismertetése.

Külön említésre méltó a szerző törekvése arra, hogy a jogesetek ismertetése és elemzése során széles körben hasznosítható ismereteket közvetítsen. Így nem meglepő, hogy a jogszerzésre irányuló eljárásokat meghatározó témákon túl külön fejezetet szentel a jogérvényesítéssel kapcsolatos ügyeknek.

Végezetül a könyv elvitathatatlan érdeme, hogy külön foglalkozik a közösségi védjegyrendszer jövőjével, ami a koegzisztencia elvéből fakadóan nem vizsgálható a tagállami védjegyrendszerektől elszigetelten. Az Európai Bizottság által a Max Planck Intézettől megrendelt átfogó tanulmány eredményeinek publikálására ugyan még nem került sor,* a szerző ezért a tanulmány megrendelését megelőzően az intézet konferenciáján⁶ elhangzott, a védjegy jog jövőjét meghatározó témakörök ismertetése útján érzékelteti a fejlődést érintő konfliktusos és lehetséges kitérési pontokat.

A téma iránt érdeklődők módfelett hasznos alkotásra lelhetnek ebben a könyvben. Az európai védjegy jog jövőjét tekintve pedig már ma azonosítható több olyan körülmény, ami reményt kelt bennünk, olvasókban arra, hogy néhány év múlva találkozni fogunk a könyv III. kötetével.

Dr. Gonda Imre

* * *

Mark Schumann, Libby Sartain: Tehetségmágnesek. A kiválóakat vonzó vállalati márka felépítése. HVG Könyvek, 2010; ISBN 9633040195

Mi vagyunk az Élet fiai, / A küzdelemre fölment daliák, / Megmozdulunk, hejh, összeroppan akkor / Alattunk ez a régi világ! (József Attila: Fiatal életek indulója)

A szakirodalom már jó néhány éve már kimutatta, hogy napjainkra a szellemi tulajdon vált a legfontosabb vagyonelemmé a modern gazdaságban – olyannyira, hogy a felmérések szerint az Egyesült Államokban az 500 legnagyobb tőzsdei cég piaci értékének 80%-át már immateriális vagyonuk teszi ki, annak pedig igen jelentős hányadát szellemi vagyonuk adja. [Pl. Gordon V. Smith, Russell L. Parr: Intellectual Property – Valuation, Exploitation, Infringement Damages (Szellemi tulajdon – értékelés, hasznosítás, bitorlás okozta károk),

⁵ C-529/07.

⁶ Zukunft des europäischen Markenrechts, Berlin, 2007. Oktober 4–6.

* A publikálás a kézirat beérkezése után megtörtént: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/tm/20110308_allensbach-study_en.pdf (a szerk.).

John Wiley & Sons, 2005 – I. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2007/3. sz.] Szükség-telen itt részleteznünk, mennyire döntő jelentősége van a cég szellemi vagyonának abban, hogy képes legyen folyamatosan megújítani árucikkei versenyképességét, valamint tevékenysége jövedelemtermelő képességét. Csak a dolog velejét összegezve, innováció nélkül nincs versenyképesség, nem tartható fent sem az eredményesség, sem a hatékonyság, erős és folyamatosan fejlesztett szellemi vagyon nélkül nincs innováció. Tegyük még hozzá: a piac élvonalába tartozó cégek túlnyomó hányada esetében immateriális vagyonuk jelentős részét alkotja goodwilljük is, azaz a piac kedvező értéktétele a céget és annak árucikkeit illetően. E goodwillnek a gazdasági értékét az adja, hogy nagyon is számottevő versenyelőnnyel ruházhatja fel a céget a piacon, ami komoly mértékben növelheti annak jövedelemtermelő-képességét. A piaci versenyben azonban csupán addig fejt ki a cég számára e kedvező hatását, amíg annak árucikkei maguk is jól állják a versenyt mind technikai, mind gazdasági jellemzőik tekintetében. Ezeket tehát folyamatosan fejlesztenie, frissítenie kell, vagy éppen újabbakkal lecserélnie, hogy elejét vehesse goodwillje lemorzsolódásának. Hasonlóan kritikus jelentősége van a goodwill fenntartása tekintetében azoknak az eszközöknek és módszereknek is, amelyeket a cég piaci munkájában alkalmaz, és amelyeket hasonlóképpen fejlesztéssel lehet folyamatosan az élvonalban tartani. A mindehhez szükséges fejlesztések eszköztárának alapját pedig szintén a cég szellemi vagyona adja – tehát a goodwill értéke is csak addig marad fent és gazdagítja a cég immateriális vagyonát, ameddig ezt kellőképpen segíti az innovációs munka, amely viszont szükségképpen a szellemi vagyonára támaszkodik. Tehát a goodwill gazdasági értékének is a szellemi vagyon adja a tartószerkezetét. Magától értetődik, hogy ugyanez érvényes az élvonalban végzett piaci munkában kritikus jelentőségű árujelzőkre is – ennek kifejtésébe itt nem bocsátkozunk. A cégek számára – és minden olyan szervezet, intézmény számára tehát, amelynek változó, fejlődő környezetben kell tudnia fennmaradni, s ezért ha másokkal nem is, de a változásokkal lépést kell tudnia tartani – a szellemi vagyon elemei „a földnek savai; ha pedig a só megízetlenül, mivel sózzák meg? nem jó azután semmire, hanem hogy kidobják és eltapossák az emberek” (Mt 5,13). Ugyanennyire nélkülözhetetlenek az olyan szakemberek, akik képesek a szellemi vagyon kezelésére, karbantartására, fejlesztésére, hasznosítására. Modern világunkra jellemző azonban az is, hogy az élvonalbeli termelőerők fejlesztésében, megújításában a legszűkebb kapacitást a kellő felkészültségű szakemberek alkotják, hiszen belőlük lehet a legkevésbé igény szerint bővíteni a kínálatot. A szerzők erre építik e könyvük mondanivalóját. Amint bevezetőjükben írják: „Minden olyan vállalatnak, amelyik az élre akar törni, olyan marketingcentrikus szervezetet kell kiépítenie, amely ugyanolyan agresszíven teremt márkahűséget a dolgozók között, mint ahogy a fogyasztók között. Ezért írtuk meg ezt a könyvet.” Az érthetőség kedvéért meg kell jegyeznünk, hogy a márkahűség itt – és az egész könyvben – a szóban forgó céghez való kötődést jelenti, a márka – az árujelzők működési módjával analóg módon – a céget jeleníti meg. Ám, amint mondják „A munkáltatói márkahűség (ami itt a márkahűség szinonimájaként szerepel – a szerző) eltér az elköteleződés

hagyományos formájától. Bár a klasszikus lojális munkaerő létfontosságú egy cég számára, azonban ez a fajta elkötelezettség csak a munkavégzés idejére korlátozódik. A munkáltatói márkahűség ennél hosszabb távú és szélesebb spektrumú lojalitást jelent, ami túlmutat a hagyományos értelemben vett munkakapcsolaton, és kiterjed a dolgozóknak a munkahelyi arculattal való azonosulására is.” S ha már a szerzők az árujelzők világából átemelték a márka fogalmát, fűzzük ide: a munkáltatói márkahűségről nyilvánvalóan a munkáltatói márkával összefüggésben, ez utóbbi létét feltételezve lehet beszélni. Az viszont inkább csak korlátozott körben bír jelentőséggel: az ember munkavállalóként a munkáltatóhoz kötődhet, és annak „márkájához” valószínűleg inkább csak a sok vállalatból állók, jelesen a multik esetében, ahol a márka lényegében ugyanolyan azonosítóként segíti a munkakínálatban történő eligazodásban, mint vásárláskor az áruvilágban.

„A piacon, ahol a tudás hatalom, a potenciális munkaerőt a rendelkezésére álló információ erősebbé teszi, mint a potenciális munkáltatót.” / „A tehetségmárka, mint minden más márka, ígéret: annak kinyilvánítása, amit a vállalat nyújtani szeretne a dolgozó hozzájárulásaért cserébe. A többi márkához hasonlóan a tehetségmárka is lenyomata annak, amiben a cég hisz, és amit képvisel. A tehetségmárka célja megkülönböztetni a vállalatot a többi cégtől a fogyasztó figyelméért vívott versenyben. Annyi a különbség, hogy itt a fogyasztó a munka fogyasztója.” / „Régen a dolgozót kielégítették a hosszú távú kompenzációk, a mai munkaerő azonban azonnali kielégülésre vágyik, és nem túl kitartó. A márkahűséget, különösen a munkáltatói márkához való hűséget tehát ki kell vívni.” / „A törekvéseken alapuló tehetségmárka azt fejezi ki, amivé a szervezet válni akar. Emellett hirdethet folyamatos fejlődés melletti munkavégzést is, amikor azt mutatja meg, hogy milyen lesz a szervezet a jövőben.” / „Az élményen alapuló tehetségmárka bemutatja, hogy milyen élményben lesz része a dolgozónak mindennap az első pillanattól kezdve, amikor belép az ajtón. Az 'utazás' és a 'célállomás' reklámozása általában olyan szervezetekre jellemző, amelyek közismerten és büszkén pozitív élményt nyújtanak a dolgozóiknak, és amelyek hisznek ennek az élménynek a megkülönböztető erejében. A cég arra alapoz, hogy ha a legtöbb szempontból ugyanazt kínálják a munkaadók, akkor a dolgozó az élményt fogja választani. A kihívás ebben a vállalat számára az, hogy bizonyosnak kell lennie abban, hogy ez az élmény létezik, különben a dolgozók elkezdik keresni azt, amiről úgy érzik, hogy nem kapták meg.” / „Vannak olyanok, mint az IBM, amelyek a siker kritériumait szövik bele az üzenetbe: 'Ha a jövőbe néznél, és onnan tekintenél vissza a sikerekre, amelyeket az IBM-nél elértél, ezt látnád: nyitott voltál az új tapasztalatokra, a tanulásra és a szakértelem megszerzésére; élvezted az ösztönző, gyorsan változó környezetet; kiváló teljesítményedet pedig egyre nagyobb felelősséggel és elismeréssel jutalmazták.’” Idézetek a könyvből.

Az, hogy a szellemi vagyon a cégek és általában a bármilyen szervezetek messze legfontosabb erőforrásává lépett elő, szükségképpen magával hozta a humán erőforrással való gazdálkodás hasonló felértékelődését. Erről a műről ezért teljes joggal mondható, hogy legújabb korunk egyik vadonatúj, mindinkább aktuális és fontos gazdasági témájának igen

alapos szakkönyve. Témáját egy-két évtizede még utópisztikus műnek tekintettük volna, ma viszont az minden valószínűség szerint kulcs a legjobb vállalatok versenyképességének megtartásához – vagy egyre inkább azzá válhat.

Ebben a legújabb korban kőkemény szegmentálódás megy végbe a munka világában, a munkavállalók körében. Fokozódóan tudományalapú gazdaságban élünk, s a cégeknek ebben kell felvenniük a versenyt a túlélésért, a legéletképesebbeknek pedig a terjeszkedésért, gyarapodásért. Ebben az emberek munkavállalói értékét is az esetek nagy hányadában az adja meg, hogy milyen tudással tudnak hozzájárulni a cég céljainak eléréséhez. Az egyik szegmensbe így azok kerülnek, akiknek a munkaereje – ma már inkább a munkavégzésre szolgáló felkészültsége – tömegáru, akikből a kínálat meghaladja a keresletet, és örülhetnek, ha munkát és – főként – érte fizetést kapnak. Ők azok, akiket a technológiai fejlődés mindinkább kiszorít a foglalkoztatásból, akik esetében vállalati szinten mindinkább gazdaságossági mérlegelés kérdése, hogy a munkát velük vagy inkább gépekkel végeztessék el. A másik, sokkal szűkebb szegmens a munkavállalók legjaváé, azoké, akik nagyon erős szakmai felkészültségükkel – tudásukkal, tapasztalatukkal, kreativitásukkal, szakmai fejlődési képességükkel – a legfejlettebb technológiák mellett is nélkülözhetetlenek az élvonalbeli vagy oda törekvő vállalatok számára. Belőlük a kereslet haladja meg a kínálatot, a fejlődés őket teszi mind keresettebbé és a munkáltató számára értékessé. Ők a csúcstechnológiák korában is nélkülözhetetlenek, sőt, ők kellene a csúcstechnológiák életben tartásához és továbbfejlesztéséhez is, gyakran pedig szintúgy azok hatékony működtetéséhez. Az ő megszerzésüket és megtartásukat célozza az az új vállalati tudás, amelynek ez a mű igen jó tankönyvül szolgál. Amint a szerzők összegzik, könyvük arról szól, hogyan lehet az eredményesség jegyében megszerezni, megtartani és motiválni a rátermett embereket a hozzájuk leginkább illő munka elvégzéséhez. Olyan cégek számára, amelyeknek kritikus jelentőségű, esetleg létszükséglet, hogy magukhoz tudják vonzani a munkavállalók legjavát, az itt előadottak egyik legfontosabb tanulsága éppen az, hogy milyen hihetetlenül kemény verseny bontakozik ki az ilyen emberek megszerzéséért és megtartásáért, és milyen magas színvonalú felkészültségre kell szert tenniük, milyen apparátussal kell harcba szállniuk azért, hogy sikeresek lehessenek ebben.

A munkavállalók e legjavát a szerzők így jellemzik: a munka új *fogyasztója*, aki úgy keres munkahelyet, mint ahogy terméket vagy szolgáltatást rendel. Úgy sétál be a céghez, hogy teljes leírást vár el a karrierfejlődésével, a teljesítménymenedzsmenttel, a kompenzációs rendszerrel és a munka–magánélet egyensúlyával kapcsolatban. Fogyasztóként ellenőrzi, számára vállalható-e annak a helynek az erkölcsi értékei, ahol vásárol (ez a munkahelyet jelenti). Tudja, hogy bármikor lecserélheti a terméket (vagyis az állását), és újat találhat. Még a legjobb tehetségmárkával rendelkező cégeknél is mindig az előrelépésre gondol, és folyamatosan nyitott az új lehetőségekre a cégen belül és kívül. Mindehhez pedig fő eszköze az internet, ahol a lehetőségek és az azokra vonatkozó információk után kutat. Ő már nem CV-küldéssel ajánlkozik, hanem a profilját adja meg internetes portálon, vagy éppen YouTube- videón jeleníti meg bemutatkozását. Sohasem áll le a munkakereséssel, és a mun-

káltatóját és az állását is úgy választja, hogy az jól mutasson a munkavállalói profiljában (vagyis hogy erősítse a tárgyalási pozícióját, amikor majd tovább akar lépni, és a következő állás feltételeiért tárgyal). És apró, ám igen jellemző vonás: az ilyen munkavállaló a munkahelyén „türelmetlen lesz, ha az email postafiókja nem készül el az első napján, vagy a laptopján még bütykölni kell”!!

A szerzők részletesen vázolják ezeknek az újfajta munkavállalóknak a munkájukkal és a munkáltatójukkal szembeni elvárásait, aki pedig nem elég szerencsés közéjük tartozni, az csak csodálkozik, és – valljuk be – irigykedik. A cégeknek viszont, amelyeknek szükségük van rájuk, mindezzel számolniuk kell, s alkalmazkodni hozzájuk. Így például olvashatjuk: a munka élményének ezek a fogyasztói (gondolta volna bármely korábbi generáció, vagy akár a mai idősebbek, hogy ők nem dolgozók, alkalmazottak, hanem „a munka élményének a fogyasztói”?? Arany Jánost idézve, „Gondolta a fene!”) többet és mást akarnak, amikor belépnek a munkaerőpiacra. Számukra a jól azonosítható, vonzó arculat, vagyis a *tehetségmárka* mutatja meg mindazt, hogy mit ad a cég. Ezért a *tehetségmárka* (amelyet természetesen a cégnek kell magáról felépítenie, fenntartania, módszeresen fejlesztenie) mindazt kell, hogy tartalmazza, amit a munka élményének fogyasztója érezni akar; ezenkívül sugározza a reményt és a nagyra törő célokat. Azt kommunikálja a világ felé, hogy a cég mit tud, mit akar, és mit ajánl. A fogyasztó agyának azt a részét éri el, amely ugyanazon az alapon dönt a munkavégzésről, mint a kávéról, a kocsiról vagy a szabadidőről.

Amit a szerzők a cégek újfajta márkáiról, főként a *tehetségmárkáról* elmondanak, abban mintha helyenként lenne némi kis misztifikáció is, ezen azonban igazán könnyű túllépni. Könyvük valóban kitűnő, részletes, módszeres, sok gyakorlati példával alátámasztott útmutató ehhez a – joggal mondható – teljesen újfajta HR-szakmához, amely, úgy látszik, egyre inkább létfontosságú része lesz a cégek XXI. századi fegyverzetének, és mindahhoz, amit azoknak ehhez tudniuk és tenniük kell.

Dr. Osman Péter

* * *

James Lovelock: Gaia halványuló arca. Utolsó figyelmeztetés. Akadémiai Kiadó, 2010 – Új polihisztor sorozat; ISBN: 978 963 05 8923 9

Ignoramus et ignorabimus: nem tudjuk, s a legjobb esetben mi, ma élők soha nem is fogjuk megtudni, mi az igazság a globális felmelegedés veszélyében. A legjobb esetben, mert bizonyosságot csak az jelentene, ha bekövetkezne a legrosszabb. Mindaddig, amíg ez nem történik meg, Damoklész kardjaként lebeg a fejünk felett annak eshetősége, hogy beteljesedhet a veszedelem. Filozófiai és szintúgy technikai képtelenség bebizonyítani valamiről, ami lehetséges, hogy az nem létezik, így az sem zárható ki teljes bizonyossággal, hogy ez a vész valóban köröttünk ólálkodik.

Tény azonban az is, hogy az ember óhatatlanul is bizonyos gyanakvással figyeli mindazt, ami az utóbbi évtizedekben a globális felmelegedés veszélye körül, és/vagy annak jegyében történik, s különösképpen az azt megidéző, szinte végeláthatatlan anyagi konzekvenciákat vonzó megnyilatkozásokat, következtetéseket, törekvéseket. Gyanakvással, mert tudjuk, látjuk, hogy világunkban – Mefisztó híres rondóját idézve – „Áll a hajsza, áll a bál a pénz körül, / Járja koldus és király. / A Sátán örül. / ... Érte küzd a test, a szellem, / Őhozzá visz minden út, / Érte dúlnak háborúk / S harcok: ember, ember ellen”, és nem egészen bizonyos, hogy az „eladó az egész világ”-ba a tudomány képviselői és az ő álláspontjaik, tanácsaik, figyelmeztetéseik egyértelműen soha, semmikor sem tartoznak bele. A kísértés pedig jól láthatóan óriási: a globális felmelegedés fenyegetésére, az ellene való védekezésre a szó minden értelmében hatalmas üzletág épül, s mind nagyobb részt követel abból a tortából, amelyet a világgazdaság jelent.

Ignoramus et ignorabimus: valójában nem tudjuk, mi megy végbe a Föld éghajlatában, s kellő hozzáértés híján a történeket sem vagyunk képesek megbízhatóan értékelni, értelmezni. A figyelmeztetések, hírek, felszólítások mellé pedig elkergethetetlenül felötlik a klasszikus minősítő kérdés: „kinek tejel?” (cui prodest), azaz kinek van haszna abból, ha a javasolt irányban haladunk. Csak egy, igen szembeötlő példával élve, amelyről e könyvében Lovelock is szerfelett izgalmas megállapításokat tesz: itt van az ún. megújuló energiaforrásokra való áttérés körében a szélenergia-problematikája (erre lentebb visszatérünk). Tőle idézve: „a nyugat-európai tapasztalat azt mutatja, hogy az elektromosenergia-termelés e módja nem hatékony és drága. Hamarosan meg fogjuk érezni mindezt, amikor majd megemelkednek a villanyszámlák és az adók, hogy fedezni lehessen annak a megújuló energiának a költségeit A mi pénzünk azt szolgálja majd, hogy egyesek csak úgy, adókedvezményeken és szubvenciókon keresztül könnyen megszerezhető haszonhoz jussanak.” (Tudjuk, a modern kori kormányzás művészetének egyik alapvető része, hogyan osszák el a közpénzeket a nyomásgyakorlásra képes érdekcsoportok között.) S valóban, ki tudhatja közülünk bizonyossággal, hogy a szélenergia-támogatói vajon elsősorban globális életterünk fennmaradásáért, az emberiség jövőjéért munkálkodnak-e, vagy inkább a maguk politikai hasznáért?

A szerzőt az Akadémiai Kiadó így mutatja be e kötet ajánlásában: „extravagáns ökológus, jelenleg független tudós, kutató, eredeti végzettségét tekintve kémikus (később orvosi PhD-t szerzett). Vizsgálódásai középpontjában az emberi tevékenység által kiváltott, globális ökológiai változások állnak. Egy általa feltalált műszer, az elektronbefogási detektor alapvetően változtatta meg a környezetről való gondolkodásunkat. Az 1960-as évek elején részt vett a marsi életet vizsgáló NASA-programban. Ekkor fogalmazta meg az ún. Gaia-elméletet vagy Gaia-hipotézist, amely szerint a földi élő és élettelen világ egyetlen önszabályozó rendszert alkot. Szenvedélyes hangon, esszéisztikus stílusban megírt, számos meglepő elgondolást tartalmazó könyvei világszerte jelentős visszhangot váltottak ki. Ezekben többek között szembeszáll a közvéleménnyel és a politikai szférát jelentős mértékben meghatározó zöld gon-

dotat több alaptételével is. A jelen kötet mintegy összegzését jelenti eddigi munkásságának, a Gaia-elmélet tömör összefoglalását nyújtva.”

E könyvének súlyos következtetéseiről úgy érezhetjük, hogy Kasszandra lelke költözött belé, s ha elemzései helytállóak, akkor az emberiség egészére kétféle sors várhat: bölcsessége szerint kerül a pokolba vagy a purgatóriumba. „Utolsó figyelmeztetése” tehát arról is szól, hogy még van bizonyos esély arra, hogy az emberiség túlélje a valószínűleg elháríthatatlanul bekövetkező klímaváltozást, ha nem is őrizheti meg a jelenlegi életkörülményeit, sőt, mindenképpen drasztikus veszteségeket kell elszenvednie. Ha eléggé bölcs, akkor e purgatóriumon át egy új, ígéretes, hosszú távon stabil és kedvező életminőségbe juthat. Ehhez azonban nagyon sok mai eszmével le kell számolnia, sok törekvéssel felhagynia, és minden erővel, s még inkább az erőinek értelmes használatát irányító bölcsességgel alkalmazkodnia kell az „élő Földnek” azokhoz a folyamataihoz és működési módjához, amelyekkel nem tud hathatósan szembeszegülni.

Egész mondanivalójának alapja a *Gaia-elmélet*. Amint a kötetben található fogalomtár összegzi, ez „a Föld értelmezésének a nyolcvanas években közzétett elmélete, amely a Földet olyan önszabályozó rendszernek tekinti, amelyet az élő organizmusok összessége, a felszíni közetek, az óceán és a légkör alkotnak, szorosan összekapcsolódva, fejlődő rendszerként. Az elmélet szerint a rendszer célja a felszíni állapotok lehető legoptimálisabb (sic!) szinten való tartása az éppen létező élet számára. Az elmélet megfigyelésekre és teoretikus modellekre épül, és gyümölcsözőnek bizonyult, már nyolc sikeres előrejelzés fűződik hozzá.” Lovelockot idézve: „A Gaia-elmélet talán legnagyobb értéke az élő Föld metaforája, amely arra emlékeztet bennünket, hogy részei vagyunk, és hogy a Gaiával kötött szerződésünk nem csupán az ember jogairól, hanem az ember kötelezettségeiről is szól.” Ehhez viszont rögtön hozzá kell tennünk azt is: a könyv egész gondolatmenetének és mondanivalójának sarkalatos része, hogy az élő Földet nem csupán metaforának, hanem nagyon is valóságos, önszabályozó rendszernek tekinti. Ennek a rendszernek a fennmaradása egyáltalán nem függ az embertől, hanem – amint Lovelock ismételten is kifejti – képes gondoskodni magáról, biztosítani a fennmaradását, akár azon az áron, hogy a legfőbb ártó tényezőt, a túlszaporodott, túlfogyasztó, a rá kártékony következményeket hozó emberiséget visszaszorítja vagy kiküszöböli. A Gaia-elmélet itt bemutatott logikáját követve arra a következtetésre jutunk, hogy az emberiség előtt két választás áll: hozzá idomulva szimbiontája lesz-e az élő Földnek, így biztosítva a fennmaradását, vagy parazitája, amelyre igen csúf vég várhat.

Lovelock szavait idézve: már sok tény igazolja, hogy a Föld úgy viselkedik, mint egy élő rendszer. Képes ellenállni a klímaváltozásnak, de erősítheti is azt, és amíg ezt nem vesszük számításba, addig sem megérteni, sem előre jelezni nem tudjuk a Föld viselkedését. Már maga az élet sem pusztán a körülmények haszonélvezőjeként jött létre, hanem kezdettől fogva maguk az életformák is hozzájárultak a kedvező feltételek létrehozásához. „Ne felejtjük el – írja –, önhittség feltételezni, hogy tudjuk, hogyan kell megmenteni a Földet – bolygónk gondoskodik önmagáról. Mindössze annyit tehetünk, hogy megpróbáljuk meg-

menteni önmagunkat.” Ám kétséges, vajon ez is nem haladja-e meg erőinket. Amint mondja, hiába van meg fajunkban az intelligencia, hogy kitágítsuk értelmünket és megértsük az életet, az univerzumot és önmagunkat, mégis tökéletesen képtelenek vagyunk együtt élni egymással, és az eleven bolygónkkal is. Örökölt késztetésünk, hogy termékenyek legyünk és szaporodjunk, valamint gondoskodjunk arról, hogy a mi törzsünk uralja a Földet, keresztezi a legjobb szándékainkat is. „Milyen balszerencse – idézi ehhez E. O. Wilson allegóriájából –, hogy a Föld első intelligens társas állata egy törzsi szerveződésű ragadozó.”

Még ha az alagút végén, a purgatórium túlsó oldalán a túlélés ígéretének fénye csillog is, a jövőkép, amelyet e könyv felvázol, kevéssé derűs. A legrosszabb pedig az benne, hogy a vele szembeni kételkedésnek ugyan korlátlan tere van – hiszen egzakt módon az itt mondottakból is kevés bizonyítható –, azonban kétségtelenül megálló ellenérveket sem tudunk felhozni ellene. Lovelock legstabilabb érve arra, hogy a globális felmelegedés valóban évtizedek óta halad előre, abban áll, hogy ebben az időszakban a tengerszint emelkedik, ami biztos mutatója annak, hogy olvadnak a szárazföldi jégtömegek. (Az úszó jég olvadása nyilvánvalóan nem emeli a vízszintet.) Talán csak másfél olyan állítása van, amely igazán kételyre készítet. A környezetromboló széniparnak és -felhasználásnak a hetvenes évekkel kezdődő elítéléséről mondja, hogy „ennek az időszaknak a legnagyobb részében a szénipar állami tulajdonban volt (Nagy-Britanniáról beszél), így mi magunk voltunk a szennyező iparág tulajdonosai és egyúttal a felhasználók is, akik a szennyezést generálták.” Ez azt sugallja, hogy Lovelock nincs híján a naivitásnak, hiszen tudjuk, mennyi beleszólása van az istenadta népnek a modern demokráciákban abba, ahogya kormányzatok ga(rá)zdálkodnak a nevében. A „fél” állítása pedig Csernobilra és általában az atomenergia-ipar baleseteinek áldozataira vonatkozik, s meglehetősen távol esik attól, amit erről tudni vélünk. Nagyon keményen kiáll az atomenergiára támaszkodó energiatermelés mellett, és hazugságnak bélyegzi az ellene felhozott szokásos érveket. Ennek részeként azt állítja, hogy Csernobil halottainak száma 75 volt, és 50 év alatt az atomenergia-ipar összes áldozatának száma az egész világon nem érte el a százat.

Igen sommásan elítéli a globális felmelegedés elleni védekezés hivatalos alaptételeit, azt az erre vonatkozó konszenzust, amelyre a világ különféle hatalmai/érdekcsoportjai ebben jutottak. Világossá teszi, hogy ha mai, egymással is ütköző érdekek állnak a holnapután megmentését célzó cselekvési program kimunkálásának útjában, akkor „a háború első áldozata az igazság, és ez – úgy látszik – a klímaváltozásra is érvényes.” Ha pedig azok a nézetek és következtetések helytállóak, amelyeket e könyvben is fejteget, akkor ez gyökeresen megváltoztatja az egyénileg és politikailag követendő utat. Amint mondja, pusztán a fosszilis fűtőanyagok felhasználásának, az energiafogyasztásnak és az erdőirtásnak a visszafogása nem elégséges válasz a globális felmelegedésre, nem utolsósorban azért, mert a klímaváltozás, úgy tűnik, gyorsabban is végbemehet, mint ahogya reagálni tudunk rá, és lehetséges, hogy nem is visszafordítható. A globális felmelegedéssel járó szcenáriót úgy vázolja fel, hogy drasztikusan szűkülni fognak a Föld azon területei, amelyeken az emberiség stabil létfelté-

telekre talál magának, valamint a létfenntartásához szükséges agrártermelés. Lényegében a globális klíma forró és száraz „óceánjában” megmaradó kellemesebb éghajlatú „szigetekre” kell visszavonulni, amelyekről metaforikusan „mentőcsónakokként” beszél. Ez egyben azt is jelenti – és ezt hangsúlyosan, ismételten kimondja –, hogy a jelenlegi össznépeségnek csak kis része számára lesz így hely. „A Föld változásának gyorsasága miatt úgy kell majd reagálnunk, mintha árvíz által fenyegetett város lakói volnánk, akiknek egyetlen lehetőségük a megállíthatatlan vízáradat megjelenésekor, hogy magasabb helyre vonulnak vissza, túl késő van bármi mást tenni – ugyanígy késő van a számunkra is, hogy a megszokott világunk megmentésével próbálkozzunk. ... A mentőcsónakszigetek és a kontinentális oázisok emberi világa az energia, élelmiszer és élettér korlátozott voltának szorításában vergődik majd. A mentőcsónakvilág etikáját a túlélés parancsa vezérli, és ez merőben különbözik a huszadik század második felének kellemes élvhajhászásától ...” Ám ugyanakkor nem a közelgő apokalipszis egzaltált prófétája, hanem kökemény, racionális(nak ígérkező) programot vázol fel a túléléshez szükséges tennivalókra. Olyan programot, amely nem mellesleg alapjaiban sérti hatalmas érdekcsoportok érdekeit. Példák erre: „Az Európai Unió hangzatos és jó szándékú fantazmagóriái, amelyek szerint kizárólag ’természetes’ erőforrásokra építve kell ’megmenteni a bolygót’ és biztosítani a fenntartható fejlődést, működőképesek lehetnek volna 1800-ban, amikor összesen egymilliárdan voltunk, de ma ezeket csak célszerűtlen luxuselképzeléseknek tekinthetjük, amelyeket aligha engedhetünk meg magunknak. ... Ha a kormányok ragaszkodnak ahhoz, hogy célszerűtlen és drága megújulóenergia-sémákat erőltessenek át, nemsokára oda jutunk, hogy a földek nagy részét bioüzemanyag-gyártást szolgáló ültetvények, biogáz-generátorok és ipari nagyságrendben szélerőművek lepik el – akkor, amikor a földterületnek teljes mértékben az élelmiszer-termelést kellene szolgálnia, s még inkább egy elviselhető éghajlat és kémiai összetétel fenntartását. Ne legyen büntudatunk, amikor nemet mondunk erre az egész ostobaságra: jobban megvizsgálva kiderül, hogy az egész csak egy jól kidolgozott trükk, amely néhány olyan ország érdekét szolgálja, amelyek gazdasága rövid távon jó hasznot húz a szélerőművek, bioüzemanyag-gyárak és egyéb, zöldnek hangzó, energiával kapcsolatos berendezések eladásából. Pillanatra se higgyünk az ügynöki dumának, hogy ezzel mentjük meg a bolygót.” És vigasztalásul, figyelmeztetésül is: „Az igazi Földet nem kell megmenteni. A Föld meg tudja és meg fogja menteni önmagát. Mindig is ezt tette, és ezt kezdte meg most is azzal, hogy átalakul egy másik állapotba, ami számunkra és más állatokra nézve is sokkal kedvezőtlenebb. Amit az emberek azon a felhíváson értenek, hogy ’Mentsük meg a bolygót – ahogyan ma ismerjük!’, azt most már lehetetlen megvalósítani.”

A megújuló forrásokat – értve ezen mind az energiahordozókat, mind a táplálékul szolgáló anyagokat – illető, alapvető jelentőségű figyelmeztetése, hogy a fenntartható jövő csak akkor biztosítható, ha ezekből az emberiség fogyasztása nem lépi túl Gaia megújuló/megújító képességeit. S ha belegondolunk, be kell látnunk – bármilyen megdöbbentő is –, hogy igaz van, mondván: az egyetlen valóban megújuló forrásunk a Naptól folyamatosan hozzánk

áramló energia. Minden másból egy adott készlettel gazdálkodunk, azt fogyasztjuk, még ha így-úgy igyekszünk is regenerálni, amit lehet, és amit tudunk. (Gondoljunk bele: a hivatalos koncepciók megújuló erőforrásként állítják be pl. az energianövények termelését. Valójában azonban azok „feleszik” maguk alól a termőtalaj éltető anyagait, előbb-utóbb kimerítve azt. Ha az erózió romboló hatását ki is zárjuk, a termőtalaj éltetőképessége csak addig stabil, ameddig a rajta tenyésző élet ott helyben hal el, és adja vissza építőanyagát a földnek.)

Amint már utaltunk rá, Lovelock határozottan és keményen kiáll a nukleáris energia-termelés mellett. Hangsúlyozza, hogy miután a fosszilis erőforrások kimerülőkben vannak, egyetlen alternatívánk a nukleáris energia. Ugyanakkor „Atomenergia-ellenes, dezinformációkat terjesztő propagandahullám várható azoknak az energiatermelő cégeknek a részéről, amelyek veszélyben érzik a profitjukat, sőt egyes olyan országok részéről is, amelyek úgy látják, hogy az atomenergia terjedése erejük és befolyásuk csökkenését okozza. ... Remélem, a zöldek és jogászaik végre felhagynak a tévedéseken alapuló atomenergia-ellenességükkel. A legtöbb ellenérvük irracionális, tévedések, dezinformációk és csúsztatások egyvelege, amelyet azután felfújt a média. A szerkesztők és újságírók jobban tennék, ha azon vezetnék le a rémtörténetek iránti vágyaikat [vágyaikat? Az ardenneki csatában Bastogne-t védő tábornok szép szavát idézve „Frászt!” (Balls!) – a rémtörténet a tájékoztatásnak álcázott mai infoszórakoztatás (infotainment) egyik legjobban eladható árucikke! – a szerző], hogy a valóság talaján maradvá megírnák: elegendő mennyiségű nukleáris energia híján a Föld számos vidéke egy-két évtizeden belül a teljes szegénység állapotába csúszhat le. Az emberiség előtérbe helyezésével Gaia kárára a zöldek saját pusztulásuk magvát hintették el, s ha kitartanak a törekvéseik mellett, könnyen lehet, hogy a miénket is.” Hasonlóan lesújtó kritikával illeti a nagyüzemi szélerenergia-termelő telepek létesítését is, mindenekelőtt óriási fajlagos terület- és építményigényük miatt, továbbá mert „minden egyes szélerenergiatelepszörnyhöz egy teljes értékű szén- vagy atomerőművet kellene felépíteni, hogy azok pótolhassák a kiesést az idő 75%-ában, amikor a szél vagy túl erős, vagy túl gyenge.” Mindez meredek? Óh igen, mint az a borotvaél, amelyről valójában ez a könyv szól, és amelyen az emberiség hatására az ökoszisztéma – Gaia – egyensúlyozik. „Máglyára! el! igen kemény!” Óh igen, de csak akkor, ha helytálló érvek, és azokat igazoló, nagyléptékű tapasztalatok bizonyítják Lovelock állításainak és következtetéseinek téves voltát.

A modern emberiség gondolkodásával az egyik nagy baj, hogy eleve nem hiszünk annak, aki szembeszáll az általánosan elfogadott – vagy eléggé hatékonyan ilyenként beállított – nézetekkel, a híres mainstreammel. Valószínűleg azért tesszük ezt, mert kényelmes mentséget kínál, hogy mások is így tesznek, mert erre ösztönöz az intellektuális csordaszellem – elvégre olyan kényelmetlen a magány és az útkeresés a csordán kívül! –, s mert a mainstreamben hinni is lehet, mondván hogy a nagy többség csak nem tévedhet ekkorát – a vele szembemenő nézet elfogadásához viszont előbb meg is kell érteni azt! Voltaképpen ilyen nézetrendszert állít elénk Lovelock e könyve. Azt is mondja, hogy a globális felmelegedést és a globális gazdasági összeomlást egyidejűleg idéznénk elő, ha hirtelen sikerülne

megvalósítanunk a globális károsanyag-kibocsátás 60%-os csökkentését. A szennyező aeroszolok eltávolítása után ugyanis a melegházi gázok szabadon kifejthetnék a hatásukat, és végre elpusztíthatnák azt, ami még megmaradt a kellemes, interglaciális Földből. Ha ezt elhisszük neki, úgy akár hálások is lehetünk azoknak a népeknek, gazdaságoknak, ágazatoknak, amelyek a pillanatnyi érdekeik szerint elszabotálják – vagy eleve el sem fogadják – a klímavédelmi egyezmények végrehajtását. „Bolond egy klímánk van, és bármit teszünk, el vagyunk átkozva” idézi Lovelock egyik korábbi kijelentését. Ám mindabból, amit élénk tár, nagyon úgy tűnik, hogy voltaképpen mi vagyunk az érdekek hálójában és a tudatlanság béklyóiban vergődő bolondok. Kiemelkedően markáns példa erre a DDT használatának az ő szavával buta és meggondolatlan betiltása. A szövegösszefüggés utal rá, hogy ez is érdekek összefonódása mentén történt (a köznapi életünkben is számtalan példa mutatja, milyen marakodás megy a piacokért, s hányszor öltöztetik azt tudományos mezbe). Elmondja viszont, hogy a DDT értelmes használata oly mértékben szorította vissza a szűnyogok által terjesztett malária terjedését a trópusokon, hogy betiltása a WHO becslése szerint milliók halálához és százmilliók megnyomorodásához vezetett, s 2006 óta a WHO aktívan támogatja a DDT használatát a malária elleni küzdelemben.

„Csak ragyogj még, te gyapjas ég, / ti hűvös, zöld dombok a Földön!” (R. A. Heinlein: Zöld dombok a Földön). Lovelock fejtegetései szerint már nem az a tét, hogy ebben a mai világunkban nagyon soknak kell változnia ahhoz, hogy minden ugyanígy maradhasson, hanem hogy nagyon soknak kell változnia ahhoz, hogy valami is maradhasson az emberiség magas kultúrájából. Nehéz abbahagyni mondandójának idézését, annyira izgalmas, megragadó, és felkavaró minden része. Töprengésre késztet e világunk jövője felett, gondolkodásra, hogy mi is a szerepünk abban, s azon is, vajon voltaképpen kik ebben a hamis próféták, és kik az igazak. Befejezésül, a tisztánlátáshoz s reális biztatásként még néhány gondolat innen: „Olyanok vagyunk, mint a bűvészes: nem tudjuk visszavonni az általunk már kimondott ipari varázsigét, de idővel, amikor ki leszünk téve a hamarosan bekövetkező, kíméletlen szelekciós nyomásnak, fajként talán felnövünk a feladathoz, és képessé válunk erre.” „Nagyszerű, büszke jövő is állhat előttünk, mint olyanok előtt, akik a majdani Ádám és Éva ősei, akik elődei egy olyan fajnak, amely közelebb áll Gaiához, s amely úgy teljesít benne szolgálatot, ahogy az agyunk szolgál bennünket. Fontos része lehetnének annak, ami majd kialakul – egy olyan intelligens bolygónak, amely jobban fenn tudja tartani a lakhatóságát.”

Dr. Osman Péter

Wolfgang Fleischer: 1000 katonai jármű. Harckocsik, motorkerékpárok, dzsipek, tehergépkocsik és kételtűek. Alexandra Kiadó, 2010; ISBN – 9632972558

A kötet az Alexandra kitűnő „1000 ... sorozatának egyik legújabb darabja (1000 automobil – Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2007/3; 1000 lőfegyver – Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2009/4; 1000 Motorkerékpár – Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2007/1; 1000 Tanulmányautó – Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2009/3).

„Lovat! Lovat! Országomat egy lóért!” (Shakespeare – III. Richárd, V.4.) – Íme, mit érhet egy hatékony harci jármű kiélezett helyzetekben! Vajon mit ajánlott volna a veszte elől kétségbe esve menekülni próbáló király egy olyan lehetőségért, amelyet az e kötetben felsorakoztatott gépek akár leggyengébbike is kínál?

„Milyen balszerencse, hogy a Föld első intelligens társas állata egy törzsi szerveződésű ragadozó.” – idéztük James Lovelock Gaia halványuló arca c. könyvéből. Tegyük azonban hozzá – ha sokkal békésebb természetű lenne az emberiség, akkor talán technikai fejlettségben a közelében sem járnánk a mainak. Ha csak az innovációk exponenciális gyorsulásának legutóbbi egy-másfél évszázadát nézzük, a fejlesztések igen nagy hányadának – bizonyos területeken azok zömének – forrása az egymásra fenekedő „törzsek”, azaz országok egymással versengő törekvése hatalmi potenciáljuk növelésére, valamint mások haditechnikai fölényének kiegyenlítésére. Voltaképpen ahogy a világunkat felépítő nehéz elemek a szupernovák kohóiban jöttek létre, hasonlóképpen elmondható, hogy a hétköznapi élet modern eszköztárának nagy hányada a hadiiparban „forrón és szilajon” született fejlesztések leszármazottja. Csak az egyik legpolgáribb területen, a konyhánkban maradvá, a teflonbevonatú edényektől a mikrohullámú sütőn át a lézerelésítésű késekig modern főzőeszközeink sorát köszönhetjük a hadiiparnak.

Minden bizonnyal az emberiség legújabb korszaka nyitányának tekinthető, hogy a most folyó nagy észak-afrikai tömegmegmozdulások egyik fő mozgatója az internetnek és a mai telefontechnikának a segítségével megvalósított szervezés és mozgósítás, jóllehet az érintett országok még csak nem is sorolhatók a legmagasabb technikai színvonalon állók közé; s hogy erős országok erős diktatúrái is a hatalmukat fenyegető erőnek tekintik a modern infokommunikációban rejlő ilyen lehetőségeket. Aligha valószínű viszont, hogy a hadiipari fejlesztések nélkül ezek az eszközök a legtöbbünk rendelkezésére állnának. Ehhez tartozik az is, hogy a hadiipari fejlesztéseknek van egy kritikus jelentőségű sajátossága – jelesül, hogy ugyan a technikai fejlődés előrehaladtával mindinkább kiemelkedően nagy a forrásigényük, azonban a finanszírozásukban a polgári területekhez képest sokkal kevésbé jutnak döntő szerephez a megtérülési követelmények. Ezért itt olyan innovációs fejlesztések is megvalósulhatnak, amelyekre a polgári ágazatokban nem jutna pénz. Másrészt viszont, és ez az ilyen fejlesztések számunkra igen fontos vonása, a profitszerzés a hadiipar szereplői számára is kiemelt cél, s ezért a létrehozott innovációs eredmények nagy hányadát – vagy

azok leszármazottait – előbb-utóbb igyekeznek a polgári alkalmazásokban is hasznosítani. Ecce homo, ecce teflonbevonat és mikrosütő ...

Magának e kötetnek is izgalmas olvasata jellemezhető az „ecce homo” mottóval. A katonai járművek benne felsorakoztatott seregszemléje egyaránt szól az ember militáns hajlamáról, valamint kiemelkedő, lenyűgöző alkotóképességéről. Tudjuk, a kerék feltalálása egyike a társadalmi-gazdasági fejlődést megalapozó legfontosabb, korai innovációknak. A bevezetés itt azt is kiemeli, hogy a kocsi már fejlődése legkorábbi szakaszában egyaránt szolgált gazdasági és hadicélokra. Az ókor magasán fejlett kultúráiban már megjelentek a gyors, lóvontatta harci kocsik. Mozgékonyságuk, valamint hogy harcosaik fegyvereiket e magasabb platformról tudták használni, fölényt biztosított nekik a harcban (e kocsik tehát joggal nevezhetők a kor csúcstechnológiás fegyvereinek).

Az említett bevezetés igen érdekes, bár szükségképpen tömör had- és technikatörténeti áttekintéssel szolgál a járműcsalád fejlődéséről és alkalmazásáról. Tényeket ugyan csak példálózva hozhat fel, ám azok így is nagyon tanulságosak. Csak egy részletet idéltőlül kiragadván: a korabeli adatok szerint 1914 nyarán (azaz nem sokkal az autózás hajnalát követően), az első világháború kezdetén Belgium, Franciaország és Nagy-Britannia haderői csak a nyugat-európai fronton 76 ezer gépjárművel rendelkeztek; az orosz hadseregnek ekkor 16 ezer gépjárműve volt. 1918-ra az antantnak 240 ezer gépjárműve volt hadi szolgálatban, hatszor annyi, mint a német haderőnek, míg a császári és királyi osztrák-magyar haderő 24 ezerrel rendelkezett. A gépkocsik igen rövid idő alatt a vasutak mellett az első számú katonai közlekedési eszközzé léptek elő. És ugyancsak e világháború egyik kiemelkedő jelentőségű katonai innovációja volt egy egészen újfajta, kifejezetten kiváló terepjáró és fegyverhordozó képességűnek fejlesztett harci jármű-család, amely eredeti fedőneve alapján a tank elnevezéssel vált a fegyvertárak és fegyveres erők egyik kiemelkedő harcértékű részévé.

Érdemes idéznünk a Bevezető történeti áttekintésének sokatmondó alcímeit: A mozgó hadviselés kezdetei / Az első harci kocsik / Járművek minden fronton – a hadseregek gépesítése az első világháborúban / Gépesítés és páncélos hadviselés a két világháború között / A fő csapásmérő erő – katonai járművek és páncélosok a második világháborúban / Mozgékonyság új körülmények közepette (a második világháborút követő időben, napjainkig – a szerző).

Ezernél több típusról összesen 336 oldalon, mindegyikről fényképpel – ez azt is jelenti, hogy a szöveges ismertetések csak a legfontosabb jellemzők pár soros összegzésére szorítkozhatnak. Az ismertetést adatsor teszi teljesebbé, amelynek címszavai: / Feladat / Gyártás (évei) / Kezelők (száma) / Súly / Teljesítmény / Fegyverzet / Páncélzat (vastagsága). Jogos hiányérzetünk inkább csak abban lehet, hogy jól jött volna egy glosszárium a „beszélő” típusnevek, valamint a főként a németeknél szereplő rövidítések magyarázatával – az utóbbiak esetében annál is inkább, mert azok a jármű sajátosságára utalnak.

A kötet tartalmáról és rendezőelveiről a szerzők elmondják, hogy az elsősorban az európai térség harci járműveivel foglalkozik, de kitekint a tengerentúli országokra, főként az

Egyesült Államokra is. (A mondottakon túl a japán típusok kapnak még nagyobb teret.) A válogatásnál előnyben részesítették a hagyományos autógyártó országokat, de bevettek kevésbé fejlett autóiparú országokat is, amennyiben figyelemre méltó licenccalapú gyártás folyt a területükön, vagy lemásoltak egy ismert katonai járművet. A modellek kiválasztásánál nem csupán a gyakoriságuk, hanem technikai megoldásaik érdekessége vagy szokatlan külsejük is szempont volt. A kötet anyagát a gyártó országok szerint csoportosították. Azon belül a járműveket időrendbe és típus szerint rendezték. A legkisebb és legrégebbi, páncélozatlan járművekkel kezdték, azaz a motorkerékpároktól és a dzsipektől a nehéz tehergépkocsikig haladtak előre. Azokat vontatók, felderítő páncélkocsik, lövedékvető és egyéb különleges gépjárművek követik, majd a nehéz páncélozott harci járművek, a lövézpáncélosoktól az önjáró lövegeken keresztül a harckocsikig. A sort a jelenkor legnehezebb páncélozott járművei zárják. A szerzők e felsorolása ugyan külön nevesítve nem szól róluk, de szerfelett fenyegető rakétahordozókat is láthatunk itt.

A haditechnikában kevésbé otthonosaknak igazán rendkívüli tárlat végignézni ezeket a járműveket. Ha el tudunk tekinteni szélsőségesen csúf, gyilkos rendeltetésűktől – és az is igaz, hogy sohasem az eszköz a rút, megvetendő, hanem a gazdája! –, akkor az egész albumról elmondható, hogy csaknem kivétel nélkül nagyon figyelemreméltó műszaki alkotások seregszemléje. Ilyenként szerfelett sokszínű és érdekes, mind az eszközök képességeit, mind azok technikai megoldásait, valamint megjelenését tekintve, a korai, viszonylag apró, fürgé jószágoktól az erőteljes darabokon át a szinte legyűrhetetlennek látszó hatalmas csúcsragadozóig.

Dr. Osman Péter

SUMMARIES

INTEGRATED IMPLEMENTATION OF ISO 9001:2008 QUALITY MANAGEMENT AND ISO/IEC 27001:2005 INFORMATION SECURITY MANAGEMENT SYSTEMS AT THE HUNGARIAN INTELLECTUAL PROPERTY OFFICE

Ildikó Babilai

In the 2007–2010 period one of the most important elements of the strategy of the Hungarian Intellectual Property Office became to provide a high level clients' service and to ensure effective office functioning. In order to guarantee the permanent high quality of the services, in 2010 Hungarian Intellectual Property Office initiated the realization of a system based on ISO 9001 quality management and ISO 27001 information security management standards. Before the adaptation of the standards, a serious preparatory work took place, within the framework of it the whole operation system of the office was examined. The system was audited by SGS Hungária Kft.

THE DILEMMA OF TRANSIT GOODS IN THE SYSTEM OF PROTECTION OF TRADE MARKS IN CUSTOMS LAW

Barna Fazekas – Zsófia Lendvai

The English Nokia-case (C-495/09) and the Belgian Philips-case (C-446/09) pending before the Court of Justice of the European Union („Court”) have drawn the attention of those dealing with the enforcement of intellectual property rights to a practical problem which has been of interest to practitioners for quite a long time. Due to lack of clarity in the applicable legislation and judicial practice it is much disputed whether customs authorities may proceed against goods based on the infringement of intellectual property rights when those goods are merely in transit through their customs territory. The aim of the present article is to facilitate the understanding of the legal issues at the heart of this practical problem by giving a detailed analysis of the legislation and the judgments of the European Court of Justice on this topic before the Court delivers its judgments in the above mentioned cases. In view of the seemingly insolvable contradictions inherent in the regulation, it further gives legislative suggestions in light of the forthcoming revision of the applicable legislation.

REQUEST FOR CANCELLATION OF A TRADEMARK – IN LACK OF INTEREST. JUDGEMENT OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE

Dr Sándor Vida

Cancellation of a trademark based on the lack of interest, an absolute cause obstructing registration emerged as a problem in the Hungarian legal system a hundred years ago already. Lack of interest is – of course – only a legal form. Nobody will devote money, time and energy to the cancellation of a trademark which is indifferent for him. It is very unusual that one openly takes on this process. In the study a legal case is discussed, when a lawyer's office of good reputation applied for the cancellation of the community trademark COLOR EDITION of the French Lancome, which was rejected by OHIM, though the appeal was allowed by the Court of Appeal. Lancome appealed against the decision. The author analyses the appellate procedure, the judgements of the Court of First Instance and the ECJ.

MOLECULES AND DOMES, OR ARCHITECTURE IN LABORATORIES – SEARCH FOR A SPATIAL FORM BY PATENT DATABASES

László Végh

The winner of the European Inventor Award 2010 in the Lifetime Achievement category was Wolfgang Krätschmer. He broke the ground with a procedure that allowed for the production of research quantities of fullerenes, a new group of carbons. The smallest of them is the C₆₀ carbon molecule with a soccer-ball pattern. The form with hexagons and pentagons had earlier important architectural application in the life-work of Richard Buckminster Fuller. This article targeted to explore the milestones of Fuller's life as an inventor. In addition, other patent documents have also a lot of other interesting informations relating to the spatial form of fullerenes, as we will see.

SOMMAIRE

<i>Ildikó Babilai</i>	L'implémentation intégrée du système du management de la qualité ISO 9001:2008 et du système du management de la sécurité de l'information ISO/IEC 27001:2005 chez l'Office hongrois de la propriété intellectuelle	5
<i>Barna Fazekas – Zsófia Lendvai</i>	Le dilemme des biens en transit dans le système de la protection des marques dans le droit de douane	31
<i>Dr Sándor Vida</i>	La demande pour l'annulation d'une marque – En absence de l'intérêt. La jugement de la Cour de justice de l'Union européenne	47
<i>László Végh</i>	Des molécules et des coupoles ou architecture dans les laboratoires – Recherche après une forme spatiale à l'aide des bases de données des brevets	64
<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	Nouveautés dans le domaine de la protection de propriété industrielle à l'étranger	79
Avis d'expert choisis du Corps des Experts en Droits d'Auteur		115
Revue des livres et périodiques		127
Summaries		143

INHALT

<i>Ildikó Babilai</i>	Die integrierte Einführung des Qualitätsmanagement-Systems ISO 9001:2008 und des Management-Systems für Informationssicherheit ISO/IEC 27001:2005 bei dem Ungarischen Amt des geistigen Eigentums	5
<i>Barna Fazekas – Zsófia Lendvai</i>	Das Dilemma der Transitwaren im System des Schutzes der Marken im Zollrecht	31
<i>Dr. Sándor Vida</i>	Antrag auf Löschung einer Marke – Mangels der Interesse. Das Urteil des Europäischen Gerichtshofs	47
<i>László Végh</i>	Moleküle und Kuppeln, oder Architektur in Laboren – Forschung nach einer räumlichen Form mittels Patentdatenbanken	64
<i>Dr. Tivadar Palágyi</i>	Neuheiten auf dem Gebiet des gewerblichen Rechtsschutzes im Ausland	79
Ausgewählte Expertisen des Expertenkollegiums für Urheberrecht		115
Übersicht von Büchern und Zeitschriften		127
Summaries		143

Tájékoztató szerzőinknek

Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle szerkesztősége örömmel fogad minden, a szellemi tulajdon védelmével foglalkozó írást. A beérkezett kéziratok a szerkesztőbizottság jóváhagyása esetén nyelvhelyességi és a kiadvány stílusához igazodó stilisztikai javítások után kerülnek publikálásra, amelyek nem érintik a mű tartalmi értékét. A kéziratot – a szerkesztőbizottság döntése alapján, az írás témája és mélysége szerint – a Tanulmányok, az Európai jogi figyelő, a Technikatörténet vagy a Hírek, események rovatban tesszük közzé. Az írás terjedelmét nem korlátozzuk, igen hosszú cikket esetlegesen két vagy több részben, egymást követő lapszámokban teszünk közzé a szerzővel történő egyeztetés után. Az egyes cikkekben kifejeződő állásfoglalásnak nem feltétlenül kell tükröznie a szerkesztőbizottság véleményét.

A szövegszerkesztővel, lehetőleg Rich Text formátumban készült kéziratokat mágneslemezen vagy e-mailben kérjük elküldeni az alábbi címek valamelyikére. Kérjük szerzőinket, hogy a szöveget ne formázzák, zárják balra, kiemelésként csak dőlt betűt alkalmazzanak, a címeket, alcímeket ne húzzák alá, a címhierarchiát lehetőleg számozással jelezzék. Tanulmányuk magyar és angol nyelvű összefoglalóját szíveskedjenek kb. 10-15 sorban mellékelni. A szövegben előforduló rövidítéseket, betűszókat első előfordulásukkor fel kell oldani. Az irodalomjegyzékben, hivatkozásokban kérjük az összes bibliográfiai adat (szerző, cím, kiadó, kiadás helye és éve, oldalszám) feltüntetését.

További kérdéseik esetén a szerkesztőség készséggel áll a rendelkezésükre (Magyar Szabadalmi Hivatal, 1370 Budapest 5, Pf. 552, Bana Zsuzsanna szerkesztő, zsuzsanna.bana@hpo.hu, anna.manyoki@hpo.hu, tel.: 474 5554, fax: 474 5555).